

Hällristningarna i Brastad socken Lysekils kommun, Bohuslän

The Rock Carvings of Brastad Parish Lysekil Municipality, Bohuslän County

Andreas Toreld & Tommy Andersson

Med förord av/*Preface by*
Landshövding/*Regional Governor* Lars Bäckström

Arkeologisk rapport 12
Archaeological report 12

Stiftelsen för dokumentation av
Bohusläns hällristningar
Vitlycke museum

Tack till/*Many thanks to:*

Frontbilar AB
Kungliga Patriotiska Sällskapet
Lysekils kommun
Stiftelsen Carl Jacob Lindebergs Fornminnesfond

Ansvariga för fältarbete och dokumentation/*Responsible for fieldwork and documentation:*

Tommy Andersson och Andreas Toreld

Medhjälpare vid fältarbete/*Fieldwork assistants:* Lasse Bengtsson, Andreas Skredsvik,

Lars Strid och Martin Toresson

Projektledare/*Project Leader:* Andreas Toreld och Martin Östholm

Foto/*Photo:* Andreas Toreld (om inget annat anges)

Digital bearbetning av kalkeringar/*Digital processing of tracings:* Tommy Andersson

Skanning/*Scanning:* Svenskt Hällristningsforskningsarkiv, SHFA

Layout: Tommy Andersson

Översättning/*Translation:* David Jeffery

Utgiven av/*Published by:* Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar.

www.hallristning.se

Författarna är ansvariga för sina egna texter/*The authors are responsible for their own texts*

Tryckt av/*Printed by:* Munkreklam AB, Munkedal 2017. ISSN: 1401-9078

Innehåll/*Contents*

- 5 Förord/*Preface*
Lars Bäckström
- 7 Projekt hallristning.se
Andreas Toreld & Tommy Andersson
- 9 Historik/*History*
Andreas Toreld
- 14 Bronsålderns landskap/*The Bronze Age Landscape*
Andreas Toreld
- 20 Hällbilderna/*Rock Imagery*
Andreas Toreld
- 30 Metod/*Method*
Andreas Toreld & Tommy Andersson
- 35 Beskrivning av lokalerna (*in Swedish only*)
Andreas Toreld & Tommy Andersson
- 83 Referenser/*References*
- 85 Kalkeringar/*Tracings*

I samtal vid hållristningarna i Brastad den 17 mars 2011. Från vänster: Lars Bäckström, Jarl Nordbladh, Andreas Toreld, HKH Kronprinsessan Victoria, Lasse Bengtsson, Tommy Andersson och Olof Kärnsund. Foto: Hans Lundenmark.

In conversation by the rock carvings in Brastad, 17 March, 2011. From the left: Lars Bäckström, Jarl Nordbladh, Andreas Toreld, Her Royal Highness Crown Princess Victoria of Sweden, Lasse Bengtsson, Tommy Andersson and Olof Kärnsund. Photo: Hans Lundenmark.

Förord

Många har talat om antikens sju underverk. Det handlar om Pyramider och Babylons hängande trädgårdar. Vad är då värdet av några ristningar i Brastad, på väg till Lysekil? Hällristningar, kan det vara något kul, värt att stoppa för? Döda streck i en gammal sten? Det går ju knappt att förstå vad det föreställer, är det en skomakare eller en kvinna?

Men den som stannar till, har mycket att se och lära. Hällristningarna berättar om livet för 3000 år sedan. Det var en tid då kontakterna mellan Skandinavien och omvärlden var livliga, handeln blomstrade och tankar om tillvarons andliga dimensioner spreds vida omkring.

Bohusläns hällristningar rymmer en av världens märkligaste bildvärldar. Därför har ett område i Tanum blivit upptaget på Unesco:s världsarvslista. De hällristningar vi möter i denna bok ligger inte, om alls, långt efter världsarvets ristningar i upplevelse- och kunskapsvärde. Ristningarna i Brastad, längs vägen mellan Tuntorp och Immestad, har till och med kallats en bronsålderns Via Sacra - den heliga vägen.

Det är därför klokt att stanna till och försöka förstå. Några av oss kanske minns Ulf Lundells sång "Öppna Landskap" och orden: "Där runor ristats för vår skull". Jag minns min första hällristning. Det var i Tanum, jag var kanske åtta år. Men jag förstod att det var någon från länge sedan som ville säga något till mig och alla före mig och alla efter mig. Min tanke svindlade.

Långt senare fick jag möjligheten att som landshövding leda länsstyrelsen. Inom länsstyrelsen finns en viktig del - en kulturmiljöenhet. Tillammans med dem fick jag göra många viktiga insatser. Det handlade bland annat om att skapa kulturmiljöreservat. Jag fick också förmånen att gräva i Västergötland, i Finnestorp, med kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth. Extra minnesvärt var också att vara med Sveriges kronprinsessa i Brastad. Vi var många som såg när kronprinsessan gnuggade fram en ristning i sten. Det var 2011.

Arbetet i länsstyrelsen stärkte mitt intresse för vårt kulturarv. Det är ett viktigt arbete, för inget - inte ens ristningar i sten - varar för evigt om de inte vårdas. Länsstyrelsen har stött digitala

Preface

Many people talk about the seven wonders of the ancient world. They mention the Pyramids and the Hanging Gardens of Babylon. So why talk about some rock carvings in Brastad just off the main road to Lysekil? Rock carvings, they don't sound like much fun and hardly worth stopping for surely? Some lifeless graffiti on some rocks? You can hardly see what they are supposed to represent - is that a cobbler or a woman?

But the person who does stop has a good deal to see and learn. The rock carvings depict what life was like some 3,000 years ago. It was a period when the links between Scandinavia and the world around flourished, trade was brisk and thoughts about the spiritual aspects of life spread far and wide.

The rock carvings in Bohuslän display one of the world's strangest collections of imagery. That is why the area around Tanum has been included on the UNESCO World Heritage List. The rock carvings encountered in this book are not far behind the world heritage carvings, if at all, regarding the sense of experience and understanding gained. The carvings in Brastad, situated alongside the road between Tuntorp and Immestad, have even been called the Bronze Age 'Via Sacra' - the 'Sacred Road'.

It is therefore wise to stop for a short while to understand a little more. Some of us might perhaps remember the song "Öppna Landskap" by the popular singer Ulf Lundell and the words: "Where the runes were carved for our sakes". I remember seeing my first rock carving. It was in Tanum when I was about eight years old. I realised it was made a long time ago and that someone wanted to convey something to me as well as to all before me and all those after me. The thought was dizzying.

A long time later, as Regional Governor I had the opportunity of leading the County Administrative Board which incorporates an important section - the Cultural Environment Department. Together with the department I was able to make many important contributions which included, amongst other things, the creation of cultural environment reservation areas. I also had the privilege of excavating together with

projekt kring hållristningar, framtid möter forntid. Och länsstyrelsen arbetar tillsammans med andra goda krafter, som *Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hållristningar*.

Vi inser tillsammans att vårt gemensamma arv är stort och att det finns lokalt. På 1880-talet inventerade Gabriel Gustafson hela Brastad socken på alla synliga fornlämningar. Sedan har arbetet fortsatt. Teorier har avlöst varandra. Genom denna bok tas ännu ett steg för dokumentation och den ger oss ännu en bit för tolkning av vår forntid. Det är kunskaper som hjälper oss att forma framtiden.

Lars Bäckström

Landshövding i Västra Götalands Län,
januari 2008-januari 2017.

the Minister for Culture – Lena Adelsohn Liljeroth – in Finnestorp, Västergötland County. A particularly memorable occasion was accompanying the Princess of Sweden to Brastad. There were many of us who witnessed the Princess produce a rubbing of a carving on the rocks. That was in 2011.

Involvement with the County Administrative Board increased my interest in cultural heritage issues. It is important work because nothing, not even carvings in stone, can survive for ever if not taken care of. The Board has supported digital projects concerning rock carvings - the future meeting the past. The Board also collaborates with other interested bodies, such as *Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hållristningar* (*The Foundation for Documentation of the Rock Carvings in Bohuslän*).

Together we all realize that our collective heritage is major and that it can be found locally. In the 1880s, Gabriel Gustafson made an inventory of all the visible ancient sites in Brastad parish. Since then the work has continued with new theories replacing older theories. This book illustrates yet one more step in the documentation and provides us with more information for the interpretation of our past. It is knowledge that helps us create the future.

Lars Bäckström

Regional Governor of Västra Götaland Region,
January 2008-January 2017.

Projekt hallristning.se

Projekt hallristning.se är ett privatfinansierat projekt med syfte att dokumentera och tillgängliggöra det unika bildmaterial som Bohusläns cirka 5000 hällristningar utgör. Projektet bedrivs av Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar, som har sitt kontor på Vitlycke museum.

Stiftelsen skapades av Aina Barnevik 1995 och har sedan dess bedrivit fältarbete på de bohuslänska hällarna varje år. Det är det mest ambitiösa projekt som någonsin genomförts i norra Europa vad gäller att rädda hällbildernas innehåll till eftervärlden. Hittills har cirka 2000 hällristningslokaler bilddokumenterats. Samtliga hällristningar i mellersta Bohuslän, kommunerna Sotenäs, Lysekil, Munkedal, Uddevalla och Orust, har dokumenterats.

Nu har vi påbörjat vårt arbete i Tanums kommun. Ni kan följa vårt fältarbete på Stiftelsens hemsida: hallristning.se eller på facebook.

Vill Ni veta mer om vår verksamhet eller stödja den ekonomiskt, skicka gärna mejl till: info@hallristning.se.

Projekt hallristning.se

Projekt hallristning.se is a privately financed project with the purpose of documenting and providing access to the unique image material represented by the approximately 5.000 rock carving sites in Bohuslän. The project is run by Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar which is housed at Vitlycke museum.

The foundation was created by Aina Barnevik in 1995 and has carried out fieldwork on the panels of Bohuslän every year since then. It is the most ambitious project ever realized in northern Europe when it comes to saving the rock carvings for future generations. So far, approximately 2000 rock carving sites have been documented. All of the rock carvings in central Bohuslän, in the municipalities of Sotenäs, Lysekil, Munkedal, Uddevalla and Orust, have been documented.

We have now started our documentation work in the municipality of Tanum. You can follow our field work on our website: hallristning.se or at facebook.

If you would like to learn more about our work or if you would like to support it financially please contact us by mail on: info@hallristning.se.

Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar.

Styrelsen/*Executive Committee*:

Instiftare/*Founder*: Aina Barnevik
Ordförande/*Chairman*: Lasse Bengtsson
Sekreterare/*Secretary*: Tommy Andersson
Ledamot/*Member*: Åsa Torstensson
Ledamot/*Member*: Olof Kärnsund
Ledamot/*Member*: Jarl Nordblad

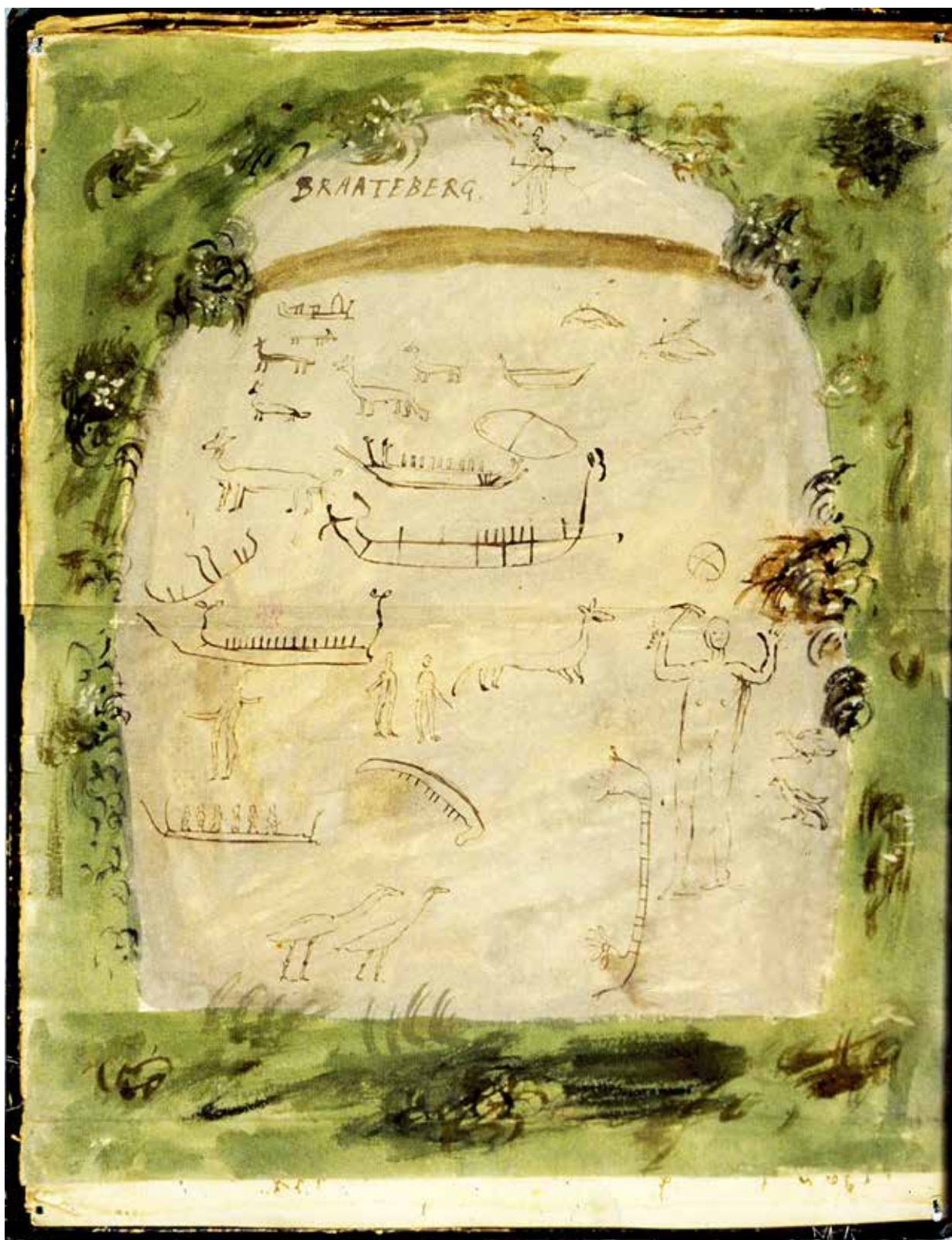

Fig. 1.

Peder Alfsöns avbildning från 1627 av Brastad 1:1, den så kallade Skomakarhällen i Backa. Platsen kallades då Bråteberg. Originalen förvaras i "Den Arnemagnæanske Samling" på Köpenhamns Universitet.

Peder Alfsön's depiction from 1627 of Brastad 1:1, known as "The Cobbler" panel in Backa. The site was then called Bråteberg. The original is held in Den Arnemagnæanske Samling (The Arnemagnæan Manuscript Collection) at Copenhagen University, Denmark.

Historik

Att det finns hällristningar i Brastad har varit känt sedan mycket lång tid tillbaka. Redan år 1627 gjorde den norske lektorn Peder Alfsön den första avbildningen av hällristningarna på den så kallade Skomakarhällen i Backa, den vi benämner Brastad 1:1 (fig. 1). Det är den äldsta bevarade avbildningen av en hällristning i Skandinavien. Bohuslän var då fortfarande en del av Norge. Teckningen skickade Alfsön, tillsammans med en skriftlig redogörelse och en avbildning av två hällristningar från Rished i Askum socken (Askum 70:1 och 70:3), till den kände fornforskaren Ole Worm vid Köpenhamns Universitet. Alfsön tänkte sig att det var stenhuggare som på sina raster hade roat sig med att hugga in bilder i berget, vilket skulle ägt rum under den tid då Brastads medeltida kyrka byggdes. Alfsöns avbildning är en frihandsteckning och motsvarar inte samma krav på exakt avbildning som senare tiders forskare skulle ställa. Trots att motiven i viss mån har ändrat placering kan man förstå vilka de är när vi jämför med vår egen dokumentation. För att inte väcka anstöt har Alfsön valt att inte avbilda den stora mannens tydliga fallos. Han har istället valt att visa mannens nakenhet genom att rita dit två bröstvårtor. I verkligheten saknar mannen, precis som alla andra hällristningsfigurer, både bröstvårtor, ögon och mun. Fenomenet med att lägga till vissa detaljer som skall förklara vad hällristningarna föreställer finner vi även i den första avbildningen av hällristningarna i den skånska Kiviksgraven från 1756 (Toreld & Andersson 2015b). På den teckningen har de människofigurer som uppfattades som nakna försetts med både bröstvårtor och navel. Av samma anledning kan vi förmoda att Alfsön försåg några av fågelfigurerna i Backa med vingar, trots att figurerna i verkligheten saknar sådana – allt för att tydliggöra att han uppfattade dem som just fåglar.

Under 1800-talets första hälft utfördes de första vetenskapliga avbildningarna och tolkningarna av Brastads hällristningar. År 1837 avtecknar doktor Lennart Åberg några hällbilder från 15 platser i socknen (Åberg 1839). Bland dem ingår Brastad 1:1, som folk i trakten nu börjat kalla Skomakaren på grund av den stora mannens hammarliknande bevapning, samt Brastad 108:1 i Medbo, som måste varit känd av lokal-

History

It has been common knowledge for a very long time that there were rock carvings in Brastad. As far back as in 1627, the Norwegian senior lecturer Peder Alfsön made the first illustration of the so-called “Cobbler” panel in Backa, the one we have named Brastad 1:1 (fig. 1). It is the oldest preserved depiction of a rock carving in Scandinavia. At that time, Bohuslän still belonged to Norway. Alfsön sent the illustration, along with a written account and an illustration of two rock carvings from Rished in Askum parish (Askum 70:1 and 70:3), to the well-known antiquarian Ole Worm at the University of Copenhagen. Alfsön thought they might have been quarrymen who had amused themselves in their work breaks to hack images into the rock, which would have been in the period when Brastad’s medieval church was built. Alfsön’s drawing is a freehand sketch and does not meet with the standards of accuracy later researchers would come to demand. Although the figures have to a certain extent changed their placing, you can understand which ones they are when compared to our own documentation. In order to avoid offence, Alfsön chose to avoid illustrating the large man’s obvious phallus. Instead he chose to suggest the man’s nakedness by drawing two nipples. In reality the man, exactly as all the other rock carvings, lacks nipples, eyes or a mouth. The phenomenon of adding certain details to explain what the carvings represent can also be found in the first of the depictions of carvings from the Kivik Cairn in Scania in 1756 (Toreld & Andersson 2015b). In that drawing, the human figures perceived as naked were provided with both nipples and navels. By the same reasoning we can assume that Alfsön provided some of the birdlike figures with wings, despite the fact that in reality there are none – in order to clarify that he perceived them to be actual birds.

During the first half of the 1800s, the first scientific illustrations and interpretations of Brastad’s rock carvings were made. In 1837, Dr Lennart Åberg sketched some rock images from 15 sites in the parish (Åberg 1839). Amongst those was Brastad 1:1, which people in the locality had now begun to call “The Cobbler” because of the man’s hammer-like weapon, as well as Brastad 108:1 in Medbo, that must have been known about before by local people because

befolkningen tidigare eftersom platsen redan kallas "Skeppshällarna". En av Åbergs avbildade hällar (nr 15) har länge varit bortglömd, ända tills vi grävde fram Brastad 620 i Medbo och då kunde konstatera att delar av den avbildats av Åberg. Ett par av Åbergs hällar med enstaka figurer är fortfarande inte säkert lokaliserade.

Följande år reser Lundaprofessorn Carl Georg Brunius genom socknen och passar då på att dokumentera några av hällristningarna han besöker (Brunius 1839:111-112). Avbildningarna av Brastad 1:1 och 29:1 finns ännu bevarade (fig. 2). Brunius har redan 1815-17 avbildat åtskilliga hällristningar i sin forna hembygd Tanum. Hans dokumentationer är mycket noggrant utförda för sin tid. Genom att han använder ett rutnät stämmer proportionerna och avståndet mellan figurerna betydligt bättre än vad vi sett tidigare. Dessvärre blev originaldokumentationerna aldrig publicerade som det var tänkt - endast några exempelbilder därur trycktes året innan han dog (Brunius 1868).

I prästen och historieskrivaren Axel Emanuel Holmbergs avhandling *Skandinaviens Hällristningar* från 1848 ingår 20 avbildade hällristningar från Brastad. En av Holmbergs figurer (nr 128) sägs vara från Rixö och har stora likheter med en annan (nr 71) från Gerum i Tanum socken. Allt tyder dock på att det skett ett missförstånd och att båda figurerna avbildar Gerumhällen, Tanum 311:1.

Den dokumentation som många forskare använt sig av fram till idag utfördes av den danske tecknaren Lauritz Baltzer. Uppdraget att avbilda Bohusläns hällristningar fick han av landshövdingen Albert Ehrensvärd. Med början 1874 avbildade Baltzer 25 hällristningar inom Brastad socken. De publicerades i det storslagna planschverket *Hällristningar från Bohuslän*, med förord av den kände författaren Viktor Rydberg (Baltzer 1881-90). Flera av de hällristningar Baltzer beskrev eller avbildade har inte gått att återfinna idag. I några fall vet vi att de sprängts bort vid stenbrytning eller vägarbeten, andra kan vara täckta med jord. När det finns äldre avbildningar av icke återfunna hällristningar har vi valt att visa dem i den här boken.

År 1884-85 inventerade Gabriel Gustafson hela Brastad socken på alla då synliga fornlämningar (Gustafson 1886). Arbetet utfördes på uppdrag av Göteborgs och Bohusläns Hushållningssällskap och ingick i det mycket omfattande inven-

the site was already called "Skeppshällarna" ("The Ship Rocks"). One of Åberg's depicted panels (no. 15) had been long forgotten until we excavated Brastad 620 in Medbo when we could then ascertain that parts of it had been recorded by Åberg. A few of Åberg's depictions of individual carvings have yet to be localised with any certainty.

Carl Georg Brunius, a professor from Lund University, passed through the parish in the following year and took the opportunity to document some of the rock carvings he visited (Brunius 1839:111-112). The depictions of Brastad 1:1 and 29:1 still survive today (fig. 2). By 1815-17, Brunius had already documented a number of rock carvings from his own local area around Tanum. The documentation was very carefully carried out for its time. By using a grid, the proportions and measurements between the figures were much better than what we had seen previously. Unfortunately the original documentation was never published, as was originally intended, and only a few examples of illustrations from it were printed the year before he died (Brunius 1868).

In the thesis *Skandinaviens Hällristningar* (*The Rock Carvings of Scandinavia*) from 1848 by Axel Emanuel Holmberg, the priest and writer on antiquities, there are 20 illustrations of rock carvings from Brastad. One of Holmberg's figures (no. 128) is said to be from Rixö and has great similarities with another (no. 71) from Gerum in Tanum parish. Everything suggests though that there had been a misunderstanding and that both figures depict the Gerum carving, Tanum 311:1.

The documentation that many researchers have made use of up to the present was carried out by the Danish illustrator Lauritz Baltzer. He had received the commission to depict the rock carvings in Bohuslän from the county governor Albert Ehrensvärd. Starting in 1874, Baltzer drew 25 rock carvings from Brastad parish. They were published in the sumptuous volume of prints *Hällristningar från Bohuslän* (*Rock Carvings from Bohuslän*), with a foreword by the famous author Viktor Rydberg (Baltzer 1881-90). Several of the rock carving sites Baltzer described or illustrated have still not been rediscovered. In some cases we know they have been removed as a result of rock blasting

teringsarbete av Bohuslän som sedermera kom att övergå i den så kallade Göteborgsinventeringen. Hällristningarna upptecknades och prickades in på Generalstabens topografiska karta, men någon bilddokumentation utfördes inte. Antalet lokaler utökades ytterligare, samtidigt som några av de hållar Baltzer påträffat tio år tidigare inte kunde återfinnas. Några platser med spridda skålgropar registrerades högt upp i bergen mellan Norrkila och Häggvall, på gränsen till Lyse socken. Dessa har både vi och andra senare inventerare bedömt som naturliga vittringsgropar. De är särskilt vanliga i graniten som finns i Brastad socken och vi brukar därför kalla dem för ”Brastadgropar”. Groparna förekommer alltid utspridda på hållarna och är ojämnare i botten än riktiga skålgropar. I Backa finns det hållar med flera tusen gropar som man tidigare trodde var skålgropar. Ibland förekommer groparna även på samma hållar som riktiga hällristningar, vilket kan göra bedömningen särskilt svår (fig. 32).

Uppsalaprofessorn Oscar Almgren fick sina idéer till det epokgörande verket *Hällristningar och Kultbruk* mycket tack vare Baltzers avbildningar av hällristningarna i Brastad (Almgren 1927). Almgren, och många senare forskare efter honom, såg i hållbilderna bevis för en omfattande sol- och fruktbarhetskult. Baltzer var visserligen en mycket skicklig tecknare, men vår förnyade dokumentation har visat att flera av hans avbildningar är direkt felaktiga, vilket medfört att underlaget till vissa av Almgrens idéer har kunnat ifrågasättas (Toreld 2015a).

Under 1969-1975 utförde Riksantikvarieämbetet en särskilt riktad hällristningsinventering i Bohuslän, under ledning av Gunnar Ekelund. Medhjälpare var de kunniga amatörarkeologerna Göran Andersson och Torsten Högberg. Hällristningarna beskrevs noggrant, de prickades in på den ekonomiska kartan och man gjorde skisser eller tog fotografier av enstaka figurer. Riksantikvarieämbetets ordinarie fornminnesinventering ägde rum i Brastad socken 1976 och en revideringsinventering 1990. Hällristningarna återbesöktes då för att konstatera om de fanns kvar, och enstaka nyfynd beskrevs.

Mellan 1989 och 1995 utförde de skickliga hällristningsinventerarna Sven-Gunnar Broström och Kenneth Ihrestam en ny specialinventering av hällristningar i Bohuslän på uppdrag av Riksantikvarieämbetet, varvid många

carried out for quarrying or road making reasons, while others may be covered with soil. Where there are older illustrations of the still not rediscovered rock carvings, we have chosen to include them in this book.

In 1884-85, Gabriel Gustafson undertook an inventory of the whole of Brastad parish to include all of the visible ancient remains (Gustafson 1886). The work was commissioned by *Göteborgs och Bohusläns Hushållningssällskap* (*The Gothenburg and Bohuslän's Rural Economy and Agricultural Society*) and was part of a very comprehensive inventory of Bohuslän that subsequently evolved into the so called ‘Gothenburg Inventory’. The rock carvings were recorded and plotted on topographical maps, but no illustrative documentation was carried out. The number of sites increased even further while at the same time some of the panels that Baltzer had come across ten years previously could not be rediscovered. Some locations with scattered cup marks were recorded high up on the hills between Norrkila and Häggvall, on the border with Lyse parish. However, both we and other subsequent researchers have judged these to be marks caused by natural erosion. They are particularly prevalent on granite found in Brastad parish and we therefore usually refer to them as ‘Brastad marks’. These marks always occur scattered across the rocks and are more uneven on the bottom surface compared to genuine cup marks. In Backa there are rocks displaying several thousand pits that were previously thought to be cup marks. Occasionally, these marks can occur on the same surface as genuine rock carvings which makes judgement particularly difficult (fig. 32).

The Uppsala professor Oscar Almgren conceived the idea for the epoch-making work *Hällristningar och Kultbruk* (*Rock Carvings and Cult Usage*) thanks mainly to Baltzer's depictions of the rock carvings in Brastad (Almgren 1927). Almgren, and many subsequent researchers, perceived in the carved images proof of a widespread sun and fertility cult. Baltzer was certainly a skilled illustrator but our renewed research has shown that several of his depictions are quite wrong which in turn has meant that the foundation of certain ideas by Almgren can be questioned (Toreld 2015a).

nyfynd gjordes (Brastad 470-492). Endast enstaka kalkeringar av spektakulära nyfynd gjordes, såsom grisfloken och årdren i Rixö (Broström 2005:413). Hällristningarna redovisades i övrigt på samma sätt som tidigare i fornminnesregistret med beskrivningar och skisser. Fornminnesregistret finns numera tillgängligt digitalt för allmänheten (FMIS). För att söka efter en fornlämning fyller man i lämningens RAÄ-nummer, vilket är detsamma som det sockennamn och nummer som vi använder oss av i denna publikation.

Vi utförde vår inventering och dokumentation på uppdrag av Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar under åren 2009-2010, med enstaka kompletteringar fram till 2014. De publika hällarna Brastad 1:1 och 18:1-4 dokumenterade vi redan 2004 respektive 2003 i samband med att vi målade i figurerna med röd färg på uppdrag av Länsstyrelsen. Även den senaste inventeringen resulterade i många nyfunna hällristningar (Brastad 586-628), vilket gör att vi idag känner till sammanlagt 163 hällristningslokaler i socknen. För första gången bilddokumenterades samtliga kända hällristningar. Det gjordes med hjälp av både frottage, foto på målade figurer och kalkeringar på plast (se kapitlet Metod). Till de mer spektakulära upptäckterna hör dråpscenen och de så kallade svärdslyftarna i trakten av Medbo (Eliasson 2010; Karlsson 2013; Toreld 2012, 2015b).

Between 1969 and 1975, *Riksantikvarieämbetet* (*The Swedish National Heritage Board*) carried out an inventory in Bohuslän that was particularly aimed at rock carvings, led by Gunnar Ekelund. Co-workers were the experienced amateur archaeologists Göran Andersson and Torsten Högberg. The rock carvings were carefully described and plotted on the economic map and sketches were made or photographs taken of individual figures. The ordinary ancient monument inventory by *Riksantikvarieämbetet* in Brastad parish was undertaken in 1976 with a revision in 1990. The rock carving sites were then revisited to ascertain whether they were still in existence and any new finds made were recorded.

From 1989-1995, the skilled rock carving inventory compilers, Sven-Gunnar Broström and Kenneth Ihrestam, carried out a special new inventory of the rock carvings on behalf of *Riksantikvarieämbetet*, when many new finds were made (Brastad 470-492). Only isolated tracings were made of spectacular new finds, such as the herd of swine and the ards in Rixö (Broström 2005:413). The rock carvings were recorded otherwise in the same manner as previously in the ancient monument's register with both descriptions and sketches. The ancient monument's register is now accessible in digital form to the general public (FMIS). To search for a monument, enter the site's RAÄ number; which is the same as the parish name and the number that we use in this publication.

We carried out our inventory and documentation on behalf of the *Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar* (*The Foundation for Documentation of the Rock Carvings in Bohuslän*) from 2009-2010, adding occasional supplements until 2014. We had already documented the public sites Brastad 1:1 and 18:1-4 in 2004 and 2003 respectively in connection with the in-filling with red paint on behalf of *Länsstyrelsen* (*The County Administrative Board*). The latest inventory also resulted in many newly discovered rock carvings (Brastad 586-628) which means that altogether we now know of 163 rock carving sites in the parish. For the first time a pictorial documentation was made of all the known rock carvings. This was done with the help of frottage, the photography of paint-filled figures and tracings on plastic sheeting (see the chapter 'Method'). Some of the more

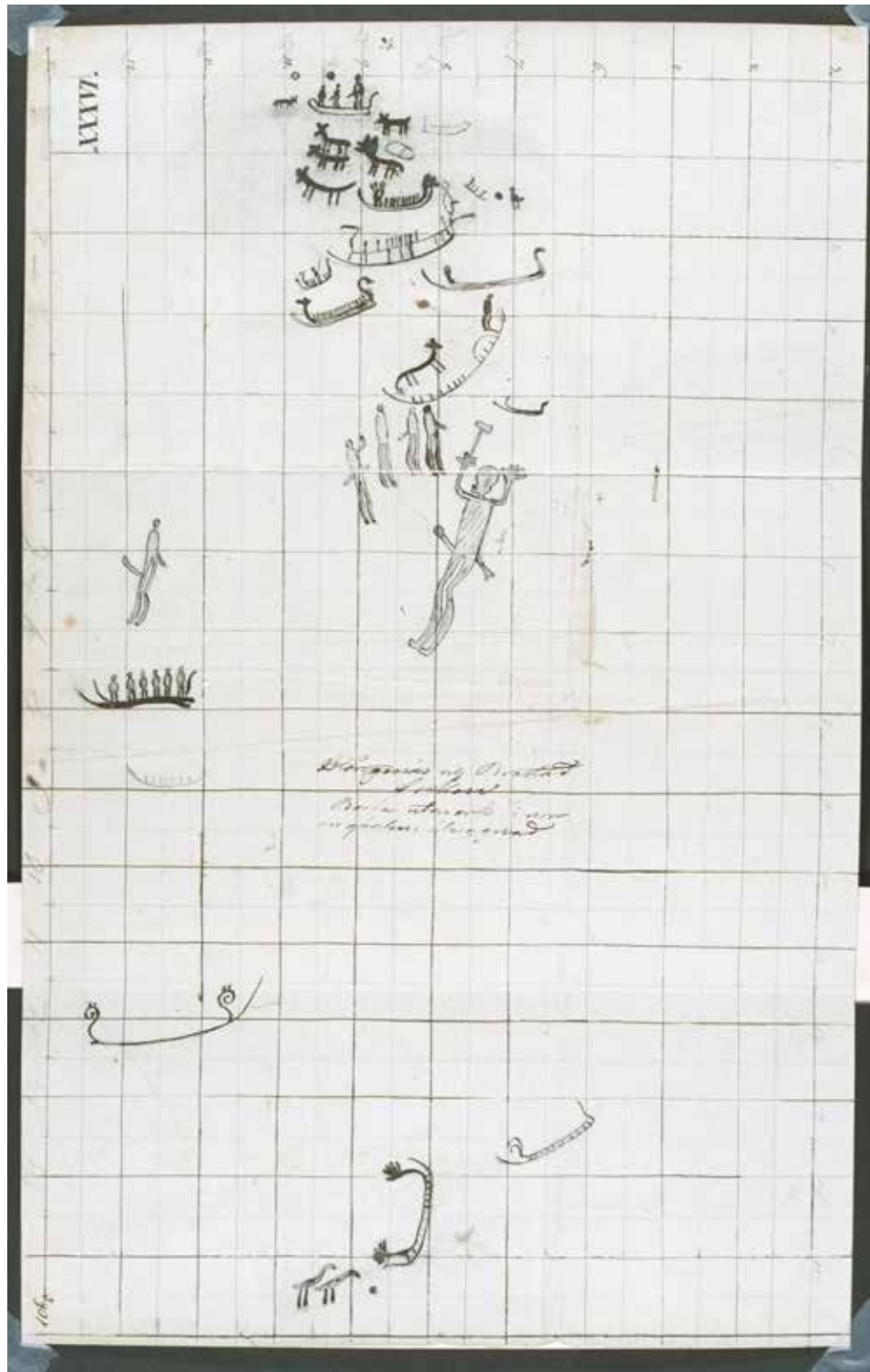

Fig. 2.
Carl Georg Brunius dokumentation av Brastad 1:1 från 1838. Originalet förvaras på Antikvarisk- topografiska arkivet i Stockholm.

Carl Georg Brunius' documentation of Brastad 1:1 from 1838. The original is held in Antikvarisk- topografiska arkivet (The Antiquarian and Topographic Archive) in Stockholm.

spectacular discoveries include the manslaughter scene and the so called 'sword-wielders' from the Medbo area (Eliasson 2010; Karlsson 2013; Toreld 2012, 2015b).

Bronsålderns landskap

Brastad socken ligger på den centrala delen av Stångenäs, inom nuvarande Lysekils kommun i mellersta Bohuslän (fig. 3). Brastad gränsar till Bro socken i norr och Lyse socken i söder. Hällristningarna i dessa socknar har vi publicerat tidigare (Toreld & Andersson 2015a, 2016). Inom dagens kommungräns ligger även Skaftö socken och Lysekils stad. De senare kommundelarna har ett mer exponerat läge mot havet i väster och saknar helt kända hällristningar. Stångenäs avgränsas av de långsträckta fjordarna Åbyfjorden i nordväst och Gullmarn i sydost. I norr, mellan de båda fjordarmarna, avgränsas Stångenäs av det höglänta bergsmassivet Skottfjället, med en högsta punkt på 160 meter över havet. Berggrunden på Stångenäs utgörs huvudsakligen av bohusgranit. På den sydöstra sidan av Stångenäs, längs Gullmarns stränder, övergår graniten i gnejs. Det finns inga kända hällristningar inom gnejsområdet på Stångenäs. Gnejsen lämpar sig betydligt sämre för hällristningar än den hårdare och mer homogena graniten. I gränsområdet mot gnejsen är även graniten grovkornigare och av sämre kvalitet, vilket kan förklara varför det bara finns enstaka hällristningar där, som alla består av skålgropar (fig. 53).

Under bronsåldern, 1700-500 före vår tideräkning (fvt), då de flesta hällristningarna gjordes, utgjorde Stångenäs en mycket stor ö genom att Gullmarn och Åbyfjorden löpte samman i norr vid Dingleslätten (fig. 4a). Förbindelsen mellan fjordarna grundade upp vid övergången till förromersk järnålder 500 fvt.

Hällristningarna är inte jämnt fördelade i landskapet. Det förekommer till exempel inga kända ristningar i de höglänta bergsområdena, eller i den yttre skärgården. Hällristningarna koncentrerar sig istället kring vissa dalgångar och slättområden. På Stångenäs finns åtta mer eller mindre tydliga koncentrationer med hällristningar, vilka i genomsnitt är två kilometer i diameter (jfr Toreld & Andersson 2015a, 2016; Toreld 2016). Fyra av dessa koncentrationer finner vi inom Brastad socken. Det är områdena runt gårdarna Backa, Medbo, Rörvall och Heden (fig. 4a). De hällristningar som ligger utanför koncentrationerna är mindre lokaler, som huvudsakligen består av skålgropar. Mycket pekar på att de fyra områdena utgjort lokala bygder med fast bosättning under den tid då

The Bronze Age Landscape

The parish of Brastad is situated in the central part of Stångenäs, within the present municipality of Lysekil in central Bohuslän (fig. 3). Brastad borders on Bro parish to the north and Lyse parish to the south. We have previously published the rock carvings in these parishes (Toreld & Andersson 2015a, 2016). The parish of Skaftö as well as Lysekil town also lie within the present day boundaries of Lysekil municipality. These latter parts of the municipality are more exposed to the western coastline and completely lack any known rock carvings. Stångenäs is bordered by the elongated fjords, Åbyfjorden, in the northwest and the Gullmarn fjord in the southeast. In the north, between both arms of the fjords, Stångenäs is bordered by the rocky, elevated landscape of Skottfjället, reaching up to 160 m above sea level at its highest point. The bedrock in Stångenäs is mainly granite while on the south eastern side, along the Gullmarn coast, the granite gives way to gneiss. There are no known rock carvings in the gneissic region of Stångenäs. Gneiss is much less suitable for rock carvings than the harder and more homogeneous granite. In the transitional area to gneiss even the granite is rougher and of worse quality, which might explain why only a few rock carvings occur, all of which are cup marks (fig. 53).

During the Bronze Age, 1700-500 before Common Era (BCE), when most of the rock carvings were made, Stångenäs was a very large island due to Gullmarn and Åbyfjorden being joined in the northern part of Dingle plain (fig. 4a). This conjunction between the fjords became silted up in the transition period to the Pre-Roman Iron Age in 500 BCE.

The rock carvings are not evenly distributed across the landscape. For example, there are no known carvings occurring in the elevated region or in the archipelago. Instead, the rock carvings are concentrated in and around certain valleys and plains. In Stångenäs there are eight more or less clear concentrations of rock carvings, which on average are two kilometres in diameter (see Toreld & Andersson 2015a, 2016; Toreld 2016). Four of these are situated within Brastad parish, namely, the areas around the farms at Backa, Medbo, Rörvall and Heden (fig. 4a). The rock carvings that lie outside the

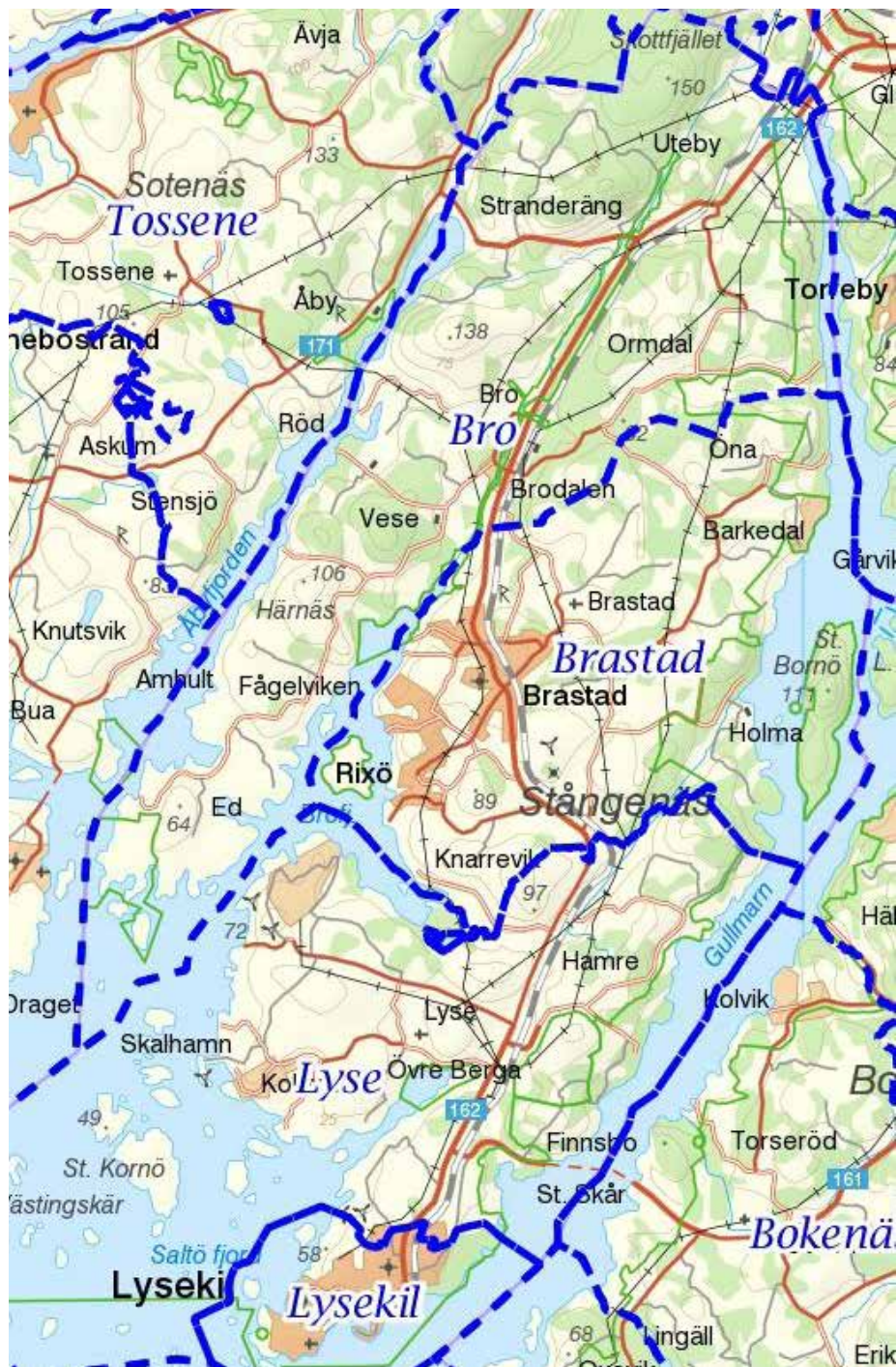

Fig. 3.

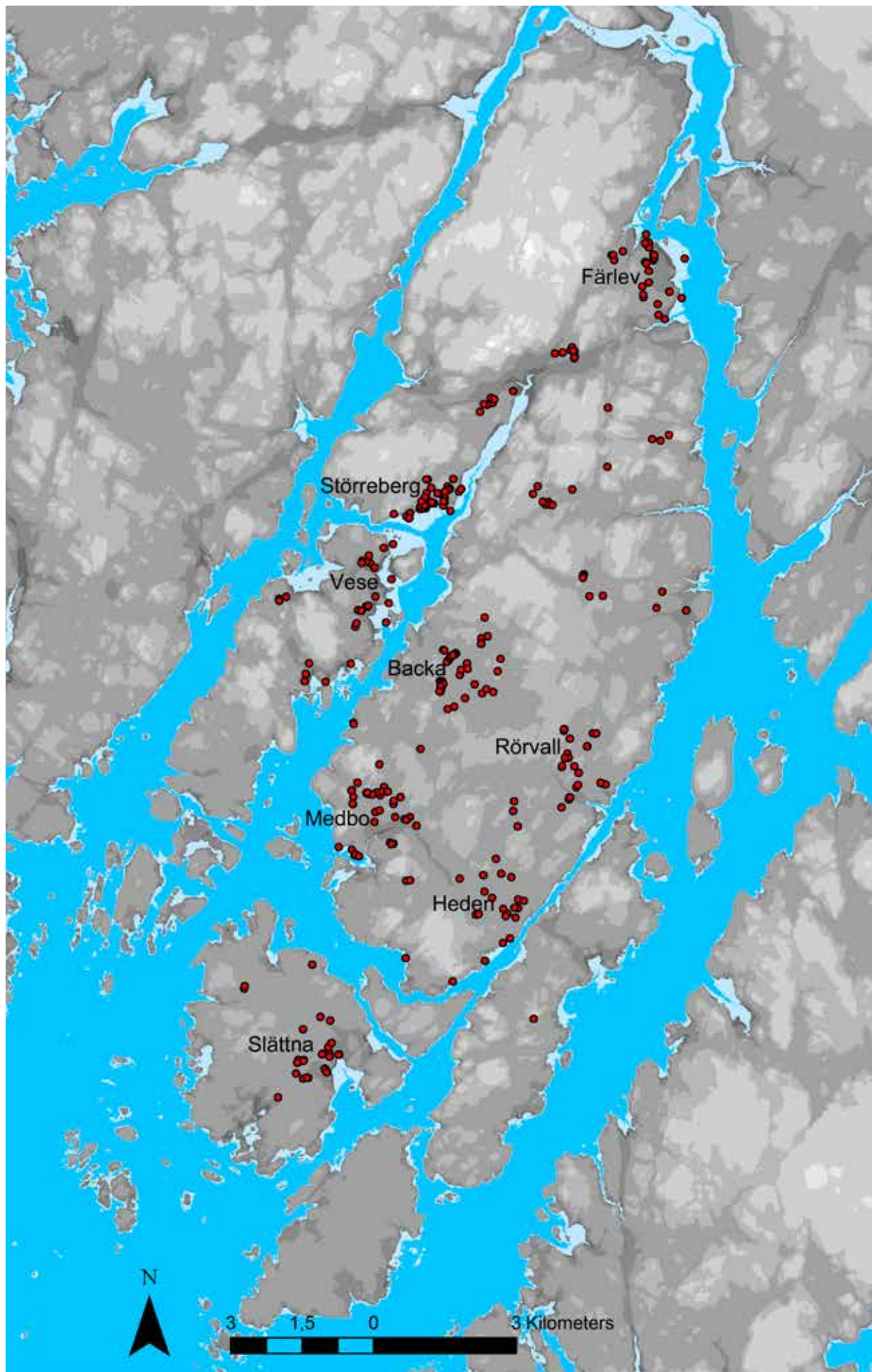
Brastad socken ligger på centrala delen av Stångenäs. Karta från FMIS.

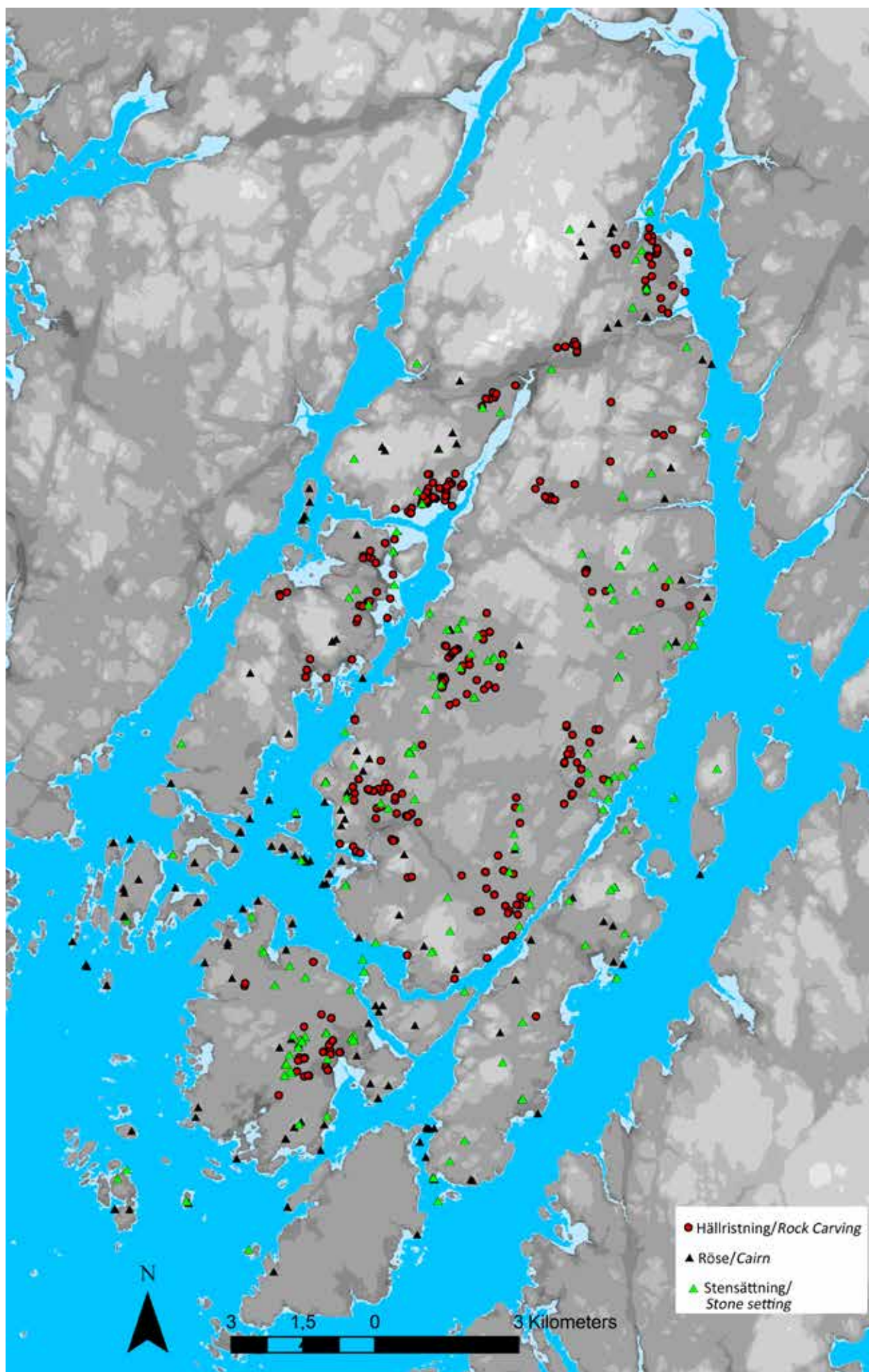
Brastad parish is situated in the central part of Stångenäs. Map from FMIS.

Fig. 4a och 4b.

Följande sidor. Stångenäs när havet stod 15 meter över dagens nivå i början av bronsåldern (1700 fvt) markerad med ljusblå färg och när havsnivån sjunkit till 9,5 meter i början av förromersk järnålder (500 fvt) markerad med mörkblått. Alla hållristningslokaler på Stångenäs är markerade med en röd prick. Karta gjord av Johan Ling och Andreas Toreld.

Next pages. Stångenäs at the beginning of the Bronze Age (1700 BCE) when the sea level was 15 m above the present level is marked in light blue and when the sea level sank to 9.5 m at the beginning of the pre-Roman Iron Age (500 BCE) is marked in dark blue. All the rock carving sites at Stångenäs are marked with a red dot. Map produced by Johan Ling and Andreas Toreld.

hällristningarna knäckades in. Inom dessa bygder fanns goda förutsättningar för att bedriva jordbruk och boskapsskötsel; dessutom låg de relativt strandnära, vilket gynnade marina näringsfång och långväga kommunikationer.

En omständighet som talar för att de lokala bygderna var bebodda av separata sociala grupperingar är de specifika hällristningsmotiv som bara förekommer just där, som en form av lokal tradition eller ”dialekt” inom det gemensamma bildspråk hällristningarna uppvisar inom stora delar av södra Skandinavien (Toreld 2016). Särskilt i Backa och Medbo finns flera sådana motiv som är typiska, eller rent av unika, för den lokala bygden (Toreld i manus). Typiska motiv för Backa är de så kallade solstativen, hammarlyftarna och djur med frambensfot. I Medbo finner vi de unika motiven svärdslyftare och tjädrar (se kapitlet Hällbilderna).

Den absolut största koncentrationen av hällristningar finns i området runt Backa. Området utgörs av en högslätt, som på bronsåldern låg ungefär en kilometer från havet. De flesta och största hällristningarna finner vi på högslättens västra sida, placerade som ett pärlband längs den gamla byvägen. De finns de som menar att vägen kan ha funnits redan på bronsåldern och utgjorde en helig väg - en form av hällristningarnas ”Via Sacra” (exempelvis Jägerbrand 2009). I norra änden av vägen ligger ett stort järnåldersgravfält bestående av 50 högar och 20 runda stensättningar. Det är troligt att det döljer sig ett ännu större antal gravar under marken som inte syns förrän vid en arkeologisk utgrävning. Vid de arkeologiska undersökningar som gjorts av bohuslänska gravfält under senare år, har det visat sig att gravar ofta har anlagts på samma plats från och med äldre bronsålder och fram till romersk järnålder, och i flera fall finns även samtida boplatzlämningar i omedelbar närhet till gravfälten. Vi känner inte till exakt var boplatserna i Brastad legat under bronsåldern eftersom det inte har genomförts några arkeologiska utgrävningar i området.

De gravformer som framförallt förknippas med bohuslänska bronsålder är rösen och stensättningar. Rösenas utbredning är snarast det omvända gentemot hällristningarnas (fig. 4b). Rösen förekommer främst i utpräglat maritima miljöer; på mindre öar, längs kusterna och på markanta bergstoppar med havsutsikt. Störst antal rösen förekommer i och runt Brofjorden,

concentrations are smaller sites consisting of cup marks. There is much to suggest that these four concentrations were local territories with permanent settlements from the time when the rock carvings were made. These areas provided good opportunities for farming and livestock raising, besides which they were relatively close to the coast which was advantageous both for marine food source reasons as well as for distant communication.

One factor that suggests that the local territories accommodated separate communities is the occurrence of specific rock carving motifs that appear locally only. This could be seen as a form of local tradition or ‘dialect’ within the general imagery that rock carvings display across widespread areas of Southern Scandinavia (Toreld 2016). At Backa, and Medbo in particular, there are several such motifs that are typical, if not unique, for those local territories (Toreld in manuscript). Typical motifs for Backa are the so called ‘Sun stands’, the ‘Hammer-wielders’ and animals displaying feet on their front legs. At Medbo we see the unique depictions of sword-wielders and capercaillies (see the chapter ‘Rock imagery’).

The greatest concentration by far of rock carvings can be found in the area around Backa. This area consists of a high plain, situated approximately one kilometre from the coast in the Bronze Age period. The largest and most numerous of the rock carvings can be found on the western side of the plain, lying like a string of pearls along the old village road. There are some who think that the road could have existed even in the Bronze Age and was a sacred path – a type of “Via Sacra” for the rock carvings (Jägerbrand 2009, for example). At the northern end of the road lies a large Iron Age burial ground consisting of 50 mounds and 20 circular stone settings. It is probable that an even greater number of burials exist beneath the surface, visible only after an archaeological excavation. During the archaeological investigations of burial grounds in Bohuslän in the last few years it has been shown that burials have often taken place on the same site from the Early Bronze Age right through to the Roman Iron Age and in some cases there were even contemporaneous settlements in the immediate vicinity of the burial grounds. We do not know of the exact location of the settlements in Brastad during the

och minst i de inre delarna av Brastad socken där den hållristningstätta Backabygden ligger. Det enda område där en koncentration av både rösen och hållristningar delvis sammanfaller är i Medbobygden, vilket beror på att detta är det hållristningsområde som ligger närmast Brofjorden. Den här typen av rösen kallas allmänt för kuströsen och ligger som ett pärlband längs hela Bohusläns kusttrakter. De är troligtvis anlagda för att synas från de farvatten som utgjorde viktiga farleder under bronsåldern. Eller var kanske tanken att den döde skulle kunna blicka ut över havet i väntan på ett skepp som skulle föra själen vidare till nästa liv? Det är hursomhelst tydligt att rösenas placering inte valdes utifrån kriteriet att ligga så nära boplatserna som möjligt.

Med stensättningarna förhåller det sig annorlunda. De har inte alls lika stor dragning till extrema maritima miljöer som rösen. En tydligare koppling till bygderna med hållristningar kan skönjas (fig. 4b). Större koncentrationer av stensättningar finns inom Backa- och Rörvallsbygden, liksom Slättnabygden i Lyse socken. Det finns också många stensättningar inom ett område på östra sidan av Stångenäs där det enbart förekommer enstaka skålgropslokaler. Där kan den mycket dåliga berggrunden vara orsaken till att inte fler hållristningar gjorts. Med utgångspunkt i antal stensättningar skulle det området kunna representera ytterligare en lokal bronsåldersbygd som inte kunnat definieras utifrån en koncentration av hållristningar.

Bronze Age because no archaeological excavations have been carried out in that area.

The grave forms that above all are associated with the Bronze Age in Bohuslän are cairns and stone settings. The distribution of the cairns is almost the opposite to that of the rock carvings (fig. 4b). Cairns occur mainly in markedly maritime environments; on small islands, along coastlines and on top of prominent hilltops in sight of the sea. The largest number of cairns are sited in and around Brofjorden, while the least number are located inland in Brastad parish, near the rock carvings of Backa. The only area where a concentration of both cairns and rock carvings partly occur together is in the Medbo area which is because it is the rock carving area that is closest to Brofjorden. This type of cairn is called a coastal cairn and they stretch out like a string of pearls along the coastline of Bohuslän. They are likely to have been built so as to be visible from the traffic at sea that constituted the communication routes in the Bronze Age. Or was the idea possibly that the deceased could look out over the sea waiting for a boat to arrive in order to ferry their souls to the next life? It is in any case obvious that the siting of the cairns was not chosen on the basis of being as close to habitation as possible.

But stone settings are another situation. They have nothing like the same connection to the immediate vicinity of coastal environments as cairns do. A clearer connection to areas with rock carvings can be perceived (fig. 4b). Large concentrations of stone settings are found within the Backa and Rörvall areas, as well as around Slättna in Lyse parish. There are also many stone settings in a region in the eastern part of Stångenäs where there are only isolated incidences of cup mark sites. It could be the very poor bedrock that is the reason why so few rock carvings have been made there. Based on the number of stone settings, the area might represent a further local Bronze Age territory that cannot be determined based on the concentration of rock carvings made.

Hällbilderna

I Brastad socken känner vi i dagsläget till 163 hällristningslokaler, vilka sammanlagt innehåller 3839 figurer. Lokalernas storlek kan variera betydligt, från de som enbart består av en ensam skålgrop till den stora hällen Brastad 18:1 i Backa med 411 figurer.

Eftersom den här publikationen är den sista i en trilogi om hällristningarna inom Lysekils kommun kan en jämförelse mellan de tre socknarnas bildmotiv vara på sin plats (fig. 5). Det bör påpekas att de figurtyper som redovisas enligt fornminnesregistrets standard är en antikvarisk konstruktion som inte behöver

Rock imagery

At present, we know about 163 rock carving sites within the parish of Brastad that altogether contain 3,841 figures. The sites vary in size considerably, from those with a singular cup mark to the extensive site Brastad 18:1 at Backa displaying 411 figures.

Since this publication is the last in a trilogy about the rock carvings in Lysekil's municipality it can be fitting to make a comparison between the imagery that occurs in the three parishes (fig. 5). It should be pointed out that the type of figure illustrated according to the standards of the ancient monuments register is an antiquarian

Figurtyp/ Type of figure	Lyse	Bro	Brastad Tot.	Lysekil
Skepp/ <i>Ship</i>	193	308	562	1063
Människofigur/ <i>Human figure</i>	62	102	266	430
Djurfigur/ <i>Animal figure</i>	5	50	290	345
Fågelfigur/ <i>Bird figure</i>	4	2	45	51
Fotsula/ <i>Footsole</i>	15	5	100	120
Cirkelfigur/ <i>Circular figure</i>	4	62	101	167
Vagnsfigur/ <i>Wheeled vehicle</i>	0	1	23	24
Årderfigur/ <i>Ard</i>	0	0	24	24
Trädfigur/ <i>Tree</i>	1	0	3	4
Vapenfigur/ <i>Weapon</i>	1	0	1	2
Ramfigur/ <i>Frame</i>	0	2	0	2
Spårstämpel/ <i>Animal track</i>	0	0	2	2
Övrig bestämbar figur/ <i>Other figure</i>	3	24	60	87
Obestämbar figur/ <i>Undetermined figure</i>	213	309	947	1469
Skålgrop/ <i>Cup mark</i>	447	2524	1413	4384
Avlång fördjupning/ <i>Oblong depression</i>	5	5	2	12
Total summa/ Total sum	953	3394	3839	8186

Fig. 5.

Figurtyper som förekommer på hällristningarna i Lysekils kommun.

Types of figures that occur on the rock carvings in Lysekil Municipality.

spegla hur den som ristade såg på sina alster. Vi ser att det finns vissa skillnader mellan var någonstans de olika figurtyperna som dominerar. Skålgroparna är betydligt vanligare i Bro socken, där de utgör 74 % av alla figurer, jämfört med Brastad där de bara utgör 37 %. Motivrikedomen är oerhört varierad i Brastad; i norra Europa finner vi bara en liknande variationsrikedom i Tanum. I Brastad finns ovanligt många djur, fåglar, fotsulor, vagnar och årder, men även många ovanligare motiv; exempelvis solstativen som ingår i gruppen

construction that does not necessarily represent the intentions of the carver. We can see that there are certain differences between the various types of figure that dominate. Cup marks are considerably more common in Bro parish where they make up 74% of all the figures compared to Brastad where they make up only 37%. There is a noticeable richness in variation of motif in Brastad; in Northern Europe it is only Tanum that can match such variations. Brastad displays not only an unusual number of animals, birds, footsoles, wheeled

cirkelfigurer. Skeppen är däremot relativt sett vanligast i Lyse socken. Det skulle kunna förklaras av att Lyse ligger mer exponerat mot havet. Det geografiska läget skulle också vara förklaringen till att de flesta vagnarna återfinns på högslätten i Backa. Svårare att förklara är varför den häll som har flest årder i Sverige (Brastad 137:4 i Rixö med 11 stycken) återfinns på en plats vid den dåtida stranden där det varit omöjligt att bruka redskapet.

Skålgropar

Den vanligaste figurtypen är skålgropen. Skålgropar är den enklaste formen av inknackning i berget, men också den som gett upphov till flest tolkningar. Många tänker sig att det är en form av offergrop. Förklaringen verkar rimlig för de skålgropar som knackats in på ovansidan av stenblock eller på plana hällkrön (fig. 56). Sådana lägen för lätt tankarna till en form av offeraltare där man kan ha placerat små gåvor i groparna. Det troligaste är dock att skålgroparna haft olika funktion beroende på vilket sammanhang de ingått i. De kan förekomma på lokaler med enbart skålgropar, vilket är fallet på 58 av de 163 lokalerna i Brastad, eller tillsammans med, och ibland som en del av, de figurativa hällristningarna. När en grop är en del av en annan figur, exempelvis som dekor-element i ett skepp eller markering för huvud i en människofigur, brukar de inte räknas som skålgropar i statistiken även om de formmässigt ser likadana ut. Skålgroparna har troligen knackats både före, och framförallt lång tid efter, de figurativa hällristningarna. De figurativa hällristningarnas tillkomsttid brukar räknas från bronsålderns början 1700 fvt och fram till mitten av förromersk järnålder cirka 300 fvt. Skålgropar verkar däremot ha knackats in redan under yngre stenålder och längre fram i tiden under järnålder, eller rent av historisk tid. Skålgropens enkla form gör den dock mycket svår att datera på typologiska grunder.

vehicles and ard ploughs but also many more unusual figures such as the 'sun stand' that is included in the group of circular motifs. Ships, on the other hand, are more commonly seen, relatively speaking, in Lyse parish. This could be explained by the close vicinity of Lyse to the coast. The geographical situation could also be an explanation as to why most of the wheeled vehicles depicted can be found on the elevated plain in Backa. More difficult to explain, however, is why the site that have the most ard ploughs in Sweden (Brastad 137:4 in Rixö with 11 such figures) is situated in a location on the coast where at that time it would have been impossible to use such implements.

Cup marks

The most common type of figure is the cup mark. Cup marks are the simplest form of carving in the rock but they are also those that give rise to most interpretations. Many think they are some kind of pit for votive offerings. This explanation seems reasonable for those cup marks on the upper side of a boulder or on the flat crown of a rock face (fig. 56). Such localities can easily be imagined to be a type of altar where small gifts were placed in the cup marks as offerings. The most likely explanation though is that the marks had various functions according to which context they were included in. They can occur in locations with cup marks only, which is the case in 58 of the 163 sites in Brastad, or together with, and sometimes as part of, more figurative rock carving motifs. When a cup mark appears as part of another figure, for example as a decorative element on a boat or as a representation of a human head, they are not usually included in the statistics for cup marks even if in shape and form their appearance is similar. Cup marks were probably carved both before, and above all a long time after, the figurative carvings. The establishment of figurative carvings is usually dated to the beginning of the Bronze Age, 1700 BCE, up to the middle of the Pre Roman Iron Age, ca 300 BCE. Cup marks, however, seem to have been carved even in the Late Stone Age and further forwards in time up to the Iron Age, or even in historical times. The simple form of the cup mark though makes it very difficult to date based on typology.

Skepp

Den vanligaste föreställande figurtypen i Brastad socken är, liksom på de flesta håll i Bohuslän, den vi vanligtvis benämner som skepp. Vi känner till 562 hållristningsskepp från socknen. Det som avbildas är dock inte skepp enligt den svenska sjölagens definition, utan snarare är det stora kanoter som paddlas fram. Ibland kan skeppen ha en besättning i form av hela människofigurer, men vanligtvis markeras den med enkla bemanningsstreck. Utifrån den kronologi/typologi för skeppsavbildningar som tagits fram under senare år (Kaul 1998, Ling 2008) kan vi se att det förekommer skeppstyper som dateras till både äldre och yngre bronsålder, liksom till förromersk järnålder (fig. 57, 63

Boats

The most common figurative depictions in Brastad parish are, in keeping with most rock carving sites in Bohuslän, those we normally call 'boats' or 'ships'. We know of 562 rock carvings of 'ships' from the parish. Those which are depicted though are not ships according to Swedish nautical definitions but rather they are a type of boat or large canoe, which is paddled along. Sometimes the boat shows a crew in the form of complete human figures but normally crew members are only represented by simple 'crew strokes'. Based on a chronology/typology of boat renderings that has been produced during recent years (Kaul 1998, Ling 2008) we can see that there are boats that can be dated to both

Fig. 6.

Motiv från yngre bronsålder på Brastad 266:1 i Bräcke. En människa tycks leda fram en kronhjort i nosen. Ett skepp har spiralformade stävptrydnader med öron. Bemanningsstrecket som sitter samman med en böjd linje tolkas som en lurblåsare.

Figures from the Late Bronze Age at Brastad 266:1 in Bräcke. A man appears to be leading a red deer by the nose. A boat has a spiral-formed prow decoration complete with ears. The crew stroke having an additional curved line is interpreted as a lur-blower.

och 39). På dokumentationen av Brastad 1:1 ser vi exempel på skepp med inåtböjda stävar och vågräta kölförlängningar typiska för äldre bronsålder, period I-II, 1700-1300 fvt. Dessa har delvis knackats över med skepp som har S-formade stävar med djurhuvuden och högressta kölförlängningar i fören, typiska för yngre bronsålder, period IV-V, 1100-700 fvt.

the Early and the Late Bronze Age, as well as to the Pre Roman Iron Age (fig. 57, 63 and 39). In the documentation on Brastad 1:1 we can see examples of boats displaying inwardly curved prows and horizontal keel extensions typical of the Early Bronze Age, period I-II, 1700-1300 BCE. These have been partly carved over with boats that show S-shaped prows with animal

På Brastad 26:3 ser vi tre skepp som har raka utåtlutande stävar och saknar de annars så vanliga kölförlängningarna. Skeppen har markerad bordläggning och är placerade vertikalt på hällen (fig. 27). Denna skeppstyp är ovanlig i Bohuslän. Dateringen är omtvistad, antingen har de uppfattats som en tidig eller en mycket sen form. Det har föreslagits att de påminner om det danska Nydamskeppet från 300-talet evt (Bengtsson 2013). Skepp med liknande form, som märkligt nog också placerats vertikalt, förekommer på Tanum 833:1 och Tanum 2334. I sydvästra Norge finns också skepp som är närmast identiska med Brastad 26:3, exempelvis i Hananger (Fett & Fett 1941). Gemensamt för de nämnda lokalerna är att de även innehåller skepp som anses typiska för äldre bronsålder eller stenålderns slutfas, vilket indikerar att skeppen bör vara samtida med varandra.

En skeppstyp som är särskilt vanlig i Brastad är den med spiralformade stävpriydnader. Ofta är spiralen försedd med öron (fig. 6). Spiralen skall sannolikt representera ett hästhuvud med extremt lång och inrullad mule. Skeppstypen förekommer talrikt i både Backa- och Medbo-bygden. Ett typexempel är det 3,5 m långa skeppet på Brastad 14:1 i Backa (fig. 14). Skeppstypen dateras till yngre bronsålder.

Människofigurer

Människofigurerna kan ibland ingå i scener där de agerar tillsammans med andra människor eller djur (fig. 6 och 7). Dråpscenen på den nyupptäckta hällen Brastad 617 i närheten av Medbo är den äldsta avbildningen i norra Europa av dödligt våld mellan människor. Hällbilden är, tillsammans med allt fler fynd av skelett med krigsskador, ett påtagligt bevis på att bronsåldern inte alltid var så fredlig som tidigare forskning framställt den (Karlsson 2013; Toreld 2012, 2015b). Hotfulla scener med beväpnade krigare är däremot ingen nyhet. Det är vanligt att människorna håller spjut, sköldar, pilbågar, yxor eller stridshammare i händerna. Märkligt nog har inga tidigare motiv med dragna svärd varit kända, trots att många människofigurer bär svärdsskidor vid höften. I trakten av Medbo fann vi för första gången människor som håller tydliga svärd i händerna; ett motiv vi valt att kalla svärdslyftare (fig. 8). Sammanlagt fann vi

figureheads and raised keel extensions to the fore, typifying the Late Bronze Age, period IV-V, 1100-700 BCE.

In Brastad 26:3 we can see three boats with straight, outwardly leaning prows and a lack of the otherwise so common keel extensions. The boats have marked strakes and are oriented vertically on the rock (fig. 27). This type of boat is unusual in Bohuslän. Dating is debatable and the boats have been regarded as either of an early or very late type. It has been suggested that they are reminiscent of the Danish "Nydams Boat" from ca 300 CE (Bengtsson 2013). Boats with similar appearances, that strangely enough were also oriented vertically, occur on Tanum 833:1 and Tanum 2334. In the southwest of Norway there are also boats that are almost identical to Brastad 26:3, for example at Hananger (Fett & Fett 1941). The one thing in common for the sites mentioned is that they also contain boats that are seen to be typical for the Early Bronze Age or the end of the Stone Age, which indicates that the boats should be contemporary with each other.

A type of boat that is particularly common in Brastad is one that has a spiral-shaped prow decoration. Often the spiral is provided with ears (fig 6). The spiral most likely represents a horse's head with an extremely long and rolled up muzzle. This boat type is numerous in both the Backa and Medbo areas. A typical example is the 3.5 metre long boat at Brastad 14:1 in Backa (fig. 14). The boat type is dated to the Late Bronze Age

Human figures

Human figures can sometimes be in a scene where they act together with other humans or with animals (fig. 6 and 7). The manslaughter scene on the newly discovered site Brastad 617 in the vicinity of Medbo is the oldest depiction in Northern Europe of deadly violence between people. The rock carving, together with many skeletal finds bearing war wounds, is tangible proof that the Bronze Age was not always so peaceful as earlier research has claimed it to be (Karlsson 2013; Toreld 2012, 2015b). Threatening scenes of armed warriors are on the other hand not news. It is common to find humans holding spears, shields, bows, axes or war-hammers in their hands. Strangely enough,

Fig. 7.

Scen med en människa som stöter ett spjut i bröstet på en attackerande motståndare med klubbliknande vapen. Detalj från nyfyndet Brastad 617, yta B, i trakten av Medbo.

Scene showing a man thrusting a spear into the chest of an attacking opponent holding a club-shaped weapon. Detail from the new find Brastad 617, panel B, near Medbo.

24 svärdslyftare, fördelat på nio hållristningslokaler, samtliga i trakten av Medbo. Det längsta avståndet mellan lokalerna är 1,5 km. Den troligaste dateringen av både dråpscenen och svärdslyftarna är äldre bronsålder period II-III, 1500-1100 fvt (Toreld 2012, 2015b). Inget av motiven bär de attribut som kännetecknar bilder av krigare från den yngre bronsåldern, såsom markanta vader, stora händer, hornhjälm, bälte, svärdsskida med doppsko etc. I ett fall har ett skepp av äldre bronsålderstyp knackats över en av svärdslyftarna (fig. 35). Under förutsättning att skeppskronologin (enligt Kaul 1998 och Ling 2008) är riktig, kan inte svärdslyftaren vara gjord efter 1100 fvt.

När vi påträffade svärdslyftarna i Medbo var de ensamma i sitt slag i norra Europa. Trots att vi sedan dess undersökt flera tips om andra möjliga svärdslyftare, var det först 2016, i sam-

no earlier motif depicting a drawn sword is known about, despite there being many human figures showing a scabbard at the hip. It was in the area near Medbo that we, for the first time, found human figures holding what was obviously a sword in their hands; a motif we chose to call "sword-wielder" (fig. 8). Altogether we found 24 'sword-wielders', distributed across nine rock carving sites, all in the Medbo region. The longest distance between the sites is 1.5 kilometres. The most likely date of both the manslaughter scene and the sword-wielder depiction is the Early Bronze Age period II-III, 1500-1100 BCE (Toreld 2012, 2015b). None of the figures display attributes that characterise images of warriors from the Late Bronze Age, such as pronounced calves, large hands, horned helmets, belts, sword scabbards with chapes etc. In one case, a boat of the Early

band med fältarbetet i Tanum, som vi kunde konstatera ännu ett tydligt svärd i handen på en människofigur. Motivet finns på den nyfunna hällen Tanum 2365 i Arendal (fig. 9). I det här fallet tyder kombattanernas rektangulära sköldar på att motivet skall dateras till förromersk järnålder, omkring 500 fvt.

Om svärdslyftare kan sägas vara ett motiv typiskt för Medbobygden så är Backabygdens motsvarighet hammarlyftare. Istället för svärd håller människofigurerna hammarliknande yxor i sina uppsträckta händer. Hammarlyftar-na förekommer på nio lokaler i Backabygden. Deras storlek varierar. Störst och djupast hugget är det välkända motivet från Brastad 1:1, mer känt under namnet Skomakaren. Ytterligare tre hammarlyftare från Backa kan betecknas som ovanligt stora människoavbildningar, något som verkar vara typiskt för ristningstraditionens senare del. De hammarliknande yxorna som männen i Backa håller i sina händer har det gemensamt att skafthålet är centralt placerat. De skall troligen avbilda någon form av bergartyxa. Yxan som tillhör Skomakaren är den enda i naturlig storlek. Dess form påminner mycket om vissa porfyryxor – även kallade rombiska yxor. De få porfyryxor av denna typ som återfunnits i daterbara kontexter kan dateras till bronsålderns period V-VI, 900-500 fvt. Dateringen verkar stämma väl med Skomakaren i övrigt: hans storlek, de markerade vaderna, samt faktumet att han är inknackad över äldre skeppsmotiv.

Fig. 8.
Svärdslyftare på Brastad 617, yta C, i trakten av Medbo.

Sword-wielder, Brastad 617, panel C, near Medbo.

Bronze Age type has been carved over one of the sword-wielders (fig. 35). Assuming that the boat chronology (according to Kaul 1998 and Ling 2008) is correct, the sword-wielder could not have been carved after 1100 BCE.

When we first came across the sword-wielders in Medbo they were the only ones of their kind in Northern Europe. Although we investigated several tips afterwards about other possible sword-wielders, it was not until 2016 in connection with fieldwork in Tanum that we could determine an obvious sword in the hand of a human figure. This motif was on the newly discovered site Tanum 2365 in Arendal (fig. 9). In this case, the warriors' rectangular shields indicate that the motif should be dated to the Pre Roman Iron Age, ca 500 BCE.

If a sword-wielder can be described as a typical motif for the Medbo area then a hammer-wielder could be said to be the counterpart for the Backa area. Instead of a sword, the human figures hold hammer-shaped axes in their up-stretched

hands. The hammer-wielders occur on nine sites around Backa, showing a variation in size. The largest and most deeply carved is the well-known motif from Brastad 1:1, commonly known as "The Cobbler". A further three hammer-wielders from Backa can be described as unusually large human depictions; something that seems to typify the later phase of rock carving traditions. The hammer-shaped axes that the men in Backa hold in

Djurfigurer

De finns ovanligt många djurfigurer i Brastad: 290 stycken, de är till och med fler än människofigurerna. De djur som ingår som dragare i vagns- och årderfigurer är inte medräknade. Att artbestämma djuren är inte alltid enkelt. Generellt brukar man säga att de med kort svans är hjortar, de som har lång uppåtriktad svans är hundar och de med lång hängande svans är hästar - såvida de inte också har kohorn. Somliga av hjortarna har hornkrona som visar att de föreställer kronhjortar (fig. 6). De

their hands all have the eye for the shaft centrally placed. They probably depict some kind of stone axe. The axe belonging to "The Cobbler" is the only one in life size. Its shape is very reminiscent of certain porphyry axes – also called rhombic axes. The few porphyry axes of this type that have been found in dateable contexts could be dated to the Bronze Age period V-VI, 900-500 BCE. The date seems to agree quite well with the "The Cobbler" in other respects: his size, the pronounced calves as well as the fact that he was carved over an older figure of a boat.

Fig. 9.

Svärdslifytaren som deltar i striden på den nyfunna hällristningen Tanum 2365 i Arendal är den enda kända utanför Medbo i Brastad.

The sword-wielder taking part in battle on the newly discovered rock carving site Tanum 2365 in Arendal is the only one known about outside of the Medbo region.

förekommer dock många blandformer. Ibland har man även lagt till nya detaljer på äldre motiv, exempelvis har en häst fått hornkrona på Brastad 29:1. Många av djuren i Brastad har en stor hängande mage. Det verkar inte betyda att djuret är dräktigt eftersom båda hon- och handjur kan ha stor mage (fig. 32). Grisar är mycket ovanliga på de bohuslänska hällristningarna, däremot finns flera exempel i Östergötland och Uppland. Grisflocken på Brastad 137:2 i Rixö,

Animal figures

There is an unusually large number of animal figures in Brastad: 294 in all, even more than human figures. The animals that are pulling carts and ard ploughs are not included in this total. Determining the species of the animals is not always an easy task. It is generally thought that animals with short tails are deer, those with up-

med minst 15 tydliga svin, är därför ett udda inslag bland djurfigurerna (fig. 46). En detalj som är typisk för många djur i Backabygden är att de är försedda med "frambensfot", det vill säga att det ena frambenet (ibland båda) har en fot som påminner om en mänsklig fot. Det finns cirka 25 djur med frambensfot i Backa, fördelat på sju lokaler. De flesta av djuren ser ut att föreställa hästar, några enstaka är mer lika hjortar. Liknande motiv förekommer bara på några enstaka lokaler i övriga Bohuslän.

Fågelfigurer

Fåglarna är också ovanligt talrika i Brastad. Många påminner om andfåglar. Det är ett motiv som också finns inpusat på olika bronsföremål från yngre bronsålder. De är särskilt vanliga inom den så kallade Hallstatt-kulturen i Centraleuropa och kallas därför för Hallstatt-ankor. Det finns också några långbenta och långhalsade fåglar med markerade tår, vilka med största sannolikhet skall föreställa tranor, exempelvis finns tre sådana nederst på Brastad 1:1. Ett motiv som bara är känt inom Medbobygden är fågeln med lyrformad stjärt och uppsträckt huvud, tolkat som en tjäder. Det finns nio kända tjädrar, fördelat på fyra lokaler i Medbo. Mest känt är scenen med två tjädrar som sitter uppflugna i ett träd på Brastad 109:1 (fig. 37). Att fåglarna sitter i ett träd stärker tolkningen att de föreställer tjädrar och inte vattenfåglar som övriga fågelfigurer.

right tails are dogs and those with long, hanging tails are horses, as long as they do not have cow horns. Some of the deer have antlers that signifies red deer (fig. 6). They occur, however, in many variations. Sometimes new details have been added to older figures, such as in Brastad 29:1 where a horse has been given deer antlers. Many of the animals in Brastad have large, hanging abdomens. It does not seem to suggest that the animals were in gestation because in Brastad both females and males can be depicted with extended abdomens (fig. 32). Swine are very unusual motifs on the rock carvings in Bohuslän whereas there are several examples from Östergötland and Uppland. The herd of swine in Brastad 137:2 at Rixö, with at least 15 depicted that are obviously swine, is therefore an unusual occurrence amongst the animal figures (fig. 46). One detail that is typical for many of the animals in the Backa area is that they are depicted with 'front leg feet', that is to say that one of the front legs (and sometimes both) displays a foot that has the appearance of a human foot. There are ca 25 animals with 'front leg feet' in Backa, distributed across seven sites. Most of the animals appear to be horses while some look more like deer. Similar motifs occur only as isolated cases otherwise in Bohuslän.

Bird figures

Bird figures are also unusually numerous in Brastad. Many appear to be ducks. They are motifs that can also be found embossed into various Bronze Age artefacts from the Late Bronze Age. They were particularly prevalent in the so-called 'Hallstatt' culture in Central Europe and therefore they are referred to as 'Hallstatt ducks'. There are also some long-legged and long-necked birds exhibiting prominent toes, which in all probability are meant to represent cranes, such as the three birds on the lower section of Brastad 1:1. A motif that is only seen in the Medbo area is the bird with a lyre shaped tail and upturned head, interpreted as a capercaillie. There are nine recorded capercaillies distributed across four sites in the Medbo area. The most well-known is the scene showing two capercaillies that have flown up into a tree at Brastad 109:1 (fig. 37). That the birds are sitting in a tree reinforces the interpretation that they represent capercaillies and not water fowl as the others are.

Solstativ

Ett motiv som är starkt förknippat med hällristningarna i Backa är det som vanligtvis benämns solstativ. Motivet kan beskrivas som en cirkelfigur vars nedre del sitter samman med ett ögleformat bihang, ofta tolkat som någon form av stativ. Motivet förekommer 16 gånger fördelat på 10 lokaler, samtliga inom Backabygden. Fem av dessa lokaler innehåller även hammarlyftare. Det troliga är att solstativen skall dateras till samma tidsintervall som hammarlyftarerna, det vill säga yngre bronsålder period V-VI, 900-500 fvt. Det finns solstativ även på några andra lokaler i Bohuslän, men de är då i regel något enklare utformade.

Fig. 10a.
Utsnitt från Baltzers dokumentation av Brastad 29:1 med den kända "solstativbäraren".

Section from Baltzer's documentation of Brastad 29:1 showing the well-known 'sun stand' carrier.

Sun stands

A motif that is strongly associated with the rock carvings in Backa is that which is normally called a 'sun stand'. It can be described as a circular figure with its lower section connected to an elongated protrusion, often interpreted as some kind of stand. The motif occurs 16 times distributed over 10 sites, all of them found in the Backa area. Five of these localities also contain hammer-wielders. It is most likely that the sun stands date to the same period as the hammer-wielders, that is to say the Late Bronze Age period V-VI, 900-500 BCE. Sun stands can also be found at some other sites in Bohuslän, though as a rule they are somewhat simpler in design.

Fig. 10b.
Samma utsnitt som fig. 10a enligt vår dokumentation. Betyddligt fler figurer har påträffats. Människofiguren saknar armar, och är dessutom gjord senare än både solstativ och fotsulor.

The same section as fig. 10a but according to our documentation. Many more figures have been found. The human figure lacks arms and in addition was carved later than both the 'sun stand' and the foot soles.

Detta specifika motiv och dess koncentration till trakten av Backa uppmärksammades redan av Holmberg 1848 - han tolkade dock inte motivet som ett solstativ, utan som en sköld med vidhängande axelband. Alltsedan början av 1900-talet, då det blev populärt att tolka många hållbilder som en del av en sol- och fruktbarkult, har motivet gått under beteckningen solstativ. Den allmänt spridda uppfattningen att solstativen bars omkring i rituella sammanhang (Almgren 1927:4, Kaul 2004:358), kan dock ifrågasättas efter vår nya dokumentation av den aktuella scenen på Brastad 29:1 (fig. 10a och 10b, Toreld 2015a). Det är påfallande ofta det förekommer tvåhjuliga hästdragna vagnar i närheten av solstativen. I ett fall tycks även solstativet vara förbundet med ett par hästar, vilket tyder på att solstativen också skall föreställa någon form av hjulförsett vagnsekipage (fig. 31). Om motivet har med soldyrkan att göra är det kanske en variant på temat med den hästdragna solskivan vi ser? Hjulet/solskivan skall då ses från sidan medan draganordningen ses från ovan - samma perspektiv som används på hållarna för vanliga två- och fyrehjuliga vagnar.

This specific motif and the concentration of them in the Backa region was already noted by Holmberg in 1848, though he did not interpret them as sun stands but rather as shields with attached shoulder straps. Ever since the beginning of the 1900s, when it became popular to interpret many rock carving images as part of sun and fertility cults, this motif has been called a sun stand. The general opinion that the sun stand was paraded in processions in conjunction with rituals (Almgren 1927:4, Kaul 2004:358), can be questioned though following our new documentation of the actual scene in Brastad 29:1 (fig. 10a and 10b, Toreld 2015a). Horse drawn two-wheeled vehicles occur noticeably often in the vicinity of sun stands. In one case even, it looks like the sun stand is connected in some way to two horses which suggests that the motif could also represent some kind of wheeled carriage (fig. 31). If the motif has something to do with sun worship, is it perhaps a variation of the horse-drawn sun disc theme that we see? The wheel/sun disc should then be seen from the side while the trace should be seen from above – the same perspective that is used on the rock carvings for normal two- and four wheeled vehicles.

Metod

Att avbilda hållristningar

Valet av metod för att avbilda hållristningar är ett ofta diskuterat ämne. Många förespråkar en ”objektiv” återgivning av ristningarna, till exempel med så kallad frottage teknik eller nattfotografering. Moderna digitala tekniker och avancerad foto- och skanningsteknik har ytterligare spått på föreställningen om en objektiv avbildningsteknik. Med digital teknik kan man helt riktigt göra en objektiv dokumentation av ristningsytan och hållristningsfigurerna. Det stora problemet kvarstår emellertid: Vad är hugget av människor, och vad är naturliga linjer och ojämnheter i berget? Det är enligt vår mening inte lättare att sitta framför en illustration i form av ett frottage, ett nattfoto eller framför en datorskärm och avgöra detta. Enligt oss är det absolut bäst att göra detta ute i fält. Där kan man se ristningarna ur olika vinklar och i olika ljusförhållanden, man kan se om bergets mineralkorn är krossade i huggningslinjerna, om det finns färgskiftningar i bergets patina och man kan med hjälp av fingertopparna känna bergets ytstruktur. Utifrån detta görs en samlad bedömning av vad som är inhugget i berget.

Method

Depicting the rock carvings

The choice of method for depicting rock carvings is often a subject for discussion. Many advocate an ‘objective’ rendering of the carvings, for example using the so-called ‘frottage’ or ‘rubbing’ technique or by photographing at night. Modern digital techniques and advanced photographic and scanning techniques have furthered this concept of an objective depiction. Digital techniques can quite correctly provide an objective documentation of the carved rock surface and the rock carving figures. The largest problem remains however: What has been carved by humans and what are natural lines and undulations in the rock? In our opinion the task is not simplified by studying an illustration in the form of a rubbing, a night time photograph or a computer screen when making decisions. We believe the absolute best method is to make judgements out in the field. It is there you can view the carvings from various angles and in various lighting conditions, you can see if the rock’s mineral structure is crushed in the carved areas, if there is any tint in the rock’s patina and you can feel the surface structure

Fig. 11.

Tommy gräver fram den sedan länge kända hållristningen Brastad 26:1 i Backa, jämför med fig. 25.

Tommy excavates the previously known rock carving Brastad 26:1 in Backa, compare with fig. 25.

Vår arbetsmetod steg för steg

Innan fältsäsongen börjar görs arkivstudier. Vi går igenom äldre litteratur, äldre inventeringar som till exempel Göteborgsinventeringen, samt Riksantikvarieämbetets fornminnesinventeringar i FMIS. Vi studerar ekonomiska kartor från 1930-talet och 1970-talet. Alla kända hållristningar prickas därefter ut på moderna kartor, äldre beskrivningar kopieras och områden där vi tror det kan finnas okända hållristningar markeras på kartor.

of the rock with your fingertips. These methods provide a combined assessment of what is carved in the rock.

The rock carving charts in this publication have been produced by so-called 'tracing', in the scale of 1:20. These are not objective tracings of the rock surface but more a subjective depiction of our interpretation of the rock carvings. The process can be compared to the subjective assessments that are part of all archaeological work in the field where ultimately it is the archaeologist's competence and experience that determines whether remains should be judged as created by man or not.

Fig. 12.
Skepp i släpljus. Solnedgång över Brastad 123:1, yta B, i Rixö.

Boats in oblique light. Sunset over Brastad 123:1, panel B, in Rixö.

När vi hittar hållristningar, såväl tidigare kända som nyfunna, så är dessa i de flesta fall mer eller mindre överväxta av grästorv, mossa och lav (fig. 11). Nu börjar det tunga arbetet med att rengöra hällen. Torv, löv och mossa rensas bort. Ibland behöver vi gräva i kanterna av hällen för att kunna se hur stor ristningen är. Gräs och buskar som växer i sprickor och vid sidan av hällen tas bort, och avslutningsvis försöker vi skrapa bort tjock lav med hjälp av mjuka trä- och plastredskap. Detta arbete får göras

Our working method, step-by-step

Before fieldwork begins, an archival search is carried out. We go through early literature, old registers such as 'The Gothenburg Inventory', as well as *FMIS*. We study the economic maps from the 1930s and 1970s. All the known rock carving sites are then plotted onto modern maps, early descriptions are copied and the areas that we think might contain unknown carvings are marked on the maps.

med största försiktighet, så hällen och hållristningarna inte skadas. I en del enstaka fall har vi täckt ristningen med en ljustät presenning under ett års tid, så att laven som växer på hällen dör och därefter lättare kan tvättas bort. Vi använder aldrig några kemikalier för rengörning.

När hällen är ren påbörjas det egentliga dokumentationsarbetet. Först undersöks hällen med hjälp av släpljus. Detta kan göras på natten med hjälp av lampor. Vår erfarenhet är dock att detta, där så är möjligt, med fördel kan göras på kvällen i naturligt släpljus (fig. 12). De figurer som kan ses, kritas i med skolkrita. Därefter görs ett "frottage" av hällen. Hela ytan täcks med ett tunt papper. Det vita pappret gnuggas sedan med ett karbonpapper och slutligen med gräs (fig. 13). Ojämnheter i bergytan såsom sprickor, vittringar, skador och i bästa fall hållristningar framträder på pappret. Detta frottage är sedan till stor hjälp när man ska finna tunt huggna hållristningar. Frottagemetoden fungerar endast på relativt jämna bergytor, medan

When we find carvings, previously known as well as newly discovered, they are in most cases more or less overgrown with clumps of grass, moss and lichen (fig. 11). The heavy work now begins of removing the turfs, leaves and moss from the rocks. Occasionally we have to clean back to the edges in order to see how large the carving is. Grass and bushes that are growing in the cracks and to the side are removed and finally we try to scrape away the thicker lichen using softwood or plastic tools. This has to be done very carefully so as not to damage the surface of the rock face or carvings. In some isolated cases we have covered the carvings with a light-tight tarpaulin and left it there for a year so that the lichen that is growing on the rock withers and can be more easily washed away. We never use any chemicals in the cleaning process.

When the rock is clean we start the actual documentation. First, an investigation of the rock is made using oblique lighting. This can be car-

Fig. 13.

Kronprinsessan Victoria fick prova på frottage-tekniken på Brastad 5:1 i Backa när hon besökte oss den 17 mars 2011. Jämför med fig. 16. Foto: Ritwa Herjulfsson.

Crown Princess Victoria tried the frottage-technique at Brastad 5:1 in Backa when she visited us on the 17 March 2011. Compare with fig. 16. Photo: Ritwa Herjulfsson.

det på ojämna ytor och berg bara går att göra frottage på vissa delar av hällen.

Efter att hällen är belyst med släpljus och man gjort frottage på hela ytan påbörjas det riktiga tolkningsarbetet av hällristningarna. Med hjälp av syn och känsel tolkas vad som är hugget och vad som är naturliga sprickor och ojämnheter i berget. Detta är det absolut svåraste momentet i hällristningsdokumentationen.

När vi tolkat klart en häll, målas figurerna upp med en vit kritslamma. Färgen varar till nästa regnskur tvättar bort den. En genomskinlig plast läggs över hällen och hällristningsfigurerna kalkeras på plasten med en svart tuschpenna (fig. 14). Våra avbildningar är alltså en kalkering av de tolkningar som vi gjort av hällristningen, och som bygger på mångårig erfarenhet. De avbildningar som vi gör utförs i så kallad "dutt-teknik". Genom en skrafferingsmetod, som är utvecklad inom Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar, görs djupare figurer med tätare skraffering, medan tunnare figurer görs med glesare skraffering. En liknande teknik, pricktekniken, används bland annat i Italien, USA och Norge. Fördelen med dutt- och prickteknikerna, jämfört med att bara rita av ristningarnas konturer, är att det är lättare att markera övergångar till partier på hällen där figurerna är vittrade eller tunnare huggna och ibland "flyter ut" för att till sist helt försvinna. En annan fördel är att djupare figurer blir mörkare medan tunnare figurer blir ljusare på de skannade och nedminskade avbildningarna. Detta ger en mer tredimensionell bild av hällristningen. Vi markerar också sprickor, hällkanter och skador på hällen med röd färg. Denna metod gör avbildningarna mer informativa och ger en bättre förståelse för hur hällen ser ut och hur figurerna är placerade i förhållande till varandra på hällen. Om det finns sentida inhuggningar vid hällristningarna, markeras dessa med blå färg.

Efter att hällristningen kalkerats fotograferas ristningen. Vi fotograferar hela ytan, enskilda detaljer och inte minst hällristningens miljö. Fotografering har, alltsedan den först börjat användas för hällristningar, varit omdiskuterad som dokumentationsmetod. Vi tycker att fotografier är ett utmärkt komplement till våra kalkerade tolkningar, och för avbildning av

ried out at night with the help of lamps. Our experience has been though that where possible it can be advantageous to do it in the evening using natural oblique lighting (fig. 12). The visible figures are filled in with school black-board chalk. Then a 'rubbing' is carried out. The whole of the surface is covered with thin paper. The white paper is then rubbed with carbon paper and finally grass (fig. 13). Uneven sections such as cracks, eroded areas, damaged rock and in the best case, carvings, appear on the paper. This rubbing is of great help later on when looking for the more faintly made carvings. The rubbing method only works on fairly even surfaces, so on more undulating surfaces and rock faces it can only be partially used on certain sections on the rocks.

After the rock has been obliquely lit and a rubbing made over the whole panel, the actual interpretation of the carvings begins. The carved rock, the natural cracks and undulations are slowly interpreted using sight and touch. This is the most difficult stage of the documentation process.

When we have finished interpreting a rock, the figures are painted with white chalk slurry. The colouring remains until the next heavy rain shower washes it away. A transparent plastic sheet is positioned over the rock and then the figures are traced onto the plastic using a black marker pen (fig. 14). Our depictions are therefore a tracing of the interpretations that we made about the carvings, built upon many years of experience. The depictions that we make are made by 'dabbing'. By using a shading technique that was developed by the *Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar*, the deeper figures receive a tighter shading while the fainter carvings, sparser shading. A similar method, the 'dotting' technique, is sometimes used in Italy, USA and Norway. An advantage with the 'dabbing' or 'dotting' techniques, compared to just drawing the carvings' contours, is that it is easier to mark the transition of the sections where the figures are eroded or more faintly carved that sometimes "spread out" and finally disappear. Another advantage is that deeper carved figures become darker while the fainter figures become lighter on the scanned and size-reduced reproductions. This provides a more three dimensional picture of the rock carvings. We also mark cracks, the

ristningarnas omgivning framstår den som den mest exakta. Avslutningsvis görs en skriftlig beskrivning av hällristningen.

När dokumentationen väl är gjord, så ska den efterbearbetas. Foton identifieras och sorteras. Frottage arkiveras. Plaster skannas och sammanfogas i dator. På avbildningen av varje hällristning införs uppgifter om Riksantikvarieämbetets fornlämningsnummer, skala och norrpil, samt på bildristningar även isräfflorernas riktning. Vi lägger även in uppgifter om vem eller vilka som ansvarar för dokumentationen, samt när den är gjord. Dessa uppgifter är av stor vikt för framtida forskare, inte minst som en kvalitetssäkring. Alla kalkeringar, foton och beskrivningar publiceras därefter på vår hemsida: hallristning.se.

edges of rocks and damage in red. This method produces a more informative depiction and allows a better understanding of what the rock looks like and how the figures relate to each other on the rock. If there have been any historical additional carvings made, then these are marked in blue.

After the rock carving has been traced, it is then photographed. We photograph the entire panel, individual details and not least the surrounding environment. Photography has been, right from the beginning, a subject of discussion as a documentation method. We think photography is an excellent complement to our tracing method, and when used for describing the carvings' surroundings, it remains the most exact tool. Finally, a written description is made of the carvings.

When this stage of the documentation is complete then the finalisation process begins. Pho-

tographs are named and sorted. Rubbings are archived. The plastic sheets are scanned and fitted together in the computer. Information about the RAÄ number is written on each depiction as well as a scale bar, north arrow and the direction of the glacier grooves. We also include information about who was responsible for the documentation as well as when it took place. These details are of great importance to researchers in the future, not least in providing a guarantee of quality. All the tracings, photographs and descriptions are subsequently published on our website: hallristning.se.

Fig. 14.

Det stora skeppet på Brastad 14:1 kalkeras på genomskinlig plast med "dutt-teknik". Foto: Tommy Andersson.

The large boat at Brastad 14:1 traced on clear plastic sheeting using the 'dabbing technique'. Photo: Tommy Andersson.

Beskrivning av lokalerna

Brastad 1:1

Beskrivning: Hällristning, 13,6x5,5 m (NV-SÖ), bestående av 350 figurer, varav 57 skepp, 49 människofigurer, 27 djurfigurer, 13 fågelfigurer, 15 fotsulor, 4 cirkelfigurer, 3 "solstativ", 2 vagnsfigurer 3 årderfigurer, 1 trädfigur, 1 vapenfigur, 3 T-formade figurer, 1 stegliknande figur, 9 ovaler i rad, 90 övriga figurer och 72 skålgropar.

Skeppen är 20-160 cm l, av enkellinjetyp, dubbellinjetyp och med helt uthugget skrov, med eller utan bemanningsstreck, några med människofigurer ombord. Människofigurererna är 10-160 cm l, huvuddelen med helt uthuggen kropp, en del med tjocka vader, andra med fallos; 5 med uppsträckta händer med fingrar, 2 med spjut, 1 med yxa, 1 "dansare", 11 står i skepp, några består av endast under- eller överkropp. Största människan kallas allmänt för "Skomakaren". Djurfigurererna är 10-50 cm l, nästan alla är fyrbenta och har 2 öron, en del med "hängmage", svansen kan vara kort (hjort), lång uppåtriktad (hund) eller lång hängande (häst). Fågelfigurererna är 8-56 cm l, de tre största troligen tranor. Fotsulorna är 18-28 cm l, 9 konturhuggna, varav 7 med sandalband; 6 helt uthuggna och med tår; 6 är parställda. Cirkelfigurererna är 14-22 cm diam, varav 1 ringkors (14 cm diam). Solstativen är 40-74 cm l och 26-34 cm br. Vagnarna är 40 cm l, tvåhjuliga, varav 1 "stridsvagn" med ekerhjul dragen av hästar; den andra med skivhjul dragen av oxar. Årdren är 23-40 cm l. Trädet är 52 cm l. Vapenfiguren är 28x14 cm stor, hammare eller yxa, hör samman med "Skomakaren". De T-formade figurererna är 8-12 cm l, har inrullade armar. Den stegliknande figuren är 68 cm l. De nio uthuggna ovalerna är ca 3x2 cm stora och bildar en 27 cm l rad. De övriga figurererna består i huvudsak av linjer, uthuggna ytor och fragment. Skålgroparna är 2-7 cm diam och 0,5-1,5 cm dj. Huvuddelen av ristningen, yta A, är 11,2x5,5 m (NV-SÖ), belägen på en tämligen plan, vattenöversilad, svagt SÖ-sluttande håll vid foten av bergshöjd. Övre delen av ristningen, yta B, är 1,45x0,8 m (NV-SÖ) och finns på en brant SÖ-sluttande håll 1 m NV om yta A. Hällens nedre del är utsatt för vittring beroende på en skadad, flack del av hällen, där vatten blir stående. Det finns upp till tre lager med ristningar, sannolikt från olika tidsskeden.

Orientering: 19 m NV om landsväg. Skyltad och handdikappanpassad.

Koordinat (N/E): 6478893 / 294917 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 9,54", E 11° 29' 23,88" (WGS84)

Fig. 15.

Tommy beskådar Brastad 1:1 i Backa. Det är en publik hällristning där figurerna målas i med röd akrylatfärg på uppdrag av Länsstyrelsen. Den djupt huggna "skomakaren" närmast i bild är 1,6 m lång.

Tommy viewing Brastad 1:1 in Backa. It is a publicly prominent rock carving where the figures are filled-in with red acrylic paint on behalf of Länsstyrelsen (The County Administrative Board). The deeply carved 'Cobbler' in the foreground of the picture is 1.6 metres tall.

Brastad 1:2

Beskrivning: Hällristning, 1,3x0,45 (Ö-V), bestående av 1 skepp, 1 människofigur och 2 obestämbara fragmentariska figurer. Skeppet är 20 cm långt och enkellinjigt. Människofiguren är 40 cm lång med helt uthuggen kropp och fallos.

Belägen på Ö-sluttande hällyta i vattenrinning.

Orientering: 11 m NÖ om Brastad 1:1.

Koordinat (N/E): 6478898 / 294930 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 9,71", E 11° 29' 24,70" (WGS84)

Brastad 2:1

Beskrivning: Hällristning, 2,4x1,3 m (NV-SÖ), bestående av 4 skepp, 1 människofigur, 6 djurfigurer, 2 fågelfigurer, 2 cirkelfigurer, ca 10 fragment och 3 skålgropar.

Skeppen är 16-49 cm l, varav 3 av enkellinjetyp, därav 2 med bemanningsstreck och 1 utan bemanningsstreck; 1 med helt uthugget skrov med bemanning. Människofiguren är 88 cm l, med helt uthuggen kropp. Djurfigurerna är 25-38 cm l, fyrbenta, därav 1 med helt uthuggen kropp. 2 av djuren är motställda. Fågelfigurerna är 13-19 cm l, 1 med öron. Cirkelfigurena är 10-20 cm diam, varav den ena består av två koncentriska cirklar. Fragmenten är 4-23 cm l. Skålgroparna är 3-3,5 cm diam och 0,2-0,4 cm dj. Belägen på svagt SÖ-sluttande, vattenöversilad häll.

Orientering: 19 m NV om landsväg (NÖ-SV). 6,5 m NV om stengärdesgård.

Koordinat (N/E): 6478825 / 294861 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 24' 7,25", E 11° 29' 20,70" (WGS84)

Brastad 4:1

Beskrivning: Hällristningsområde, 13,3x5,6 m (NNV-SSÖ), bestående av 5 hällristningsytor belägna på samma häll. Hällristningsyta B, C, D och E är nyfynd. Inte långt från hällristningen finns i en häll vid vägen inhugget "HÄLRISI" och en pil som pekar mot hällen.

Hällristningsyta A, 4,5x1,8 m (NNÖ-SSV), bestående av 10 skepp, 1 människofigur, 7 djurfigurer, 7 fragment och 1 skålgrop.

Skeppen är 20-105 cm l, varav 6 av enkellinjetyp, därav 1 med bemanningsstreck och 5 utan bemanningsstreck; 4 av dubbellinjetyp varav 3 med spantstreck, därav 1 med bemanningsstreck. Människofiguren är 24 cm l, med fallos oh svärd. Djurfigurerna är 16-33 cm l, varav 5 fyrbenta, därav 4 med helt uthuggen kropp och öron/horn; 1 tvåbent med helt uthuggen kropp och öron; 1 tvåbent (fågelliknande). Fragmenten är 5-80 cm l. Skålgropen är 4,5 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på svagt SSÖ-sluttande hällyta. Borrhål runt om ristningen.

1,9 m NV om yta A är:

Hällristningsyta B, 1,5x0,2 m (NNÖ-SSV), bestående av 1 fotsula och 1 skålgrop.

Fotsulan är 23x11 cm, konturhuggen. Skålgropen är 4 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på svagt SV-sluttande, vattenöversilad hällyta.

3,65 m N om yta A är:

Hällristningsyta C, 0,7x0,2 m (NÖ-SV), bestående av 2 djurfigurer, 22 cm l, fyrbenta och med öron. Belägen på svagt S-sluttande hällyta.

5,75 m NV om yta A är:

Hällristningsyta D, 0,8x0,5 m (NNÖ-SSV), bestående av 1 skepp och 1 fågelliknande figur.

Skeppet är 44 cm l, av enkellinjetyp och utan bemanningsstreck. Fågelliknande figuren är 37 cm l. Belägen på svagt SV-sluttande, vattenöversilad hällyta.

3,6 m NNÖ om yta D och i samma vattenrinning som denna är:

Hällristningsyta E, 1,1x0,65 m (NÖ-SV), bestående av 1 skepp, 4 fotsulor, 1 fragment och 1 skålgrop.

Skeppet är 46 cm l, av enkellinjetyp och utan bemanningsstreck. Fotsulorna är 23-24 cm l och 9-10 cm br, konturhuggna och med sandalband; parställda. Fragmentet är 23 cm l. Skålgropen är 3 cm diam och 0,2 cm dj. Figurerna är mycket tunt huggna. Belägen på svagt SSV-sluttande, vattenöversilad hällyta.

Orientering: 21 m NNV om skärning skogsväg-landsväg. 16 m NV om landsväg (NÖ-SV).

Koordinat (N/E): 6478735 / 294772 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 24' 4,21", E 11° 29' 15,46" (WGS84)

Fig. 16.

Brastad 5:1 i Backa, inte långt från Skomakarhällen. Miljö mot SO.

Brastad 5:1 in Backa, not far from the 'Cobbler' panel. Looking towards the SE.

Brastad 5:1

Beskrivning: Hällristning, 2,2x1,8 m (N-S), bestående av 7 skepp, 2 människofigurer, 3 djurfigurer, 1 klövspår, 9 fragment och 7 skålgropar.

Skeppen är 32-93 cm l, varav 1 av enkellinjetyp utan bemanning; 4 av dubbellinjetyp varav 3 med bemanningsstreck; 2 med helt uthugget skrov, varav 1 med bemanningsstreck. Människofigurerna är 17 cm l, varav 1 av streckgubbetyp och 1 torso. Djurfigurerna är 14-20 cm l, tvåbenta. Klövspåret är 7 cm l och 8 cm br. Fragmenten är 6-38 cm l. Skålgroparna är 2,5-6 cm diam och 0,2-1 cm dj. Belägen på svagt SSV-sluttande, vattenöversilad håll.

Orientering: 7,5 m V om svagt bågformigt svängande skogsväg (NNV-SSÖ)

Koordinat (N/E): 6478930 / 294939 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 10,77", E 11° 29' 25,11" (WGS84)

Brastad 6:1

Beskrivning: Hällristning, 4,7x1,3 m (N-S), bestående av 11 skepp, 1 människofigur, 1 fotsula, ca 15 fragment och 4 skålgropar.

Skeppen är 23-70 cm l, varav 5 av enkellinjetyp, därav 4 med bemanningsstreck; 5 av dubbellinjetyp varav 2 med bemanningsstreck; 1 med helt uthugget skrov, utan bemanning. N delen av det nordligaste skeppet delvis mejselhugget i sen tid. Människofiguren är 36 cm l, med helt uthuggen kropp, saknar ben, har en lyft hammare i handen. Fotsulan är 27x12 cm, konturhuggen med tår. Fragmenten är 4-27 cm l. Skålgroparna är 2,5-4,5 cm diam och 0,2-0,5 cm dj.

Fig. 17.

Brastad 6:1 i Backa är en vattenöversilad håll med mycket exfoliationsskador. Miljö mot S, med byvägen och slätten i bakgrunden.

Brastad 6:1 in Backa is a rock overrun with water and badly damaged by exfoliation. Looking towards the S, with the village road and plain in the background.

Fig. 18.

Brastad 14:1 invid byvägen i Backa är en stor häll med ett 3,5 m långt skepp med spiralformade stävprydnader. Miljö mot N.

Brastad 14:1 adjacent to the village road in Backa is a large rock surface showing a 3.5 m long boat with spiral formed prow decorations. Looking towards the N.

Belägen på svagt SSÖ-sluttande, vattenöversilad häll med vattenfyllda hålltråg intill ristningen.

Orientering: 10,5 m NV om landsväg. 1,5-2 m NV om stenbrottskant.

Koordinat (N/E): 6479005 / 295050 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 13,38", E 11° 29' 31,71" (WGS84)

Brastad 9:1

Beskrivning: Hällristning, 1,2x0,6 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 1 skepp, 1 människofigur, 1 djurfigur och 2 fragment.

Skeppet är 90 cm l, av dubbellinjetyp med spant- och bemanningsstreck. Människofiguren är 21 cm l, med helt uthuggen kropp. Djurfiguren är 23 cm l, helt uthuggen kropp, tvåbent. Fragmenten är 6-7 cm l. Belägen på svagt S-sluttande, vattenöversilad och kraftigt vittrad häll.

Orientering: 14 m NV om landsväg. 1,6 m SÖ om sten (1,1x0,8 m).

Koordinat (N/E): 6478847 / 294892 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 8,02", E 11° 29' 22,50" (WGS84)

Brastad 14:1

Beskrivning: Hällristning, 8,6x4,6 m (N-S), bestående av 20 skepp, 5 människofigurer, 5 djurfigurer, 6 fotsulor, 1 "solstativ", 1 dubbelspiral, 1 trädfigur, 1 komplicerad korsfigur, ca 30 fragment, streck och linjer samt 22 skålgropar.

Det största skeppet är ca 3,5 meter långt, med spiralstavar. Stävarna är mycket djupt huggna. Skeppen är av yngre bronsåldertyp och äldre järnåldertyp. Människofigurerna har helt uthuggna kroppar, 3 med kraftiga vader och lyfta armar. Den största av människofigurerna, 85 cm h, har rest arm hållandes en hammare. Djurfigurerna är fyrfotadjur. Fotsulorna består av 2 konturhuggna utan sandalband, 2 konturhuggna med sandalband, 1 konturhuggen med tår och 1 helt uthuggen med tår. Belägen på svagt Ö-sluttande, något välvd, tämligen slät häll. Många vittringsgropar på hällen.

Orientering: 6 m VNV om landsväg (NNÖ-SSV).

Koordinat (N/E): 6478421 / 294760 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 54,05", E 11° 29' 15,74" (WGS84)

Brastad 15:1

Beskrivning: Hällristning, 4,6x4,5 m (Ö-V), bestående av 10 skepp, 2 människofigurer, 7 djurfigurer, 7 fotsulor, 1 "solstativ", 1 vagnsfigur, 2 hjulpar, 1 enkel- och 1 dubbelspiral, 1 "cup and ring", ca 35 obestämbare figurer och fragment samt 13 skålgropar.

Skeppen är 32-115 cm l, 6 av enkellinjetyp varav 5 med bemanningsstreck; 4 av dubbellinjetyp, varav 2 med bemanningsstreck. Människofigurerna är 32-42 cm l, med helt uthuggen kropp. Djurfigurerna är 22-35 cm l, alla fyrbenta, varav 1 med helt uthuggen kropp. Fotsulorna är 18-24 cm l och 9-10 cm br, varav 5 konturhuggna, därav

2 parställda med sandalband; 2 helt uthuggna och med tår, parställda. Solstativet är 74 cm l och 38 cm br. Vagnsfiguren är 38x32 cm, tvåhjulig med dragare. Spiralerna är 19-20 cm, 1 enkel och 1 dubbel. "Cup and ring", 6 cm diam. Skålgroparna är 3-4 cm diam och 0,2-0,5 cm dj. Belägen på Ö-sluttande häll. Åtskilliga vittringsgropar förekommer i och runt om hällristningsytan.

Orientering: 4 m V om landsväg.

Koordinat (N/E): 6478405 / 294771 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 53,53", E 11° 29' 16,47" (WGS84)

Fig. 19.

Brastad 15:1 är en av många hällar i Backa som innehåller solstativ. Miljö mot SV.

Brastad 15:1 is one of many sites in Backa containing sun stands. Looking towards the SW.

Brastad 16:1

Beskrivning: Hällristningsområde, 12,8x4,4 m (ÖSÖ-VNV), bestående av 2 hällristningsytor.

Hällristningsyta A, 4,4x3,9 m (NNV-SSÖ), bestående av 3 skepp, 6 människofigurer, 2 fotsulor, 1 ringkors, 1 solstativ och 10 obestämbare figurer.

Skeppen är 50-182 cm l, av enkellinjetyp med bemaning, varav 1 med människofigurer med helt uthuggna kroppar. Människofigurererna är 36-125 cm l, med helt uthuggna kroppar, den största med hammare och lyft hand. Fotsulorna är 24-26 cm l, konturhuggna. Ringkorset är 43 cm diam, fragmentariskt. Solstativet är 43x20 cm. De obestämbare figurerna är 10-35 cm l. Otaliga vittringsgropar över hela hällen. Belägen på NÖ-sluttande, kraftigt vittrad häll.

7,3 m V om yta A är:

Hällristningsyta B, 1,65x1,45 m (Ö-V), bestående av 2 skepp och 1 djurfigur.

Skeppen är 65-143 cm l, av enkellinjetyp med bemanningsstreck. Djurfiguren är 22 cm l, fyrbent, fragmentarisk. Flera vittringsgropar på hällen. Belägen på svagt ÖSÖ-sluttande, vittrad häll.

Det finns även en uppgift från Gabriel Gustafson 1886 (nr 335) om en hällristning bestående av några nästan utplånade skepp och flera skålgropar, belägen på en häll omkring 20 steg S om Brastad 16:1, men högre upp i bergsslutningen. Ej avbildad och ej återfunnen. Möjligen är det densamma som naturbildningen Brastad 16:2. På platsen har bedrivits omfattande stentäkt.

Orientering: Yta A är 3,2 m VSV om landsväg. Yta B är 0,8 m SSV om järnstolpe och vid ett runt, vattenfyllt hälltråg.

Koordinat (N/E): 6478390 / 294774 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 53,05", E 11° 29' 16,70" (WGS84)

Fig. 20.

Brastad 16:1, yta A, är en av de hällristningar vid byvägen i Backa som avbildades redan 1837 av Lennart Åberg. Den 1,25 m långa "hammarlyftaren" upptäcktes dock först vid vår dokumentation. Hällen är mycket vittrad.

Brastad 16:1, panel A, is one of the rock carvings along the village road in Backa that was depicted by Lennart Åberg in 1837. The 1.25 m long 'hammer-wielder' was first discovered though during our documentation. The rock is badly eroded.

Fig. 21.

Brastad 16:1, yta B, ligger ovanför yta A, invid en liten vattensamling. Miljö mot Ö.

Brastad 16:1, panel B, situated above panel A, beside a small pool of water. Looking towards the E.

Fig. 22.

Andreas inspekterar den publika hällen Brastad 18:1 i Backa. Det är den figurrikaste hällristningen i socknen. Miljö mot NNW. Foto: Tommy Andersson.

Andreas inspecting the publicly prominent rock carving Brastad 18:1 in Backa. This site contains the greatest number of figures in the parish. Looking towards the NNW. Photo: Tommy Andersson.

Brastad 18:1

Beskrivning: Hällristning, 10,4x5,8 m (N-S), bestående av 44 skepp, 39 människofigurer, 69 djurfigurer, 12 fågelfigurer, 38 cirkelfigurer, 15 fotsulor, 12 vagnsfigurer, 3 plöjare/årderfigurer, 8 övriga bestämbara figurer, ca 90 obestämbara figurer och 81 skålgropar.

Skeppen är 12-108 cm l. Människofigurererna är 6-62 cm l. Djurfigurererna är 10-72 cm l. Fågelfigurererna är 10-25 cm l. Cirkelfigurererna är 5-27 cm diam, varav 7 är ringkor. Fotsulorna är 17-28 cm l. Vagnsfigurererna är 18-58 cm l. Plöjarna/årderfigurererna är 29-50 cm l. De övriga bestäm-

Brastad 18:2

Beskrivning: Hällristning, bestående av 3 skepp och 1 djurfigur. Skeppen är 39-50 cm l, 2 är enkellinjiga med bemanningsstreck och 1 är dubbellinjigt (ofullbordat) med bemanningsstreck. Djurfiguren är 25 cm l.

Belägen på kraftigt SÖ-sluttande häll.

Orientering: 8 m VNV om landsväg och 1,15 m S om SV-delen av Brastad 18:1.

Koordinat (N/E): 6478262 / 294741 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 48,89", E 11° 29' 15,12" (WGS84)

Fig. 23.

Detalj från Brastad 18:1 med hästar som drar tvåhjuliga vagnar och oxar som drar årder.

Detail from Brastad 18:1 showing horses pulling two-wheeled carts and oxen pulling ard ploughs.

bara figurerna är 9-37 cm l. De obestämbara figurerna, varav ca 75 är fragment och endast streck, är 3-48 cm l. Skålgroparna är 2-8 cm diam och 0,2-2 cm dj.

Belägen på svagt till kraftigt ÖNÖ-sluttande häll.

Orientering: 3 m V om landsväg på en punkt 20 m S om infartsväg. Skyltad.

Koordinat (N/E): 6478275 / 294748 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 49,32", E 11° 29' 15,49" (WGS84)

Brastad 18:3

Beskrivning: Hällristning, 0,5x0,45 m (Ö-V), bestående av 2 cirkelfigurer, 1 obestämbar figur (linje) och 2 skålgropar.

Cirkelfigurererna är i form av 1 ringfigur 40 cm diam, med påbörjad genomgående linje och 1 helt uthuggen cirkel-formad "skiva" 6 cm diam. Den obestämbara figuren, linjen, är 8 cm l. Skålgroparna är 3-4 cm diam och 0,2 cm dj.

Belägen på Ö-sluttande mindre hällyta. Flera skålgrops-liknande vittringsgropar och en isräffla finns på hällen.

Orientering: 15 m VNV om NV-delen av Brastad 18:1.

Koordinat (N/E): 6478279 / 294744 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 49,43", E 11° 29' 15,24" (WGS84)

Brastad 18:4

Beskrivning: Hällristning, 5,85x2 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 3 skepp, 4 djurfigurer, 1 vagnsfigur, 6 obestämbara figurer och 26 skålgropar.

Skeppen är 11-29 cm l, enkellinjiga varav 2 med bemanningsstreck. Djurfigurerna är 15-48 cm l, varav 2 är fragmentariska, 1 med fallos. Vagnsfiguren är 36x22 cm. De obestämbara figurerna, varav 1 är en U-formad figur är 16 cm l och de 5 övriga är fragment 8-21 cm l. Skålgroparna är 2-5 cm diam och 0,2-0,8 cm dj, varav flera ligger i rader.

Belägen i N-delen av stor Ö-sluttande häll.

Orientering: 3 m NNV om NV-delen av Brastad 18:1.

Koordinat (N/E): 6478275 / 294747 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 49,32", E 11° 29' 15,42" (WGS84)

Brastad 18:5

Beskrivning: Hällristning, bestående av 2 skålgropar, 4-5 cm diam och 1 cm dj. Ej återfunna vid dokumentation 2004.

Orientering: 6,5 m NNÖ om Brastad 18:1.

Koordinat (N/E): 6478287 / 294750 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 49,71", E 11° 29' 15,61" (WGS84)

Brastad 19:1

Beskrivning: Hällristning, 0,9x0,4 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 1 skepp och 2 linjer. Skeppet är 41 cm l, av dubbellinjetyp med 3 bemanningsstreck. Linjerna är böjda 14 cm l. Belägen på svagt ÖNÖ-sluttande, vattenöversilad häll. Flera vittringsgropar finns på hällen.

Orientering: 1 m S om gammal skogsväg.

Koordinat (N/E): 6478423 / 294718 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 54,02", E 11° 29' 13,17" (WGS84)

Brastad 21:1

Beskrivning: Hällristning, 4,8x2,8 m (N-S), bestående av 9 skepp, 3 människofigurer, 5 djurfigurer, 1 fågelfigur, 1 ringkors, 1 "solstativ", 1 vagnsfigur, ca 15 obestämbara figurer och fragment, samt 8 skålgropar.

Skeppen är 34-68 cm l, varav 5 av enkellinjetyp, därav 1 med bemanningsstreck och 1 med människofigurer med helt uthuggen kropp; 4 med helt uthugget skrov, varav 2

med bemanningsstreck. Människofigurerna är 24-33 cm l, med helt uthuggen kropp och fallos, varav 1 med fingrar, yxa och ev. sköld; 1 i adorantställning, och 1 utan huvud eller armar. Djurfigurerna är 22-36 cm l, alla fyrbenta. Fågelfiguren är 15 cm l. Ringkorset är 44x38 cm, fyrekantigt. Solstativet är 35 cm l och 15 cm br. Vagnsfiguren är 39x27 cm, tvåhjulig med dragare. Skålgroparna är 2-4,5 cm diam och 0,3-0,5 cm dj. Belägen på Ö-sluttande häll. Vittringsgropar på hällen. Ristningen fortsätter mot V under landsvägen och möjligen även mot S och N.

Troligen finns i närheten Baltzers Pl.4. Avbildn.9, där han avbildar 12 hela djurfigurer och 3 fragmentariska. Den hällen har aldrig återfunnits. Djuret som finns på södra delen av Brastad 21:1 påminner om dessa djur men är inte detsamma.

Orientering: 3 m Ö om landsväg. Omedelbart N om stenuppyggd bruksväg till åker.

Koordinat (N/E): 6478364 / 294788 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 52,25", E 11° 29' 17,66" (WGS84)

Fig. 24.

Brastad 21:1 i Backa dokumenterades av både Holmberg och Baltzer under 1800-talet, men dess exakta läge var okänt tills vi grävde fram den igen. Ristningen fortsätter under vägen. Miljö mot S.

Brastad 21:1 in Backa was documented by Holmberg and Baltzer in the 1800s but its exact location was unknown until we rediscovered it again. The carving continues beneath the road. Looking towards the S.

Fig. 25.

Brastad 26:1 i Backa med vackra skepp typiska för bronsålderns period V, 900-700 fvt.

Brastad 26:1 in Backa displaying beautiful boats typical of the Bronze Age period V, 900-700 BCE.

Brastad 22:1

Beskrivning: Hällristning, 1x0,5 m (NÖ-SV), bestående av 3 skepp och 1 fragment. Skeppen är 35-100 cm l, enkellinjetyp med bemanningsstreck. Fragmentet är 18 cm l. Belägen på svagt SSÖ-sluttande, vattenöversilad häll.

Orientering: 6,8 m N om infartsväg (ÖNÖ-VSV) till gård.

Koordinat (N/E): 6478314 / 294731 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 50,54", E 11° 29' 14,34" (WGS84)

Brastad 22:2

Beskrivning: Hällristning, 1,3x1,1 m (Ö-V), bestående av 2 skepp, 2 djurfigurer och 4 fragment.

Skeppen är 24-64 cm l, 1 av enkellinjetyp med bemanningsstreck och 1 av dubbellinjetyp med bemanningsstreck. Djurfigurerna är 16-22 cm l, fyrbenta, med öron. Fragmenten är 7-27 cm l.

Belägen på svagt Ö-sluttande, vattenöversilad häll. 3 små runda vittringsgropar finns inom ristningsytan.

Orientering: 6 m N om Brastad 22:1.

Koordinat (N/E): 6478319 / 294732 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 50,71", E 11° 29' 14,39" (WGS84)

Brastad 26:1

Beskrivning: Hällristning, 5,3x2,5 m (NNV-SSÖ), bestående av 8 skepp, 2 människofigurer, 7 djurfigurer, 3 fotsulor, 2 "voltigörer", 1 "klövspår", 14 obestämbara figurer och 9 skålgropar.

Skeppen är 25-196 cm l, varav 5 av enkellinjetyp, därav 4 med bemanning; 3 med helt uthugget skrov och bemanning. Människofigurerna är 23-24 cm l, med uppsträckta armar. Djurfigurerna är 23-32 cm l, fyrbenta. Fotsulorna är 22-23 cm l och 8-9 cm br, helt uthuggna, 2 är parställda. "Voltigörerna" (djur eller människor?) är 12-16 cm l. "Klövspåret" är 8x7 cm. Av skålgroparna är 8 runda, 3-5 cm diam och 0,2-0,5 cm dj; 1 är oval, 6x4 cm st och 0,3 cm dj.

Belägen på svagt ÖÖ-sluttande, vattenöversilad häll.

Orientering: 4 m VNV om landsväg.

Koordinat (N/E): 6478198 / 294727 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 46,78", E 11° 29' 14,46" (WGS84)

Brastad 26:2

Beskrivning: Hällristning, 0,35x0,3 m, bestående av 1 djurfigur, 32 cm l, med helt uthuggen kropp, två ben och öron. Belägen på tämligen plan, något skrovlig, svagt ÖNÖ-sluttande häll.

Orientering: 9,3 m NNV om Brastad 26:1.

Koordinat (N/E): 6478209 / 294724 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 47,13", E 11° 29' 14,25" (WGS84)

Brastad 26:3

Beskrivning: Hällristning, 3,1x1,85 m (NV-SÖ), bestående av 9 skepp, 2 människofigurer, 1 fotsula, 1 cirkelfigur och ca 8 fragment.

Skeppen är 55-198 cm l, varav 6 av dubbellinjetyp (ligger i N-S riktning), därav 4 med bemanningsstreck; 3 av trelinjetyp (ligger i Ö-V riktning), utan bemanning. Flera av skeppen är fragmentariska. Människofigurerna är 20-28 cm l, den ena med helt uthuggen kropp; den andra konturhuggen. Fotsulan är 26x14 cm, konturhuggen. Cirkelfiguren är 28x17 cm. Fragmenten är 6-25 cm l. Belägen på Ö-sluttande håll. N delen är vattenöversilad.

Orientering: 16,3 m V om Brastad 26:1. 14,3 m SV om Brastad 26:2.

Koordinat (N/E): 6478202 / 294710 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 46,90", E 11° 29' 13,38" (WGS84)

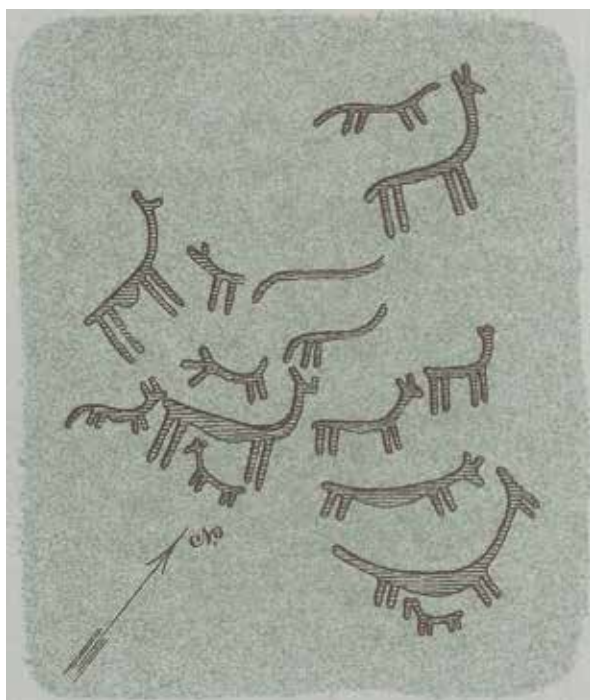

Fig. 26.

Hällristningen som syns på Baltzers Pl. 4, Nr. 9 har aldrig återfunnits. Troligen ligger den nära Brastad 21:1, kanske under vägen.

The rock carving that appears on Baltzer's Pl. 4, no. 9 has never been rediscovered. It is probably near Brastad 21:1, perhaps beneath the road.

Brastad 26:4

Beskrivning: Hällristning, 1,7x0,5 m (NV-SÖ), bestående av 1 vagnsfigur och 1 oval fördjupning.

Vagnsfiguren är 40x37 cm, tvåhjulig, dragen av två fyrbenta hästar. Den ovala fördjupningen är 12x6 cm och 1 cm dj. Belägen på ÖNÖ-sluttande håll.

Orientering: 11 m ÖNÖ om Brastad 26:2. 3 m VNV om väg.

Koordinat (N/E): 6478213 / 294734 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 47,28", E 11° 29' 14,83" (WGS84)

Brastad 26:6

Beskrivning: Hällristning, 1x0,7 m (Ö-V), bestående av 1 skepp, 1 vagnsfigur, 2 djurfigurer, 2 fågelfigurer, 1 spiralfigur, 3 fragment och 1 skålgrop.

Skeppet är 36 cm l, enkellinjetyp med bemanningsstreck. Vagnsfiguren är 22x37 cm, tvåhjulig, utan dragare. Djurfigurerna är 22-25 cm l, fyrbenta med öron. Fågelfigurerna är 12-16 cm l. Den spiralfomade figuren är 10x6

Fig. 27.

Endast ett skepp var känt på Brastad 26:3 före vår dokumentation. De tre skeppen som placerats vertikalt är av en ovanlig typ. Troligen är alla motiv från äldre bronsålder. Miljö mot VNV.

Only one boat was known about at Brastad 26:3 before our documentation. The three boats that are vertically oriented are of an unusual type. Probably all figures are from the Early Bronze Age. Looking towards the WNW.

cm (stävprydnad med öron). Fragmenten är 9-27 cm l. Skålgropen är 4 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på Ö-sluttande håll.

Orientering: 3,4 m NNV om Brastad 26:4.

Koordinat (N/E): 6478218 / 294732 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 47,46", E 11° 29' 14,71" (WGS84)

Brastad 29:1

Beskrivning: Hällristning, 5x3,8 m (NNÖ-SSV), bestående av ca 20 skepp, ca 30 människofigurer, ca 40 djur, 11 fotsulor, 3 årderfigurer, 1 vagnsfigur, 15 cirkelfigurer, 3 större meanderslingor, ca 80 obestämbare figurer och fragment, samt ca 20 skålgropar.

Skeppen är 21-199 cm l. Människofigurerna är 9-67 cm l. Fotsulorna är 18-25 cm l och 8 cm br, konturristade och helt uthuggna, med och utan tår, några parställda och med sandalband. Årdren är 28-48 cm l. Vagnen är 50 cm l, fyrhjulig. Cirkelfigurerna är 9-56 cm diam, varav 2 större och 2 mindre "solstativ", 2 större ringkors med 7-8 ekrar, 1 mindre 4-ekrigt ringkors, flera helt uthuggna cirklar. Meanderslingorna är 30-43 cm l. Belägen på Ö-sluttande håll.

Orientering: 20 m V om SSV hörnet av trädgård.

Koordinat (N/E): 6477885 / 295016 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 37,18", E 11° 29' 33,22" (WGS84)

Brastad 36:1

Beskrivning: Hällristning, 1,85x1,6 m (NÖ-SV), bestående av 4 skepp, 2 människofigurer, 4 fragment och 8 skålgropar

Skeppen är 32-140 cm l, av enkellinjetyp med bemaning, varav det största med helt uthuggna människor och spiralformade stävar. Människofigurerna är 12-32 cm l, den ena med helt uthuggen kropp och arm, stående på en linje; den andra konturhuggen med fallos och lyftade händer. Fragmenten är 17-60 cm l. Skålgroparna är 3-5 cm diam och 0,3-0,6 cm dj, varav 2 är sammanbundna med en 3 cm l linje. 0,6 m SÖ om hällristningen finns en sentida ristning bestående av ett V. Belägen på kraftigt ÖNÖ-sluttande vittrad håll med vittringsgropar.

Orientering: 19 m SSV om landsväg vid infartsväg till gammalt stenbrott. 17,5 m SV om landsväg.

Koordinat (N/E): 6478352 / 295446 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 52,98", E 11° 29' 58,14" (WGS84)

Brastad 37:1

Beskrivning: Hällristning, 2,5x1,6 m (Ö-V), bestående av 3 skepp, 2 ringkors, 1 "cup and ring" och 2 skålgropar.

Skeppen är 48-75 cm l, av enkellinjetyp med bemanningsstreck. Ringkorsen är 25 cm diam, sammanbundna med tunn linje, ev. fragmentarisk vagn. "Cup and ring"

Fig. 28.

Brastad 29:1 är en figurik håll med många motiv typiska för Backabygden.

Brastad 29:1 is a panel rich in images, many of the motifs being typical of the Backa area.

11 cm diam. Skålgroparna är 3,5-4,5 cm diam och 0,3-0,4 cm dj, den ena ingår i ”cup and ring”. Belägen på närmast plan, svagt N-sluttande håll. Hårt sliten.

Orientering: 2 m ÖNÖ om gärdesgård. 4,5 m SÖ om hörn gärdesgård/trädgårdsstaket.

Koordinat (N/E): 6478252 / 295693 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 50,16", E 11° 30' 13,65" (WGS84)

Brastad 38:3

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 4,5 cm diam och 1 cm dj. Belägen på uppstickande, SÖ-sluttande håll i SÖ-kanten av gravhög.

Orientering: 1 m SÖ om Brastad 38:2 (gravhög).

Koordinat (N/E): 6478165 / 295602 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 47,20", E 11° 30' 8,36" (WGS84)

Fig. 29.

Brastad 46:1 ligger i skogen mellan Backa och Immes-tad. Här finns bland annat fyra fåglar, tre solstativ och två märkliga människofigurer.

Brastad 46:1 lies in the woods between Backa and Im-mestad. There are, amongst others, four birds, three sun stands and two strange human figures.

Brastad 39:1

Beskrivning: Hällristning, 1x0,15 m (NV-SÖ), bestående av 3 skålgropar, 5-7,5 cm diam och 0,5-2 cm dj.

Belägen på flackt krön av lågt uppstickande hällrygg.

Orientering: SV-hörnet av åkerholme. 1 m Ö om åkerkant (N-S).

Koordinat (N/E): 6478064 / 295246 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 43,35", E 11° 29' 46,77" (WGS84)

Brastad 46:1

Beskrivning: Hällristning, 4,5x1,4 m (NV-SÖ), bestående av 2 skepp, 2 människofigurer, 4 fågelfigurer, 3 ”solstativ”, 12 obestämbare figurer och fragment, samt 6 skålgropar.

Skeppen är 23-57 cm l, 1 av dubbellinjetyp med spant- och bemanningsstreck; 1 med helt uthugget skrov. Människofigurerna är 24-33 cm l, med fingrar. Fåglarna är 17-36 cm l, varav 1 med tår. Solstativen är 40-53 cm l. Skålgroparna är 2-5 cm diam och 0,2-0,5 cm dj. Belägen på svagt NNV-sluttande håll. Flera vittringsgropar på hällen.

Orientering: I skogsväg.

Koordinat (N/E): 6479074 / 294787 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 15,15", E 11° 29' 15,34" (WGS84)

Brastad 46:4

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 5 cm diam och 1 cm dj. Belägen på svagt NNV-sluttande håll.

Orientering: 4,7 m Ö om Brastad 46:1.

Koordinat (N/E): 6479073 / 294794 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 15,13", E 11° 29' 15,74" (WGS84)

Brastad 47:1

Beskrivning: Hällristning, 0,38x0,15 m (Ö-V), bestående av 1 skepp och 1 skålgrop. Skeppet är 30 cm l, dubbellinjetyp med 2 spant- och 2 bemanningsstreck. Skålgropen är 3 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på svagt S-sluttande håll.

Orientering: I skogsväg. 21,6 m ÖSÖ om Brastad 46:1. 3,5 m S om stenbrottskant.

Koordinat (N/E): 6479064 / 294805 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 14,87", E 11° 29' 16,47" (WGS84)

Brastad 47:2

Beskrivning: Hällristning, 0,8x0,6 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 3 skepp, 1 streck och 2 skålgropar.

Skeppen är 26-36 cm l, varav 2 av enkellinjetyp, 1 med bemanningsstreck och 1 med 2 människofigurer; 1 av dubbellinjetyp med bemanningsstreck. Strecket är 7 cm l. Skålgroparna är 2,5-5 cm diam och 0,1-0,8 cm dj. Belägen på svagt ÖNÖ-sluttande håll.

Orientering: I skogsväg, 3,65 m Ö om Brastad 47:1. 2,6 m S om stenbrottskant.

Koordinat (N/E): 6479061 / 294810 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 24' 14,78", E 11° 29' 16,78" (WGS84)

Brastad 48:1

Beskrivning: Hällristning, 1,7x0,6 m (NÖ-SV), bestående av 1 skepp, 1 "solstativ" och 1 fragment.

Skeppet är 44 cm l, av enkellinjetyp med bemanningsstreck med "knopphuvuden" och en helhuggen människofigur i adorantställning. Solstativet är 53x23 cm. Fragmentet är 15 cm l. Belägen på slät, närmast plan hållavsats.

Orientering: 9,5 m NV om landsväg.

Koordinat (N/E): 6478982 / 295031 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 24' 12,60", E 11° 29' 30,60" (WGS84)

Fig. 30.

Brastad 48:1 i Backa med solstativ och skepp. Miljö mot S.

Brastad 48:1 in Backa with a sun stand and a boat. Looking towards the S.

Brastad 48:2

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 5 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på SÖ-sluttande håll.

Orientering: 9,2 m SV om Brastad 48:1. 10,2 m NV om landsväg.

Koordinat (N/E): 6478979 / 295023 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 24' 12,49", E 11° 29' 30,14" (WGS84)

Brastad 52:1

Beskrivning: Hällristning, 0,5x0,3 m (NNÖ-SSV), bestående av 9 skålgropar, 3,5-6,5 cm diam och 0,3-1 cm dj.

Belägen på svagt rundad uppstickande jordfast håll. 5 kilhåll, 5-7 cm l och intill 4 cm dj finns invid och bland skålgroparna, vilka tillkommit vid försök att spräcka stenen. Även sentida knackspår, bl.a. i en skålgrop.

Orientering: 2,5 m S om väg. 20 m S om SÖ-hörnet av bostadshus.

Koordinat (N/E): 6479756 / 295659 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 24' 38,63", E 11° 30' 6,76" (WGS84)

Brastad 55:1

Beskrivning: Hällristning, 1,3x1 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 3 människofigurer, 6 djurfigurer, 9 obestämbara figurer och 1 skålgrop. Människofigurererna är 14-20 cm l, med helt uthuggna kroppar, lyftade armar med fingrar; 1 är fallisk. Djurfigurerna är 17-20 cm l, fyrbenta, varav 2 hålls av människofigurer. Obestämbara figurerna är 2-20 cm l. Skålgropen är 2,5 cm diam och 0,1 cm dj. Belägen på närmast plan, slät och vattenöversilad håll.

Orientering: 10,5 m NV om SV-hörnet av stenmur mot trädgård.

Koordinat (N/E): 6478628 / 295929 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 24' 2,69", E 11° 30' 26,98" (WGS84)

Brastad 61:1

Beskrivning: Hällristning, 6,4x1,3 m (NÖ-SV), bestående av 3 människofigurer, 6 djurfigurer, 1 vagnsfigur, 2 "solstativ" och 4 fragment.

Människofigurererna är 14-48 cm l, med helt uthuggna kroppar, varav 2 med hammare i handen, därav 1 även med sköldliknande föremål i handen och fallisk. Djurfigurerna är 13-26 cm l, varav 5 är fyrbenta (hästar). Vagnsfiguren är 40x28 cm, tvåhjulig med dragare (hästar). "Solstativen" är 45x28 cm resp. 56x25 cm. Fragmenten är 5-21 cm l.

Belägen på svagt NÖ-sluttande, delvis vattenöversilad håll.

Fig. 31.

Brastad 61:1 i Backa ligger ovanför ett brant stup, med en bäckravin och den så kallade Tolle källa nedanför. Ett av solstativen tycks dras av ett hästpar. Miljö mot SO.

Orientering: 0,3 m NÖ om stengärdesgård (NV-SÖ). Bergsavsats NNV om stup, bäckravin och "Tolle källa".

Koordinat (N/E): 6478552 / 295139 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 58,92", E 11° 29' 38,61" (WGS84)

Brastad 63:1

Beskrivning: Hällristning, 2,2x1,5 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 4 skepp, 10 djurfigurer och 8 linjer.

Skeppen är 26-78 cm l, av enkellinjety, varav 2 har människofigurer ombord. Djurfigurerna är 20-58 cm l, fyrbenta, varav 1 har hornkrona. Linjerna är 4-14 cm l. En sentida mejselhuggning högst upp på ytan.

Belägen på kraftigt VSV-sluttande, vattenöversilad håll. Flera vittringsgropar förekommer över hela ytan.

Orientering: 17 m N om NNV-hörnet av boningshus. 5 m SSV om stengärdesgård (NV-SÖ).

Koordinat (N/E): 6477832 / 294882 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 35,24", E 11° 29' 25,15" (WGS84)

Brastad 61:1 in Backa is located above a steep cliff face with a water run gulley and the so-called Tolle spring further down. One of the sun stands seems to be drawn by a pair of horses. Looking towards the SE.

Fig. 32.

Del av Brastad 63:1 i Backa med kronhjort och hästar med hängande mage. Det finns många vittringsgropar på hållen som påminner om skålgropar. De är typiska för graniten i Brastad.

Part of Brastad 63:1 in Backa with red deer and horses with extended abdomens. There are many erosion pits on the rock that are similar to cup marks. They are typical for granite in Brastad.

Brastad 66:1

Beskrivning: Uppgift om hållristning, bestående av 1 "solstativ", djupt huggen. Belägen på nästan lodrät häll mot Ö. Borthuggen vid stentäkt i början av 1930-talet. Avbildad av Baltzer, Pl. 4, Avbildn. 6.

Koordinat (N/E): 6478191 / 295838 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 48,45", E 11° 30' 22,77" (WGS84)

Brastad 69:1

Beskrivning: Hållristning, 1,1x0,5 m (NÖ-SV), bestående av 13 skålgropar, 4-9 cm diam och 0,3-2 cm dj.

Belägen nära krönet av SÖ-sluttande hällyta, av grovkorrig och vittrad granit.

Orientering: 14 m SÖ om landsväg (NÖ-SV). 3,5 m NNV om åkerkant.

Koordinat (N/E): 6477379 / 297323 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 24,71", E 11° 31' 56,63" (WGS84)

Fig. 33.

Brastad 69:1 i Rörvall. Ett typiskt läge för en skålgropslokal är krönet av en åkerholme. Miljö mot VNV.

Brastad 69:1 in Rörvall. A typical location for a cup mark site is on a rocky outcrop in a field. Looking towards the WNW.

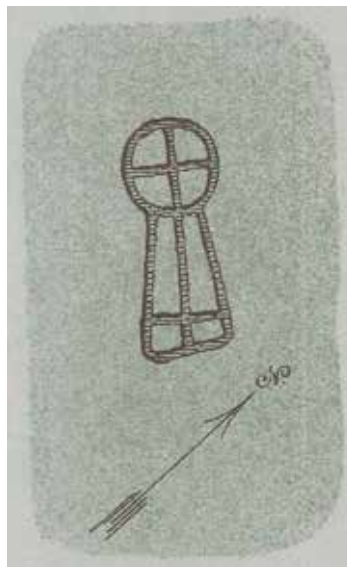

Fig. 34.

Solstativet på den bortsprängda hållristningen Brastad 66:1 enligt Baltzer Pl. 4, Nr. 6.

The sun stand on the blasted rock carving Brastad 66:1, according to Baltzer Pl. 4, no.6.

Brastad 69:2

Beskrivning: Hållristning, bestående av 1 skålgrop, 5 cm diam och 1 cm dj. Osäker, möjligen vittringsgrop. 30 resp 90 cm SSV om skålgropen är 2 vittringsgropar. Belägen på svagt SÖ-sluttande hällyta.

Orientering: 4,5 m NV om landsväg.

Koordinat (N/E): 6477414 / 297325 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 25,84", E 11° 31' 56,65" (WGS84)

Brastad 69:3

Beskrivning: Hållristning, 1x0,05 m (NNÖ-SSV), bestående av 2 skålgropar, 5 cm diam och 1 cm dj. Osäkra, möjligen vittringsgropar. Belägen på svagt N-sluttande hällyta.

Orientering: 3,5 m VNV om Brastad 69:2.

Koordinat (N/E): 6477415 / 297322 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 25,87", E 11° 31' 56,46" (WGS84)

Brastad 81:2

Beskrivning: Hållristning, på löst block, ca 0,4-0,5 m st, bestående av 4 skålgropar, varav 1 djup och 3 grunda. Ej återfunnen vid dokumentation år 2010.

Koordinat (N/E): 6476672 / 293445 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 55,36", E 11° 28' 0,56" (WGS84)

Brastad 106:1

Beskrivning: Hällristning, 2,4x1,6 m (NÖ-SV), bestående av 2 skepp, 4 linjer och 2 skålgropar.

Skeppen är 87-120 cm l, 1 av dubbellinjetyp och med helt uthuggna skrov, båda med bemanningsstreck. Linjerna är 8-57 cm l. Skålgroparna är 3,5-6 cm diam och 0,3-0,5 cm dj. Det nedre skeppet är överhugget av en sentida ristning, en båt. Ovanför hällristningsytan är flera sentida ristningar. Belägen på NÖ-sluttande vattenöversilad håll.

Orientering: 8 m SSÖ om S-hörnet av bostadshus.

Koordinat (N/E): 6476131 / 292866 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 36,92", E 11° 27' 26,77" (WGS84)

Brastad 107:1

Beskrivning: Hällristning, 7,9x1,3 m (ÖSÖ-VNV), bestående av 16 skepp, 6 människofigurer, 1 djurfigur, 1 fotsula, ca 20 fragment och linjer samt ca 30 skålgropar.

Skeppen är 20-106 cm l, av enkellinjetyp, dubbellinjetyp och helt uthuggna skrov. Ett tunt skepp är prickhugget. Med och utan bemanningsstreck. Människofigurerna är 14-36 cm l, varav 3 med tydliga svärd i handen. Djurfiguren (hjort) är 28 cm l, tvåbent med hornkrona. Foten är 26x12 cm, helt uthuggen och med tår. Linjerna och fragmenten är 5-70 cm l, varav flera prickhuggna linjer. Skålgroparna är 2-5 cm diam och 0,2-1 cm dj. Belägen på svagt SV-sluttande håll, delvis i vattenrinning. Mycket slätt och ovittrat berg.

Orientering: Ristningens V-del är 3 m NÖ om Ö-hörnet av uthus och 2 m SV om gränstolpe. Omedelbart NNÖ om lodrät bergskant, ca 1 m h.

Koordinat (N/E): 6476283 / 292986 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 42,04", E 11° 27' 33,64" (WGS84)

Fig. 35.

Brastad 107:1 i trakten av Medbo. Här finns tre svärdslyftare, en av dem har blivit överknackad med en skeppstyp som brukar dateras till period II-III. Svärdslyftaren borde följaktligen vara gjord före 1100 fvt. Miljö mot V.

Brastad 107:1 in the Medbo area. Here are three sword-wielders where one of them has been carved over with a boat type that is usually dated to period II-III. The sword-wielder would therefore have been carved before 1100 BCE. Looking towards the W.

Brastad 108:1

Beskrivning: Hällristning, 8,8x5,3 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 2 hällristningsytor.

Hällristningsyta A, 7x2,9 m (NÖ-SV), bestående av 26 skepp, 4 människofigurer, 2 fotsulor, 1 rund skiva, ca 30 obestämbara figurer och fragment samt ca 20 skålgropar.

Skeppen är 25-97 cm l, enkellinjetyp, dubbellinjetyp, med helt uthugget skrov och med krysspant; med och utan bemanning, varav en med paddlar. Människofigurererna är 31-108 cm l, 3 med helt uthuggen kropp, bälte, svärd med doppsko, vader och fallos, varav 1 med spjut i hand. 1 människofigur är "springande", har svärd med doppsko, horn och hand med fem fingrar. Fotsulorna är 24-11 cm, konturhuggna med tår, parställda. Skivan är 9 cm diam. Obestämbara figurerna och fragmenten är av olika storlek, typ och form. Skålgroparna är 2-6,5 cm diam och 0,3-1 cm dj. Belägen på en närmast plan häll.

2,9 m SÖ om yta A är:

Hällristningsyta B, 1,9x1 m (N-S), bestående av 1 skepp och 16 skålgropar.

Skeppet är 87 cm l, dubbellinjetyp med bemanning. Skålgroparna är 2,5-6 cm diam och 0,2-1 cm dj. Belägen på närmast plan häll.

Orientering: 26 m SÖ om S hörnet av åker och 30 m NÖ om skogsväg (NV-SÖ).

Koordinat (N/E): 6476024 / 293464 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 34,49", E 11° 28' 3,84" (WGS84)

Fig. 36.

Detalj från Brastad 108:1 i Medbo med motiv från yngre bronsålder. En man med markerade vader och svärd i bältet har knackats över två skepp.

Detail from Brastad 108:1 in Medbo with a motif from the Late Bronze Age. A man with pronounced calves and a sword in his belt has been carved over two boats.

Brastad 109:1

Beskrivning: Hällristning, 1,85x1,8 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 1 människofigur, 3 fågelfigurer, 1 trädfigur, 4 fotsulor, 2 cirkelfigurer, 2 ankarliknande figurer, 12 helhuggna ytor, ca 30 obestämbara figurer, linjer och prickar samt 2 skålgropar.

Människofiguren är 17 cm l, överkropp med uppsträckta armar och en hand med fyra fingrar. Fågelfigurererna är 9-13 cm l, tjädrar. Trädfiguren är 20 cm h, vari 2 av fåglarna sitter. Fotsulorna är 16-21 cm l, helt uthuggna, varav 1 med utsparat sandalband och 2 parställda och sammanhuggna. Cirkelfigurererna är 13-20 cm diam, delvis prickhuggna. Ankarliknande figurerna 19-21 cm l. Skålgroparna är 2,5 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på mycket slät, närmast plan, mycket svagt S-sluttande häll.

Koordinat (N/E): 6476101 / 293624 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 37,25", E 11° 28' 13,42" (WGS84)

Fig. 37.

Detalj från Brastad 109:1 i Medbo med två tjädrar sittandes i ett träd, troligen en tall.

Detail from Brastad 109:1 in Medbo with two capercaillies sitting in a tree, most likely a pine.

Brastad 109:2

Beskrivning: Hällristning, 1,05x0,65 m (NNV-SSÖ), bestående av 1 skepp, 1 "cup and ring" och 5 skålgropar.

Skeppet är 38 cm l, enkellinjetyp med bemanning. "Cup and ring" med ögla, 22 cm l. Skålgroparna är 2,5-5,5 cm diam och 0,3-0,6 cm dj. Belägen på mycket slät, närmast plan, mycket svagt VNV-sluttande häll.

Orientering: 15 m V om Brastad 109:1.

Koordinat (N/E): 6476103 / 293610 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 37,29", E 11° 28' 12,56" (WGS84)

Brastad 123:1

Beskrivning: Hällristning, 9,25x3,2 m (NNÖ-SSV), bestående av 3 ytor med sammanlagt 22 skepp, 9 människofigurer, 1 "häst med ryttare", 5 fotsulor, 1 årderfigur, 1 geometrisk figur, 1 cirkelfigur, 1 helt uthuggen linje, 12 obestämbare figurer och fragment samt 2 skålgropar.

Överst på hällen är:

Hällristningsyta A, 3,9x3 m (NNÖ-SSV), bestående av 15 skepp, 1 årderfigur, 9 människofigurer, 3 fotsulor, 1 "häst med ryttare", 1 geometrisk figur, 1 cirkelfigur, 11 obestämbare figurer och fragment samt 2 skålgropar.

Fig. 38.

Miljön runt Brastad 123:1 i Rixö är dramatiskt. Tommy står vid hällen på kanten till ett jättelikt stenbrott. Utsikt mot SV med Brofjorden i bakgrunden.

The environment around Brastad 123:1 in Rixö is dramatic. Tommy is standing by the rock on the edge of a gigantic stone quarry. Looking towards the SW with Brofjorden in the background.

Fig. 39.

Brastad 123:1, yta A, i Rixö stenbrott. Skeppstypen brukar dateras till förromersk järnålder. På åtta av skeppen står en människofigur i den ena stäven.

Brastad 123:1, panel A, in Rixö stone quarry. The boat type is usually dated to the Pre Roman Iron Age. There is a human figure placed by one of the stems on eight of the boats.

Skeppen är 34-79 cm l, 8 med helt uthugget skrov, därav 6 med bemanningsstreck; 6 av enkellinjetyp med bemanning; 1 av dubbellinjetyp utan bemanning. Människofigurererna är 12-23 cm l, varav 8 står på skeppsstävar. Fotsulorna är 21-23 cm l och 8 cm br, helt uthuggna med hålfot och tår. Hästen med ryttare är 26 cm l, vänd upp och ner. Geometriska figuren är 20 cm l. Cirkelfiguren är 12 cm diam, helt uthuggen. Skålgroparna är 4 cm diam och 0,3 cm dj, varav en med "skaft". På ytan är också moderna ristningar bestående av namnen VERNER GÖTEBORG; VEL; VALLE; VILDEN GRO; samt LASSE med ankare och livboj. Belägen på svagt SSV-sluttande håll, delvis mycket slät och ovittrad.

2 m SSV om yta A är:

Hällristningsyta B, 1,4x0,9 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 5 skepp, 1 helt uthuggen linje och 6 fragment.

Skeppen är 23-76 cm l, helt uthuggna skrov och bemanning, varav ett fragmentariskt. Linjen är 39 cm l och 3 cm br (som skeppens skrov). Fragmenten är 8-20 cm l. Belägen på SSV-sluttande håll, mycket slät och ovittrad.

0,8 m SSÖ om yta B och på en annan nivå, är:

Hällristningsyta C, 2,7x0,4 m (NÖ-SV), bestående av 2 skepp, 2 fotsulor och 1 obestämbart figur.

Skeppen är 28-121 cm l, helt uthuggna skrov, det längre med bemanning och styråra. Fotsulorna är 18-23 cm l och 10 cm br, helt uthuggna med hålfot och tår. Belägen på svagt SSÖ-sluttande håll, mycket slät och ovittrad.

Alla skeppen är av järnåldertyp. Tidigare har funnits ytterligare 2 parställda fotsulor, helt uthuggna med hålfot och tår (avbildade av Baltzer), vilka nu är bortsprängda.

Orientering: 9 m NV om väg och 2 m SÖ om det lodräta stupet av stenbrott.

Koordinat (N/E): 6474937 / 292590 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 21' 57,93", E 11° 27' 13,67" (WGS84)

Brastad 124:1

Beskrivning: Hällristning, 2,25x1,25 m (NÖ-SV), bestående av 1 skepp, 1 människofigur, 6 djurfigurer, 4 obestämbara figurer och 3 skålgropar.

Skeppet är 90 cm l, av enkellinjetyp och med spiralstävar med öron. Människofiguren är 28 cm l, med uppsträckta armar med fingrar, svärd över axel, fallos, bälte och vader. Djurfigurerna är 17-36 cm l, fyrbenta. Obestämbara figurerna är 6-40 cm l. Skålgroparna är 3-6 cm diam och 0,3-1 cm dj. Belägen på svagt NV-sluttande håll.

Orientering: I skogsstig, 6 m ÖNÖ om åkerkant.

Koordinat (N/E): 6475385 / 294225 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 15,16", E 11° 28' 52,65" (WGS84)

Brastad 126:1

Beskrivning: Hällristning, 2,4x1 m (NÖ-SV), bestående av 2 skepp, 2 obestämbare figurer och 5 skålgropar.

Skeppen är 28-105 cm l. Det större skeppet är av enkel-
linjetyp utan bemanning, det mindre är av dubbellinjetyp
utan bemanning. De obestämbare figurerna, fragment, är
13 cm l. Skålgroparna är 2-4 cm diam och 0,2-0,5 cm dj.

Belägen på SSÖ-sluttande håll i vattenrinning. Mycket
ojämn håll.

Orientering: ca 17 m NNÖ om N-hörnet av bostadshus.

Koordinat (N/E): 6476040 / 293297 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 34,72", E 11° 27' 53,53" (WGS84)

Brastad 126:2

Beskrivning: Hällristning, 3,35x1,25 m (Ö-V), bestående av 2 skepp, 5 människofigurer, 3 obestämbare figurer och 1 skålgrop.

Skeppen är 47-65 cm l, enkellinjetyp, varav 1 med be-
manningsstreck och spiralstävar. Människofigurerna är
22-29 cm l, streckgubbetyp, varav 2 beväpnade med pil-
båge och siktande mot varandra, och 2 med tydliga svärd
i händerna. De obestämbare figurerna, linjer är 14-27 cm
l. Skålgropen är 3,5 cm diam och 0,2 cm dj.

Belägen på VSV-sluttande håll i vattenrinning.

Orientering: 10 m V om Brastad 126:1.

Koordinat (N/E): 6476040 / 293286 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 34,71", E 11° 27' 52,87" (WGS84)

Fig. 40.
Brastad 124:1 i Ödsmål. En
man som bär svärdet på ryg-
gen driver en djurflock fram-
för sig.

*Brastad 124:1 in Ödsmål. A
man carrying a sword on his
back is herding some animals
in front of him.*

Fig. 41.
Del av Brastad 126:2 i Medbo
med nyupptäckta bågskyttar
och svärdslyftare.

*Part of Brastad 126:2 in
Medbo with newly discovered
bowmen and sword-wielders.*

Brastad 126:3

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skepp, 50 cm l (NÖ-SV), enkellinjetyp utan bemanningsstreck. Belägen på närmast plan håll.

Orientering: 2,7 m N om Brastad 126:2.

Koordinat (N/E): 6476043 / 293286 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 34,80", E 11° 27' 52,86" (WGS84)

Brastad 128:1

Beskrivning: Hällristning, 3,4x2,4 m (NÖ-SV), bestående av 5 skepp, 1 människofigur, 1 fotsuleliknande figur, 1 vagnsfigur, ca 10 fragment, linjer och prickhuggningar, samt 5 skålgropar.

Skeppen är 13-58 cm l, 1 av enkellinjetyp med djurhuvudstäv och utan bemanning; 1 av dubbellinjetyp utan bemanning och 3 helt uthuggna utan bemanning. Människofiguren är 15 cm l, streckgubbetyp. Den fotsuleliknande figuren är 20 cm l, delvis prickhuggen. Vagnsfiguren är 40x30 cm, tvåhjulig och dragen av två hästar, 24 cm l. Skålgroparna är 2,5-4,5 cm diam och 0,3-0,5 cm dj. Belägen på SV-sluttande håll, delvis i vattenrinning.

Orientering: 18 m NNÖ om landsväg. 5 m NV om uthus.

Koordinat (N/E): 6476050 / 293214 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 34,91", E 11° 27' 48,40" (WGS84)

Fig. 42.

Brastad 128:1 i Medbo med nyupptäckt tvåhjulig vagn närmast i bild. Miljö mot NO.

Brastad 128:1 in Medbo with newly discovered motif of a cart in the foreground. Looking towards the NE.

Brastad 129:1

Beskrivning: Hällristning, 4,35x2,3 m (N-S), bestående av 2 skepp, 5 människofigurer, 1 cirkelfigur, 1 ankarliknande figur, 6 linjer och 19 skålgropar.

Skeppen är 17-35 cm l, 1 av enkellinjetyp med bemanning och 1 med helt uthugget skrov utan bemanning. Människofigurerna är 17-35 cm l, varav 3 har tydliga svärd i händerna. Cirkeln är 11 cm diam. Den ankarliknande figuren är 10x9 cm. Linjerna är 4-35 cm l. Skålgroparna är 2-4,5 cm diam och 0,2-0,7 cm dj. Belägen på VSV-sluttande häll med vattenrinningar. På hällens V del är sentida ristningar, bl.a. en segelbåt, namn och årtal (1945).

Orientering: 0,15 m ÖNÖ om sprängkant.

Koordinat (N/E): 6476075 / 293173 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 35,64", E 11° 27' 45,80" (WGS84)

Brastad 130:1

Beskrivning: Uppgift om hällristning, bestående av nedslitna figurer. Enligt Baltzer belägen på plan häll i körväg, 68 m NV om brastad 108:1. Ej avbildad och ej återfunnen, troligen bortsprängd vid stentäkt.

Koordinat (N/E): 6476082 / 293393 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 36,24", E 11° 27' 59,31" (WGS84)

Brastad 132:1

Beskrivning: Uppgift om hällristning, enligt Baltzer ett stycke NO om Brastad 108:1. Baltzer har avbildat två separata ytor. En yta (Pl. 13, Nr. 2) med 5 skepp med bemanning, 1 människofigur, 4 helt uthuggna fotsulor, 2 böjda linjer (skepp?) och 2 skålgropar. En annan yta (Pl. 13, Nr. 3) har 1 skepp utan bemanning och 2 människofigurer med ringkorskropp. Ej återfunnen. Enligt lokal uppgift övertäckt med 0,5 m tjockt jordlager i åkermark.

Koordinat (N/E): 6476104 / 293507 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 37,13", E 11° 28' 6,24" (WGS84)

Brastad 137:1

Beskrivning: Hällristningsområde, 12,2x11,85 m (NV-SÖ), uppdelat på tre ytor, alla belägna på samma häll. **Hällristningsyta A**, 11,85x4,6 m (NÖ-SV), bestående av 32 skepp, 9 människofigurer, 7 djurfigurer, 2 fotsulor, ca 35 fragment och linjer, samt 22 skålgropar. Skeppen är 10-114 cm l, flera fragmentariska, av enkellinjetyp, dubbellinjetyp och med helt uthugget skrov; med och utan bemanning. Människofigurerna är 16-52 cm l, 3 med cirkelrund kropp, varav 1 med svärd i hand och 1 med horn; 2 med timglasformad kropp; övriga streckgubbar, varav 1 med svärd i hand och 1 med jättefallos. Djuren är 15-29 cm l, nästan alla fragmentariska.

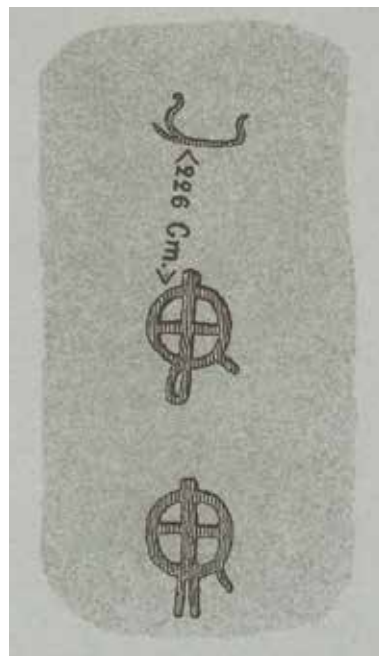

Fig. 43.

Brastad 132:1 i Medbo. Två ytor enligt Baltzer Pl. 13, Nr. 2 och Nr. 3 som inte återfunnits. De skall vara övertäckta av tjocka jordlager.

Brastad 132:1 in Medbo. Two panels according to Baltzer Pl. 13, no. 2 and no. 3 that have not been rediscovered. They are thought to be covered over with a thick layer of soil.

Fotsulorna är 31-32 cm l, parställda, konturhuggna med sandalband. Fragmenten består bl.a. av 2 rader med "bemanningsstreck". Skålgroparna är 2-8 cm diam och 0,2-2 cm dj.

Belägen på SV-sluttande håll, delvis mycket kraftigt vitt-rad och sliten. Nedre delen är bortsprängd, varvid flera figurer förstörts. Baltzer avbildade 5 skepp, 5 människofigurer och 3 fotsulor på den bortsprängda delen.

2,5 m NNV om yta A är:

Hällristningsyta B, 1,5x0,65 m (NV-SÖ), bestående av 1 skepp och 2 skålgropar. Skeppet är 50 cm l, dubbellinjetyp, utan bemanning. Skålgroparna är 4,5 cm diam och 0,5-1 cm dj. Belägen på vittrad, VSV-sluttande håll.

2,65 m NV om yta B är:

Hällristningsyta C, 2,55x0,65 m (NÖ-SV), bestående av 2 skepp, 2 människofigurer, 2 djurfigurer, 2 helhuggna ytor och 2 fragment. Skeppen är 71-100 cm l, dubbellinjetyp utan bemanning, båda fragmentariska. Människofigurerna är 22-25 cm l, med helhuggna kroppar och med spjut över huvudet. Djurfigurerna är 16-38 cm l, fyrbenta, varav 1 med kohorn. De helhuggna ytorna är 22x5 cm resp. 16x4 cm. Fragmenten är 6-12 cm l. Belägen på NV-sluttande håll. Mellan yta B och C är sentida ristningar, bl.a. RA, 1943, IBK, GH, EH och 1944.

Orientering: Yta A omedelbart NÖ om sprängkant vid landsvägen genom Rixö.

Koordinat (N/E): 6474763 / 292928 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 21' 52,89", E 11° 27' 34,97" (WGS84)

Fig. 44.

Brastad 137:1, yta A, i Rixö. Nedre delen sprängdes bort vid vägbygge, men den avbildades av Baltzer dessförinnan.

Brastad 137:1, panel A, in Rixö. The lower section was blasted away during road construction but was previously depicted by Baltzer.

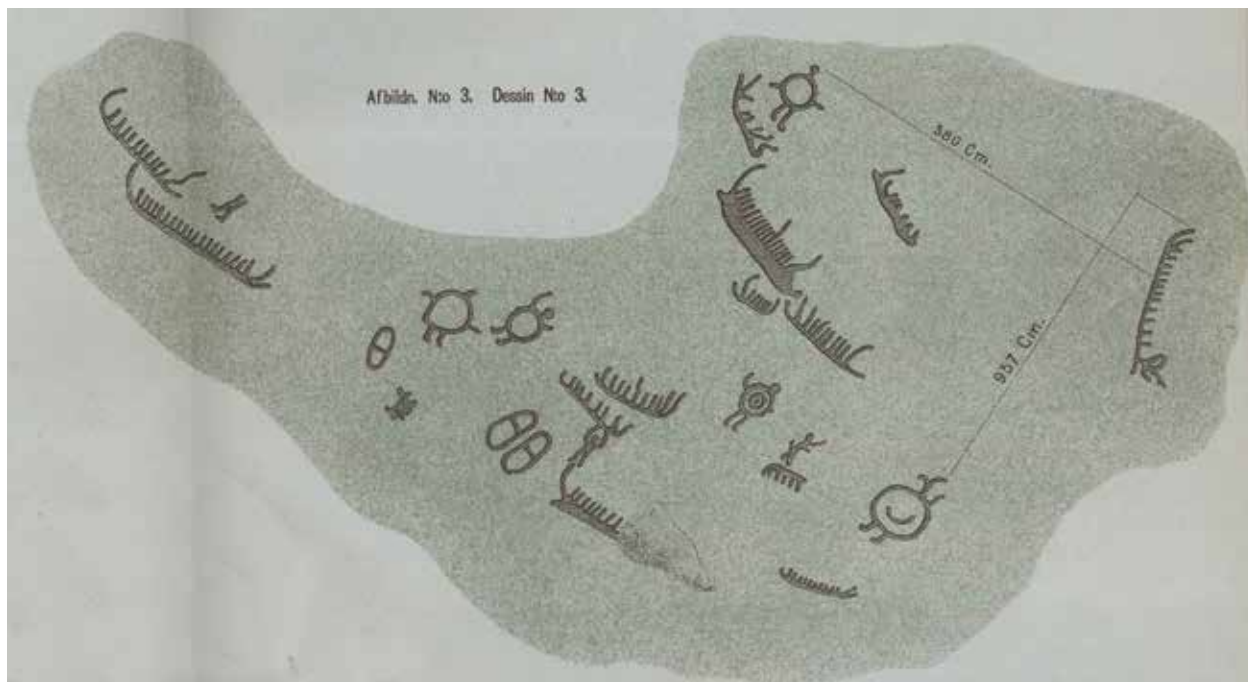

Fig. 45.

Brastad 137:1 enligt Baltzer Pl. 11 & 12, Nr. 3. Det övre skeppet ingår i Brastad 137:2.

Brastad 137:1 according to Baltzer Pl. 11 & 12, no. 3. The upper boat is part of Brastad 137:2.

Brastad 137:2

Beskrivning: Hällristning, 2,35x1,65 m (NV-SÖ), bestående av 2 skepp, 1 människofigur, 19 djurfigurer, 1 rektangulär helt uthuggen figur, 19 linjer och fragment samt 4 skålgropar. Skeppen är 70-73 cm l, enkellinjety, varav 1 med bemanningsstreck och styråra. Människofiguren är 19 cm l, med timglasformad kropp. Djuren är 13-34 cm l, varav 15 är tydliga grisar. Den uthuggna ytan är 44x19 cm och har 2 "ben" i ett av hörnen. Linjerna och fragmenten 6-32 cm l. Skålgroparna är 4-5,5 cm diam och 0,5-0,8 cm dj.

Orientering: 2,9 m N om 137:1, yta A.

Koordinat (N/E): 6474766 / 292927 (SWEREF 99 TM), **(lat/long):** N 58° 21' 52,97", E 11° 27' 34,91" (WGS84)

Fig. 46.

Brastad 137:2 i Rixö. Baltzer avbildade ett skepp på 1870-talet. Grisfloeken upptäcktes av Broström och Ihrestam på 1990-talet

Brastad 137:2 in Rixö. Baltzer depicted a boat in the 1870s. The herd of swine was discovered by Broström och Ihrestam in the 1990s.

Brastad 137:3

Beskrivning: Hällristning, 2,6x0,8 m (NV-SÖ), bestående av 11 skepp, 1 H-formad figur och 8 obestämbare figurer. Skeppen är 11-54 cm l, 2 av dubbellinjetyp utan bemanning, 1 av enkellinjetyp utan bemanning och 8 med helt uthugget skrov, varav 7 med bemanning. Den H-formade figuren är 11 cm l. De obestämbare figurerna är 6-20 cm l.

Belägen på kraftigt SSV-sluttande håll. SSV, SÖ och NNÖ om hällristningen är sentida ristningar.

Orientering: 20 m NNÖ om 137:1.

Koordinat (N/E): 6474783 / 292943 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 21' 53,56", E 11° 27' 35,87" (WGS84)

Brastad 137:4

Beskrivning: Hällristning, 5,2x2,8 m (NÖ-SV), bestående av 11 skepp, 2 människofigurer, 1 djurfigur, 11 åderfigurer, 7 streck, prickar och fragment, samt 3 skålgropar. Skeppen är 18-80 cm l, varav 5 av enkellinjetyp, därav 3 med bemanningsstreck; 4 av dubbellinjetyp, därav 3 med bemanningsstreck och 1 med spantstreck; 2 med helt uthugget skrov, varav 1 med 2 bemanningsstreck. Människofiguren är 23-38 cm l, streckgubbetyp med uppsträckta armar, varav 1 är fallisk och med svärd i handen. Djurfiguren är 22 cm l, fyrbent, med spjut (?) utstickande ur bröstet. Årdren är 18-30 cm l. Streck, prickar och fragment, 10-22 cm l. Skålgroparna är 3-5 cm diam och 0,3-0,5 cm dj. Belägen på VSV-sluttande håll.

Orientering: 8,5 m NV om 137:3.

Koordinat (N/E): 6474791 / 292935 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 21' 53,79", E 11° 27' 35,32" (WGS84)

Brastad 139:1

Beskrivning: Hällristning, 1x0,8 m (Ö-V), bestående av 2 människofigurer, 2 huggna ytor och 1 skålgrop.

Människofiguren är 48-55 cm l, båda med ringkors kropp och stora, tydliga svärd i hand. De huggna ytorna är 6x5 resp 5x3 cm stora. Skålgropen är 4 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på Ö-sluttande håll.

Orientering: 9,6 m SV om SV-hörnet av bostadshus. 4,2 m V om flaggstång. 3,2 m Ö om NÖ-hörnet av gäststuga.

Koordinat (N/E): 6475851 / 292882 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 27,92", E 11° 27' 28,65" (WGS84)

Brastad 141:1

Beskrivning: Hällristning, bestående av två ytor.

Hällristningsyta A, 1,45x1,4 m (NÖ-SV), bestående av 3 skepp, 1 människofigur, 1 obestämbare figur, 1 böjd linje, 1 helhuggen yta och 26 skålgropar.

Skeppen är 36-52 cm l, 2 av dubbellinjetyp och 1 av enkellinjetyp, alla med spiralstävar med öron och bemanningsstreck. Människofiguren är 49 cm l, med helt uthuggen kropp, "skålgropshuvud", ben med vader och armar med fem fingrar. Den obestämbare figuren är 34 cm l, överhuggen av en skålgrop. Den böjda linjen är 21 cm l. Den helhuggna ytan är 7x7 cm. Skålgroparna är 1,5-5,5 cm diam och 0,2-1 cm dj, den minsta mellan människofigurens ben, en av de större med ett skaft, 5 cm l. Belägen på SV-sluttande, vattenöversilad håll.

1,4 m Ö om yta A är:

Hällristningsyta B, bestående av 1 obestämbare figur, 10x9 cm (NNÖ-SSV). Belägen på SV-sluttande håll.

Orientering: 5 m Ö om landsväg.

Koordinat (N/E): 6474995 / 293697 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 1,68", E 11° 28' 21,47" (WGS84)

Fig. 47.

Svärdsluftare på Brastad 139:1 i trakten av Medbo. Ringkorsen kan tänkas illustrera sköldar.

Sword-wielders at Brastad 139:1 in the Medbo area. The circles with crosses could be depicting shields.

Fig. 48.

Brastad 141:2 i Bräcke. En stor mängd intressanta motiv från yngre bronsålder finns på den lilla hällen, exempelvis tio timglasformade figurer och två tjädrar. Miljö mot NV

Brastad 141:2 in Bräcke. A large number of interesting motifs from the Late Bronze Age can be found on this small rock, including ten hour-glass shaped figures and two capercaillies. Looking towards the NW.

Brastad 141:2

Beskrivning: Hällristning, 4,12x1,4 (NV-SÖ), bestående av 11 skepp, 11 människofigurer, 2 djurfigurer, 2 fågelfigurer, 2 ormar, 4 fotsulor, 2 handfigurer, 10 timglasformade figurer, 2 koncentriska cirklar, 1 skiva, 1 spiral, 1 vagnsfigur, 2 årderfigurer, ca 30 övriga figurer och fragment samt ca 110 skålgropar.

Skeppen är 18-80 cm l, alla av enkellinjetyp med bemanning. Människofigurererna är 18-49 cm l, alla av typen med helt uthuggen kropp, 9 med bälte, flera med händer, 2 med spjut och 2 fragmentariska. Djurfigurererna är 25-32 cm l, 1 med hornkrona (hjort) och 1 fragmentarisk. Fåglarna är 16 cm l, tjädrar. Ormarna är 21-27 cm l. Fotsulorna är 17-20 cm l, helt uthuggna, 1 fragmentarisk. Handfigurererna är 14-15 cm l, 1 med fem fingrar, 1 med tre fingrar. Timglasformade figurererna är 7-15 cm l. De koncentriska cirkelarna är 11-18 cm diam, den mindre fragmentarisk. Skivan är 9 cm diam, helt uthuggen med nav. Spiralen är 9 cm diam. Vagnen är 29 cm l, tvåhjulig. Årderfigurererna är 22-35 cm l. De övriga figurererna och fragmenten är av olika storlek, typ och form. Skålgroparna är 2-4 cm diam och 0,2-0,5 cm dj, många av de små

groparna ligger i rader. Belägen på en svagt S-sluttande, flack häll.

Orientering: Ca 10 m Ö om landsväg.

Koordinat (N/E): 6474998 / 293707 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 1,79", E 11° 28' 22,08" (WGS84)

Brastad 148:1

Beskrivning: Hällristning, 4,6x4,4 m (NÖ-SV), bestående av 6 skepp, 2 människofigurer, 1 cirkelfigur och 1 obestämbart figur.

Skeppen är 28-126 cm l, 5 av dubbellinjetyp, varav 3 med bemanningsstreck; 1 av enkellinjetyp, utan bemanning. Människofigurererna är 25 cm l, "dansande" med upplyfta armar. Cirkelfiguren är 13 cm diam. Den obestämbara figuren är 69 cm l. Belägen på svagt SV-sluttande häll, delvis mycket slät och ovittrad.

Orientering: 3,5 m NÖ om landsväg och omedelbart V om infartsväg.

Koordinat (N/E): 6472610 / 293998 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 20' 45,22", E 11° 28' 47,63" (WGS84)

Fig. 49.

Brastad 148:1 i Norrkila. Hällen ligger lågt: 14,3 m över dagens havsytta. När motiven ristades under äldre bronsålder stod havet stax nedanför hällen. Miljö mot V.

Brastad 148:1 in Norrkila. The rock is situated at a low level: 14.3 m above today's sea level. When the figures were carved in the Early Bronze Age the sea level was just below the rock. Looking towards the W.

Brastad 170:1

Beskrivning: Hällristning, 3,45x1,3 m (Ö-V), bestående av 5 skepp, 11 obestämbare figurer och fragment, samt 15 skålgropar.

Skeppen är 33-80 cm l, 3 av dubbellinjetyp, varav 1 med bemannings- och spantstreck; 2 av enkellinjetyp med bemanningsstreck. De obestämbare figurerna och fragmenten är 10-48 cm l. Skålgroparna är 3-5,5 cm diam och 0,2-1 cm dj, några överst och nederst på hällen osäkra. Belägen på ÖSÖ-sluttande häll. Övre delen av hällen mycket vittrad.

Orientering: Ca 50 m V om landsväg, 22 m VNV om gårdesgård = gräns.

Koordinat (N/E): 6474378 / 296006 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 21' 45,66", E 11° 30' 45,26" (WGS84)

Brastad 173:1

Beskrivning: Hällristning, 1,27x0,85 m (NV-SÖ), bestående av 4 skepp, 3 fragment och 3 skålgropar.

Skeppen är 46-65 cm l, 3 av enkellinjetyp, varav 2 med bemanningsstreck; 1 av dubbellinjetyp med bemanningsstreck. Fragmenten är 9-21 cm l. Skålgroparna är 2-3,5 cm diam och 0,2-0,3 cm dj. Belägen på svagt SV-sluttande häll, i vattenrinning. Mycket vittrad häll, aktiv vittring omedelbart under det dubbellinjiga skeppet.

Koordinat (N/E): 6474347 / 295633 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 21' 44,03", E 11° 30' 22,45" (WGS84)

Brastad 173:2

Beskrivning: Hällristning, 0,53x0,32 m (NV-SÖ), bestående av 1 skepp och 1 skålgrop.

Skeppet är 53 cm l, av dubbellinjetyp med bemannings- och spantstreck, fragmentariskt, både för och akter saknas. Skålgropen är 4 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på svagt SV-sluttande häll. Kraftigt vittrad och delvis bortsprängd.

Orientering: 7,6 m V om Brastad 173:1.

Koordinat (N/E): 6474349 / 295625 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 21' 44,08", E 11° 30' 21,95" (WGS84)

Brastad 185:1

Beskrivning: Hällristning, 4,4x2,35 m (N-S), bestående av 12 skepp, 3 människofigurer, 1 djurliknande figur, 20 fragment och obestämbare figurer samt 16 skålgropar.

Skeppen är 40-73 cm l, varav 9 av dubbellinjetyp, därav 3 med spantstreck och 2 med bemanningsstreck, 1 av dessa har krysspant; 2 är av trelinjetyp, varav 1 med bemanningsstreck; 1 med helt uthugget skrov och be-

manningsstreck. Människofigurerna är 12-25 cm l, knäböjande, varav 2 i skepp. Den djurliknande figuren är 23 cm l. Fragmenten och de obestämbare figurerna är 8-50 cm l. Skålgroparna är 2,5-8,5 cm diam och 0,2-2 cm dj. 5 av figurerna är överhuggna av andra figurer. Belägen på SSV-sluttande, vattenöversilad häll med en eldskada, rund, ca 1 m diam, mitt på hällen.

Orientering: 18 m NNÖ om åkerkant på en punkt ca 30 m ÖSÖ om åkerhorn.

Koordinat (N/E): 6477322 / 297929 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 23,88", E 11° 32' 34,06" (WGS84)

Fig. 50.

Brastad 185:1 i Rörvall. En stor eldskada har förstört motiven centralt på hällen.

Brastad 185:1 in Rörvall. There is extensive fire damage to the motif on the central part of the rock.

Brastad 187:1

Beskrivning: Hällristning, 0,85x0,4 m (NÖ-SV), bestående av 12 skålgropar, 3,5-8 cm diam och 0,5-1,5 cm dj. Naturligt gropig gnejs, men skålgroparna säkra. Belägen på svagt NÖ-sluttande häll.

Orientering: Låg häll i åkermark. Övertäckt.

Koordinat (N/E): 6477050 / 297815 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 14,91", E 11° 32' 27,92" (WGS84)

Brastad 187:2

Beskrivning: Hällristning, 2,1x0,5 m (NNÖ-SSV), bestående av 10 skålgropar, 3,5-6 cm diam och 0,5-2 cm dj. Naturligt gropig gnejs, några av skålgroparna osäkra. Belägen på närmast plant, något N-sluttande topparti av häll.

Orientering: 2,5 m V om Brastad 187:1.

Koordinat (N/E): 6477053 / 297810 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 15,00", E 11° 32' 27,58" (WGS84)

Brastad 187:3

Beskrivning: Hällristning, 1x0,3 m (Ö-V), bestående av 10 skålgropar, 3,5-12 cm diam och 0,5-3 cm dj. Naturligt gropig gnejs, några av skålgroparna osäkra. Belägen på närmast plant topparti av häll.

Orientering: 1,8 m V om Brastad 187:2.

Koordinat (N/E): 6477052 / 297806 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 14,96", E 11° 32' 27,35" (WGS84)

Brastad 191:1

Beskrivning: Hällristning, 2,3x0,3 m (ÖSÖ-VNV), bestående av 10 skålgropar, 3,5-6 cm diam och 0,3-1,5 cm dj, varav 8 är samlade i en grupp inom ytans Ö del. Belägen på krön av delvis jordtäckt bergshöjd.

Koordinat (N/E): 6475937 / 297426 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 38,34", E 11° 32' 7,53" (WGS84)

Fig. 51.
Brastad 193:1 i Rörvall. Miljö mot ÖNÖ.

Brastad 193:1 in Rörvall. Looking towards the ENE.

Brastad 192:1

Beskrivning: Hällristning, 1,42x0,4m (ÖNÖ-VSV), bestående av 23 skålgropar, 3,5-7 cm diam och 0,3-1,5 cm dj. Belägen på uppstickande bergsrygg i V-kanten av impediment.

Koordinat (N/E): 6476190 / 297580 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 46,76", E 11° 32' 16,19" (WGS84)

Brastad 193:1

Beskrivning: Hällristning, 2,05x1,05 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 38 skålgropar, 3,5-7 cm diam och 0,3-2 cm dj. Belägen på toppen och S-sluttning av åkerholme.

Koordinat (N/E): 6476238 / 297616 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 48,37", E 11° 32' 18,25" (WGS84)

Brastad 194:1

Beskrivning: Hällristning, 1,5x0,9 m (NNÖ-SSV), bestående av 38 skålgropar, varav 37 är runda, 3-8 cm diam och 0,3-2 cm dj; 1 är oval, 11x5,5 cm och 0,6 cm dj. Belägen på övre delen SSÖ-sluttande häll. Åkerholme i betesmark.

Koordinat (N/E): 6476808 / 297345 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 6,32", E 11° 32' 0,00" (WGS84)

Fig. 52.
Brastad 194:1 i Rörvall. Miljö mot SSO.

Brastad 194:1 in Rörvall. Looking towards the SSE.

–Brastad 194:2

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 4 cm diam och 0,5 cm dj. Något osäker som skålgrop. Finns flera liknande vittringsgropar på hällen. Belägen på SÖ-sluttande häll. Åkerholme i betesmark.

Orientering: 3,4 m N om Brastad 194:1.

Koordinat (N/E): 6476804 / 297351 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 6,20", E 11° 32' 0,20" (WGS84)

Brastad 195:1

Beskrivning: Hällristning, 3,15x1,2 m (NNÖ-SSV), bestående av 5 obestämbara figurer och 49 skålgropar.

De obestämbara figurerna är 9-72 cm l. Av skålgroparna är 48 runda, 3-8 cm diam och 0,3-2 cm dj; 1 är oval, 10x5 cm och 0,8 cm dj. Belägen på kraftigt SSÖ-sluttande häll. Åkerholme i betesmark.

Orientering: 12 m NV om stengärdesgård (NNÖ-SSV).

Koordinat (N/E): 6476903 / 297395 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 9,47", E 11° 32' 2,57" (WGS84)

Brastad 210:1

Beskrivning: Hällristning, 0,7x0,2 m (N-S), bestående av 7 skålgropar, 5-7 cm diam och 0,5-1,5 cm dj.

Tidigare belägen på ovansidan av liten uppstickande bergsklack. Bortsprängd vid vattenledningsdragning.

Koordinat (N/E): 6475692 / 296256 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 28,47", E 11° 30' 56,42" (WGS84)

Brastad 214:1

Beskrivning: Uppgift om hällristning. Enligt Gustafson 1886, nr 343, bestående av 1 skepp med bemanning (ganska tydligt), 1 skålgrop och några otydliga figurer och streck. Belägen på en slät, sluttande häll. Ej avbildad och ej återfunnen, troligen bortsprängd vid byggandet av järnvägen.

Koordinat (N/E): 6476999 / 294309 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 7,38", E 11° 28' 52,62" (WGS84)

Brastad 216:1

Beskrivning: Hällristning, 6x2 m (Ö-V), bestående av 32 skålgropar, 3-8 cm diam och 0,3-2,5 cm dj.

Belägen på ett plant bergsparti, ca 10x4 m (ÖNÖ-VSV) och upp till 2 m h. De flesta skålgroparna ligger på SV-spetsen. Mycket sprucken och delvis vittrad gnejs.

Koordinat (N/E): 6476247 / 298202 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 49,63", E 11° 32' 54,23" (WGS84)

Brastad 250:1

Beskrivning: Hällristning, 1,36x0,42 m (NV-SÖ), bestående av 9 skålgropar, 4-5,5 cm diam och 0,3-1 cm dj.

Belägen på avsatskant av uppstickande hällparti.

Orientering: 24 m NÖ om NÖ-hörnet av bostadshus.

Koordinat (N/E): 6480297 / 299388 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 25' 2,31", E 11° 33' 54,39" (WGS84)

Fig. 53.

Brastad 250:1 ligger på en privat tomt i Säleby. Den ojämna bergytan i området lämpar sig bäst för skålgropar. Miljö mot OSO.

Brastad 250:1 is on private land in Säleby. The uneven rock surface in the area is more suitable for cup marks. Looking towards the ESE.

Brastad 264:1

Beskrivning: Hällristning, 0,95x0,25 m (NNÖ-SSV), bestående av 8 skålgropar, 4,5-7,5 cm diam och 0,5-1,5 cm dj. Belägen på toppen av häll. Åkermark.

Orientering: Omedelbart NNÖ om stenmur (NV-SÖ).

Koordinat (N/E): 6480625 / 297716 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 25' 10,13", E 11° 32' 10,50" (WGS84)

Brastad 264:2

Beskrivning: Hällristning, 0,7x0,2 m (NV-SÖ), bestående av 3 skålgropar, 4,5-5 cm diam och 0,5 cm dj.

Belägen på toppen av stor häll.

Orientering: ca 40 m S om Brastad 264:1 och 13 m Ö om väg.

Koordinat (N/E): 6480586 / 297722 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 25' 8,88", E 11° 32' 11,00" (WGS84)

Brastad 265:1

Beskrivning: Hällristning 0,23x0,06 m, bestående av 2 skålgropar, 6 cm diam och 1,5 cm dj.

Belägen på löst block 0,45x0,35x0,15 m st.

Koordinat (N/E): 6480659 / 297741 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 25' 11,26", E 11° 32' 11,93" (WGS84)

Fig. 54.

Brastad 266:1 i Bräcke. Miljö mot NV.

Brastad 266:1 in Bräcke. Looking towards the NW.

Brastad 266:1

Beskrivning: Hällristning, 4,2x1,3 m (Ö-V), bestående av 8 skepp, 2 människofigurer, 1 djurfigur, 2 fågelfigurer, ca 15 fragment och 15 skålgropar. Skeppen är 22-72 cm l, 6 av enkellinjetyp, varav 3 med bemanningsstreck; 2 av dubbellinjetyp med bemanningsstreck. Människofigurerna är 22-29 cm l, med kraftiga vader och helt uthuggen fyrkantig kropp, varav 1 med bälte som håller djurfiguren. Djurfigur är 75 cm l, hjort, fyrbent med hornkrona. Fåglarna är 11,5 cm l. Av skålgroparna är 5 sammanbundna med linjer, så de bildar ett likarmat kors; 3 andra är sammanbundna med linjer.

Belägen på NNÖ-sluttande häll, något sliten.

Orientering: 5 m SSV om S långsidan av kontorsbyggnad, 18-23 m V om dess SV-hörn.

Koordinat (N/E): 6475032 / 293679 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 2,83", E 11° 28' 20,24" (WGS84)

Brastad 266:2

Beskrivning: Hällristning, 4,1x2 m (Ö-V), bestående av 3 skepp, 1 djurfigur, 1 krökt linje och 13 skålgropar. Skeppen är 27-46 cm l, 2 av dubbellinjetyp, varav 1 med lösa, sneda "bemanningsstreck" och "krulle"-stävar; 1 av enkellinjetyp med bemanningsstreck. Djurfiguren är 19 cm l, fyrbent. Den krökta linjen är 15 cm l. Skålgroparna är 3-6 cm diam och 0,3-1,5 cm dj. Den största med huggmärke (efter borrhning) i botten. På hällen finns borrhål.

Ristningen har tidigare varit betydligt större. Ett stort parti bortsprängdes hösten år 1969, då den påträffades i samband med schaktning för kontorsbyggnad. Belägen på svagt Ö-sluttande hällyta.

Fig. 55.

Brastad 266:2 i Bräcke. En stor del av hällen sprängdes bort 1969 när kontorsbyggnaden byggdes. Miljö mot Ö.

Brastad 266:2 in Bräcke. A large section of the rock was blasted away in 1969 during the construction of new offices. Looking towards the E.

Orientering: Omedelbart S om sprängkant. 0,8 m S om kontorsbyggnad. 6,2 m NV om Brastad 266:1.

Koordinat (N/E): 6475038 / 293668 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 3,00", E 11° 28' 19,54" (WGS84)

Brastad 267:1

Beskrivning: Hällristning, 2,5x0,9 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 2 skepp, 1 skeppsfragment (?), 1 "cup and ring", 1 hammarliknande figur, 4 obestämbara figurer och 10 skålgropar.

Skeppen är 65-68 cm l, av enkellinjetyp, bemanningsstreck med "knoppshuvuden", spiralstävar med öron. Skeppen har "tillhuggna" stävar. Skeppsfragmentet (?) är 24x24 cm, med "spiralstäv". "Cup and ring" är 8 cm diam. Den hammarliknande figuren är 8,5x6,5 cm. Obestämbara figurerna är 10-19 cm l. Skålgroparna är 3-6 cm diam och 0,3-0,8 cm dj, varav en med 2 cm l skaft och tre som är sammanhuggna med en av de obestämbara figurerna. Belägen på VSV-sluttande häll.

Orientering: 35 m ÖNÖ om Brastad 141:2.

Koordinat (N/E): 6475009 / 293740 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 2,20", E 11° 28' 24,07" (WGS84)

Brastad 283:1

Beskrivning: Hällristning?, bestående av 1 skålgrop, fyrkantig, 6x5 cm st och 1 cm dj. Troligen sentida. Belägen på krönparti av låg granithäll.

Orientering: 0,5 m N om körväg och 25 m ÖNÖ om landsväg där körväg möter den större vägen.

Koordinat (N/E): 6476287 / 298094 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 50,74", E 11° 32' 47,46" (WGS84)

Brastad 284:1

Beskrivning: Hällristning, 0,25x0,06 m (Ö-V), bestående av 2 skålgropar, 6-6,5 cm diam och 1-1,5 cm dj. Belägen på toppen av uppstickande häll.

Orientering: 14 m SÖ om landsväg.

Koordinat (N/E): 6475978 / 297450 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 39,70", E 11° 32' 8,88" (WGS84)

Brastad 284:2

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 6 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på toppen av svagt NÖ-sluttande och söndersprängd häll.

Orientering: 12,8 m VNV om Brastad 284:1. 0,9 m VNV om telefonstolpe.

Koordinat (N/E): 6475981 / 297438 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 39,78", E 11° 32' 8,13" (WGS84)

Brastad 285:1

Beskrivning: Hällristningsområde, 6,3x0,3 m (NNÖ-SSV), bestående av 2 ytor:

Hällristningsyta A, 0,4x0,3 m (NÖ-SV), bestående av 5 skålgropar, 5-6 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på svagt NNÖ-sluttande, vittrad hällyta.

5,9 m SSV om yta A är:

Hällristningsyta B, bestående av 1 skålgrop, 5 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på svagt V-sluttande hällyta.

Orientering: Västra kanten av åkerholme.

Koordinat (N/E): 6476808 / 297423 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 6,45", E 11° 32' 4,59" (WGS84)

Brastad 286:1

Beskrivning: Hällristningsområde bestående av två ytor:

Hällristningsyta A, 0,7x0,35 m (NNÖ-SSV), bestående av 27 skålgropar, 2,5-6,5 cm diam och 0,3-1 cm dj. Belägen på krön av liten åkerholme.

3,4 m Ö om yta A är:

Hällristningsyta B, bestående av 1 skålgrop, 5 cm diam och 0,4 cm dj. Belägen på hälltopp på åkerholme.

Orientering: 30 m VNV om åkerkant.

Koordinat (N/E): 6476497 / 297629 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 56,75", E 11° 32' 18,23" (WGS84)

Fig. 56.

Brastad 286:1 i Rörvall. Skålgroparna är samlade på det plana hällkrönet. Miljö mot V.

Brastad 286:1 in Rörvall. The cup marks are grouped together on the flat crown of the rock. Looking towards the W.

Brastad 287:1

Beskrivning: Hällristning, 0,4x0,1 (Ö-V), bestående av 2 skålgropar, 7 cm diam och 1,5 cm dj. Belägen på bergs-krön.

Orientering: 31 m NNÖ om NÖ-hörnet av ladugård.

Koordinat (N/E): 6477212 / 297447 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 19,53", E 11° 32' 4,78" (WGS84)

Brastad 289:1

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 6,5 cm diam och 1,5 cm dj. Belägen på krön av bergskam.

Orientering: 1,1 m NNÖ om NÖ-hörnet av bostadshus.

Koordinat (N/E): 6474692 / 295896 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 55,60", E 11° 30' 37,49" (WGS84)

Brastad 290:1

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 8 cm diam och 2 cm dj. Mycket osäker, belägen i gropig gnejs. Övriga tidigare registrerade skålgropar är naturliga fördjupningar i berget. Belägen på krön av bergklack.

Orientering: 26 m V om Ö-spetsen av berghällen. 3,6 m VSV om fixpunkt (järnrör).

Koordinat (N/E): 6473871 / 295815 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 28,97", E 11° 30' 35,15" (WGS84)

Brastad 297:1

Beskrivning: Hällristning, 0,65x0,2 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 3 skålgropar, 4-5 cm diam och 1-1,3 cm dj.

Belägen på hällkant/krön av låg häll i åkermark.

Koordinat (N/E): 6475373 / 296353 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 18,35", E 11° 31' 3,40" (WGS84)

Brastad 298:1

Beskrivning: Hällristning, 3,15x0,65 m (NÖ-SV), bestående av 31 skålgropar, 3-9,5 cm diam och 0,3-1,5 cm dj. Grovkornig granit. Belägen på hällrygg i åkermark.

Orientering: 25 m S om SÖ hörnet av ladugård.

Koordinat (N/E): 6475900 / 296274 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 35,22", E 11° 30' 56,87" (WGS84)

Brastad 303:1

Beskrivning: Hällristning, 0,3x0,1 m (NNÖ-SSV), bestående av 3 skålgropar, 4,5-5,5 cm diam och 0,4-0,8 cm dj. Belägen på närmast plan hällrygg.

Orientering: 1,2 m NÖ om SV-kanten av häll. 3 m NÖ om åkerkant. 12 m SV om väg.

Koordinat (N/E): 6479358 / 295715 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 25,90", E 11° 30' 11,45" (WGS84)

Brastad 303:2

Beskrivning: Hällristning, 0,3x0,2 m (NV-SÖ), bestående av 9 skålgropar, 3-6 cm diam och 0,3-0,8 cm dj.

Belägen på lågt krön av avsats.

Orientering: 3,8 m ÖSÖ om Brastad 303:1.

Koordinat (N/E): 6479357 / 295718 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 25,85", E 11° 30' 11,67" (WGS84)

Brastad 303:3

Beskrivning: Hällristning, 0,55x0,25 m (Ö-V), bestående av 3 skålgropar, 4,5-6 cm diam och 0,2-1 cm dj.

Belägen på svagt ÖNÖ-sluttande större hällyta.

Orientering: 6 m NNÖ om Brastad 303:2. 5,5 m SSV om väg.

Koordinat (N/E): 6479362 / 295720 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 26,04", E 11° 30' 11,77" (WGS84)

Brastad 309:1

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skepp, 2,3 m l (ÖSÖ-VNV), av dubbellinjetyp med parställda bemaningsstreck. Äldre bronsålderstyp med inåtböjda stävar. Belägen på SSV-sluttande häll.

Orientering: På privat tomt. Vid fastighetens S gräns och 2 m ÖNÖ om gårdsväg. 2,4 m N om grindstolpe.

Koordinat (N/E): 6477522 / 292903 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 21,87", E 11° 27' 24,54" (WGS84)

Brastad 309:2

Beskrivning: Hällristning, 4,45x0,2 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 3 skålgropar, 4,5-6 cm diam och 0,5-1,5 cm dj. Skålgroparna är något osäkra, då sentida mejselhuggna gropar finns på hällen. De dokumenterade groparna dock bra som forntida. Belägen på svagt SV-sluttande häll.

Ca 3,8 m N om hällristningen är sentida ristningar i form av initialerna K.C.N och H.A.N med ca 10-12 cm h bokstäver.

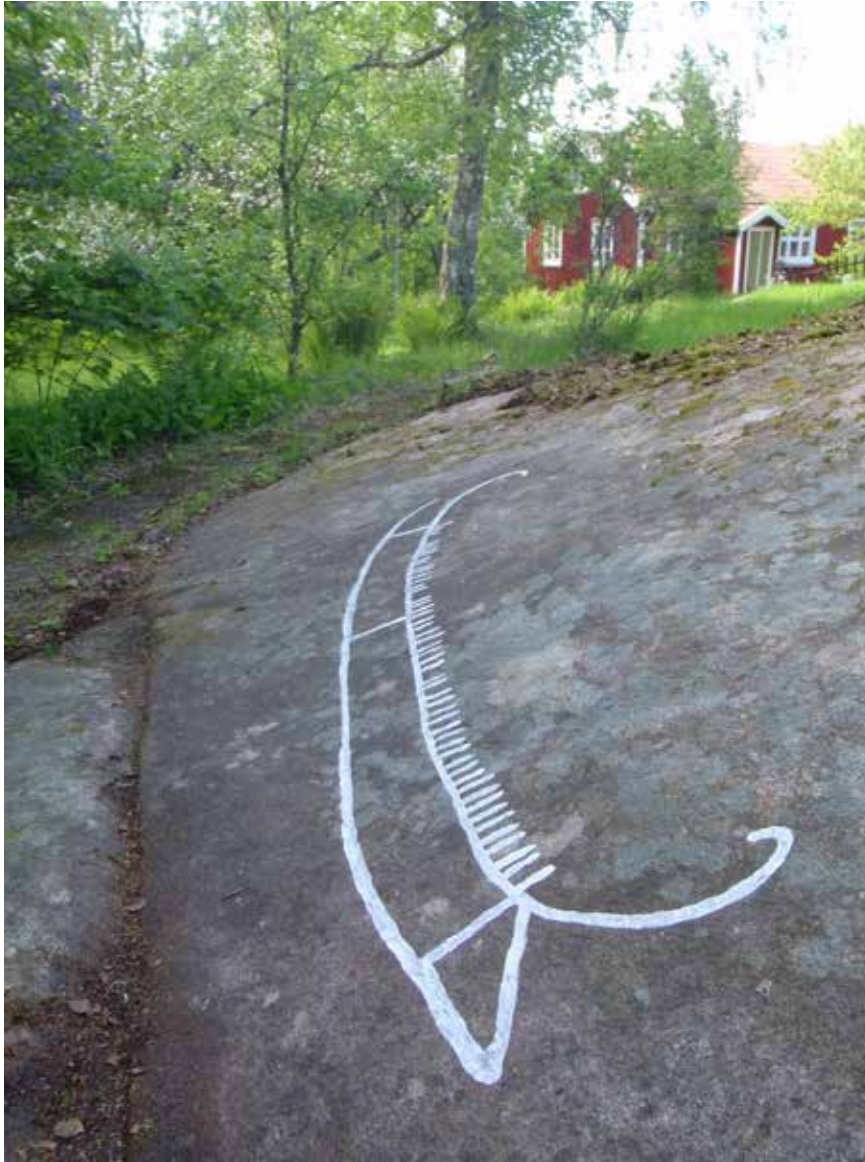

Fig. 57.

Brastad 309:1 ligger på en privat tomt i Tuntorp. Det vackra skeppet är 2,3 m långt och typiskt för äldre bronsålder med sina inåtböjda stävar. Miljö mot NNW.

Brastad 309:1 is on private land in Tuntorp. The beautiful boat is 2.3 m in length and is typical of the Early Bronze Age with its inwardly-curving prows. Looking towards the NNW.

Något V därom är ett gränsmärke bestående av en inhuggen ring runt en grop, ca 10 cm diam.

(lat/long): N 58° 21' 38,08", E 11° 28' 48,09" (WGS84)

Orientering: Ca 25 N om 309:1.

Koordinat (N/E): 6477545 / 292901 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 22,61", E 11° 27' 24,32" (WGS84)

Brastad 391:1

Beskrivning: Hällristning, 1x0,85 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 12 skålgropar, 3-5 cm diam och 0,3-0,6 cm dj.

Belägen på S-sluttande håll i bäck. 0,3 m V om skålgroparna och på samma håll är en sentida ristning.

Orientering: 6 m Ö om åkerkant, i bäck.

Koordinat (N/E): 6474243 / 294091 (SWEREF 99 TM),

Brastad 470:1

Beskrivning: Hällristning, 2,5x1,1 m (NÖ-SV), bestående av 10 skålgropar, varav 9 runda 4-10 cm diam och 0,4-2,5 cm dj; 1 oval, 13x8 cm och 1 cm dj. Belägen på SÖ-sluttande, vittrad håll.

Orientering: 25 m NNÖ om öppning i stenmur (Ö-V). På åkerholme i betesmark.

Koordinat (N/E): 6476638 / 297280 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 0,72", E 11° 31' 56,34" (WGS84)

Brastad 471:1

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 4 cm diam och 0,8 cm dj.

Mycket vittrad håll med aktiv vittring. Stora korn, upp mot 3 mm, lossnar när man rör bergytan med handen. Inte helt säkert att det är samma grop som beskrivits innan, något oklar inmätning, men ingen annan skålgrop finns på en ca 8x5 m stor avtorvad yta runt gropen.

Orientering: 16 m N om åkerkant (Ö-V). 16,4 m NNÖ om hällens SSV hörn. 9,6 m SV om stenblock, 1,2x1x0,5 m st.

Koordinat (N/E): 6477315 / 297991 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 23,75", E 11° 32' 37,89" (WGS84)

Brastad 475:1

Beskrivning: Hällristning, 0,6x0,1 m (NV-SÖ), bestående av 2 skålgropar, 4 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på svagt SV-sluttande håll.

Orientering: 7 m NNO om mur vid körväg.

Koordinat (N/E): 6475564 / 294080 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 20,68", E 11° 28' 43,14" (WGS84)

Brastad 475:2

Beskrivning: Hällristning, 0,3x0,1 m (N-S), bestående av 5 skålgropar, 4-5 cm diam och 0,3-0,8 cm dj. Belägen på svagt SV-sluttande håll. Består delvis av uppknackade vittringshål, som det finns flera av runt om på hällen.

Orientering: 3,5 m NO om Brastad 475:1.

Koordinat (N/E): 6475567 / 294085 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 20,78", E 11° 28' 43,44" (WGS84)

Brastad 476:1

Beskrivning: Hällristning, 4,65x1,5 m (NNÖ-SSV), bestående av 2 skepp, 2 linjer, 1 fragment och 6 skålgropar.

Skeppen är 52-1,52 cm l, av dubbellinjetyp, det längre med bemanningsstreck. Linjerna är parallella, 0,44-1 m l. Fragmentet är 14 cm l. Skålgroparna är 3,5-5,5 cm diam och 0,4-0,8 cm dj. Belägen på en S-sluttande, vitt-rad hällyta.

Orientering: 17 m ÖSÖ om åkerhörn, 43 m SSV om uthushörn (SV).

Koordinat (N/E): 6475523 / 293973 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 19,19", E 11° 28' 36,71" (WGS84)

Brastad 476:2

Beskrivning: Hällristning, 0,24x0,23 cm (NNÖ-SSV),

bestående av 5 fragment, 7-24 cm l, varav 4 "bemanningsstreck", 7-8 cm l, tidigare beskrivna som ett skepp. Belägen på brant SÖ-sluttning av hällrygg. Mycket vitt-rad håll. Osäker som ristning, flera naturbildningar som liknar ristningar finns på hällryggen.

Orientering: Ca 40 m ÖSÖ om Brastad 476:1. 3 m NV om åkerkant, 12 m NNÖ om åkerhörn, på SSV-spetsen av bergsrygg.

Koordinat (N/E): 6475507 / 294009 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 18,74", E 11° 28' 39,00" (WGS84)

Brastad 477:1

Beskrivning: Hällristning, 0,7x0,65 m (N-S), bestående av 2 skepp, 50-56 cm l, av enkellinjetyp, varav 1 med bemanningsstreck. Belägen på kraftigt Ö-sluttande håll.

Orientering: 3 m Ö om liten mur, 7 m V om skogsstig.

Koordinat (N/E): 6475840 / 293741 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 29,02", E 11° 28' 21,45" (WGS84)

Brastad 478:1

Beskrivning: Hällristning, 0,6x0,3 m (NNV-SSÖ), bestående av 1 skepp och 1 skålgrop. Skeppet är 56 cm l, av enkellinjetyp med bemanningsstreck som har "knopp-huvuden". Skålgropen är 3 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på NÖ-sluttande håll.

Orientering: 18 m V om mindre väg, 1 m SV om litet vattenfall.

Koordinat (N/E): 6475907 / 293746 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 31,19", E 11° 28' 21,54" (WGS84)

Brastad 479:1

Beskrivning: Hällristning, 1,85x0,8 m (NV-SÖ), bestående av 15 skålgropar, 3-4,5 cm diam och 0,3-0,5 cm dj. Belägen på svagt SV-sluttande håll.

Orientering: 14 m VNV om stengärdesgård = gräns. 18 m SV om väg.

Koordinat (N/E): 6475983 / 293889 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 33,89", E 11° 28' 30,08" (WGS84)

Brastad 480:1

Beskrivning: Hällristning, 5,5x2,6 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 4 skepp, 2 linjer och 12 skålgropar.

Skeppen är 70-110 cm l, 1 av enkellinjetyp utan bemanning; 2 av dubbellinjetyp, varav 1 med spantstreck; 1 med helt uthugget skrov och bemanningsstreck. Linjerna är 15-40 cm l. Skålgroparna är 3-5,5 cm diam och 0,3-1 cm dj. Belägen på brant NNÖ-sluttande håll

Orientering: 22 m VSV om åkerhörn, 5 m NV om stenmur.

Koordinat (N/E): 6475677 / 293361 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 23,12", E 11° 27' 58,63" (WGS84)

Brastad 480:2

Beskrivning: Hällristning, 1,1x1 m (Ö-V), bestående av 1 skepp och 5 fragment.

Skeppet är 38 cm l, enkellinjetyg utan bemanning. Fragmenten är 9-69 cm l. Belägen på N-sluttande håll.

Orientering: 2,7 m Ö om Brastad 480:1.

Koordinat (N/E): 6475671 / 293362 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 22,94", E 11° 27' 58,71" (WGS84)

Brastad 481:1

Beskrivning: Hällristning, 0,95x0,35 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 6 skålgropar, 3-5 cm diam och 0,2-0,5 cm dj. Belägen på en låg hällrygg i åkermark.

Koordinat (N/E): 6475465 / 293341 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 16,24", E 11° 27' 58,09" (WGS84)

Brastad 483:1

Beskrivning: Hällristning, 0,3x0,2 m (Ö-V), bestående av 3 skålgropar och 3 knackmärken/påbörjade skålgropar.

Skålgroparna är 2,5-4,5 cm diam och 0,2-0,5 cm dj. Knackmärken/påbörjade skålgropar är 1,5-2 cm diam och 0,1 cm dj. Något osäkra som forntida skålgropar. Belägen på svagt Ö-sluttande håll.

Orientering: 18 m NV om vägkorsning. I brukningsväg.

Koordinat (N/E): 6478884 / 295992 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 11,06", E 11° 30' 30,00" (WGS84)

Brastad 484:1

Beskrivning: Hällristning, 1x0,15 m (NÖ-SV), bestående av 1 fragment och 1 skålgrop.

Fragmentet är 12 cm l. Skålgropen är 6 cm diam och 1 cm dj. Belägen på NÖ-sluttande, mycket vittrad håll.

Orientering: 12 m VNV om åkerhörn.

Koordinat (N/E): 6479204 / 295588 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 20,70", E 11° 30' 4,15" (WGS84)

Brastad 484:2

Beskrivning: Hällristning, 1,5x0,3 m (NÖ-SV), bestående

av 1 människofigur, 4 fragment och 2 skålgropar.

Människofiguren är 29 cm l, fragmentarisk, med helt uthuggen kropp och hammare i handen. Fragmenten är 8-12 cm l. Skålgroparna är 4,5-6,5 cm diam och 0,5-1 cm dj. Belägen på NÖ-sluttande, mycket vittrad håll.

Orientering: 7,4 m SV om Brastad 484:1.

Koordinat (N/E): 6479201 / 295579 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 20,60", E 11° 30' 3,60" (WGS84)

Brastad 485:1

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 6 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på topp av hällparti.

Orientering: 2 m SV om elstolpe. 5 m ÖSÖ om väg.

Koordinat (N/E): 6479314 / 295583 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 24,24", E 11° 30' 3,50" (WGS84)

Brastad 486:1

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 8 cm diam och 1 cm dj. Belägen på SÖ-sluttande håll. Något osäker som fornlämning.

5 m NNÖ om skålgropen är en sentida ristning, 2x1 m (Ö-V), bestående av John (eller Johan) i skrivstil, ca 40x35 cm; 1 segelbåt, ca 80x5 cm och 1 trekant, 25x25 cm.

Orientering: 4 m VNV om infatsväg. 18 m NNÖ om NÖ hörnet av hus.

Koordinat (N/E): 6474001 / 295651 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 32,88", E 11° 30' 24,66" (WGS84)

Brastad 487:1

Beskrivning: Hällristning, 2,15x0,8 m (N-S), bestående av 28 skålgropar, 3-8 cm diam och 0,3-2,5 cm dj. Belägen på svagt S-sluttande låg håll.

Orientering: Mitt i smalt pass mellan höjder.

Koordinat (N/E): 6474308 / 296217 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 43,75", E 11° 30' 58,44" (WGS84)

Brastad 488:1

Beskrivning: Hällristning, 0,6x0,1 m (NNV-SSÖ), bestående av 2 skålgropar, 4 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på hällavsats. Ej återfunnen 2009 i samband med dokumentationsarbete.

Koordinat (N/E): 6480198 / 297859 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 56,60", E 11° 32' 20,66" (WGS84)

Brastad 489:1

Beskrivning: Hällristning, 0,7x0,1 m (N-S), bestående av 2 skålgropar, 5-5,5 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på toppen och vid kant av häll.

Orientering: På åkerholme.

Koordinat (N/E): 6480213 / 298141 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 57,54", E 11° 32' 37,93" (WGS84)

Brastad 491:1

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 obestämbar figur, 57 cm l. Belägen på SV-sluttande häll.

Orientering: 38 m NNÖ om hushörn (N) och 19 m NV om liten bäck.

Koordinat (N/E): 6474878 / 292868 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 56,50", E 11° 27' 30,94" (WGS84)

Brastad 492:1

Beskrivning: Hällristning, 7,4x2,5 m (NNÖ-SSV), bestående av 9 skepp, 24-125 cm l, varav 3 av enkellinjetyp med bemanningsstreck; 2 av dubbellinjetyp med bemanningsstreck samt 4 skepp med helt uthugget skrov och med bemanningsstreck. Belägen på delvis kraftigt ÖSÖ-sluttande häll.

Orientering: 4 m N om landsväg på en punkt ca 90 m Ö om Brastad 137:1.

Koordinat (N/E): 6474743 / 293014 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 52,37", E 11° 27' 40,35" (WGS84)

Brastad 492:2

Beskrivning: Hällristning, 1,9x1,6 m (NV-SÖ), bestående av 7 skepp, 3 fragment och 2 skålgropar. Skeppen är 22-66 cm l, varav 6 av dubbellinjetyp och 1 av enkellinjetyp, 2 är fragmentariska. Fragmenten är 8-14 cm l. Skålgroparna är 3,5-4,5 cm diam och 0,5-1 cm dj. Belägen på SÖ-sluttande hällyta på överdelen av större häll.

Orientering: 1,4 m NV om Brastad 492:1.

Koordinat (N/E): 6474745 / 293013 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 52,46", E 11° 27' 40,26" (WGS84)

Brastad 492:3

Beskrivning: Hällristning, 2,9x1,1 m (NNÖ-SSV), bestående av 3 skepp, 3 människofigurer, 2 djurfigurer, 2 cirkelfigurer, 3 obestämbara figurer, 1 prickhuggen yta och 7 skålgropar.

Skeppen är 20-35 cm l, varav 1 av enkellinjetyp med djurhuvudstävar; 1 av dubbellinjetyp; 1 med helt uthug-

get skrov och med bemanning. Människofigurerna är 13-28 cm h, samtliga med svärd i händerna. Djurfigurerna är 19-22 cm l, fyrbenta och med öron. Cirkelfigurer, varav 1 har skaft och 1 är "cup and ring" liknande. De obestämbara figurerna är 10-25 cm l. Prickhuggna ytan är ca 15x10 cm. Skålgroparna är 2,5-4,5 cm diam och 0,3-0,8 cm dj, varav 1 med skaft och 1 ingående i "cup and ring". Belägen på svagt SSÖ-sluttande häll.

Orientering: 2,1 m NNÖ om Brastad 492:2.

Koordinat (N/E): 6474744 / 293017 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 52,43", E 11° 27' 40,53" (WGS84)

Brastad 586

Beskrivning: Hällristning (yta A), 2,6x0,4 m (NV-SÖ), bestående av 1 skepp, 1 fragment och 2 skålgropar.

Skeppet är 98 cm l, av enkellinjetyp utan bemanningsstreck. Fragmentet är 11 cm l. Skålgroparna är 4,5-5 cm diam och 0,4 cm dj. Belägen på svagt S-sluttande hällavsats.

4,3 m V om yta A, och på en hällavsats ca 1,2 m högre än yta A är:

Hällristning, (yta B), i form av 1 linje, 13 cm l och 2,5 cm br, belägen i en av inlandsisen trågformad urgröpfung.

Orientering: 3,5 m NV om landsväg. 8,5 m SÖ om Brastad 6:1.

Koordinat (N/E): 6479000 / 295057 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 13,21", E 11° 29' 32,14" (WGS84)

Brastad 587

Beskrivning: Hällristning, 0,4x0,3 m (N-S), bestående av 1 djurfigur.

Djurfiguren är 40 cm l, fyrbent med svans, öron och fallos. Belägen på brant ÖNÖ-sluttande häll.

Orientering: 8 m NÖ om Brastad 26:6. 3 m V om landsväg.

Koordinat (N/E): 6478223 / 294737 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 47,62", E 11° 29' 14,99" (WGS84)

Brastad 588

Beskrivning: Hällristning, 0,5x0,5 m (NNÖ-SSV), bestående av 2 djurfigurer och 5 fragment.

Djurfigurerna är 24 cm l, fyrbenta (hästar), motställda. Fragmenten är 6-15 cm l. Belägen på SÖ-sluttande hällavsats, i vattenrinning.

Orientering: 6 m NV om landsväg. 3,5 m ÖSÖ om Brastad 48:1.

Koordinat (N/E): 6478979 / 295034 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 12,52", E 11° 29' 30,80" (WGS84)

Brastad 589

Beskrivning: Hällristning, 1,65x0,9 m (NNÖ-SSV), bestående av 2 skepp och 1 fragment.

Skeppen är 30-39 cm l, av enkellinjetyp med bemanningsstreck. Fragmentet är 39 cm l.

Belägen på svagt SV-sluttande, vattenöversilad häll. På hällen finns flera vittringsgropar.

Orientering: 5,8 m SSV om Brastad 596. 1,65 m NÖ om stenbrottskant.

Koordinat (N/E): 6478963 / 294988 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 11,91", E 11° 29' 28,04" (WGS84)

Brastad 592

Beskrivning: Hällristning, 0,5x0,4 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 1 skepp, 2 fragment och 1 skålgrop.

Skeppet är 40 cm l, av dubbellinjetyp utan bemanningsstreck. Fragmenten är 10-14 cm l. Skålgropen är 6 cm diam och 0,8 cm dj. Belägen på svagt Ö-sluttande hällavsats.

Orientering: 4,7 m S om Brastad 22:1. 1,8 m N om infartsväg.

Koordinat (N/E): 6478307 / 294729 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 50,31", E 11° 29' 14,23" (WGS84)

Fig. 58.

Brastad 594 i Backa är en nyfunnen lokal med tre ytor. Miljö mot OSO.

Brastad 594 in Backa is a newly discovered site with three panels. Looking towards the ESE.

Brastad 593

Beskrivning: Hällristning, 0,35x0,25 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 1 fragment och 2 skålgropar.

Fragmentet är 23 cm l. Skålgroparna är 3,5 cm diam och 0,2-0,4 cm dj. Belägen på svagt NÖ-sluttande slät häll.

Orientering: 8,5 m VNV om Brastad 484:1. 5,5 m N om Brastad 484:2.

Koordinat (N/E): 6479207 / 295579 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 20,78", E 11° 30' 3,58" (WGS84)

Brastad 594

Beskrivning: Hällristningsområde, 5,7x2,2 m (NV-SÖ), bestående av 3 hällristningsytor.

I NV delen är:

Hällristningsyta A, 1,8x0,45 m (NV-SÖ), bestående av 1 ringkors och 2 obestämbara figurer.

Ringkorset är 45 cm diam. De obestämbara figurerna är 13-27 cm l. Belägen på svagt Ö-sluttande hällyta.

1,8 m S om yta A är:

Hällristningsyta B, 1,75x1,2 m (NNV-SSÖ), bestående av 1 människofigur, 1 djurfigur, 2 fotsulor och 7 obestämbara figurer.

Människofiguren är 14 cm l, med helt uthuggen kropp. Djurfiguren är 24 cm l, fyrbent. Fotsulorna är 20 cm l och 10-11 cm br, konturhuggna, parställda. De obestämbara figurerna är 7-23 cm l. Belägen på svagt SÖ-sluttande hällyta.

2 m Ö om yta B är:

Hällristningsyta C, 0,45x0,3 m (N-S), bestående av 1 skepp och 2 helt uthuggna rektanglar.

Skeppet är 43 cm l, med helt uthugget skrov och 2 bemanningsstreck. Rektanglarna är 11-28 cm l. Belägen på kraftigt Ö-sluttande hällyta.

11 m S om yta A är en sentida ristning: "G H J född 6 maj 1933".

Orientering: Yta A är 1 m ÖNÖ om stengärdesgård (NNÖ-SSV).

Koordinat (N/E): 6478657 / 295159 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 2,33", E 11° 29' 39,51" (WGS84)

Brastad 596

Beskrivning: Hällristning, 0,8x0,65 m (NV-SÖ), bestående av 1 skepp och 4 fragment.

Skeppet är 45 cm l, av enkellinjetyp med bemanningsstreck. Fragmenten är 26-48 cm l. Belägen på SÖ-sluttande, vattenöversilad häll. På hällen finns flera vittringsgropar.

Orientering: 3,5 m NV m stenbrottskant.

Koordinat (N/E): 6478969 / 294992 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 12,11", E 11° 29' 28,26" (WGS84)

Brastad 598

Beskrivning: Hällristning, 1,3x0,4 m (NÖ-SV), bestående av 1 skepp och 3 skålgropar.

Skeppet är 37 cm l, av enkellinjetyp med bemanningsstreck. Skålgroparna är 4-5 cm diam och 0,3-0,5 cm dj. Belägen på NÖ-sluttande häll.

Orientering: 19,5 m S om Brastad 470:1. 7 m NÖ om öppning i stenmur (Ö-V).

Koordinat (N/E): 6476618 / 297276 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 0,07", E 11° 31' 56,16" (WGS84)

Brastad 601

Beskrivning: Hällristning, 1,75x0,5 m (N-S), bestående av 15 skålgropar, 3-5 cm diam och 0,3-0,5 cm dj. Belägen på plant, lågt uppstickande hällparti. Hällen är mycket vittrad och ojämn gnejs. En del av skålgroparna är osäkra, dock säkra som hällristningslokal.

Orientering: 6 m SV om väggkorsning. 1,5 m NÖ om åkerkant.

Koordinat (N/E): 6479904 / 299890 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 50,45", E 11° 34' 26,50" (WGS84)

Brastad 602

Beskrivning: Hällristning, bestående av 1 skepp, 38 cm l (NÖ-SV), med helt uthugget skrov. Ofullständigt. Djupt huggen i NV, betydligt tunnare i SÖ. Belägen på svagt V-sluttande större häll.

Orientering: 23 m S om mitten av bro som går över bäck. 7 m VSV om gammal landsväg/brukningsväg, från en punkt där hällen möter vägen.

Koordinat (N/E): 6478677 / 295300 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 3,20", E 11° 29' 48,16" (WGS84)

Brastad 603

Beskrivning: Hällristning, 0,46x0,38 m (NÖ-SV), bestående av 16 skålgropar, 2,5-9 cm diam och 0,2-1,5 cm dj. Belägen på V delen av toppen på häll.

Orientering: 24 m S om uppfartsväg till hus, på en punkt vid tomtgräns. Ca 52 m VNV om Brastad 216:1.

Koordinat (N/E): 6476263 / 298154 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 50,07", E 11° 32' 51,23" (WGS84)

Brastad 604

Beskrivning: Hällristning, 2,44x1,05 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 5 skepp och 2 skålgropar. Skeppen är 28-44 m l, 3 av enkellinjetyp med bemanning; 2 av dubbellinjetyp med bemanning. Skålgroparna är 5-6,5 cm diam och 0,5-0,8 cm dj. Belägen på närmast plan häll.

Orientering: 12,4 m V om SV-hörn av bostadshus.

Koordinat (N/E): 6478791 / 295286 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 6,88", E 11° 29' 46,91" (WGS84)

Brastad 606

Beskrivning: Hällristning, 0,25x0,25 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 2 skålgropar, 5 m diam och 0,5 cm dj. Belägen på NÖ-sluttande hällrygg.

Orientering: 30 m S om hörnet av uthus (vedförråd), på NÖ spetsen av utskjutande hällrygg invid åkerkant.

Koordinat (N/E): 6475770 / 297271 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 32,69", E 11° 31' 58,54" (WGS84)

Brastad 609

Beskrivning: Hällristning, 0,5x0,3 m (N-S), bestående av 1 skepp (?), 1 fågelfigur och 2 skålgropar.

Skeppet (?), är 24 cm l, med bemanningsstreck. Fågelfiguren är 17 cm l, tjäder. Skålgroparna är 4-4,5 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på svagt S-sluttande häll.

Orientering: 0,3 m SSV om stenblock 1,2x1,1x0,9 m. 0,5 m NV om hällkant (NÖ-SV). 9,5 m NNÖ om Brastad 126:1.

Koordinat (N/E): 6476049 / 293300 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 35,01", E 11° 27' 53,72" (WGS84)

Brastad 610

Beskrivning: Hällristning, 0,75x0,3 m (NNÖ-SSV), bestående av 1 cirkel, 1 kors och 5 obestämbara figurer.

Cirkeln är 13 cm diam. Korset är 6x5 cm. Obestämbara figurerna är 5-28 cm l. Belägen på SÖ-sluttande häll.

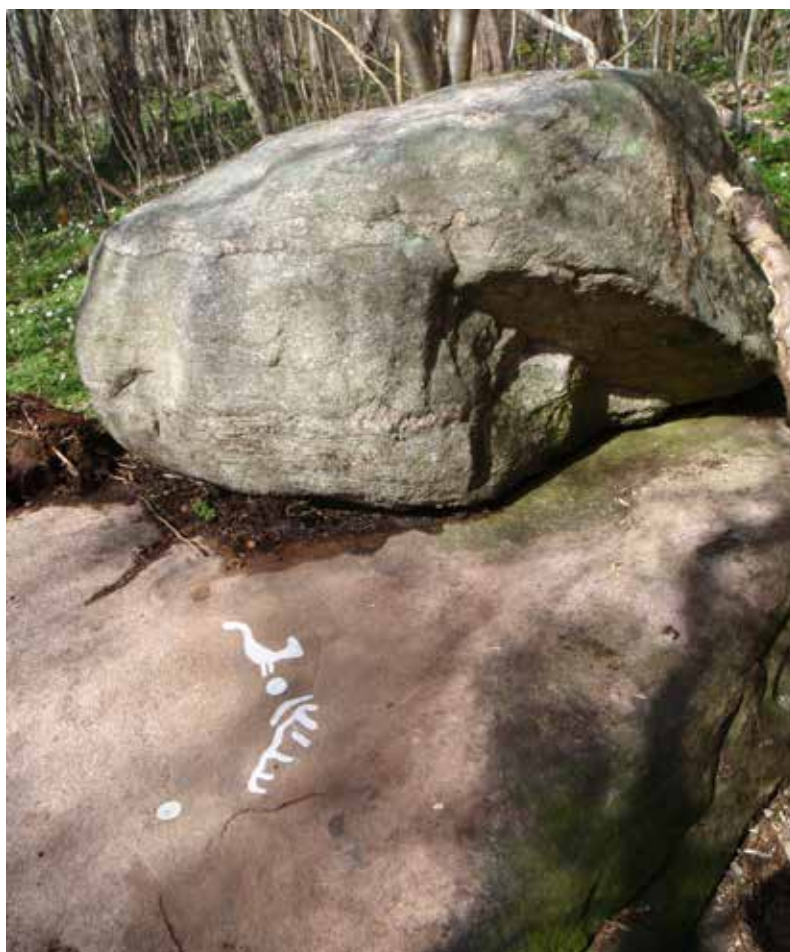

Fig. 59.

Den nyfunna hällen Brastad 609 i Medbo, med ännu ett tjädermotiv typiskt för byden.

The newly discovered site Brastad 609 in Medbo, with yet another capercaillie motif typical of the area.

Orientering: 11,3 m ÖNÖ om Brastad 128:1. 20 m NV om bostadshus NV-hörn.

Koordinat (N/E): 6476058 / 293223 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 35,18", E 11° 27' 48,93" (WGS84)

Brastad 611

Beskrivning: Hällristning, 2,5x2 m (NNV-SSÖ), bestående av 4 skepp, 2 djurfigurer, 2 djurliknande figurer och ca 10 linjer, obestämbara figurer och fragment.

Skeppen är 31-49 cm l. 1 av enkellinjetyp med ett bemanningsstreck, 3 av dubbellinjetyp, varav 2 med bemanningsstreck. Djurfigurerna är 30 cm l, fyrbenta, parställda med benen mot varandra och ett streck mellan. De djurliknande figurerna är 14 cm l. Linjer, fragment och obestämbara figurer är 10-80 cm l, varav 1 helt uthuggen yta.

Belägen på övre delen av SSÖ-sluttande svartfärgad häll. Mitt på ytan är sentida ristningar, bl.a. 1 människa, 115 cm l.

Ca 3 m SSÖ om hällristningen är en häll med bl.a. 3 sentida skepp. Ca 20 m SÖ om hällristningen är en häll med sentida gropar.

Orientering: 13,3 m SSV om bostadshus S-hörn. 8,8 m SV om Brastad 106:1.

Koordinat (N/E): 6476120 / 292860 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 36,56", E 11° 27' 26,42" (WGS84)

Brastad 612

Beskrivning: Hällristning, 2,85x1,35 m (Ö-V), bestående av 4 skepp, 1 fotsula, 1 människoliknande figur, 1 korsformad figur, ca 10 obestämbara figurer och 1 skålgrop.

Skeppen är 45-70 cm l, 3 av enkellinjetyp och 1 med helt uthugget skrov, alla med bemanningsstreck och styråra, av järnålderstyp. 3 av skeppen har gropar mellan stävarna. Fotsulan är 20 cm l, helt uthuggen och med tår. Korsfiguren är 12x12 cm. De obestämbara figurerna är 6-26 cm l. Skålgropen är 5 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på S-sluttande häll, övre delen ganska plan, nedre delen brantare.

Orientering: 23 m NV om hörn av stengärdesgård. 11 m N om stengärdesgård/bruksväg (Ö-V).

Koordinat (N/E): 6474230 / 294008 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 37,52", E 11° 28' 43,04" (WGS84)

Brastad 613

Beskrivning: Hällristningsområde, 1,8x1,4 m (NNÖ-SSV), bestående av 2 hällristningsytor:

Hällristningsyta övre, 1,4x0,6 m (Ö-V), bestående av 1 djurfigur och 21 skålgropar.

Djurfiguren är 22 cm l, fyrbent, något fragmentarisk, knackad över en skålgrop. Skålgroparna är 2,5-6,5 cm diam och 0,2-2 cm dj, 1 med skaft, 5,5 cm l. Belägen på plan klipphylla.

0,4 m SSV om övre ytan och 0,6 m nedanför denna är:

Hällristningsyta nedre, 1,2x0,7 m (Ö-V), bestående av 1 människofigur och 9 skålgropar.

Människofiguren är 26 cm l, streckgubbetyp, med svärds-skida. Skålgroparna är 3-6,5 cm diam och 0,2-1,2 cm dj. Skålgropar i kanten av exfoliationsskada. Största gropen i skadan. Belägen på S-sluttande klippavsats.

Orientering: 3,1 m SSV om Brastad 128:1, på klipphylla ca 1 m nedanför denna.

Koordinat (N/E): 6476047 / 293212 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 34,81", E 11° 27' 48,28" (WGS84)

Fig. 60.

Nedre och övre ytan på Brastad 613 i Medbo. Den nedre ytan har en stor exfoliationsskada i mitten.

Lower and upper surfaces at Brastad 613 in Medbo. The lower panel shows extensive exfoliation damage in the middle.

Brastad 614

Beskrivning: Hällristning, 6,2x4,5 m (NV-SÖ), bestående av 11 skepp, 2 människofigurer, 2 fragment och 5 skålgropar.

Skeppen är 50-140 cm l, 1 av enkellinjetyp; 10 av dubbellinjetyp, varav 2 med bemanningsstreck och 4 med spantstreck. 2 skepp är fragmentariska. Människofigurererna är 21-27 cm l, knästående, 1 fragmentarisk. Skålgroparna är 3,5-5 cm diam och 0,5-1 cm dj. Belägen på SÖ-sluttande häll, i vattenrinning. Hällen är mycket vitt-rad, vittringen är aktiv.

Orientering: SV delen av hällen är 14,7 m ÖNÖ om Brastad 471:1 (skålgrop). NÖ delen är 6,45 m Ö om stenblock, ca 1x1x1 m stor. NÖ nedre delen är 12,2 m V om åkerhorn.

Koordinat (N/E): 6477324 / 298005 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 24,07", E 11° 32' 38,73" (WGS84)

Brastad 615

Beskrivning: Hällristning, 0,8x0,4 m (ÖSÖ-VNV), bestående av 8 skålgropar, 3-4 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på svagt ÖSÖ-sluttande hälltopp.

Orientering: 0,8 m N om vägkant. 3,8 m VSV om gränsrör.

Koordinat (N/E): 6475708 / 293449 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 24,27", E 11° 28' 3,94" (WGS84)

Brastad 616

Beskrivning: Hällristning, 1,3x0,4 m (N-S), bestående av 2 skepp och 3 skålgropar.

Skeppen är 33-38 cm l, 1 av enkellinjetyp och 1 av dubbellinjetyp, utan bemanningsstreck. Skålgroparna är 3,5 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på svagt S-sluttande häll, i vattenrinning.

Orientering: 1 m N om väg (krök) till hus. 18 cm ÖNÖ om sprängkant.

Koordinat (N/E): 6476078 / 293192 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 35,77", E 11° 27' 46,96" (WGS84)

Brastad 617

Beskrivning: Hällristningsområde, 16x5 m (N-S), bestående av 5 hällristningsytor med 16 skepp, 10 människofigurer, 6 djurfigurer (varav 1 ormfigur), 3 fågelfigurer, 1 cirkelfigur, 1 timglasformad figur, 45 obestämbara figurer, fragment och linjer, samt 14 skålgropar.

Hällristningsyta A, 2,25x1,1 m (NÖ-SV), bestående av 2 skepp, 1 ormfigur, 5 fragment och 3 skålgropar.

Skeppen är 25-44 cm l, enkellinjetyp utan bemanning. Ormfiguren är 30 cm l. Fragmenten är 6-30 cm l. Skålgroparna är 3 cm diam och 0,4 cm dj, ligger på rad. Längst ner på ytan är en sentida ristning: 1914. Belägen på brant SSÖ-sluttande häll.

Fig. 61.

Tommy står vid den nyfunna hällen Brastad 614 i Rörvall. Miljö mot ONO.

Tommy stands beside the newly discovered site Brastad 614 in Rörvall. Looking towards the ENE.

2 m N om yta A är:

Hällristningsyta B, 2,45x2,15 m (ÖSÖ-VNV), bestående av 7 skepp, 6 människofigurer, 1 djurfigur, 9 fragment och 1 skålgrop.

Skeppen är 39-147 cm l, varav 2 enkellinjiga, därav 1 med bemanning; 2 med helhuggna skrov, utan bemanning och 3 av dubbellinjetyp, varav 1 delvis helhugget och 2 med bemanning. Skeppen är av äldre bronsålderstyp. Människofigurererna är 22-27 cm l, 4 av "streckgubbetyp", varav 1 med yxa, 1 med spjut och 1 med klubbliknade vapen. "Spjutmannen" sticker spjutet i en annan människofigur. 1 människofigur har timglasformad kropp och 1 har cirkelformad kropp. Djuret är 30 cm l, fyrbent. Fragmenten är 5-20 cm l. Skålgropen är 3,5 cm diam och 0,3 cm dj. Belägen på ÖSÖ-sluttande håll.

3,3 m NNÖ om yta B är:

Hällristningsyta C, 1,9x0,65 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 1 människofigur, 4 linjer och 6 skålgropar.

Människofiguren är 33 cm l, helt uthuggen, fyrkantig kropp, svärd lyft över huvudet. Linjerna är 10-37 cm l. Skålgroparna är 2-4 cm diam och 0,2-1,5 cm dj. Belägen på brant ÖNÖ-sluttande del av hällen.

1,9 m N om yta C är nedre delen av och 5 m N om yta B är övre delen av:

Hällristningsyta D, 3,9x3,3 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 7 skepp, 1 människofigur, 3 djurfigurer, 3 fågelfigurer, 1 dubbelt ringkors, 1 timglasformad figur, 3 fragment, 2 linjer och 5 skålgropar.

Skeppen är 25-94 cm l, 4 av enkellinjetyp, varav 2 med bemanning, därav 1 med hästhuvudstävar; 2 utan bemanning, därav 1 med hästhuvudstävar och 1 med spiralstävar; 1 skepp med helt uthugget skrov och utan bemanning; 2 av dubbellinjetyp med bemanning och hästhuvudstävar. Skeppen är av yngre bronsålderstyp. Människofiguren är 30 cm l, med helhuggen kropp och kraftiga vader. Djuren är 25-47 cm l, fyrfortadjur, därav 1 hjort med hornkrona. Fåglarna (tjädrar) är 15-18 cm l. Det dubbla ringkorset är 50 cm diam. Timglasfiguren är 18,5x11,5 cm. Fragmenten och linjerna är 8-36 cm l. Av skålgroparna är 4 runda, 3,5-4 cm diam och 0,5 cm dj, 1 avlång, 5,5x2,5 cm och 0,5 cm dj. Belägen på ÖNÖ-sluttande håll.

Fig. 62.

Den nyfunna hällristningen Brastad 617 är 16x5 m stor och består av fem separata ytor. Den ligger på en privat tomt i trakten av Medbo. Miljö mot NV.

The newly discovered rock carving site Brastad 617 is 16x5 m in size and consists of five separate panels. It is on private land in the Medbo area. Looking towards the NW.

2,25 m NV om yta D är:

Hällristningsyta E, 0,6x0,4 m (N-S), bestående av 2 människofigurer, 1 djurfigur och 2 linjer.

Människofigurererna är 20-23 cm l, med helhuggna kroppar, 1 med svärdsskida och fallos. Djuret (rävliknande), är 12 cm l, fyrfota. Linjerna är 4-5 cm l. Belägen på vattenöversilad, Ö-sluttande häll.

Orientering: Ligger på privat tomt. Yta A är 3 m NNV om landsväg (NÖ-SV). Yta E är 6,9 m SÖ om Brastad 139:1 och 12,6 m S om SV hörnet av bostadshus.

Koordinat (N/E): 6475838 / 292888 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 27,51", E 11° 27' 29,06" (WGS84)

Fig. 63.
Skepp från yngre bronsålder på Brastad 617, yta D.

Boats from the Late Bronze Age at Brastad 617, panel D.

Brastad 618

Beskrivning: Hällristning, 0,75x0,35 m (NNÖ-SSV), bestående av 9 skålgropar, 2,5-5 cm diam och 0,3-1 cm dj. Belägen på uppstickande hällimpediment i åkermark.

Orientering: 8 m NV om körväg (NNÖ-SSV), 7 m SSV om samma körväg (ÖSÖ-VNV) och 21 m N om korsning mellan körväg och gräns/stengärdesgård (NNÖ-SSV).

Koordinat (N/E): 6476633 / 297540 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 23' 0,99", E 11° 32' 12,33" (WGS84)

Brastad 619

Beskrivning: Hällristningsområde, 4,8x0,75 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 2 hällristningsytor med 5 skepp och 7 obestämbara figurer.

Hällristningsyta A, 0,43x0,33 m (NV-SÖ), bestående av 2 skepp och 3 linjer.

Skeppen är 23-43 cm l, 1 av enkellinjetyp med bemanning och 1 med helt uthugget skrov och bemanning. Linjerna är 13-19 cm l.

2,7 m ÖNÖ om yta A är:

Hällristningsyta B, 1,7x0,75 m (ÖNÖ-VSV), bestående av 3 skepp och 4 obestämbara figurer.

Skeppen är 62-72 cm l, 1 av enkellinjetyp med bemanning (järnålderstyp), 1 av enkellinjetyp med 1 bemanningsstreck och 1 av dubbellinjetyp, fragmentariskt, utan bemanning. De obestämbara figurerna är ca 10x10 cm, varav 1 helhuggen fyrkant.

Ristningarna är belägna på en ÖNÖ-sluttande häll. Mellan ytorna är en stenmur (NNV-SSÖ).

Orientering: Yta A är 0,75 m VSV om stenmur (NNV-SSÖ), yta B är 1,3 m ÖNÖ om samma stenmur.

Koordinat (N/E): 6475995 / 292901 (SWEREF 99 TM), (lat/long): N 58° 22' 32,60", E 11° 27' 29,35" (WGS84)

Brastad 620

Beskrivning: Hällristningsområde, 10x6,6 m (NÖ-SV), bestående av 3 hällristningsytor.

Hällristningsyta A, 4,6x4,4 m (NÖ-SV), bestående av 14 skepp, 13 människofigurer, 3 djurfigurer, 3 fotsulor, 1 skiva, 1 "cup and ring", 1 koncentrisk cirkel, 1 spiral, 3 "djurhudsformade" figurer, ca 35 obestämbara figurer och 18 skålgropar.

Skeppen är 19-195 cm l, det längsta skeppet av dubbellinjetyp med spantstreck och koncentrisk cirkel i stäven. Mycket djupt hugget. Övriga skepp av enkellinjetyp, varav 6 med bemanningsstreck och 3 med helhuggna människofigurer med uppsträckta händer. Människofigurererna är 9-34 cm l, varav 6 med lyfta svärd, 3 i skepp och 1 ryttare. Djurfigurerna är 13-18 cm l, fyrbenta, varav 1 med ryttare. Fotsulorna är 21-28 cm l, konturhuggna. Skivan är 7 cm diam, med mittnav, på skeppsstäv. Koncentriska cirkeln är 16 cm diam, på det stora skeppets stäv. Spiralen är 13 cm diam, på skeppsstäv. Cup and ring med ögla, 37 cm l, cirkeln 12 cm diam. Djurhudsformade figurerna är 8-13 cm l. De obestämbara figurerna är av olika storlek, form och typ. Skålgroparna är 2-4 cm diam och 0,2-1 cm dj. Belägen på SÖ-sluttande häll.

3,5 m V om yta A är:

Hällristningsyta B, 1,05x0,5 m (NNÖ-SSV), bestående av 3 människofigurer, 1 streck och 4 skålgropar.

Fig. 64.

Brastad 620 i Medbo. Delar av ytan i mitten avtecknades redan 1837 av Åberg, men föll sedan i glömska. Miljö mot N.

Brastad 620 in Medbo. Parts of the middle section had already been illustrated in 1837 by Åberg but were then forgotten. Looking towards the N.

Människofigurerna är 15-25 cm l, varav 1 med spjut. Strecket är 15 cm l. Skålgroparna är 3-5,5 cm diam och 0,3-1 cm dj. Belägen på SÖ-sluttande håll.

2,55 m N om yta A är:

Hällristningsyta C, 0,8x0,5 m (Ö-V), bestående av 7 skålgropar, 3,5-7 cm diam och 0,3-0,5 cm dj, varav 5 i rad. Belägen på SSÖ-sluttande håll.

Orientering: 2,5 m NV om landsväg (NÖ-SV)

Koordinat (N/E): 6475570 / 293775 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 20,37", E 11° 28' 24,41" (WGS84)

Brastad 621

Beskrivning: Hällristning, 0,45x0,1 m (NÖ-SV), bestående av 4 skålgropar, 3-4 cm diam och 0,3-0,7 cm dj.

Belägen nära toppen av svagt V-sluttande knaggligt berg. Ovanligt stora och blandade kristaller i berghällen.

Orientering: 8 m ÖSÖ om åkerkant (NNÖ-SSV) på en punkt 32 m NNÖ om åkerhörn.

Koordinat (N/E): 6473811 / 296480 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 28,15", E 11° 31' 16,17" (WGS84)

Brastad 622

Beskrivning: Hällristning, 2,2x2,05 m (NNÖ-SSV), bestående av 1 skepp, 1 linje och 97 skålgropar.

Skeppet är 58 cm l, av enkellinjetyp och har 2 bema-ningsstreck. Linjen är 10 cm l. Skålgroparna är 2-6,5 cm i diam och 0,1-0,7 cm dj. Belägen på SÖ-sluttande håll. Hällen fortsätter under ett altandäck, där en av de 97 skålgroparna är belägen. Fler odokumenterade ristningar kan finnas under altandäcket.

Orientering: 3 m N om husets SV-hörn och omedelbart NV och delvis under trädäck.

Koordinat (N/E): 6473834 / 296359 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 28,69", E 11° 31' 8,67" (WGS84)

Fig. 65.

Den nyfunna lokalen Brastad 622 i trakten av Heden, nära gränsen till Lyse socken. Miljö mot NO.

The newly discovered site Brastad 622 in the Heden area, closely bordering Lyse parish. Looking towards the NE.

Brastad 624

Beskrivning: Hällristning, 0,6x0,2 m (N-S), bestående av 1 årderfigur och 2 obestämbara figurer.

Årdret är 22 cm l och de två obestämbara figurerna är 5-15 cm l.

Belägen på svagt VSV-sluttande hållavsats.

Orientering: 5,5 m SSV om Brastad 137:4.

Koordinat (N/E): 6474785 / 292933 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 53,62", E 11° 27' 35,20" (WGS84)

Brastad 625

Beskrivning: Hällristning, 0,4x0,2 m (SÖ-NV), bestående av 3 skålgropar och 1 obestämbär figur.

Skålgroparna är 3-4 cm diam och 0,5 cm dj, varav 1 är halv p.g.a. skada. Den obestämbara figuren är 11x13 cm. Belägen på plan håll. Hällristningen är kraftigt skadad av bortsprängt berg. Hällristningen kan ha varit betydligt större.

5 m ÖSÖ om ristningen är sentida ristning, 2,5x1,7 m (NV-SÖ). Bestående av namnen HENRY L-N. 17 ÅR; H-N D. 18/? 1923; KNUT JOHAN KNUT samt oläsligt namn och texten 12 ÅR.

Orientering: 11 m VNV om transformatorhus N hörn och ca 31 m N om stengärdsgård.

Koordinat (N/E): 6474274 / 295134 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 21' 40,84", E 11° 29' 52,04" (WGS84)

Brastad 626

Beskrivning: Hällristning, 0,45x0,25 m (NV-SÖ), bestående av 4 skålgropar. Dessa är 4 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på närmast plan hållyta på större SÖ-sluttande håll.

Orientering: 10 m Ö om korsning mellan stig och gärdsgårds SÖ hörn, 2,9 m V om stenbrottshörn, 0,4 m SSÖ om brottkant (VNV-ÖSÖ) och 4,5 m NÖ om möte med gärdsgård.

Koordinat (N/E): 6476202 / 293543 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 40,37", E 11° 28' 8,12" (WGS84)

Brastad 628

Beskrivning: Hällristningsområde, ca 10x1 m (Ö-V), bestående av 3 hällristningsytor (A-C), med 5 skålgropar och 1 avlång fördjupning.

Hällristningsyta A, 0,3x0,1 m (NÖ-SV), bestående av 1 avlång fördjupning och 1 oval skålgrop. Den avlånga fördjupningen är 10x4 cm och 1 cm dj. Skålgropen är 6,5x5 cm och 1 cm dj.

Belägen på svagt ÖSÖ-sluttande, relativt slät gnejshäll.

6,4 m V om yta A är:

Hällristningsyta B, 0,13x0,05 m (Ö-V), bestående av 2 skålgropar, 4-5,5 cm diam och 1-1,5 cm dj.

Belägen på övre delen av Ö-sluttande, vittrad och ojämn gnejshäll. På hällen är ytterligare 3 vittrade gropar, vilka kan varit skålgropar. 8 cm V om hällristningen är ett borrhål för stag till stolpe.

2,25 m VSV om yta B är:

Hällristningsyta C, 0,25x0,05 m (NNV-SSÖ), bestående av 2 skålgropar, 4-5,5 cm diam och 0,5-1 cm dj.

Belägen på plan hälltopp av vittrad gnejs. 25 cm SÖ om hällristningen är ett borrhål för stag till stolpe.

Orientering: På åkerholme, ca 15x15 m st. Yta A på åkerholmens Ö sida, ca 1 m VSV om åkerkant (N-S).

Koordinat (N/E): 6479903 / 299233 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 24' 49,34", E 11° 33' 46,09" (WGS84)

Brastad 631

Beskrivning: Uppgift om hällristning. Enligt Gustafson 1886, nr 347, bestående av 3 skepp, varav 2 med bemanning, samt några otydliga figurer. Belägen på en slät, svart häll som sluttar mot havet, cirka 90 m (300 fot) från stranden och ett stycke NV om Brastad 123:1. Borttagen vid stentäkt. Troligen samma ristning som avbildas på ett foto taget av Oscar Almgren 1904.

Koordinat (N/E): 6475050 / 292500 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 22' 1,42", E 11° 27' 7,78" (WGS84)

Brastad 632

Beskrivning: Uppgift om hällristning. Enligt Gustafson 1886, nr 331, bestående av 1 skepp med bemanning och 2 skålgropar. Belägen på en liten häll 130 steg N om Backagården vid Brastad 14:1. Ej avbildad och ej återfunnen. Kan vara bortsprängd.

Koordinat (N/E): 6478540 / 294725 (SWEREF 99 TM),
(lat/long): N 58° 23' 57,82", E 11° 29' 13,23" (WGS84)

Fig. 66.

Foto taget av Oscar Almgren 1904. Troligen är det den bortsprängda hällristningen Brastad 631 i Rixö stenbrott vi ser.

Photo taken by Oscar Almgren in 1904. It is probably the site Brastad 631 in Rixö quarry that was blasted away that we see.

Referenser/References

Almgren, Oscar 1927. *Hällristningar och Kultbruk. Bidrag till belysning av de nordiska bronsåldersristningarnas innebörd*. Stockholm.

Baltzer, Lauritz 1881-1890. *Hällristningar från Bohuslän, Del I*. Göteborg.

Bengtsson, Lasse 2013. *Rock art ships as a method for dating. Counterpoint: Essays in Archaeology and Heritage Studies in Honour of Professor Kristian Kristiansen. Bergerbrandt, Sophie & Sabatini, Serena (red), s. 253-258. Oxford: BAR International Series 2508*.

Broström, Sven-Gunnar 2005. *Några nyfynd av hällristningar i södra Sverige. Mellan sten och järn. Del 2. Rapport från det 9:e nordiska bronsålderssymposiet, Göteborg 2003-10-09/12. Goldhahn, Joakim (red), s.403-417. Göteborg*.

Brunius, Carl Georg 1838. *Antiqvarisk och arkitektonisk resa genom Halland, Bohuslän, Dalsland, Wermland och Westergötland år 1838*. Lund.

Brunius, Carl Georg 1868. *Försök till förklaringar öfver hällristningar*. Lund.

Eliasson, Erik 2010. Sveriges första avbildade mord. *Populär Historia*. 2010:10, s.12-13.

Fett, Eva & Fett, Per 1941. *Sydvestnorske helleristninger. Rogaland og Lista*. Stavanger.

FMIS. <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

Gustafson, Gabriel 1886. Sotenäs och Stångenäs härad. Bohusläns fasta fornlemningar från hednatiden. *Bidrag till kännedom om Göteborgs och Bohusläns fornminnen och historia. Bd 3*, s. 431-530. Stockholm.

Holmberg, Axel Emanuel 1848. *Skandinaviens Hällristningar. Arkeologisk Afhandling*. Stockholm.

Jägerbrand, Mikael 2009. *Den heliga vägen - guidebok till Lysekils berömda hällristningar*. Lysekil.

Karlsson, Mats 2013. Den brutala bronsåldern. *Forskning & Framsteg*. 2013:4, s.46-51.

Kaul, Flemming 1998. *Ships on bronzes: a study in Bronze Age religion and iconography*. Copenhagen: National Museum.

Kaul, Flemming 2004. *Bronzealderens religion. Studier af den nordiske bronzealders ikonografi*. København: Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab.

Ling, Johan 2008. *Elevated rock art: towards a maritime understanding of Bronze Age rock art in northern Bohuslän, Sweden*. Diss. University of Gothenburg.

Toreld, Andreas 2012. Svärd och mord - nyupptäckta hällristningsmotiv vid Medbo i Brastad socken, Bohuslän. *Fornvännen*. 2012(107):4, s. 242-252.

Toreld, Andreas 2015a. Rock Carvings regarded as Ritual Sites. *Domestic Life in the Tanum Rock Carving Area. Settlements, Graves and Rituals in the Vicinity of the World Heritage Rock Carvings of Tanum*. Petersson, Håkan & Toreld, Christina (red), s. 277-285. Uddevalla: Bohusläns museum.

Toreld, Andreas 2015b. Sword-wielders and manslaughter. Recently discovered images on the rock carvings of Brastad, western Sweden. *Picturing the Bronze Age*. Skoglund, Peter; Ling, Johan & Bertilsson, Ulf (red), s. 267-176. Oxford: Oxbow Books.

Toreld, Andreas 2016. Hällristningsmotiv och den lokala bygden. Exemplet Hoghem-Fröstorps i Tanums världsarv. *Arkeologi i Tanums världsarv*. Toreld, Christina (red), s. 67-80. Uddevalla: Bohusläns museum.

Toreld, Andreas i manus. *Hällristningsmotiv och den lokala bygden. En kvalitativ rumslig analys av hällristningarna på Stångenäs, Bohuslän*.

Toreld, Andreas & Andersson, Tommy 2015a. *Hällristningarna i Lyse socken, Lysekils kommun, Bohuslän/The Rock Carvings of Lyse Parish, Lysekil Municipality, Bohuslän County*. Med förord av/Preface by Professor John Coles.

Toreld, Andreas & Andersson, Tommy 2015b. Ny dokumentation av Kiviksgravens hällbilder. *Fornvännen*. 2015(110):1, s. 10-26.

Toreld, Andreas & Andersson, Tommy 2016. *Hällristningarna i Bro socken, Lysekils kommun, Bohuslän/The Rock Carvings of Bro Parish, Lysekil Municipality, Bohuslän County*. Med förord av/Preface by Dr h.c. Sven-Gunnar Broström & Dr h.c Kenneth Ihrestam.

Åberg, Lennart 1839. Hällristningar från Bohuslän uti Sverige. *Annaler for Nordisk Oldkyndighed*. 1838/1839, s. 387-390. Köpenhamn.

Kalkeringar/*Tracings*

Teckenförklaring/Graphic symbols used:

Hällristning/Rock carving

Skålgrop/Cup mark

Sentida inslag/Recent elements

Spricka i berget/Fissure in the rock

Nivåskillnad, hällkant/Difference in altitude, edge of rock

Vittringsskada/Damage by weathering

Exfoliationsskada/Damage by exfoliation

Tydlig isräffla/Distinct glacial striation

Isräfflornas riktning/Direction of glacial striations

Nordpil/Arrow indicating North

Skalan är 1:20, förutom på översikten där skalan kan variera/
The scale is 1:20, except on the overview where the scale can be varied.

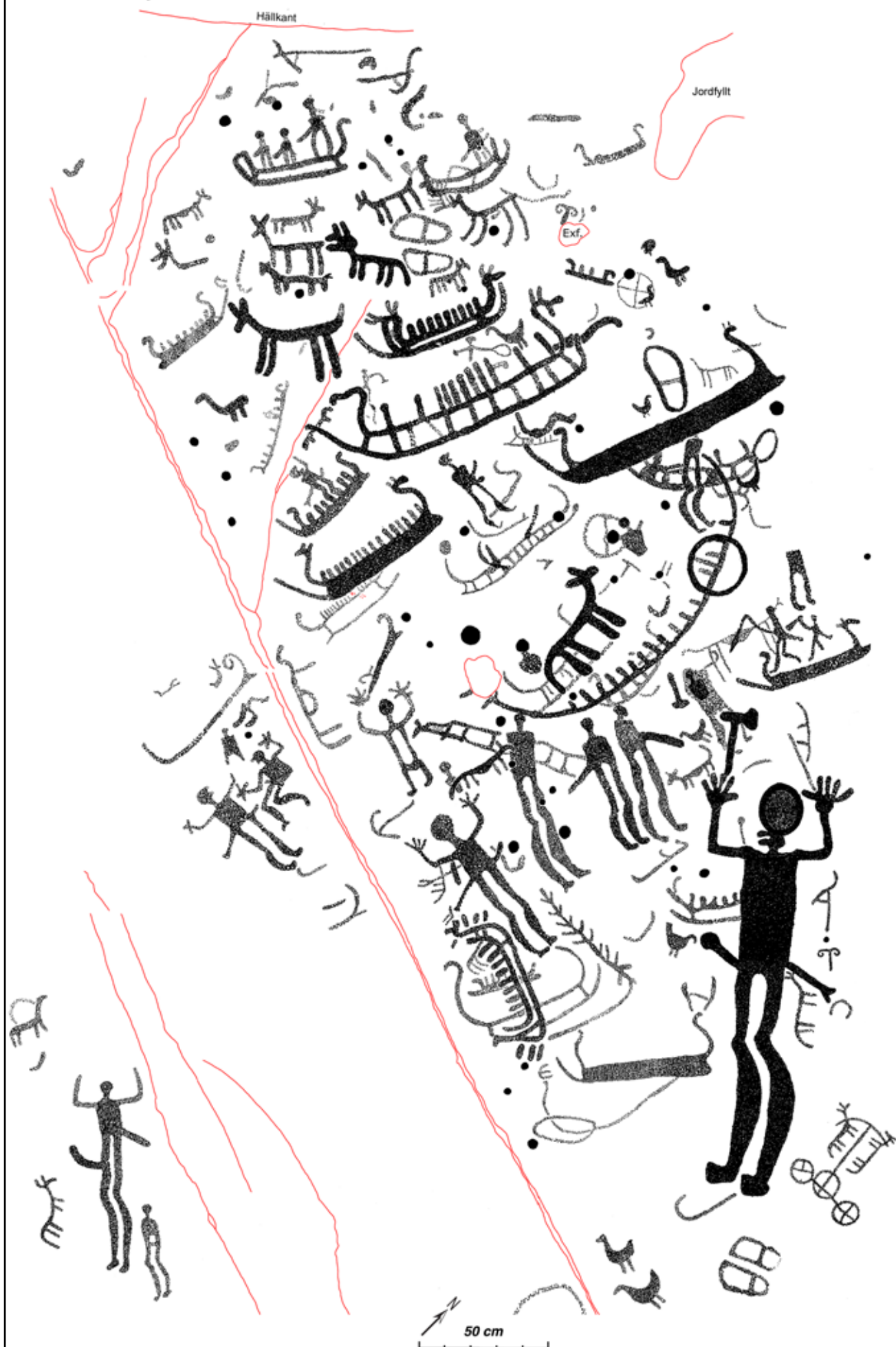
Hällristningar bestående av en enda skålgrop är inte kalkerade/
Rock carvings consisting only of one cup mark are not traced.

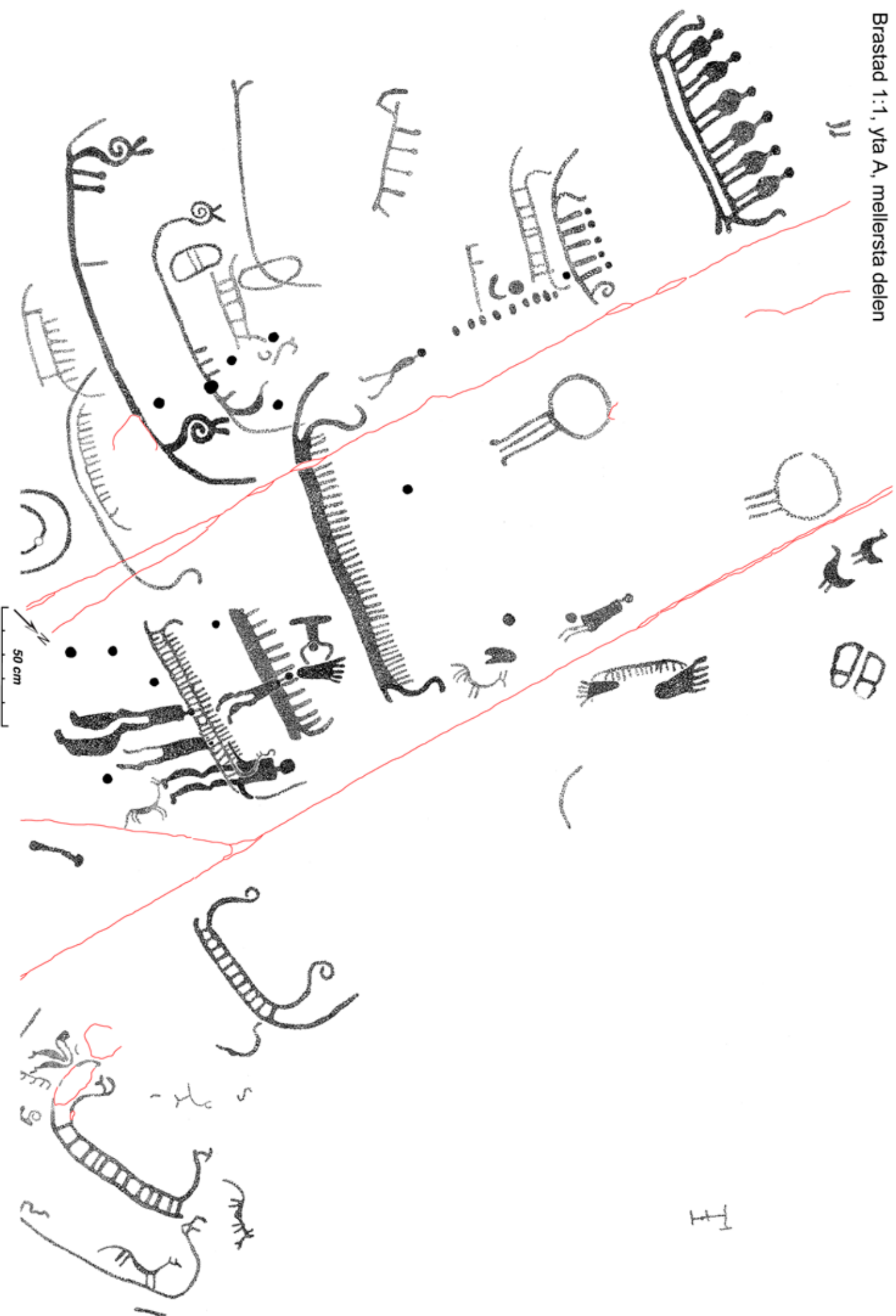
Brastad 1:1, yta A, översikt

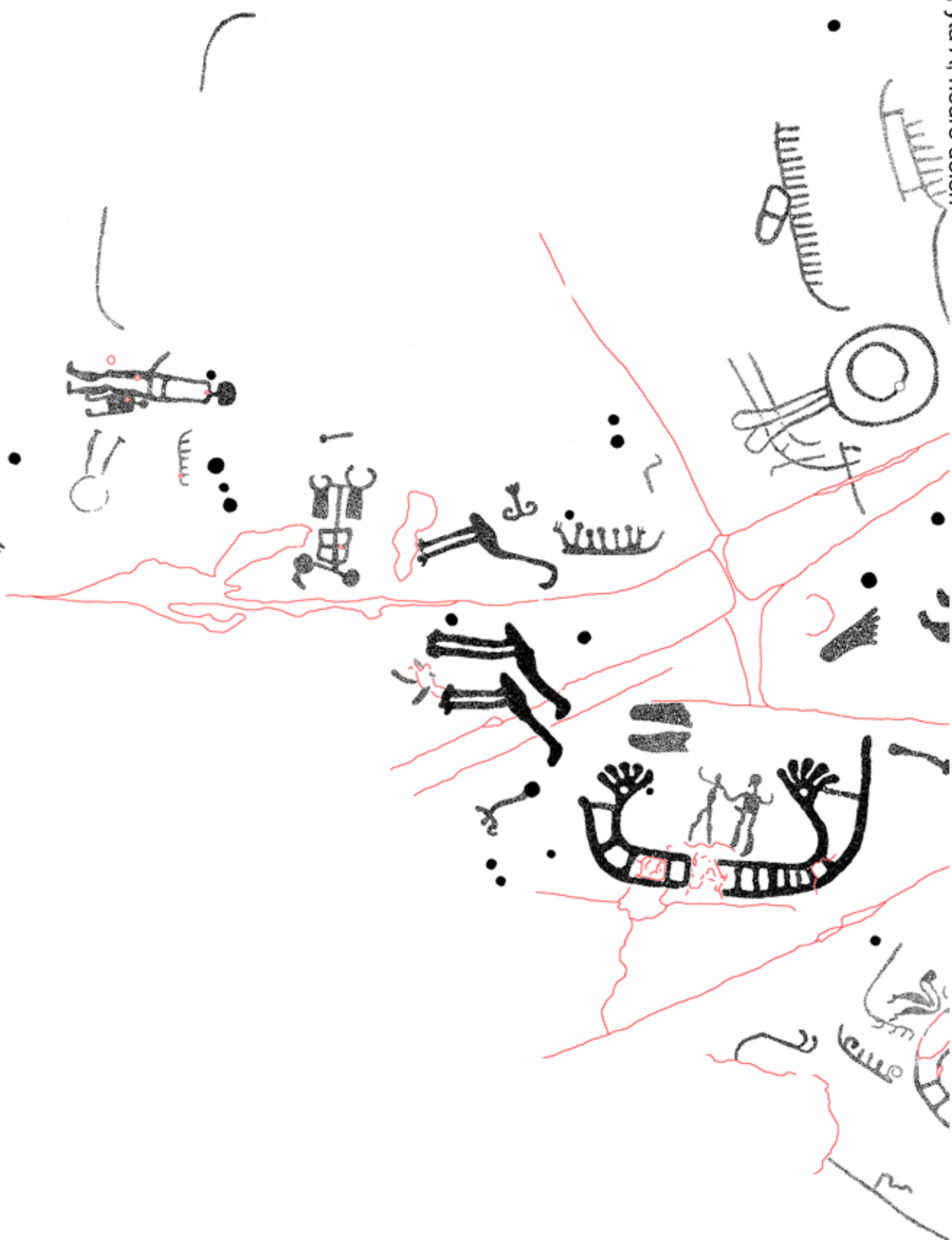
Dokumenterad 2004 av Andreas Toreld, Tommy Andersson och Lasse Bengtsson, projekt hallristning.se

Brastad 1:1, yta A, övre delen

Brastad 1:1, yta A, nedre delen

Brastad 1:1, yta B

Dokumenterad 2004 av Andreas Toreld,
Tommy Andersson och Lasse Bengtsson, projekt hallristning.se

Brastad 1:2

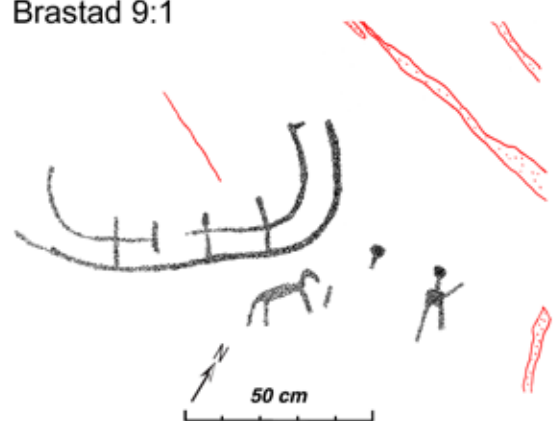
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och
Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 2:1

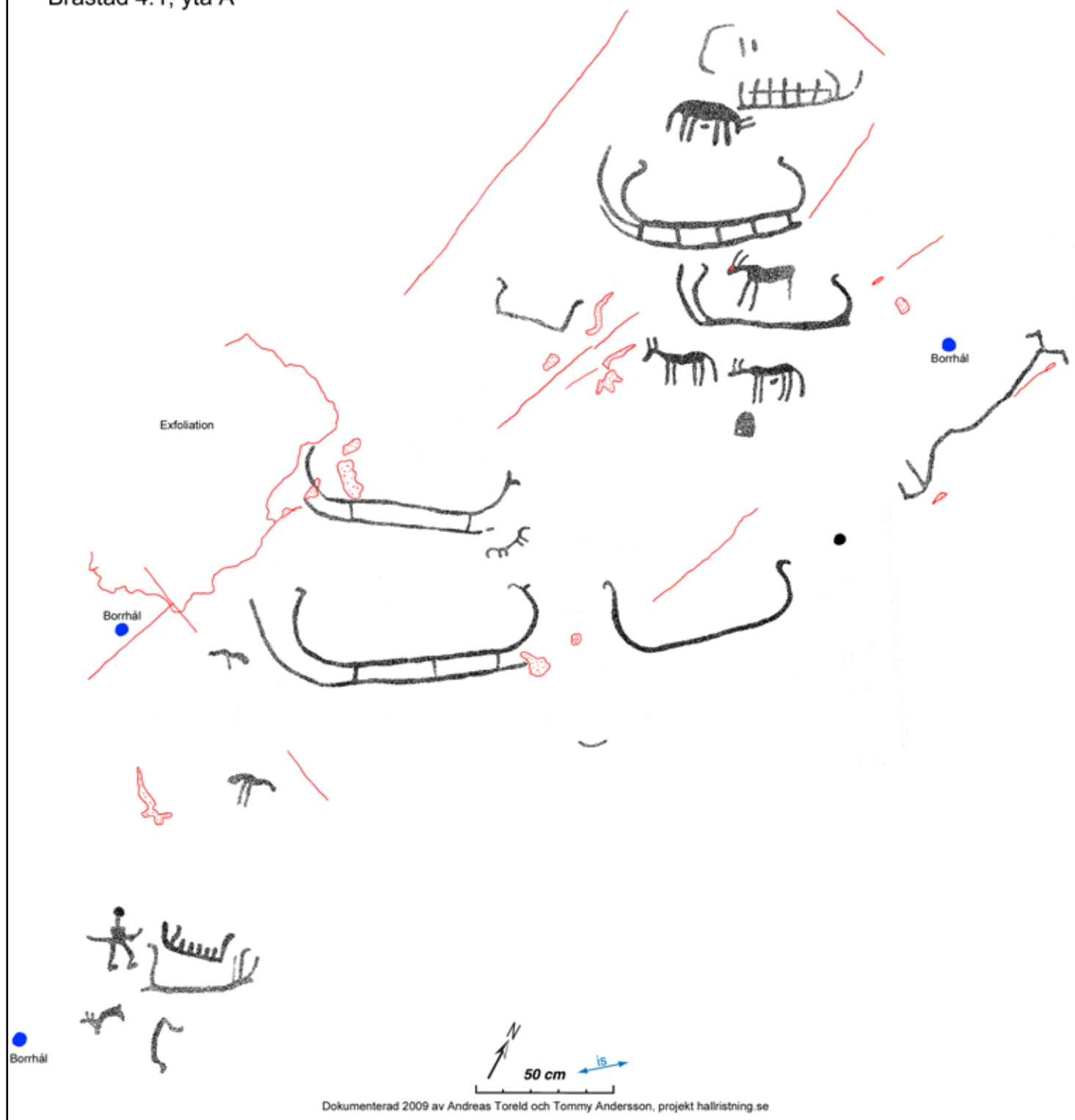
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 9:1

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 4:1, yta A

Brastad 4:1, yta B

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 4:1, yta C

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 4:1, yta D

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 4:1, yta E

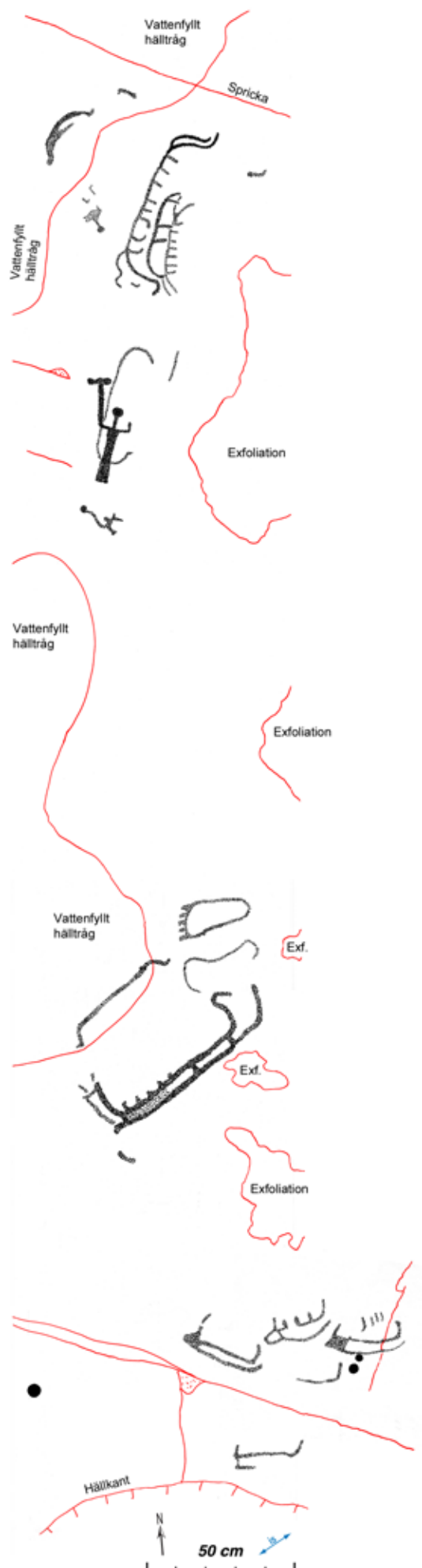
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 5:1

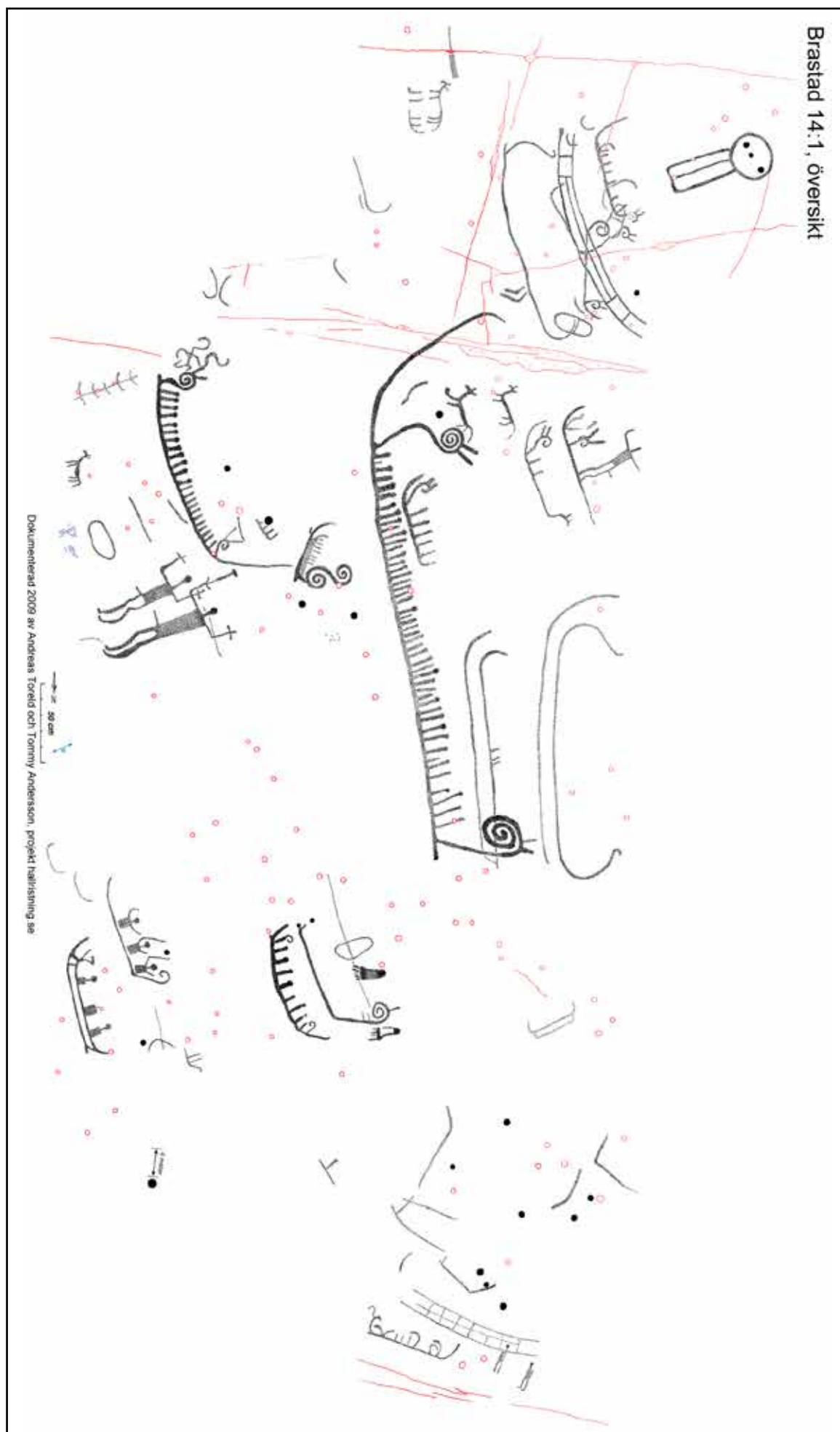

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 6:1

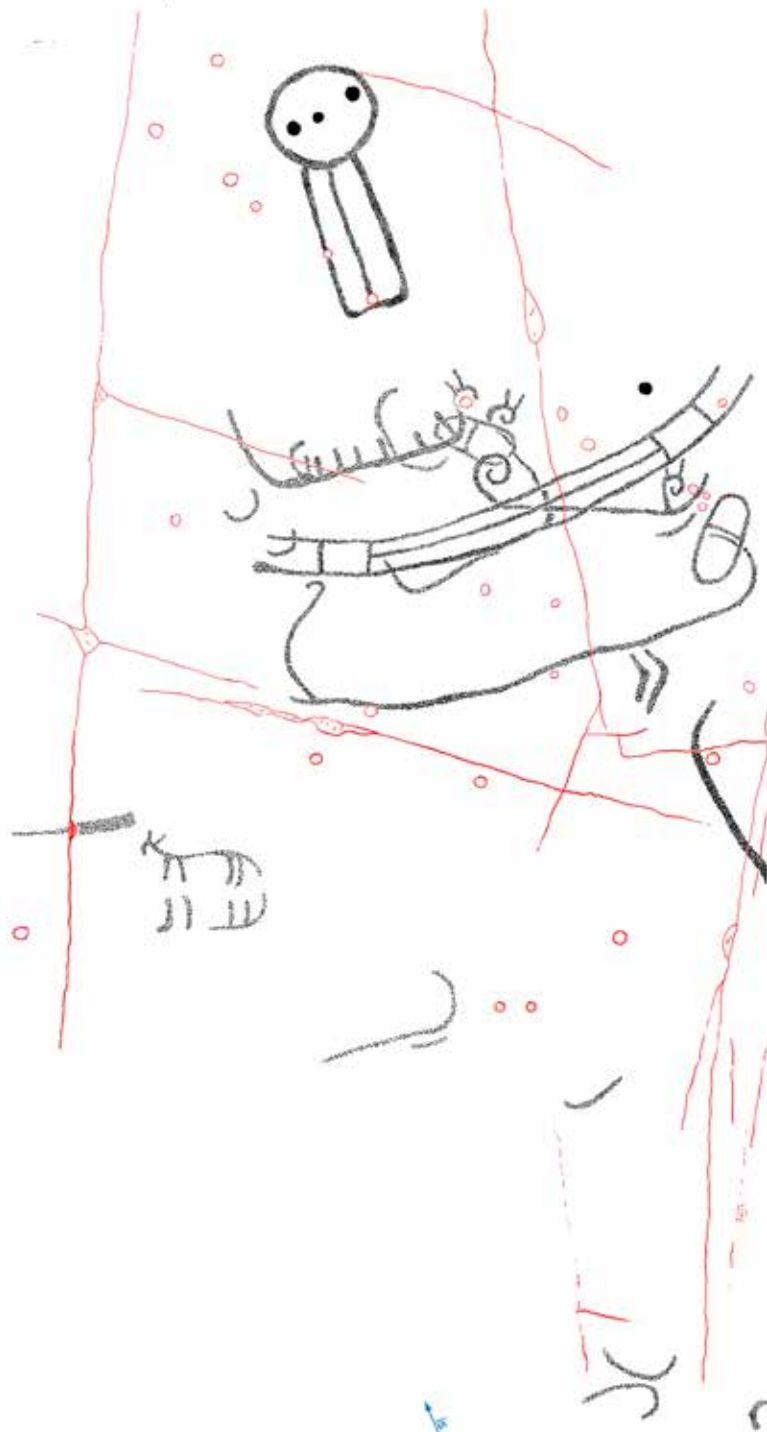

Brastad 14:1, översikt

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt härlisning.se

Brastad 14:1, södra delen

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreid och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 14:1, mellersta delen

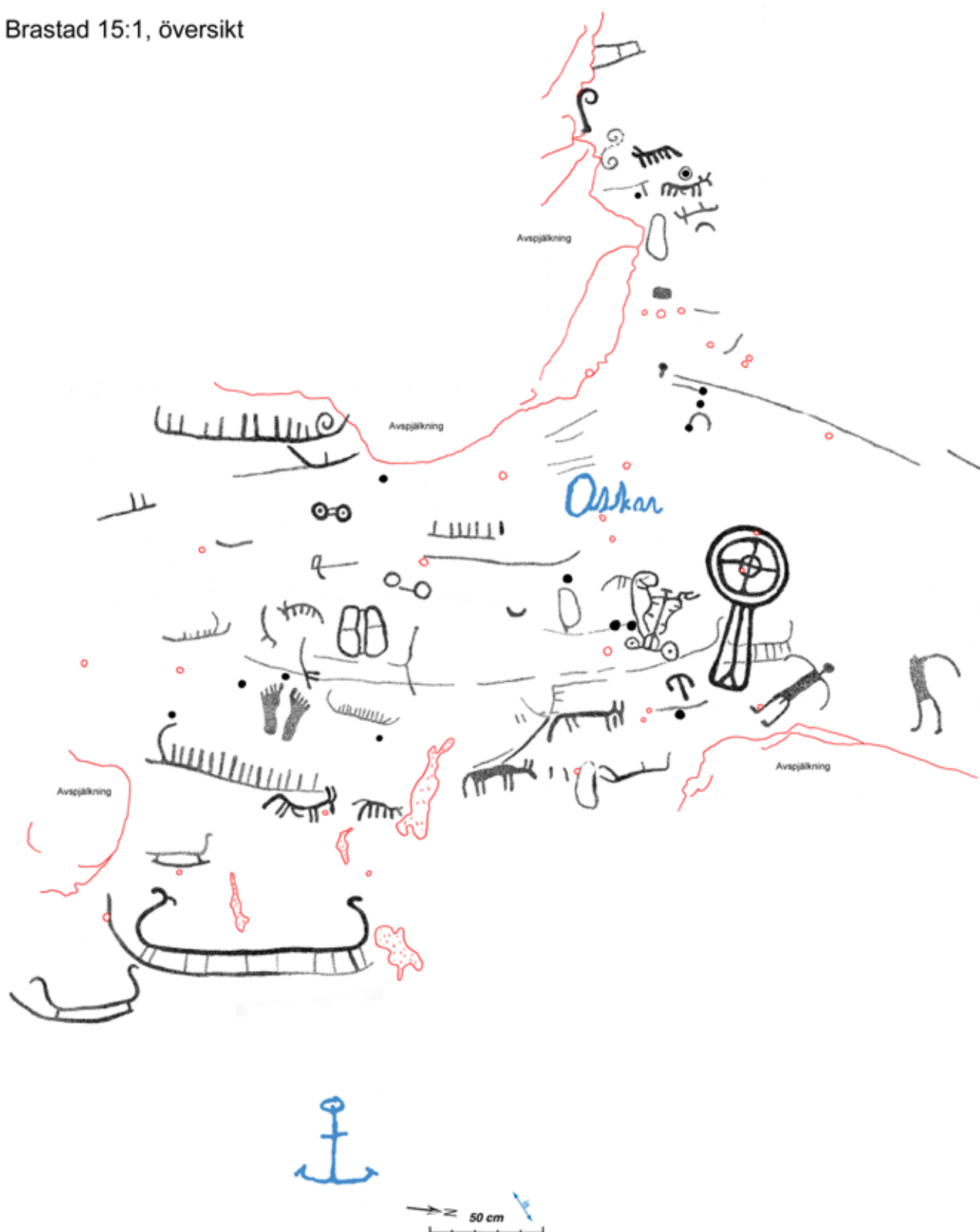

Brastad 14:1, norra delen

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 15:1, översikt

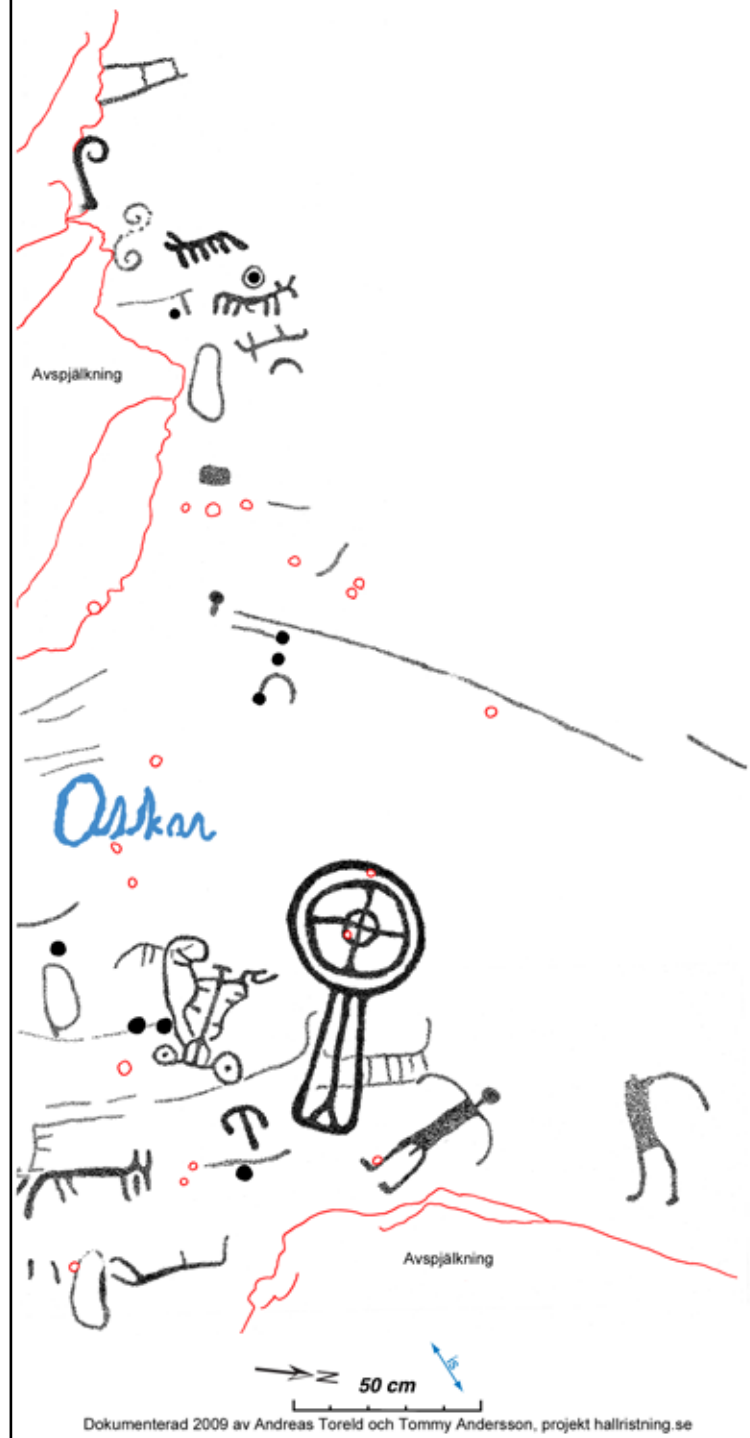

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

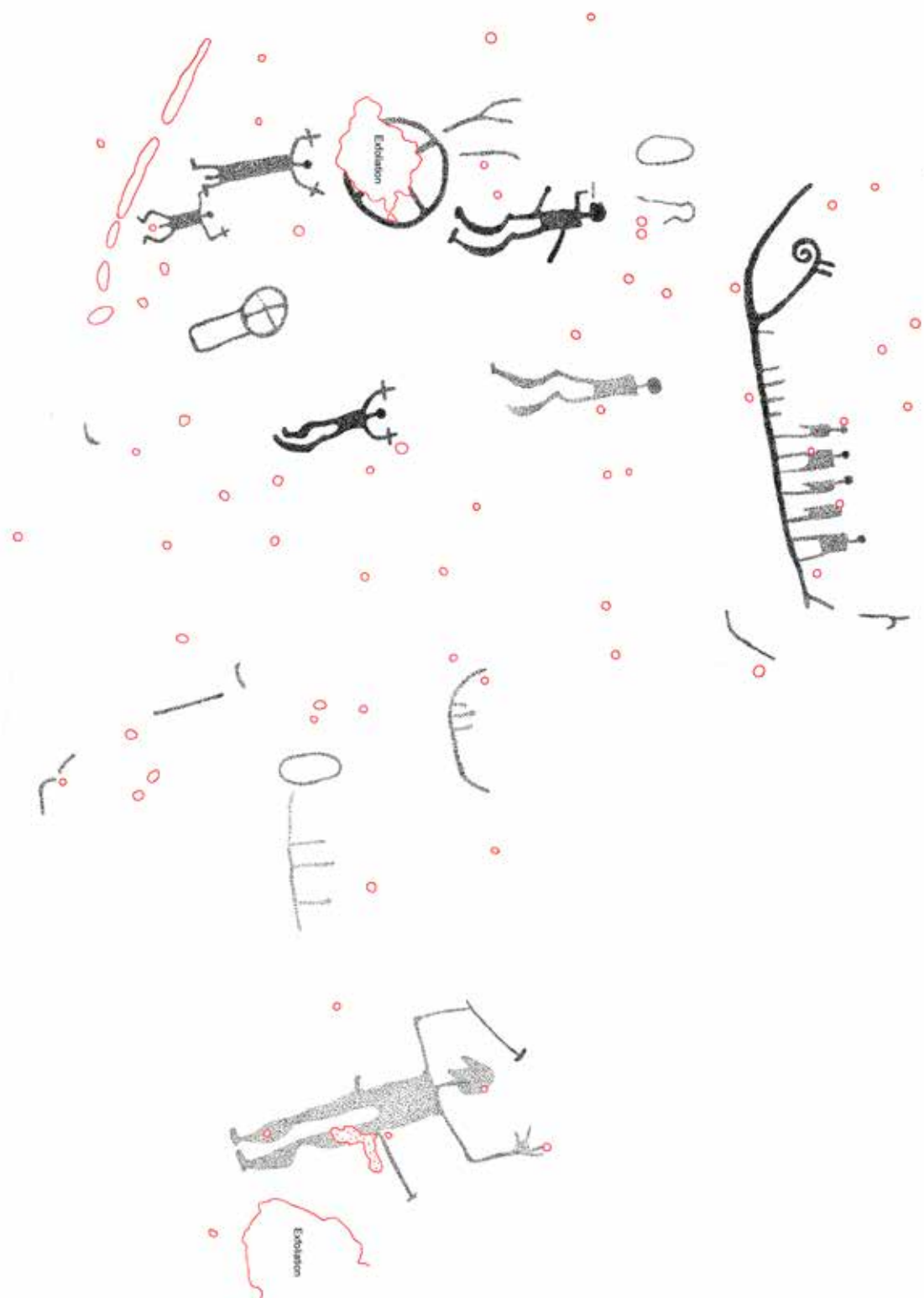
Brastad 15:1, södra delen

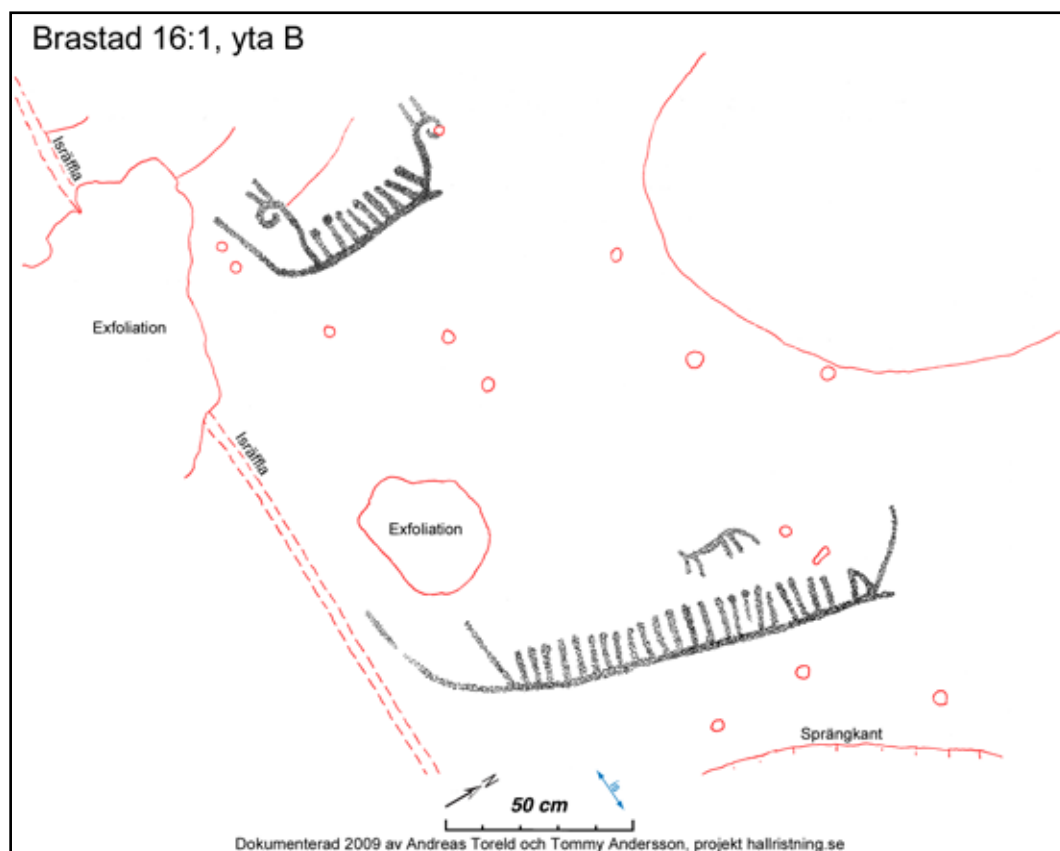

Brastad 15:1, norra delen

Brastad 16:1, yta A.

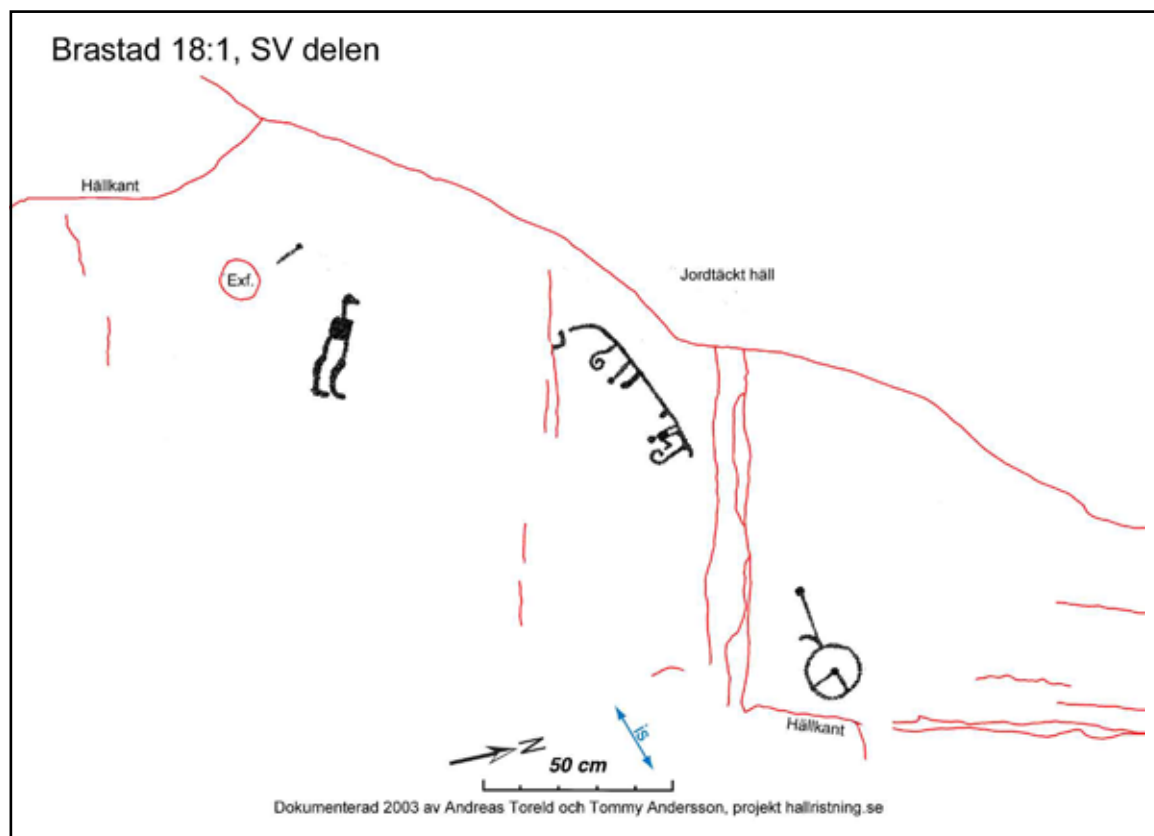

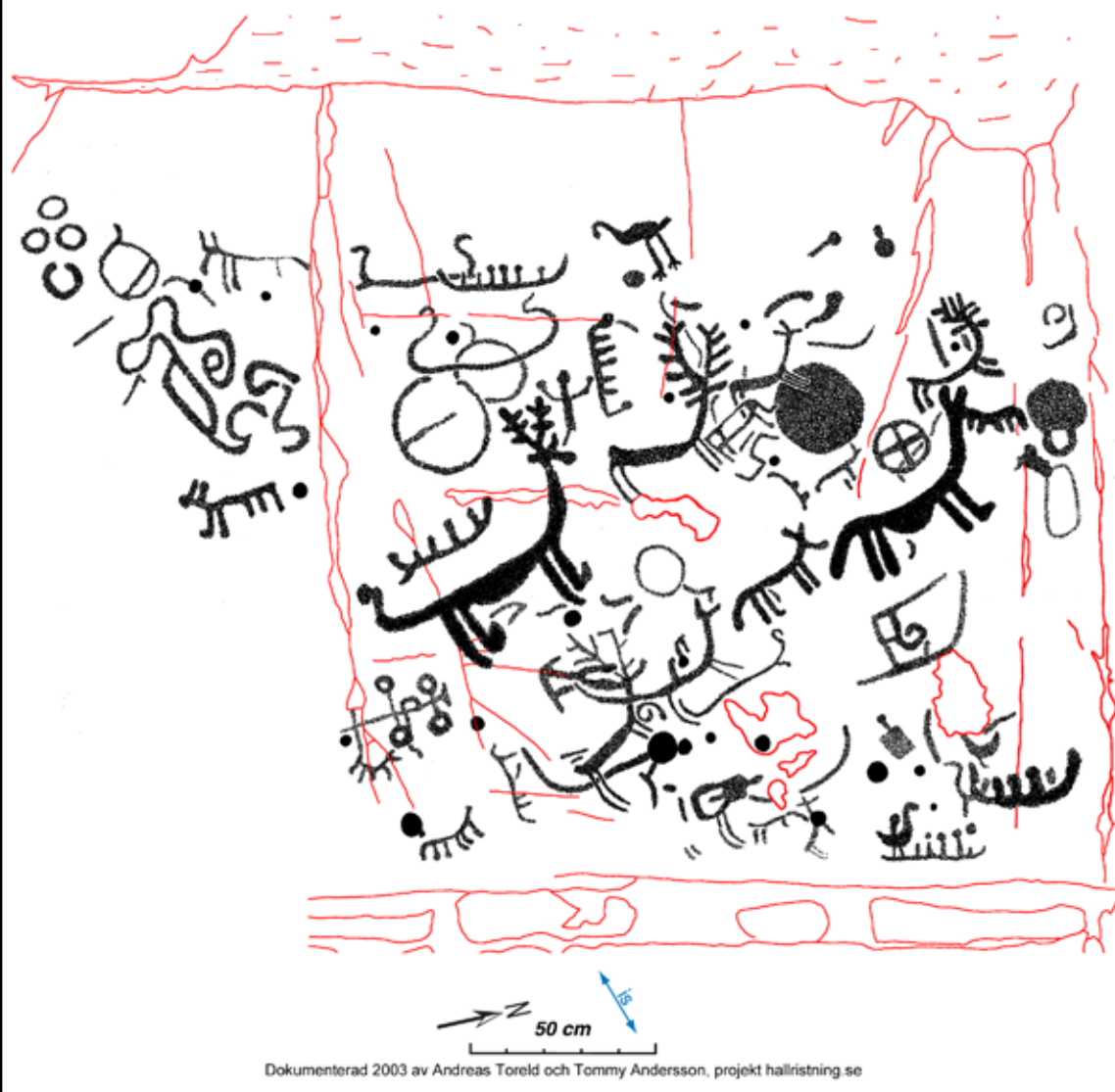
Brastad 18:1 & 18:2, översikt

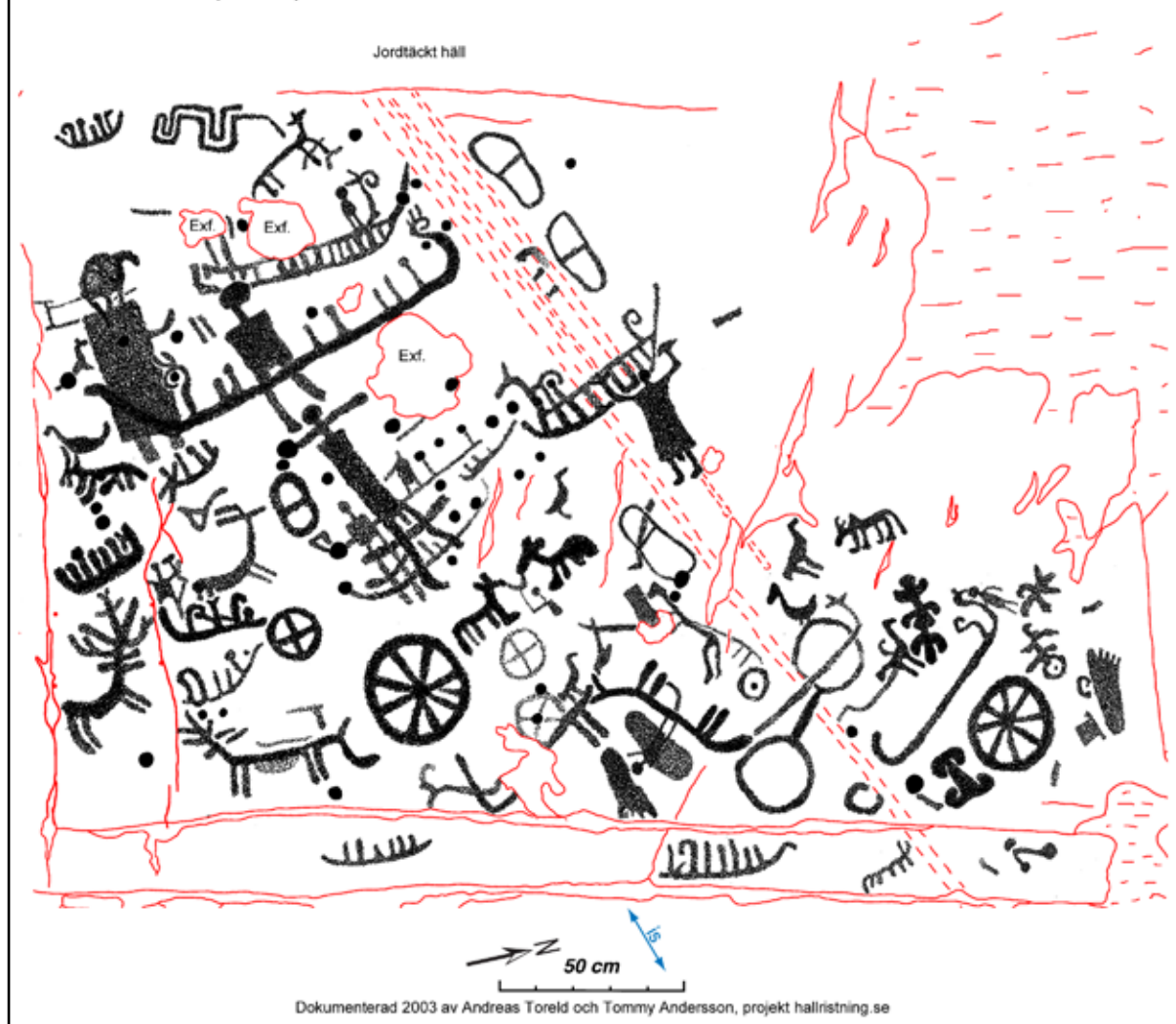
Dokumenterad 2003 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt halvlöstning se

Brastad 18:1, övre, södra delen

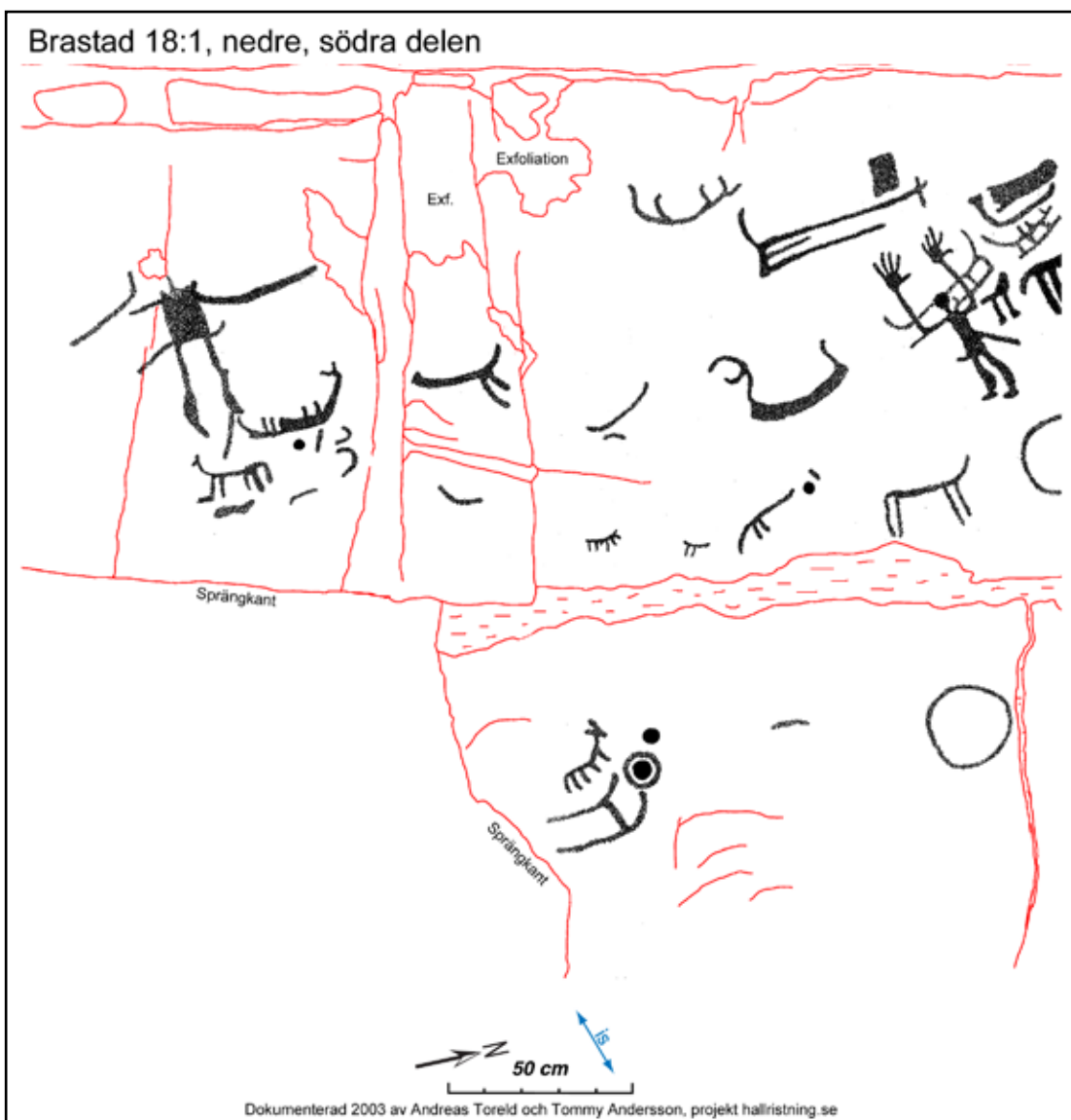
Brastad 18:1, övre, mellersta delen

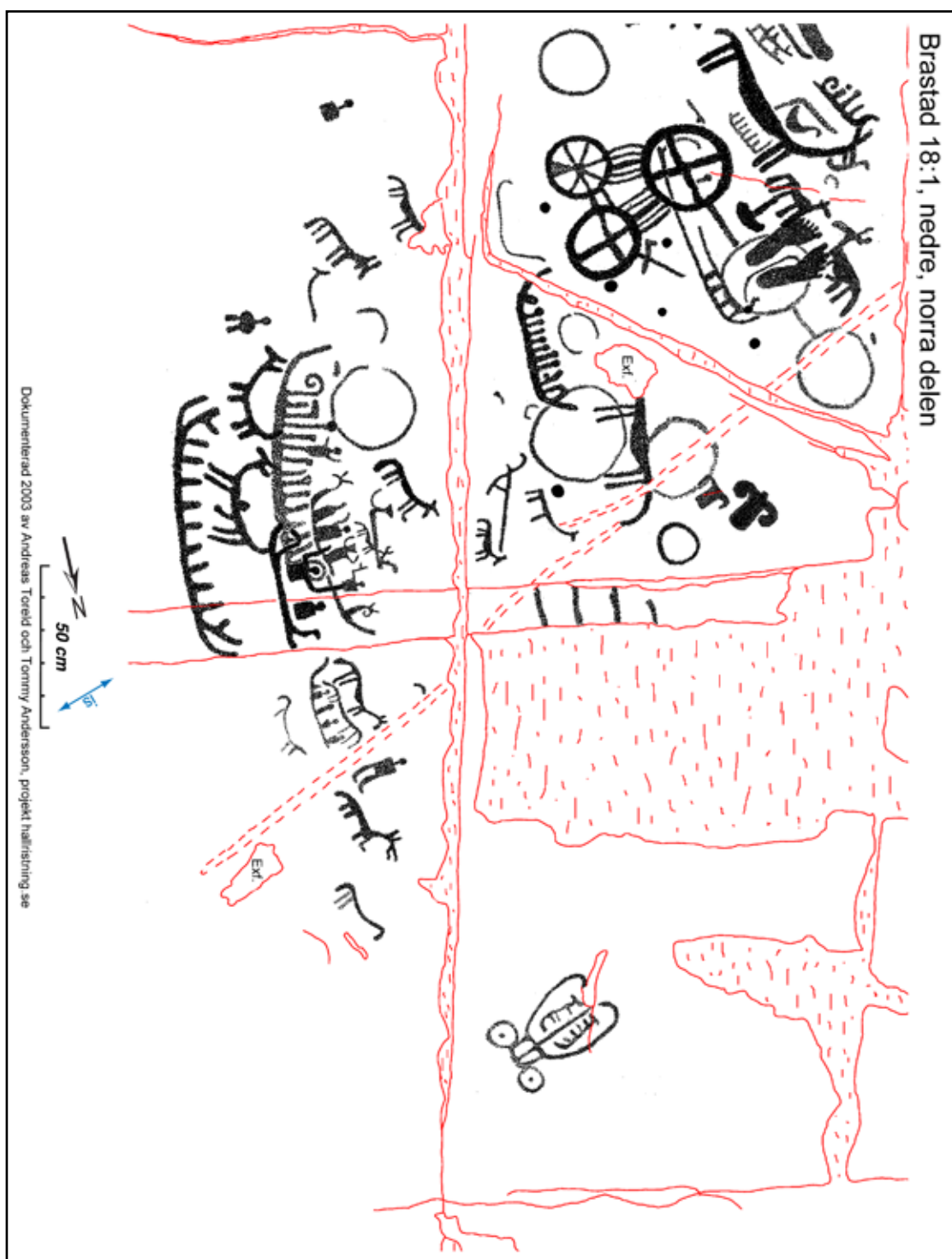

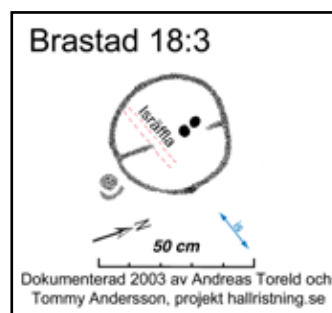
Brastad 18:1, övre, norra delen

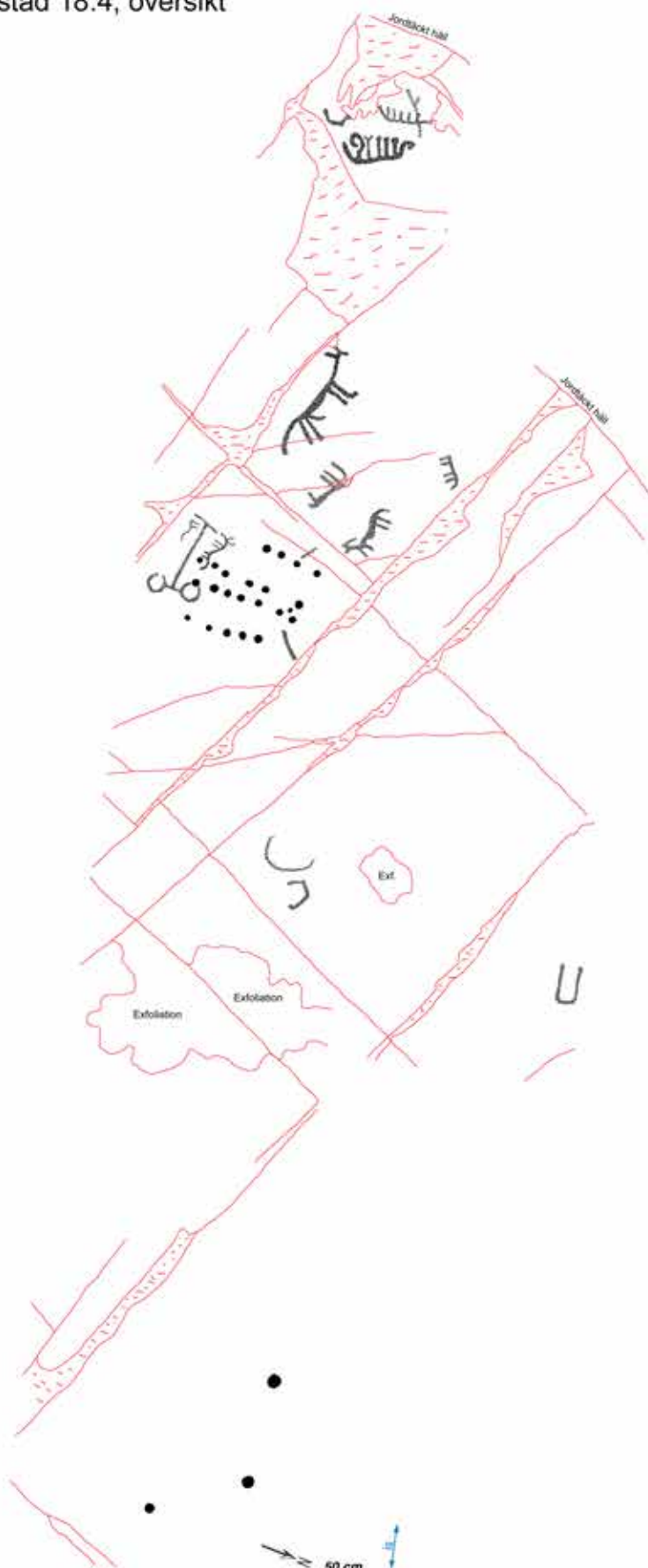
Brastad 18:1, nedre, södra delen

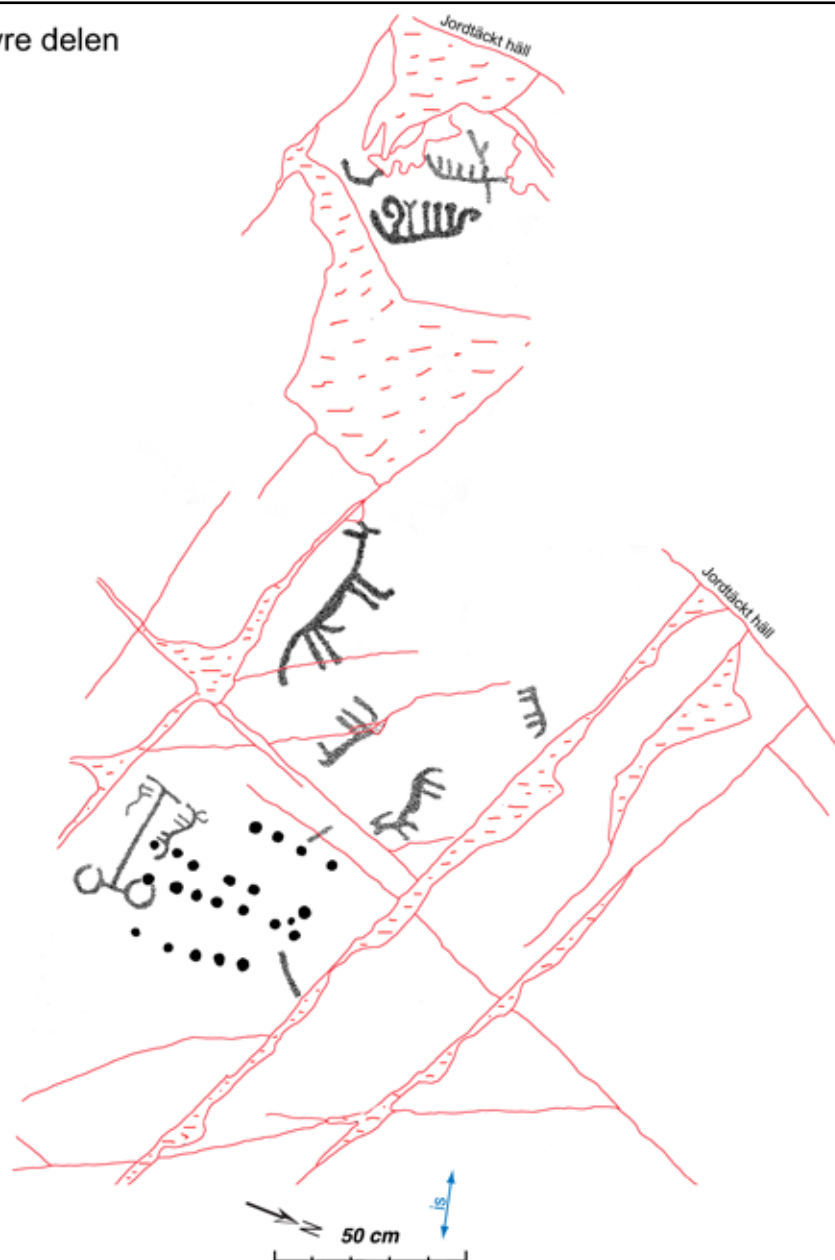

Brastad 18:4, översikt

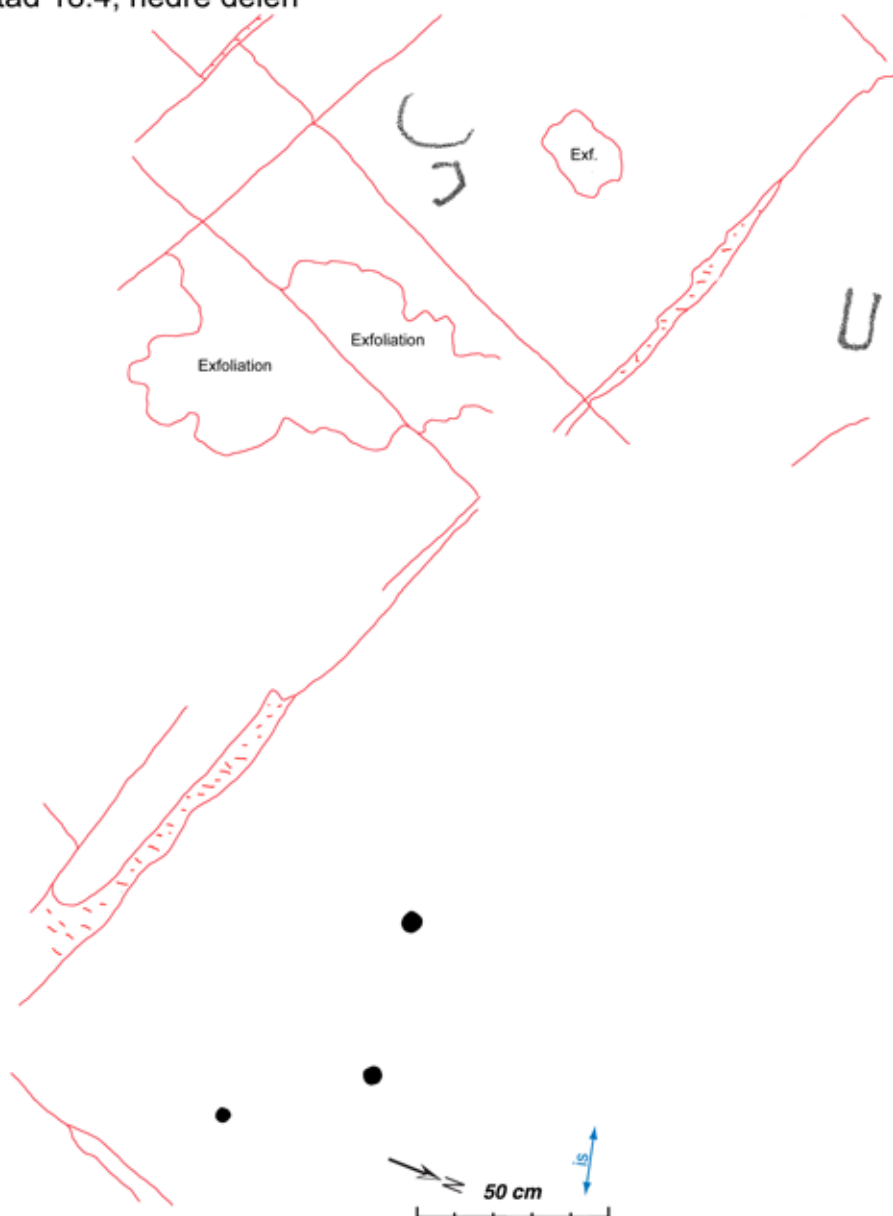
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 18:4, övre delen

Dokumenterad 2003 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 18:4, nedre delen

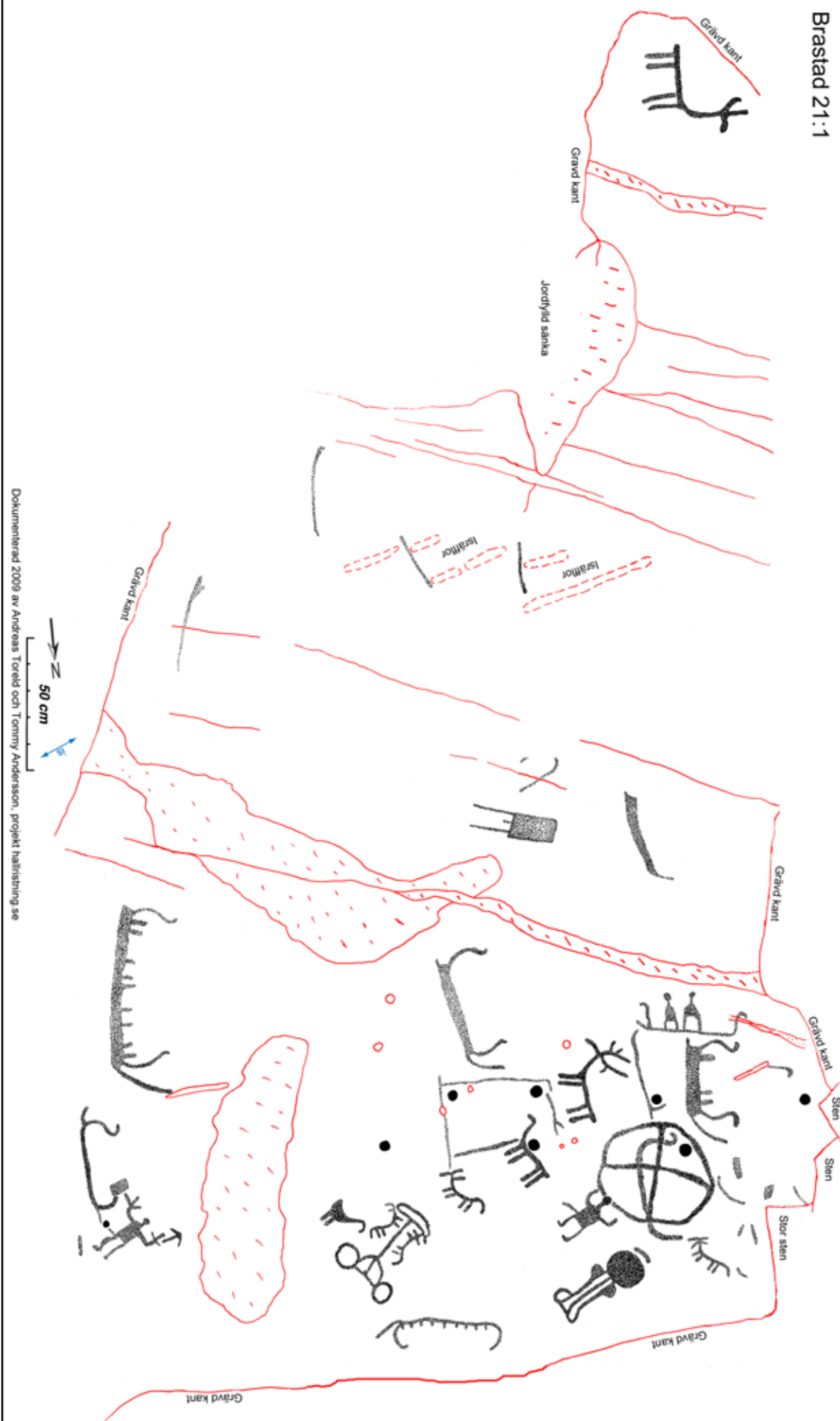
Dokumenterad 2003 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

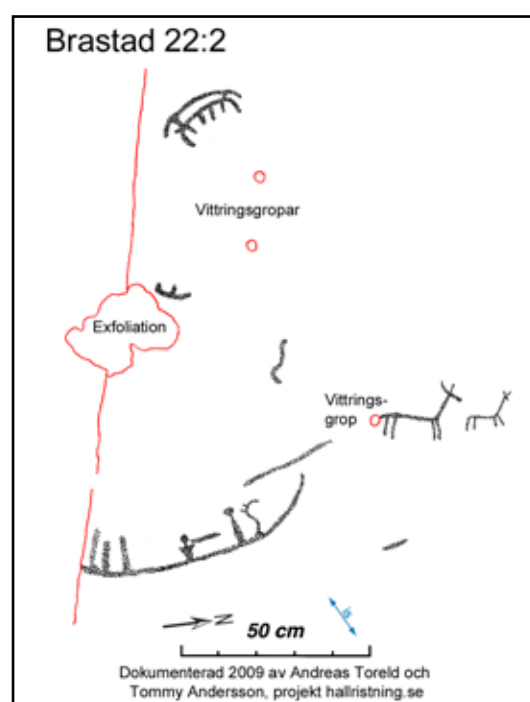
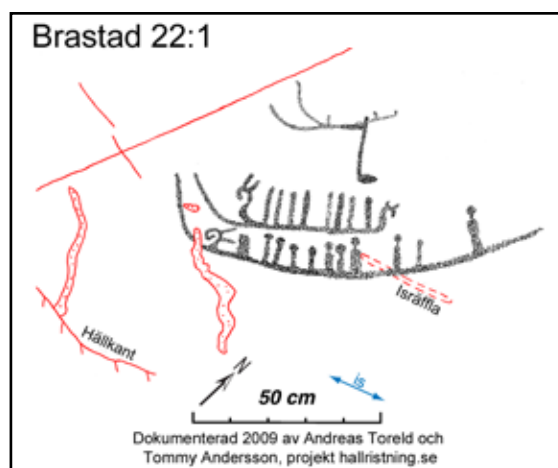
Brastad 19:1

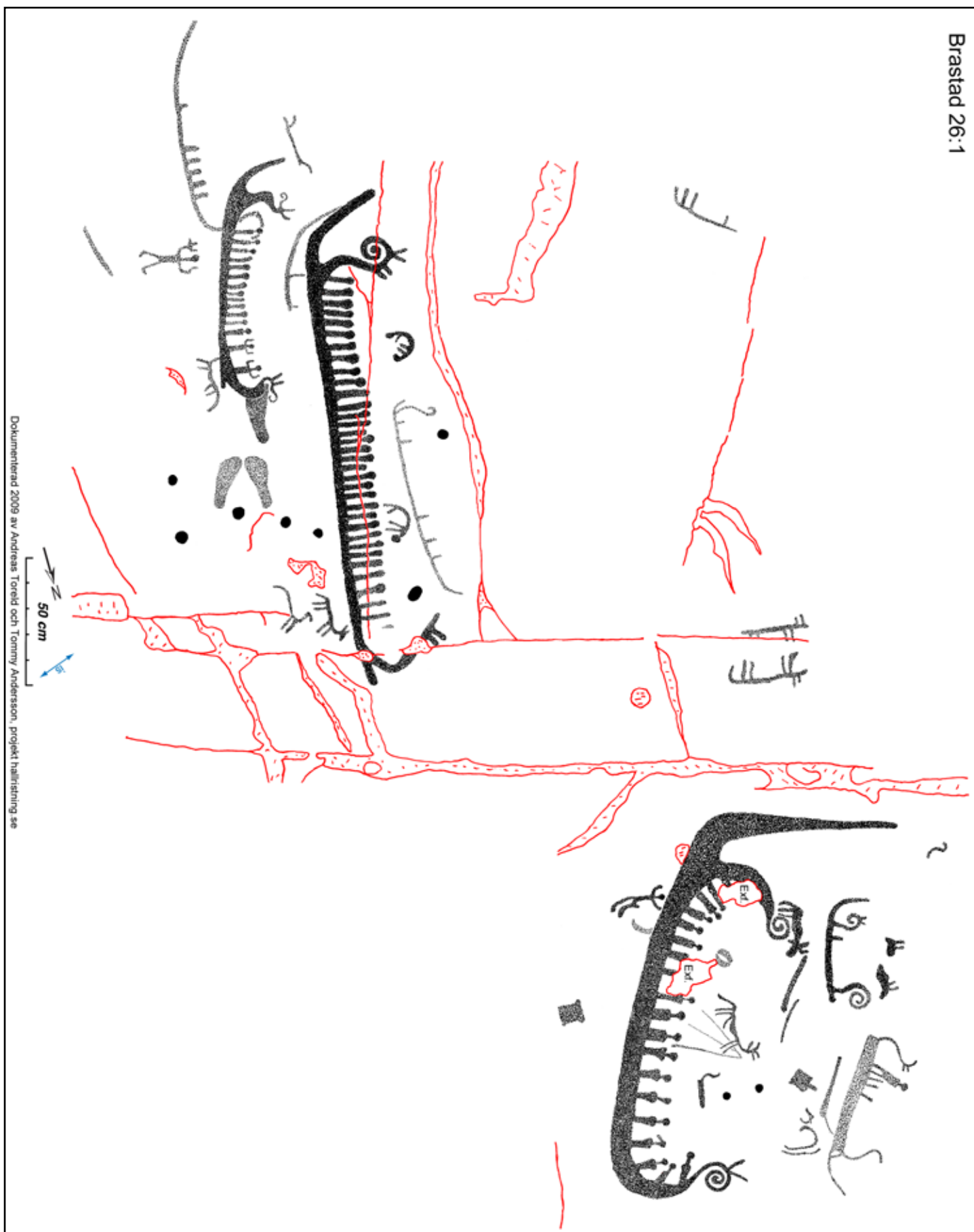

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 21:1

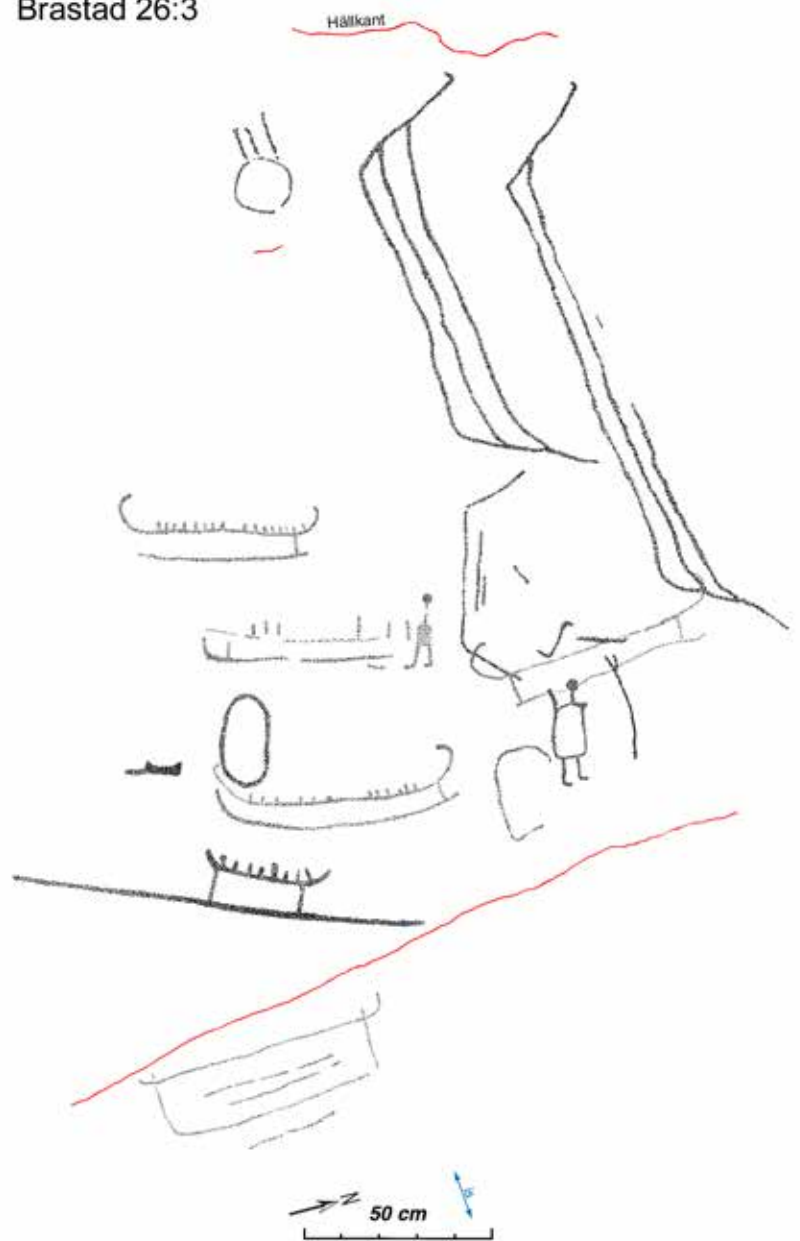

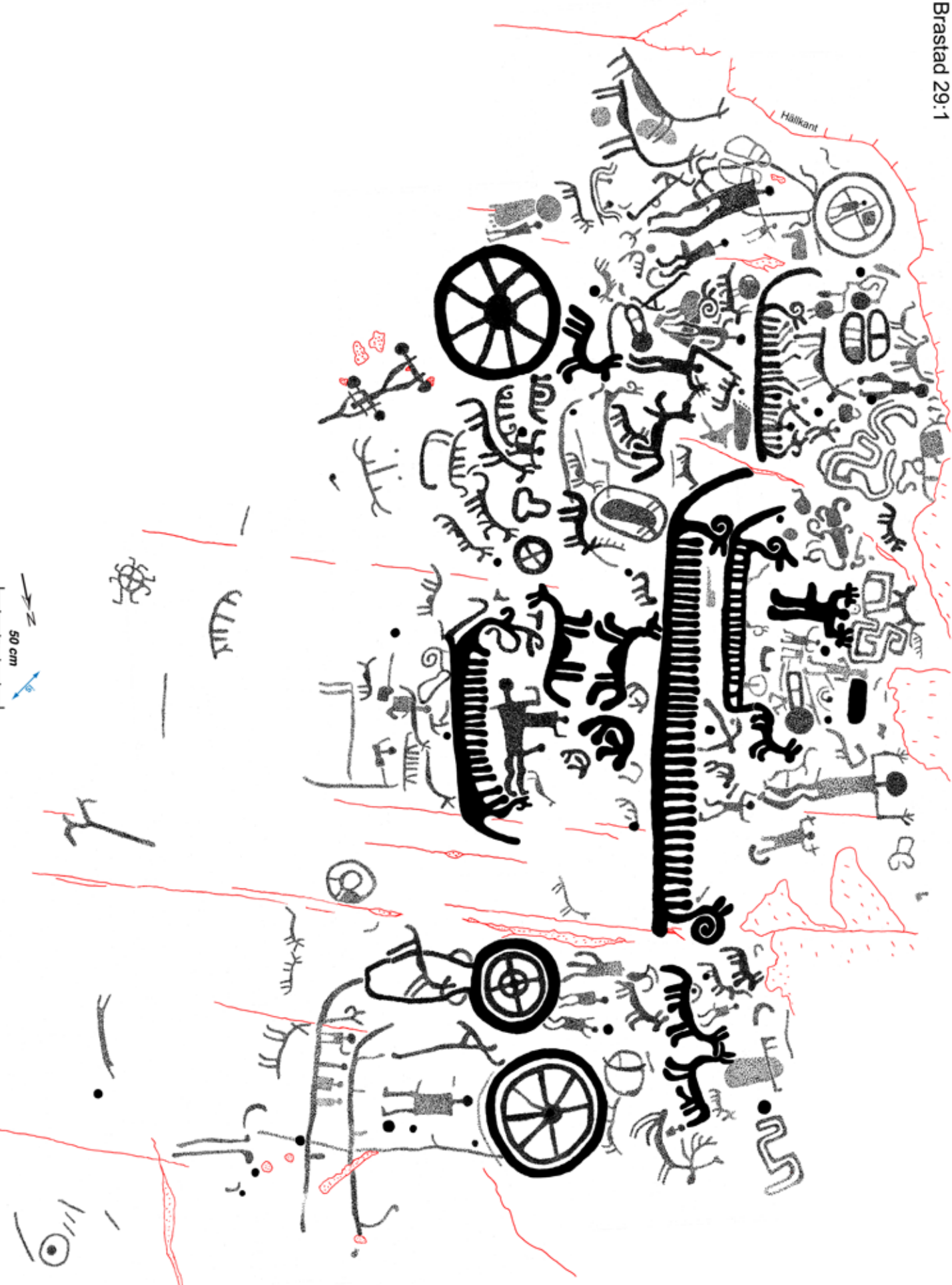

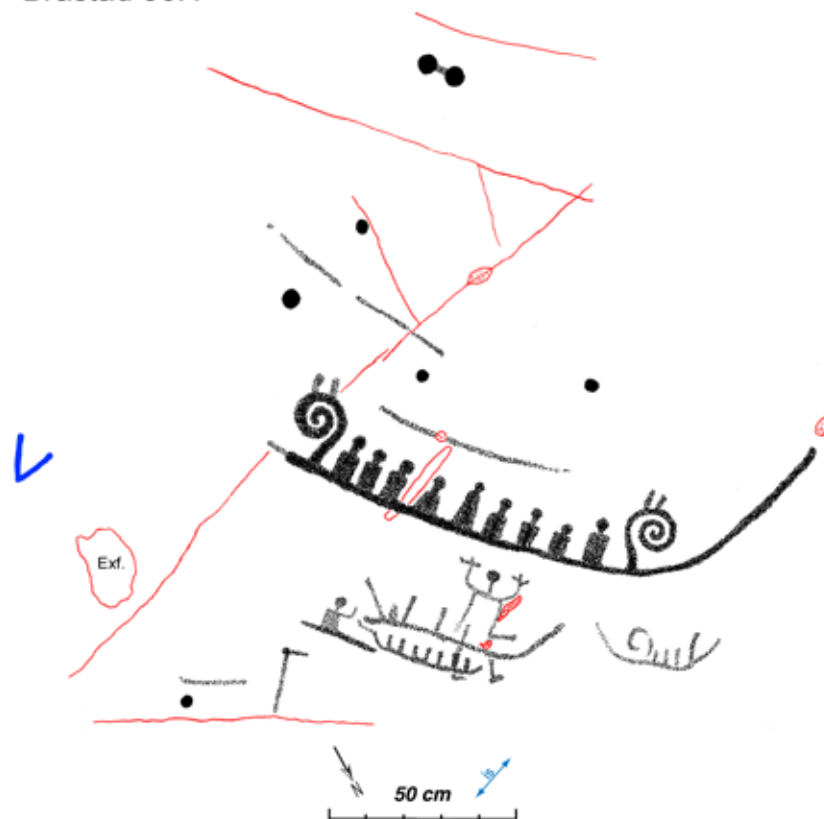
Brastad 26:3

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 36:1

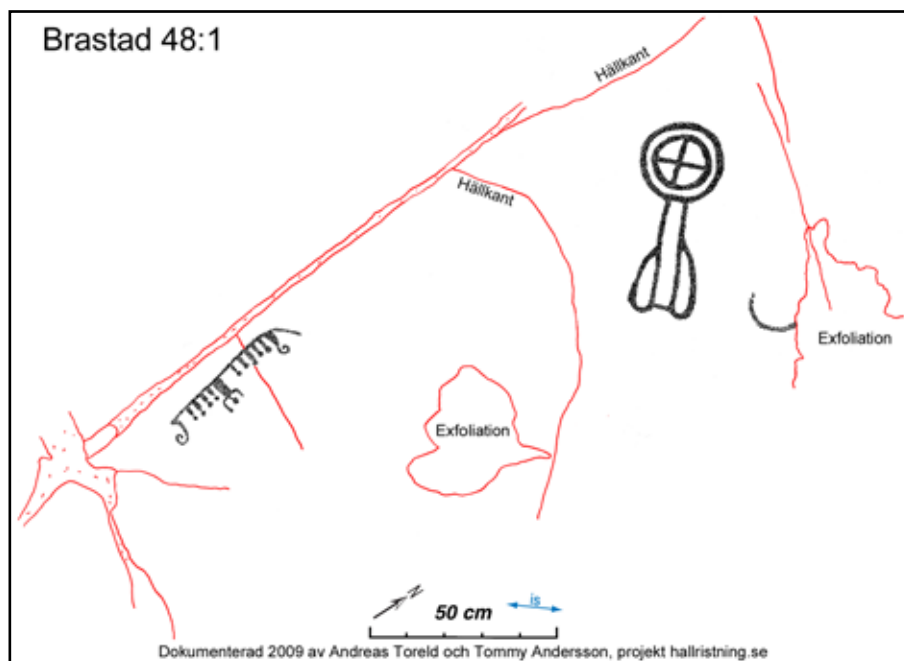
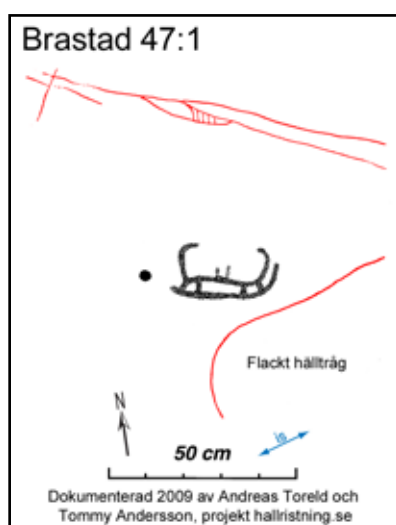
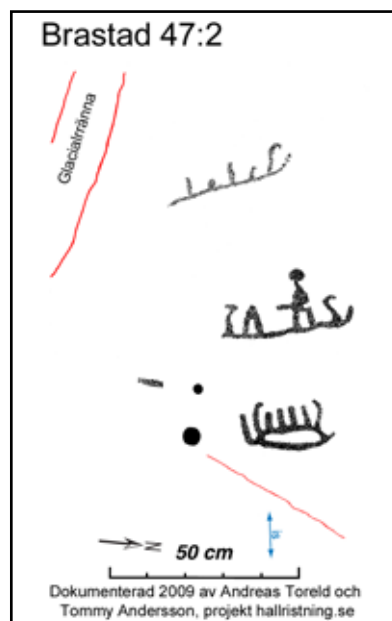
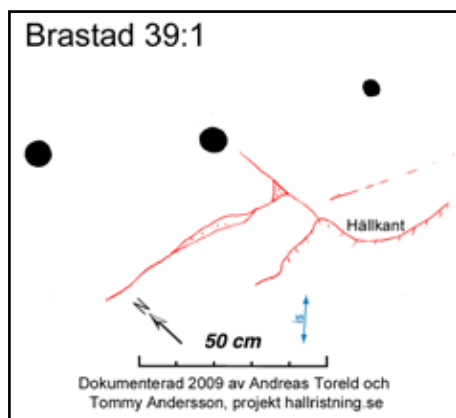

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 37:1

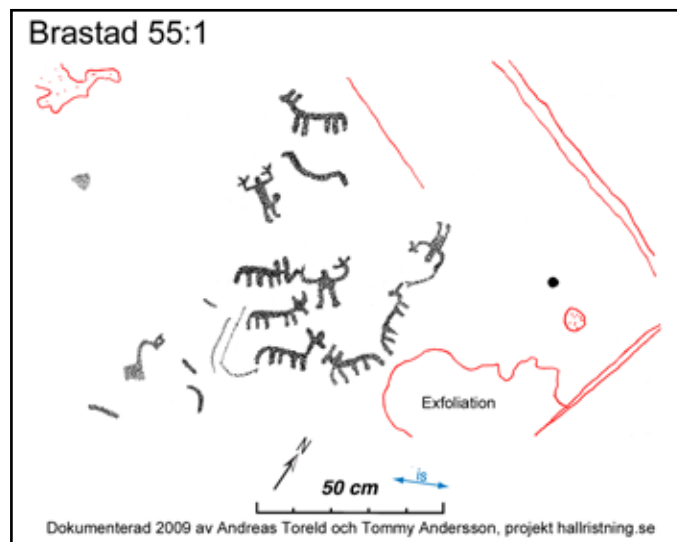
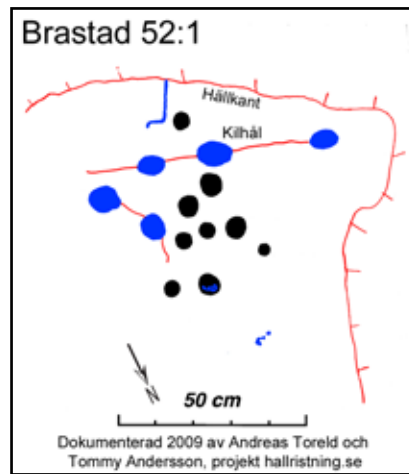

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld, Tommy Andersson och Martin Östlund, projekt hallristning.se

Exfoliation

Brastad 61:1, översikt

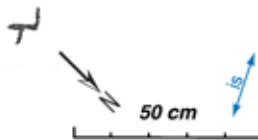
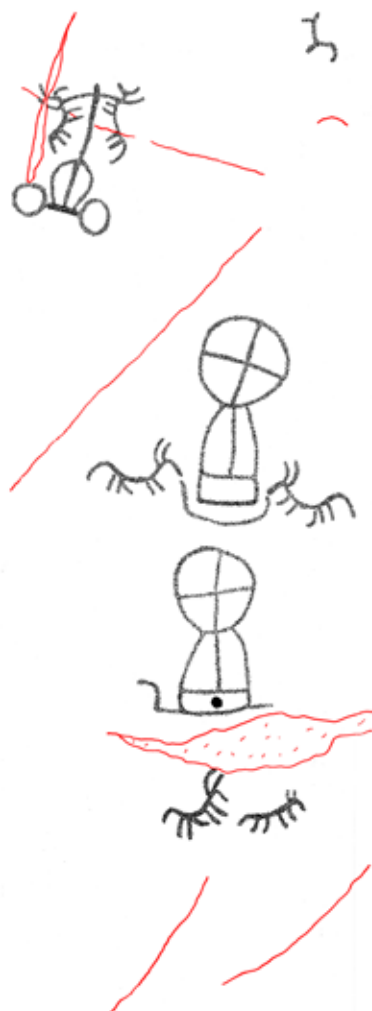

Brastad 61:1, övre delen

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 61:1, nedre delen

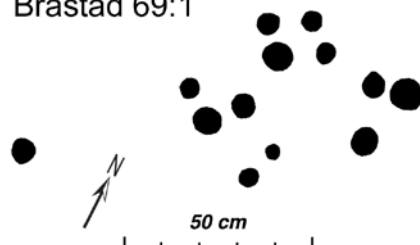
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 63:1

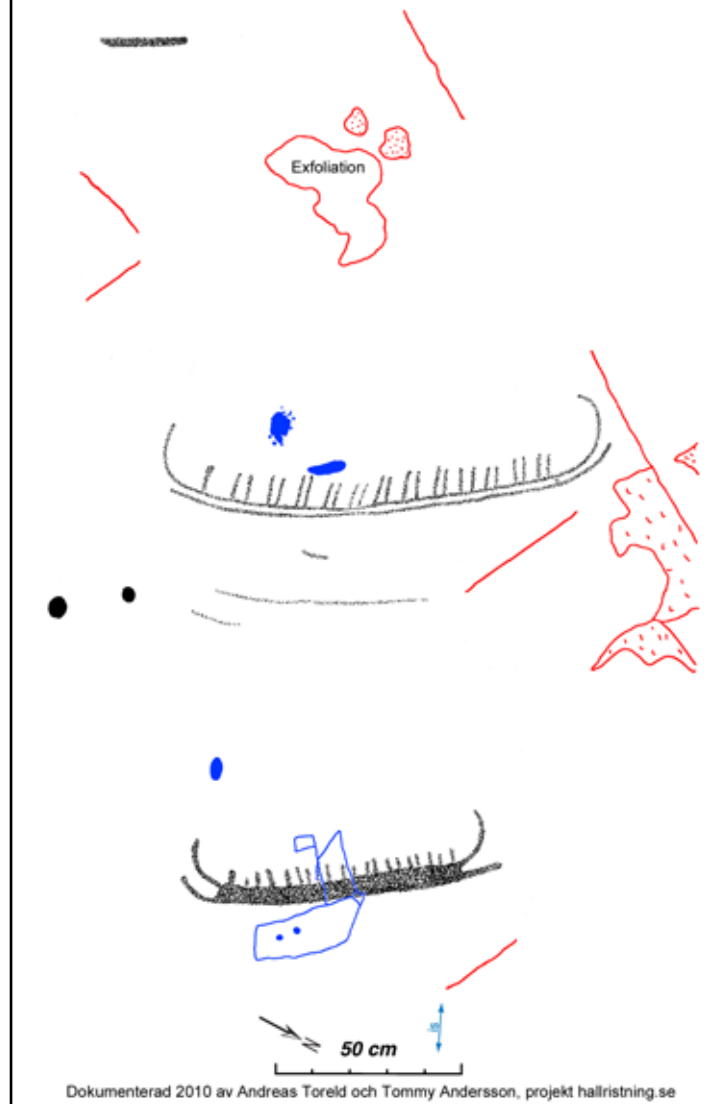
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 69:1

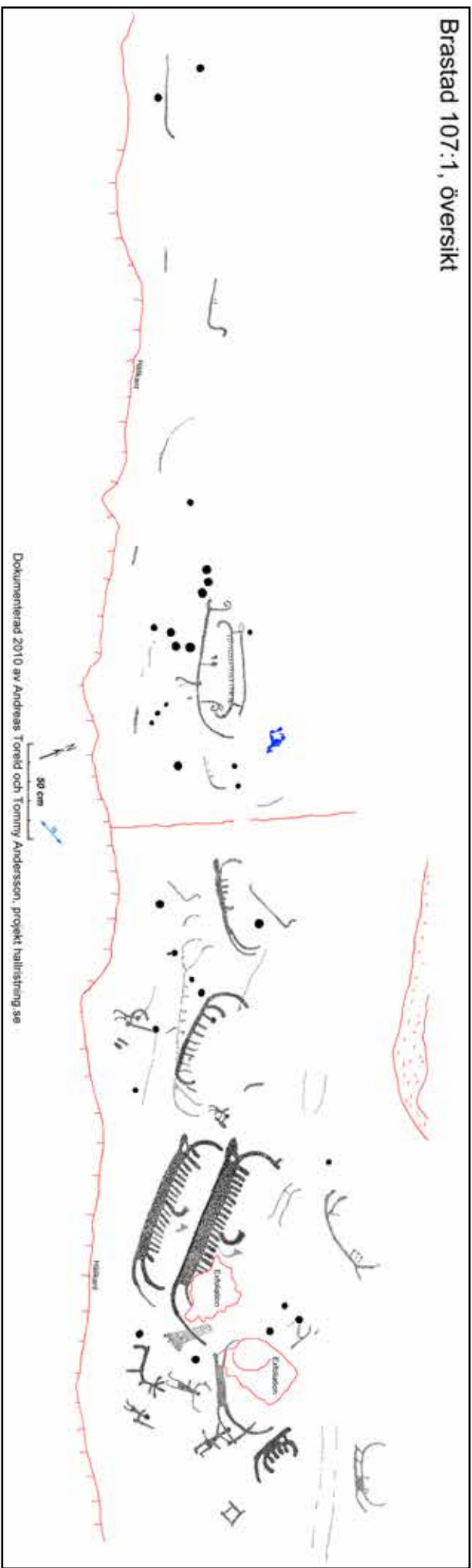

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

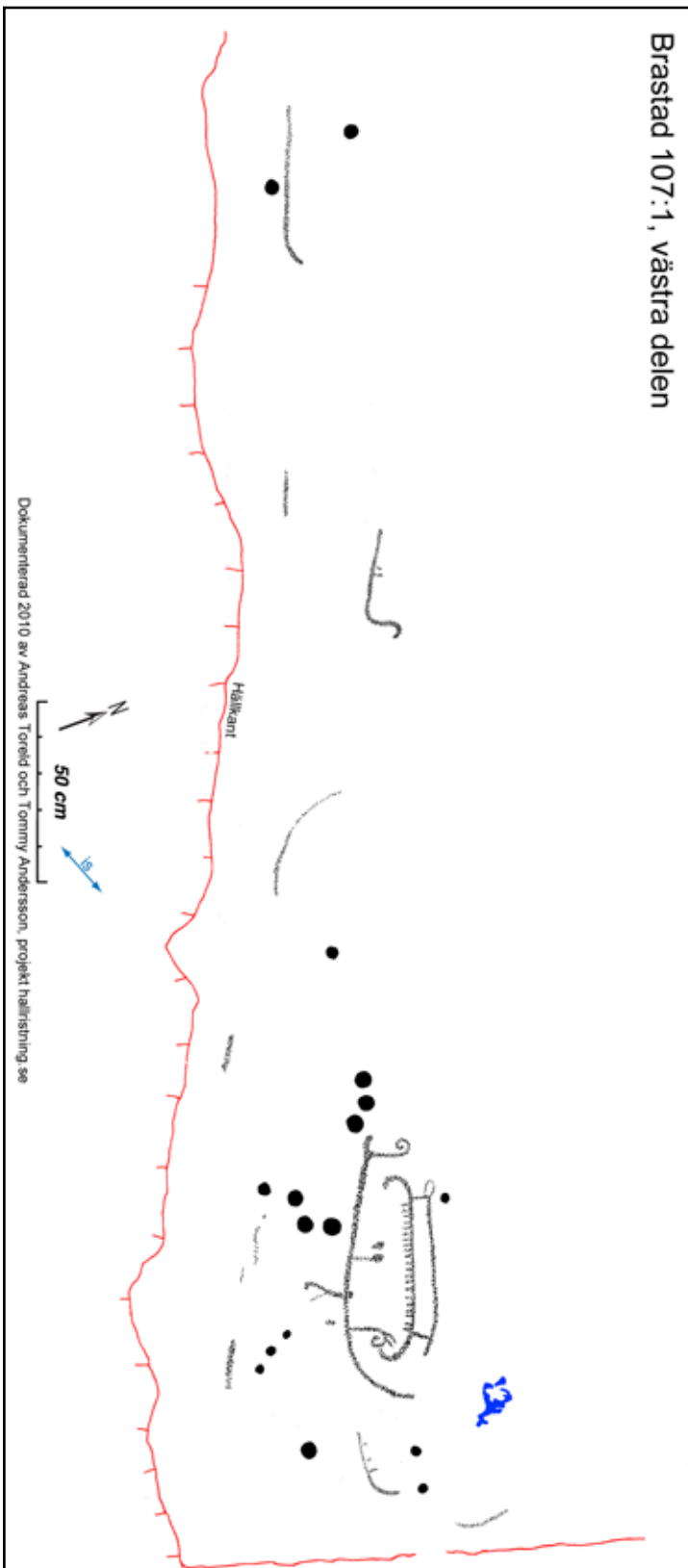
Brastad 106:1

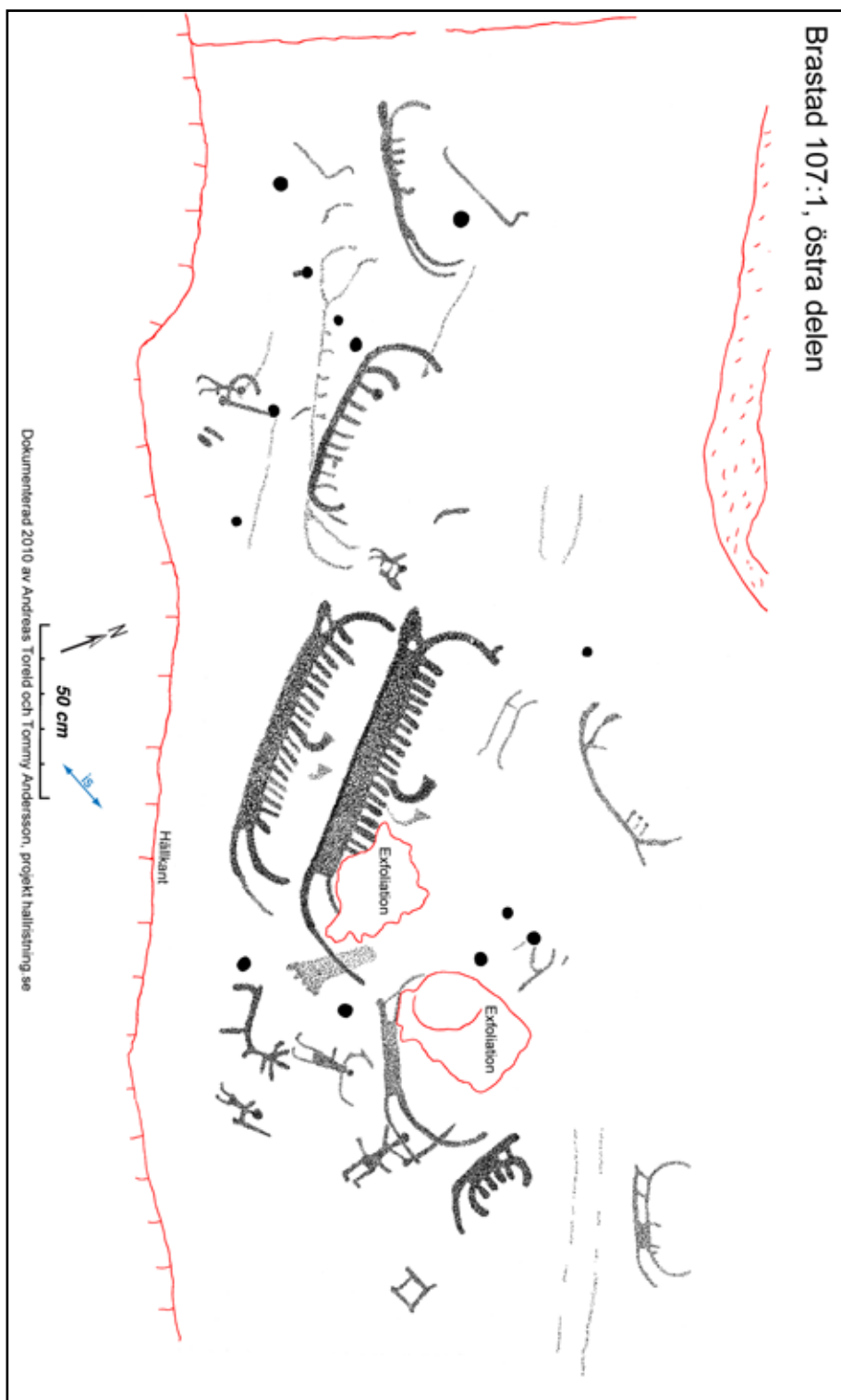
Brastad 107:1, översikt

Brastad 107:1, västra delen

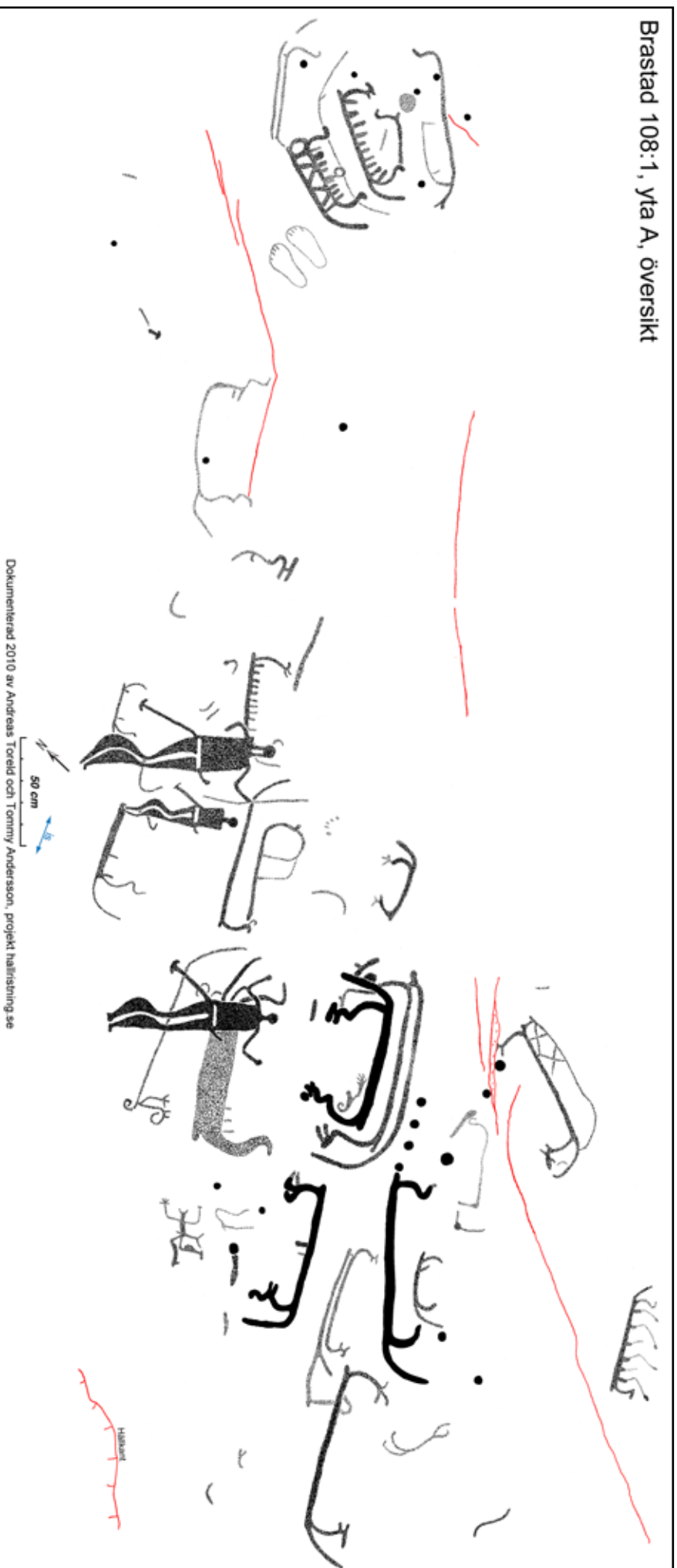

Brastad 107:1, östra delen

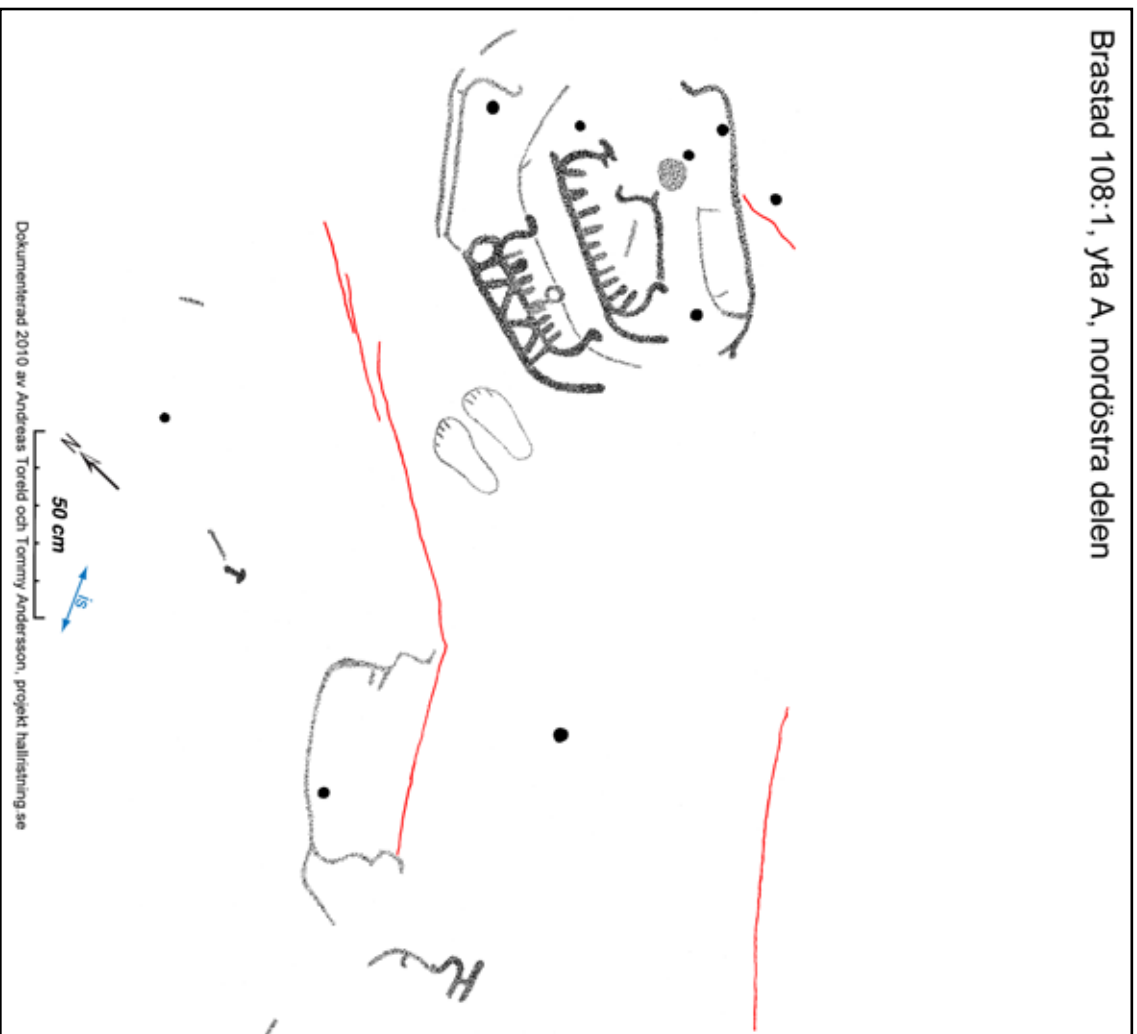

Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallstening.se

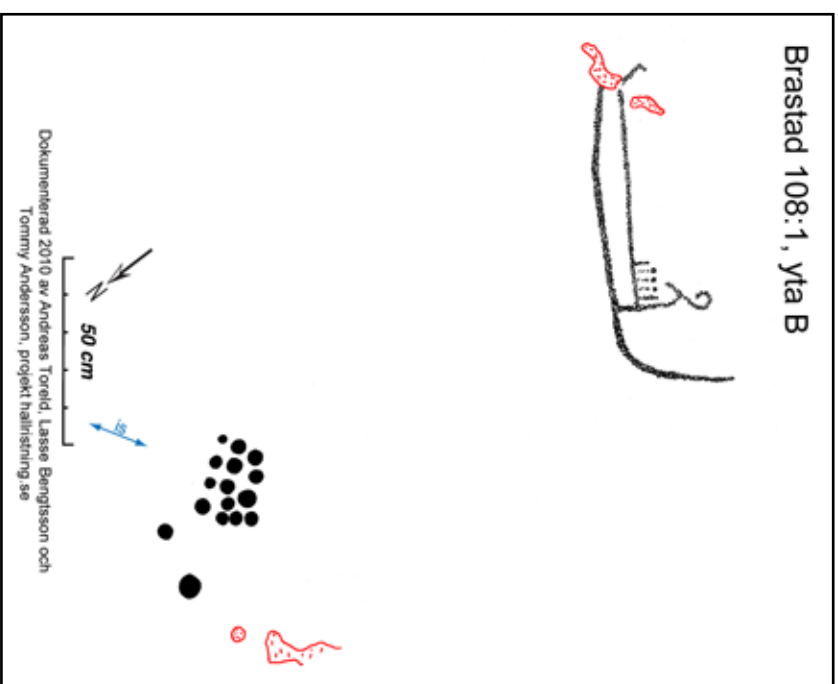
Brastad 108:1, yta A, översikt

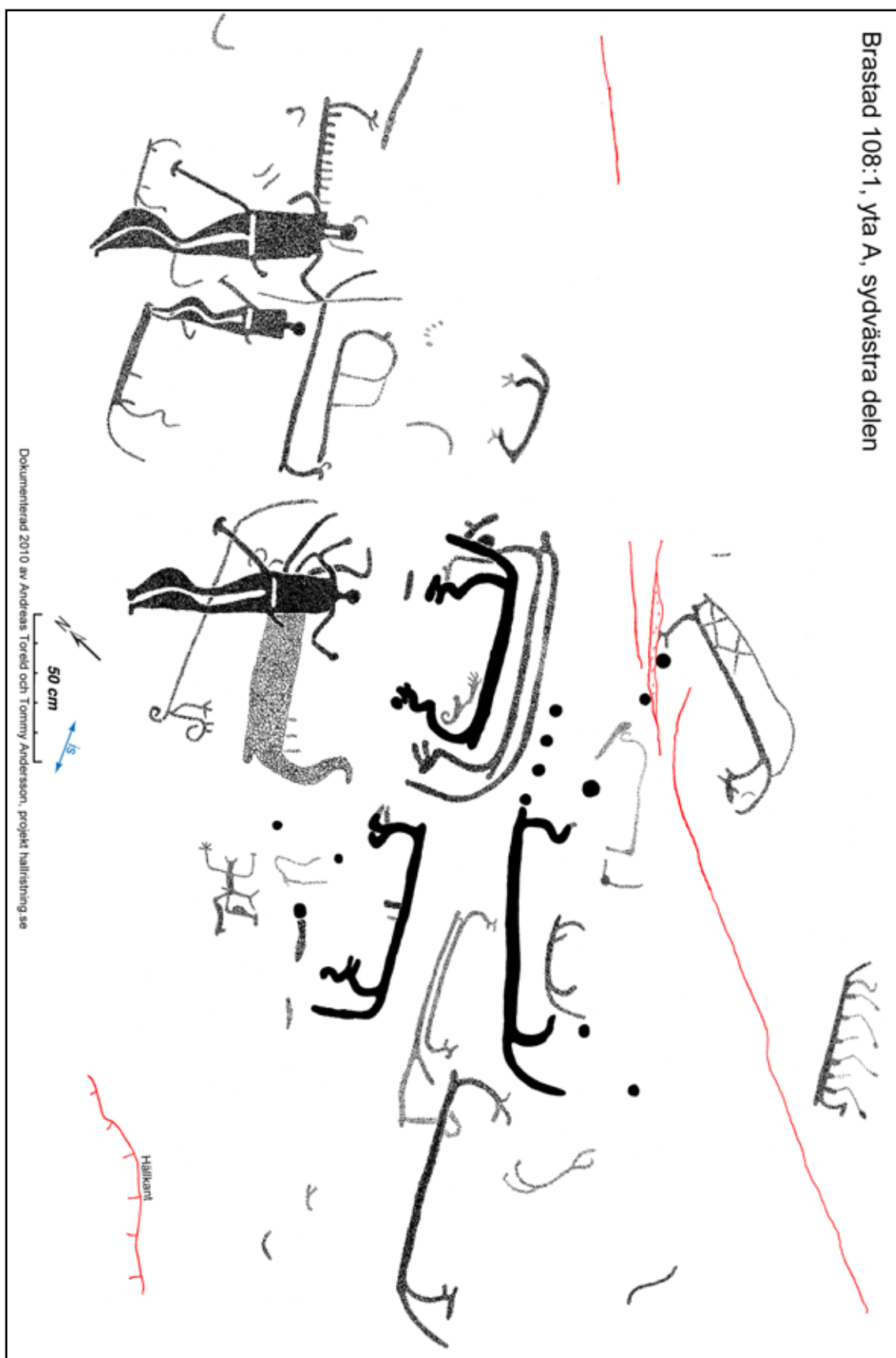

Brastad 108:1, yta A, nordöstra delen

Brastad 108:1, yta B

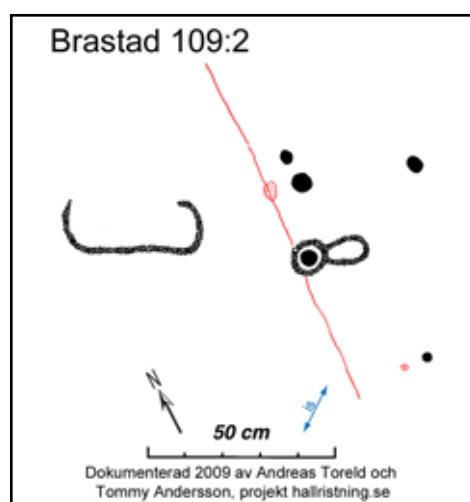

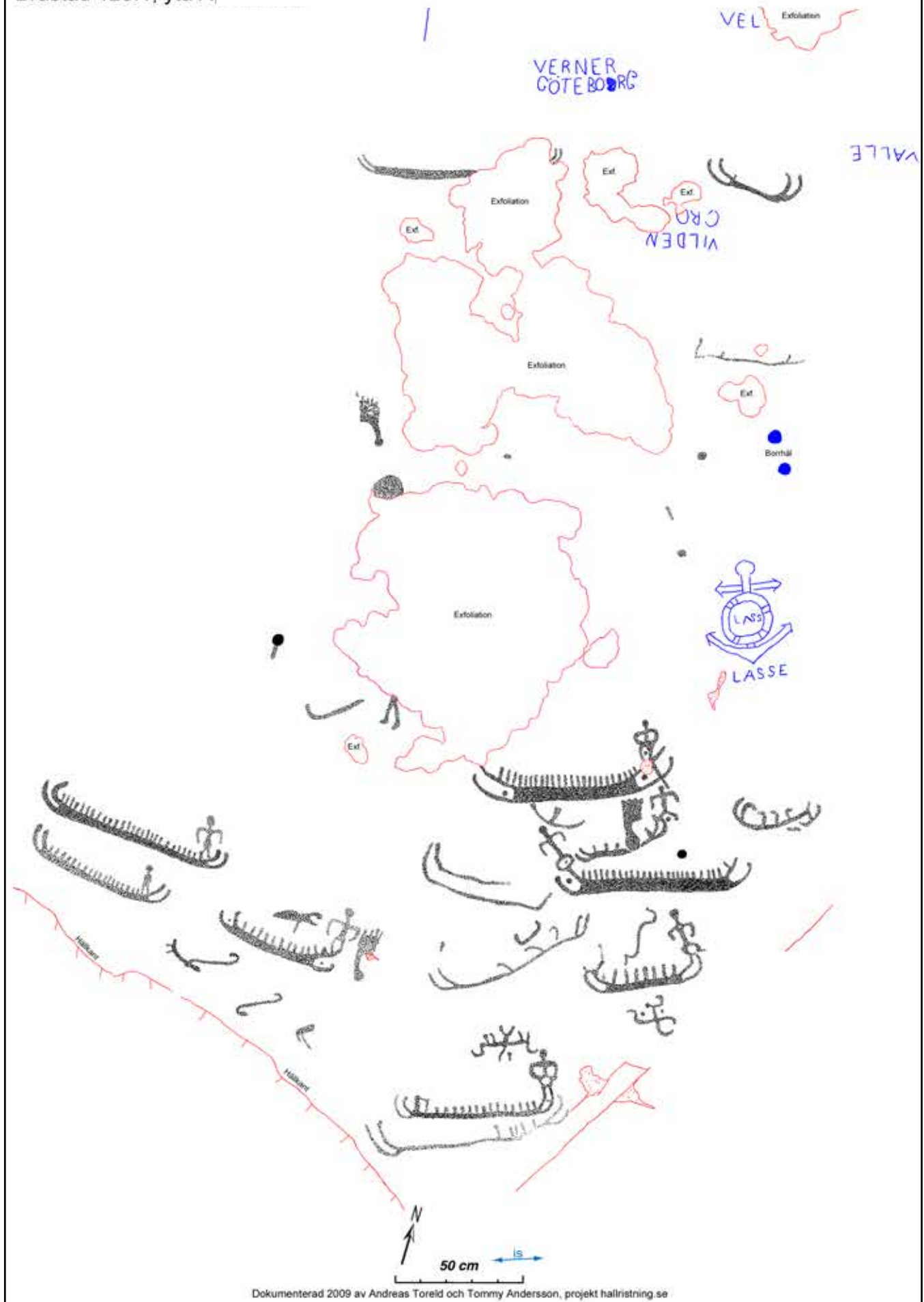
Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hällristning.se

Brastad 109:1

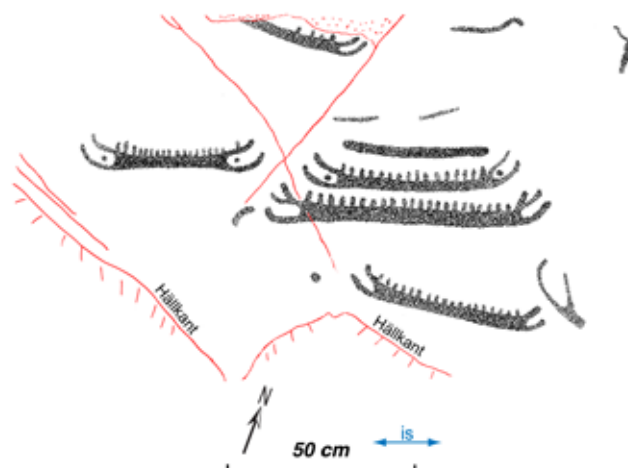

Brastad 109:2

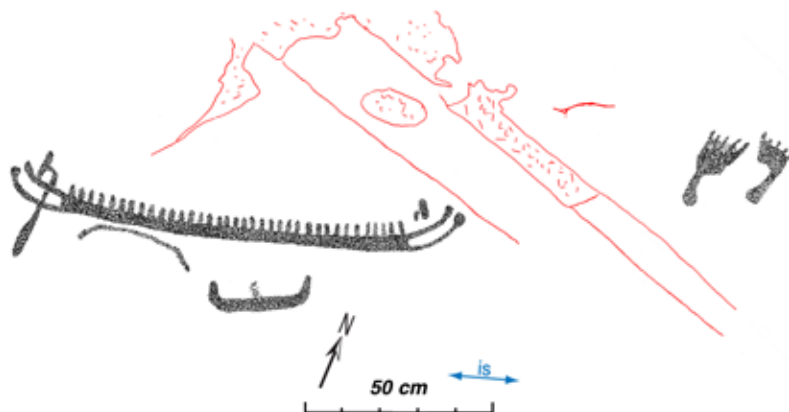

Brastad 123:1, yta B

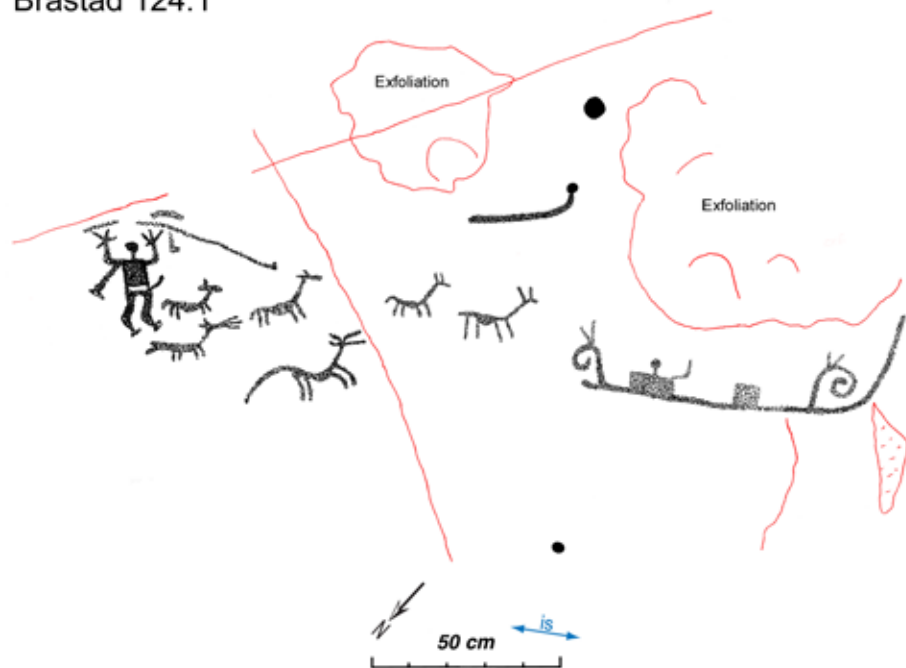
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 123:1, yta C

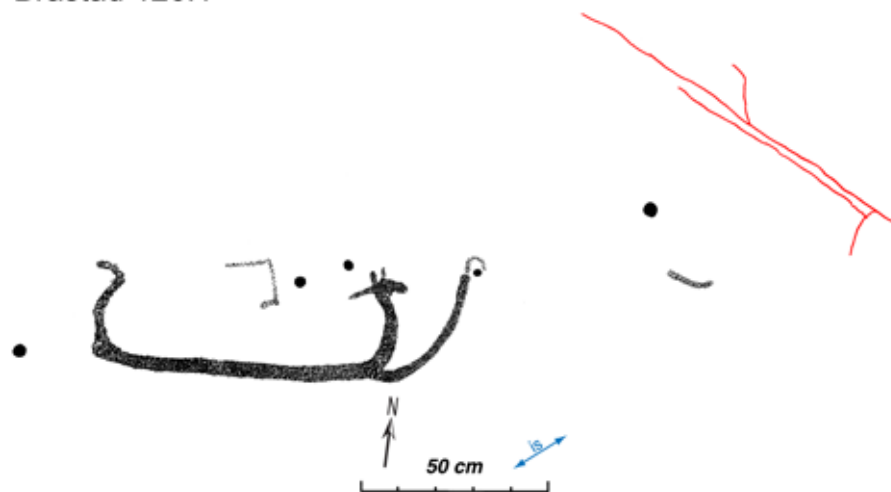
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 124:1

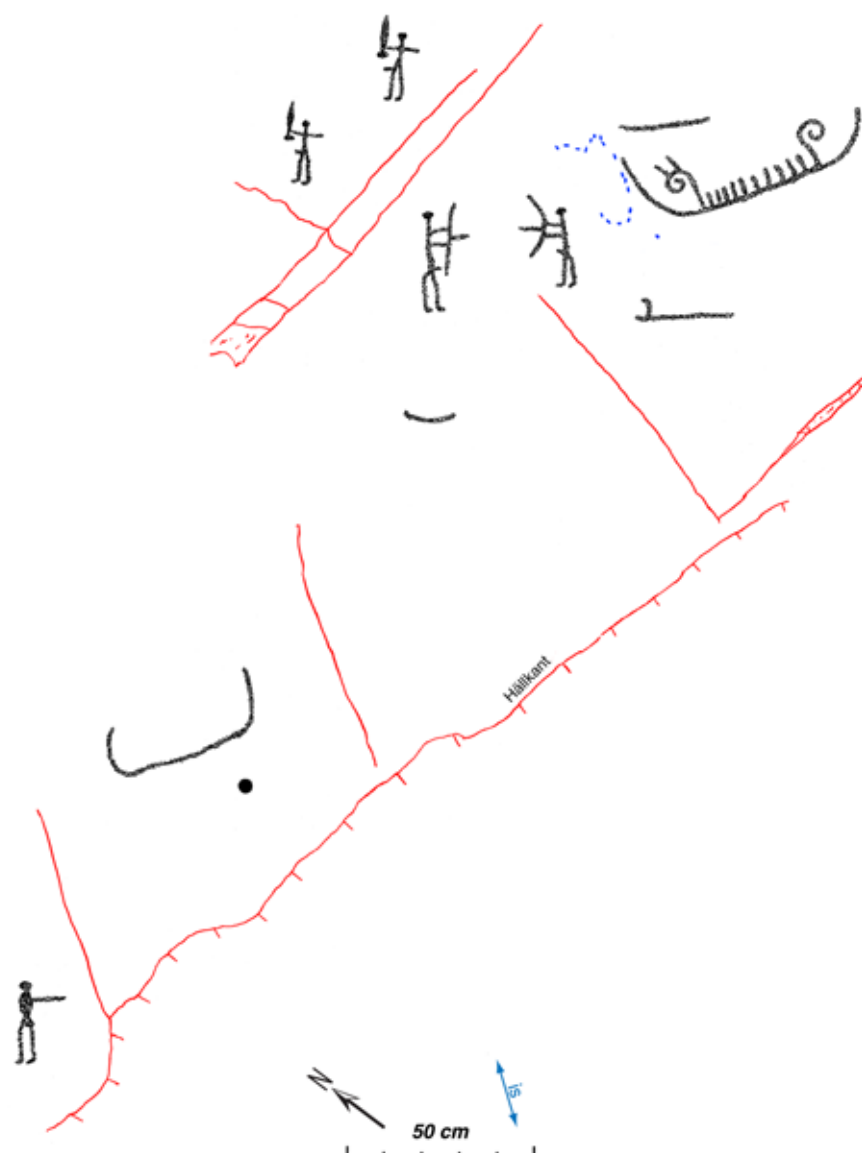
Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld, Lasse Bengtsson och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 126:1

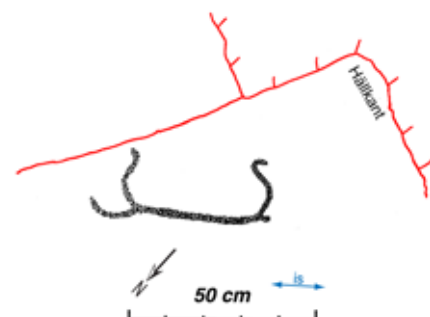
Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld, Lasse Bengtsson och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 126:2

Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 126:3

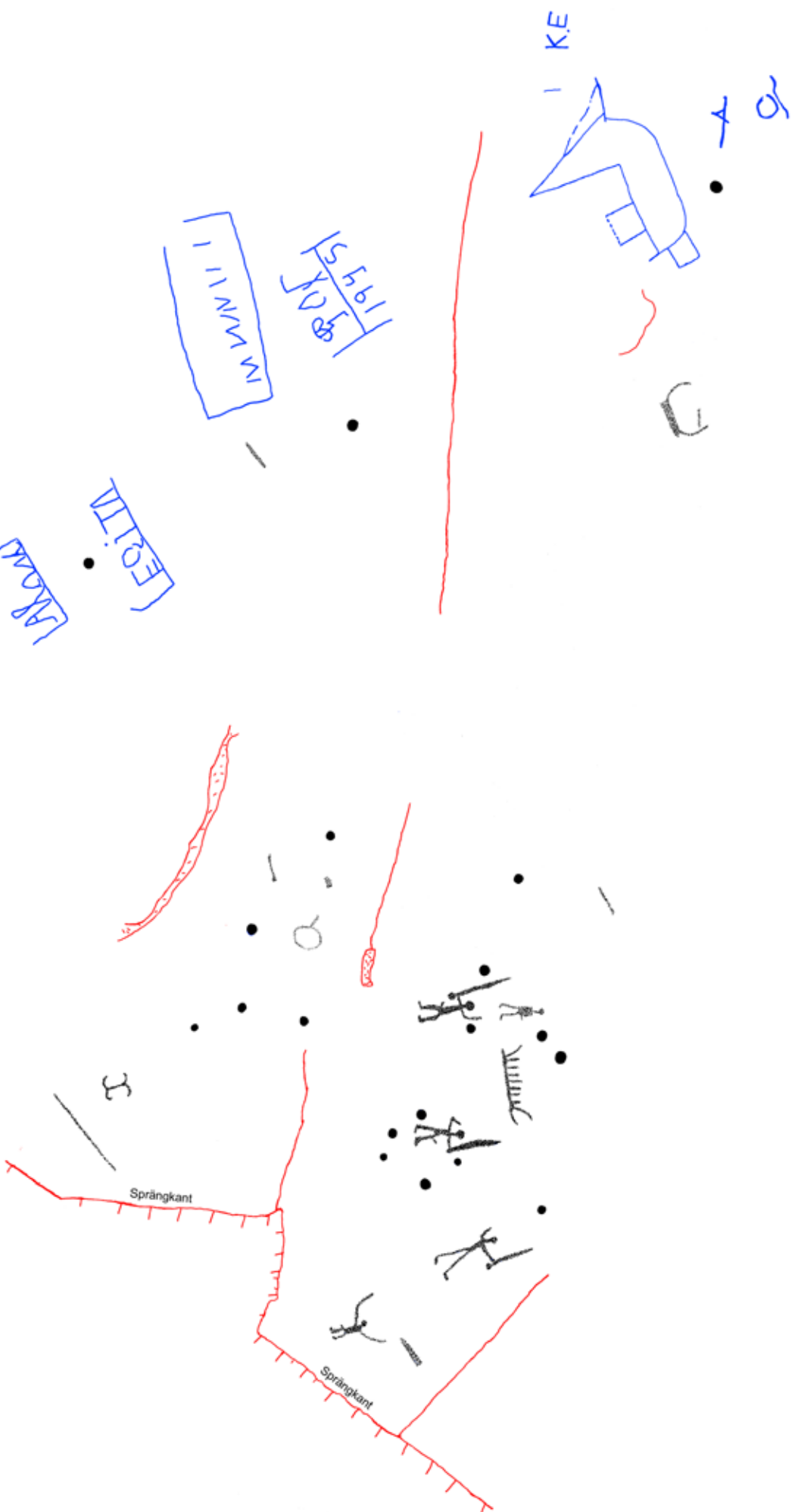

Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld, Lasse Bengtsson och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 128:1

Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 137:1, yta A, översikt

Brastad 137:1, yta A, del 1

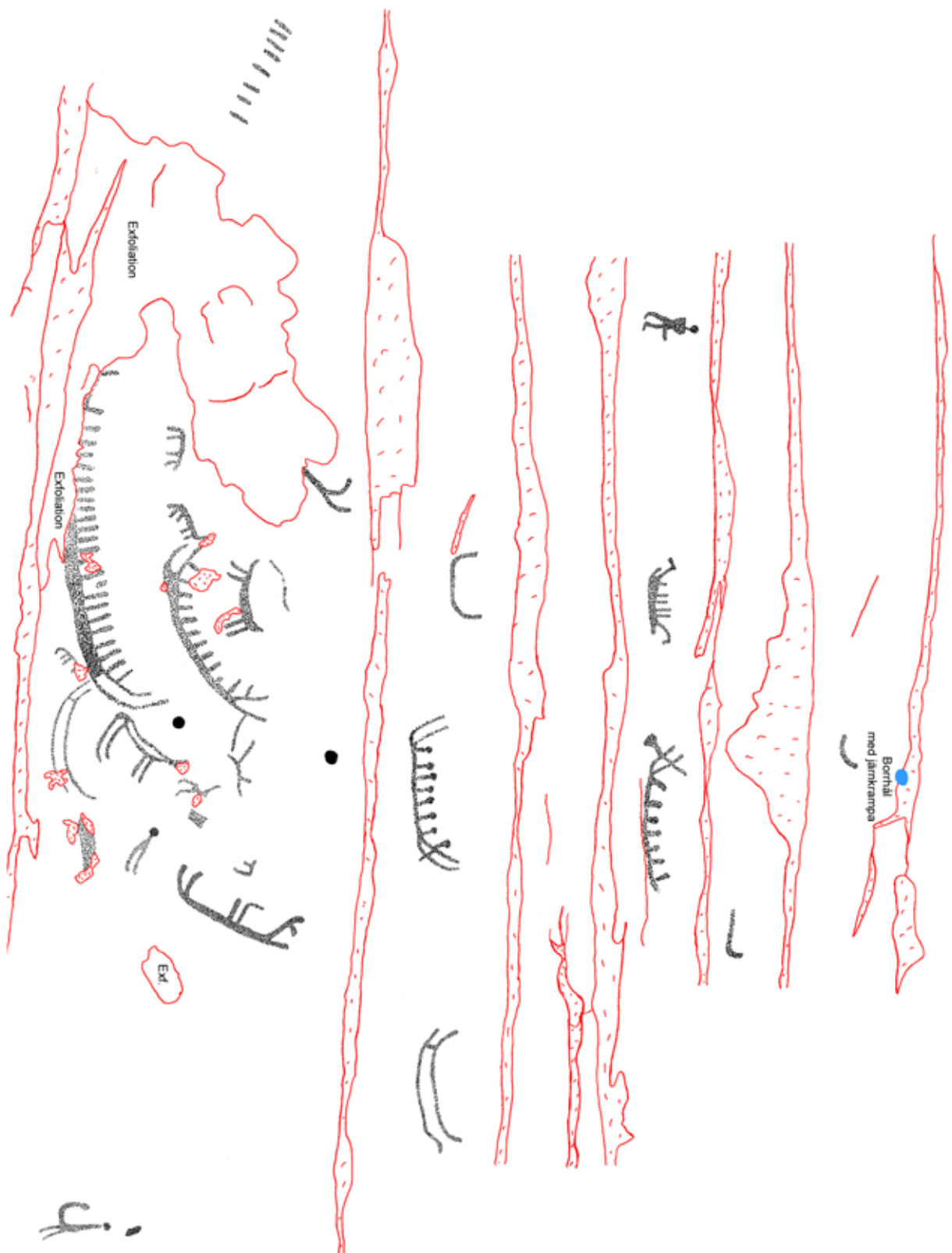

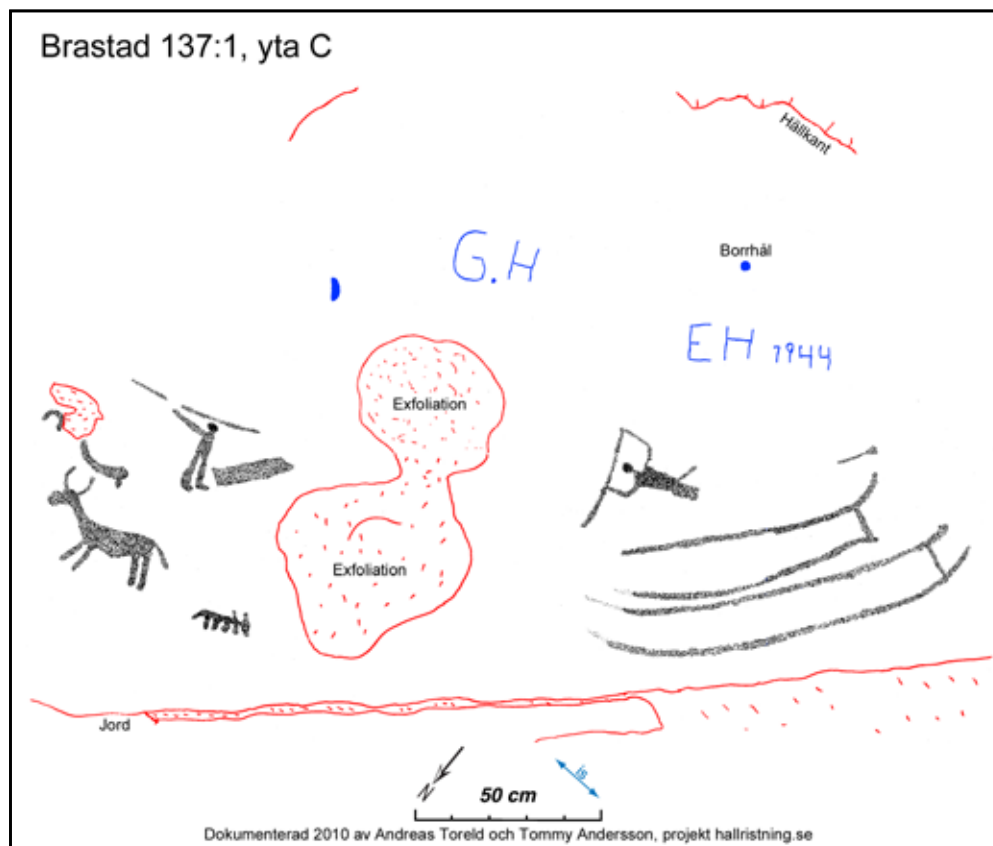
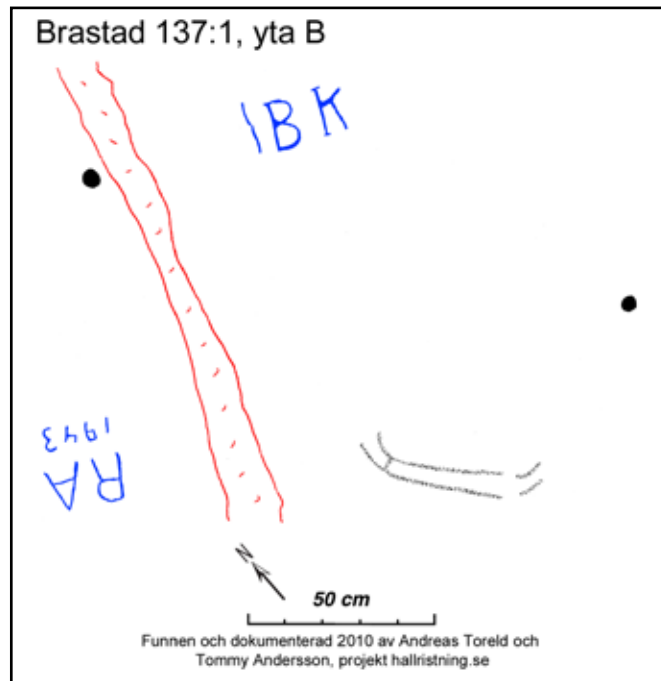
Brastad 137:1, yta A, del 2

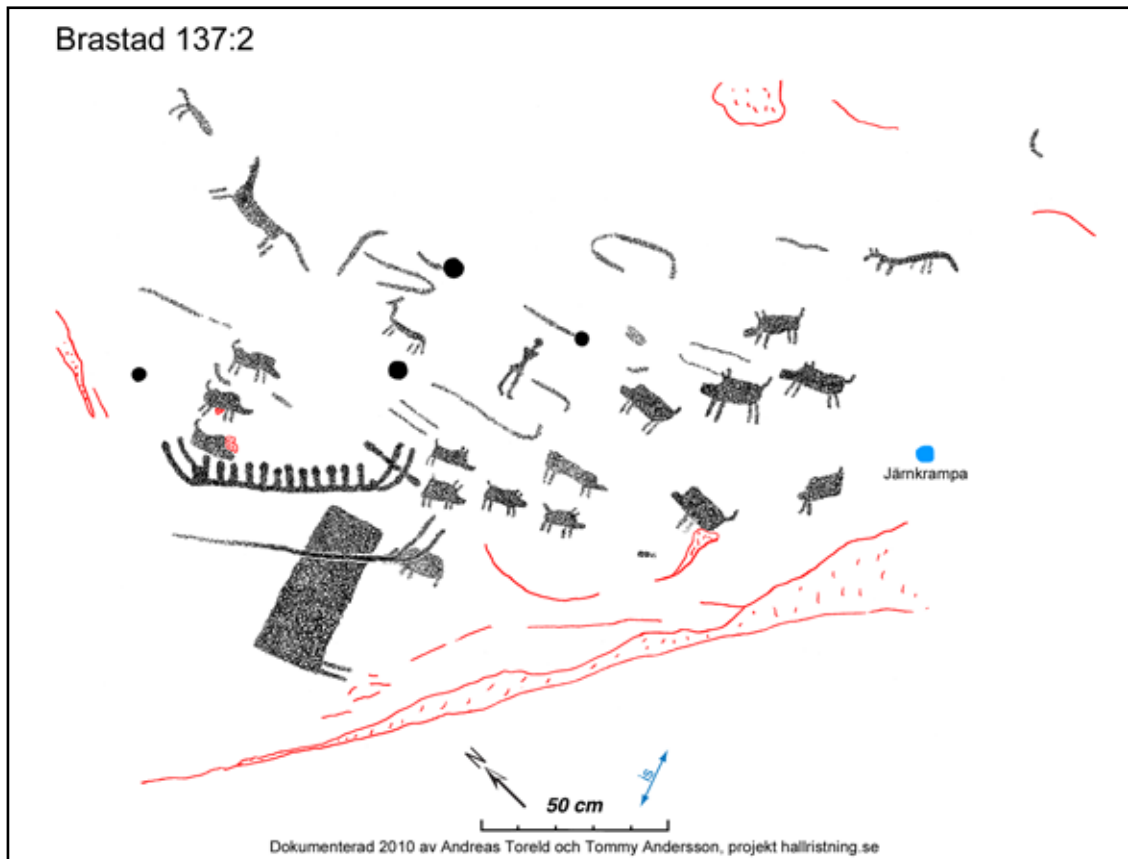
Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 137:1, yta A, del 3

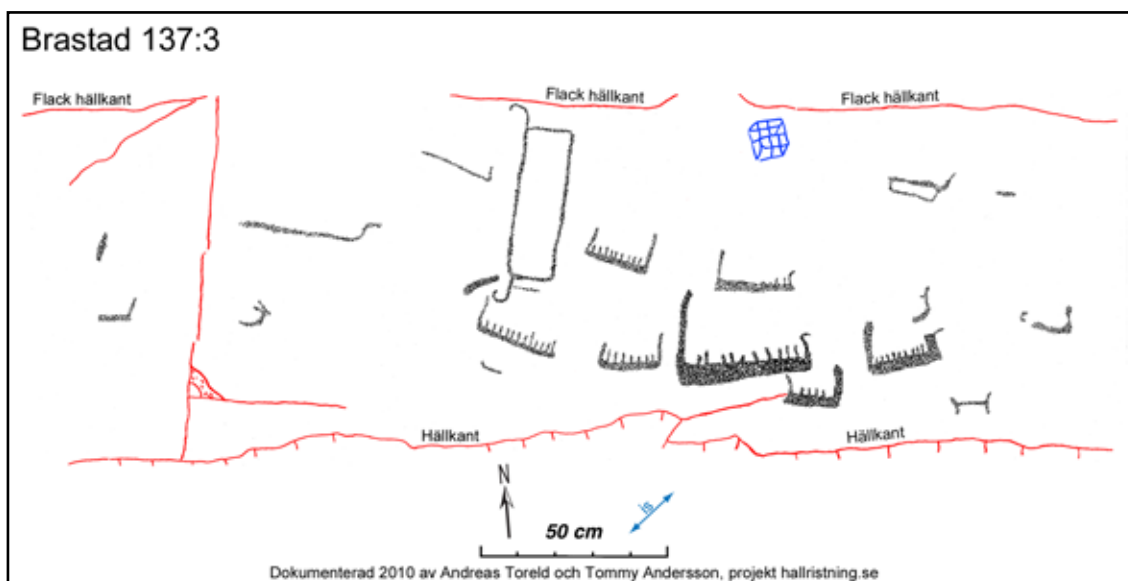

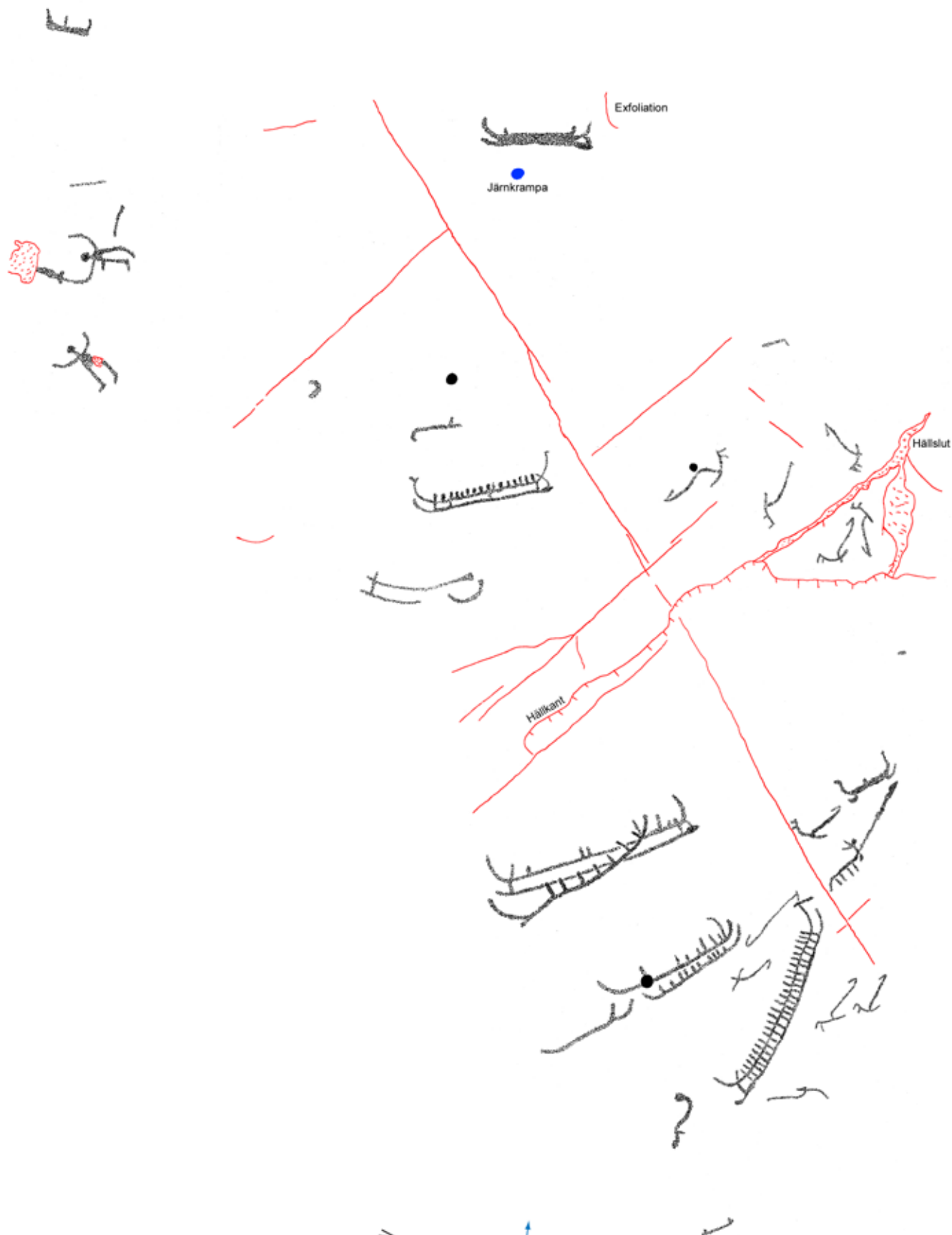
Brastad 137:2

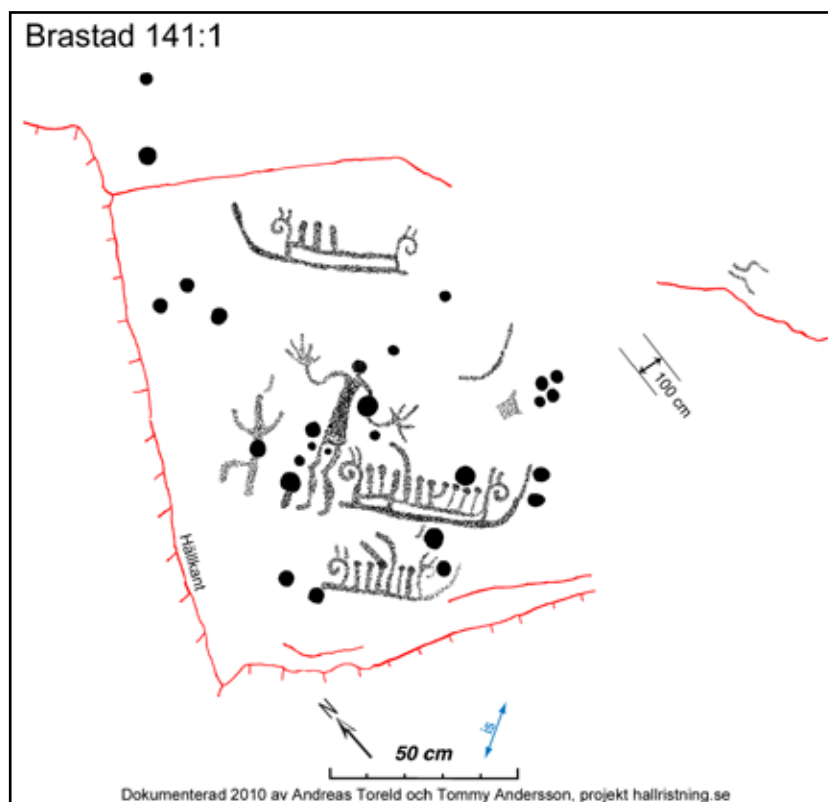
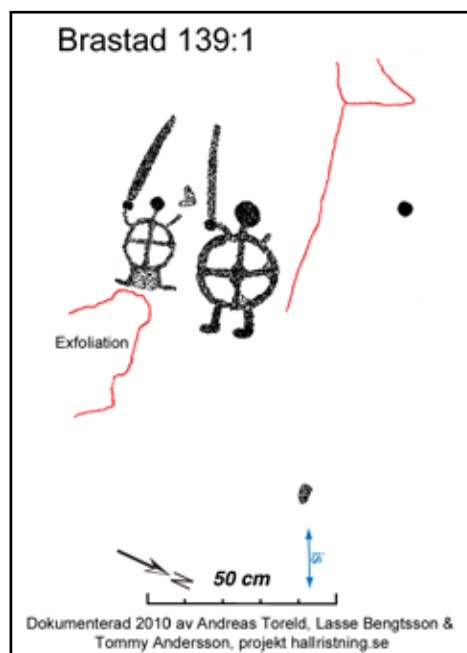
Brastad 137:3

Brastad 137:4

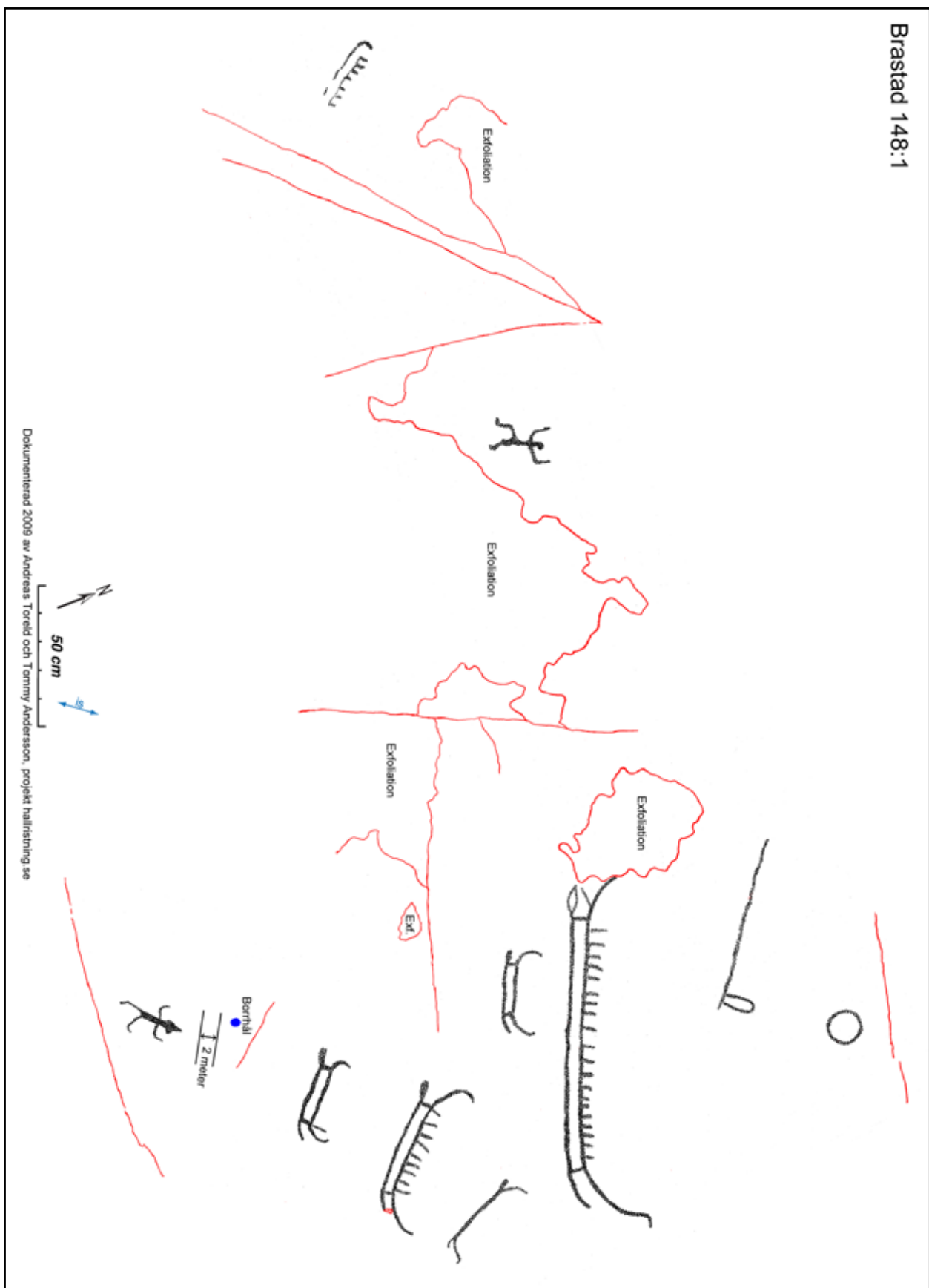
Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

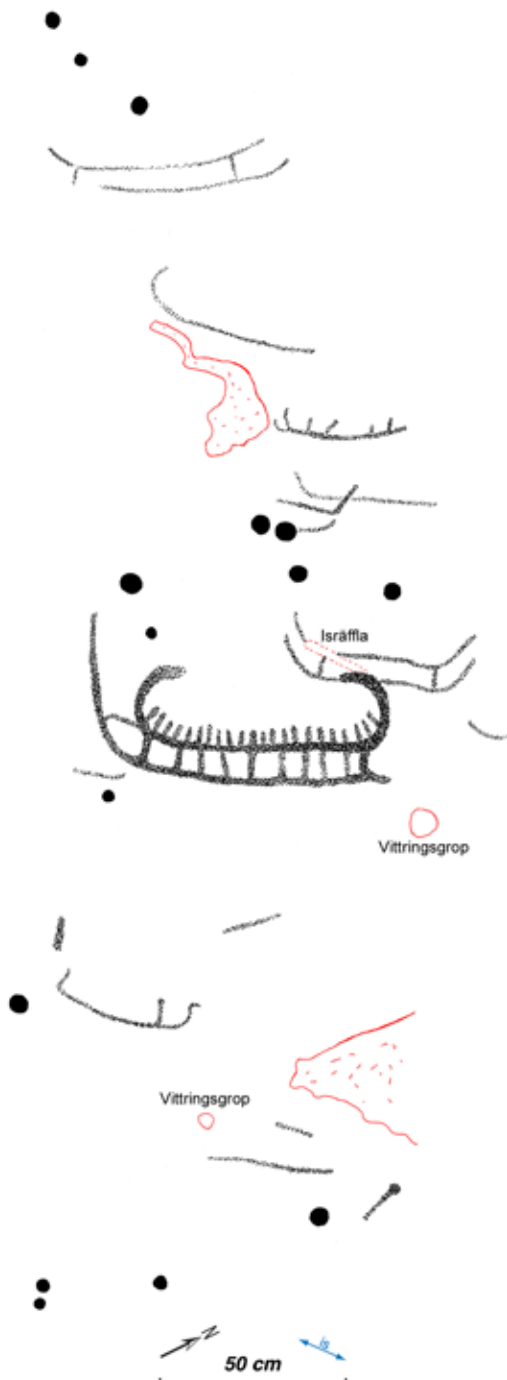
Brastad 141:2

Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

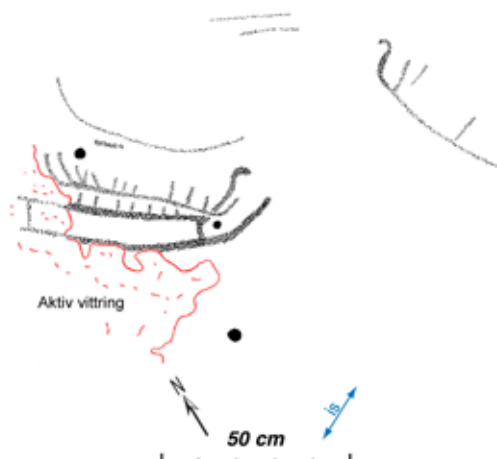

Brastad 170:1

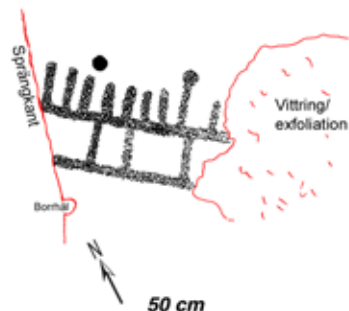
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 173:1

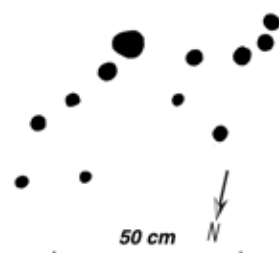
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 173:2

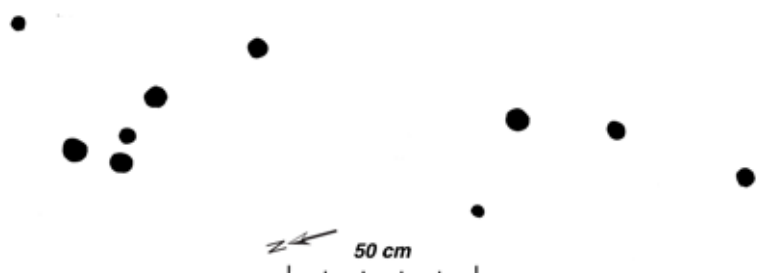
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 187:1

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

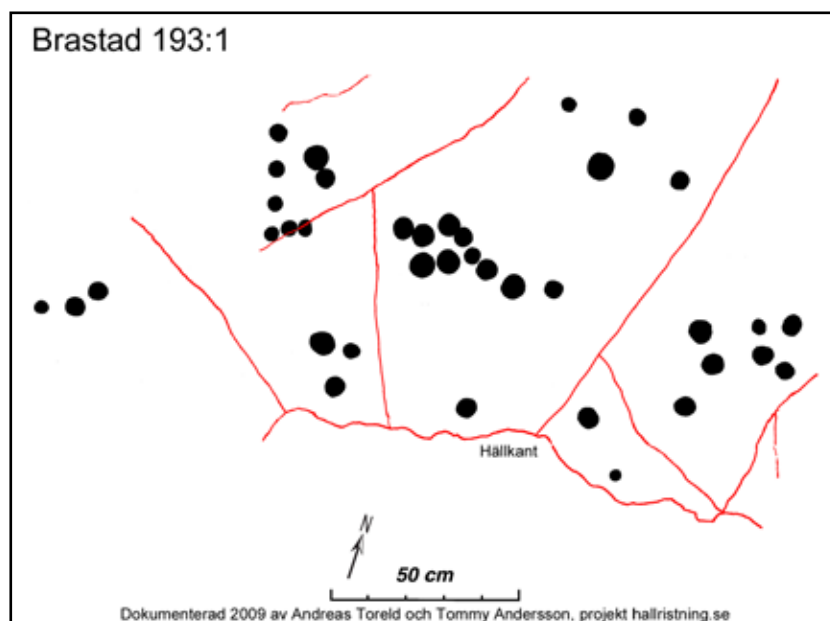
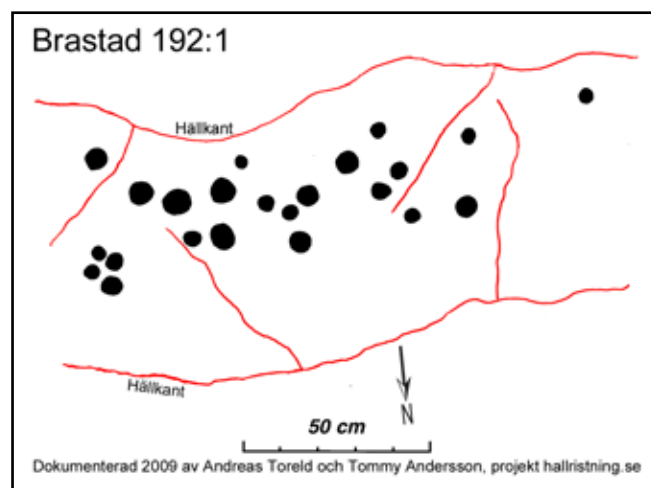
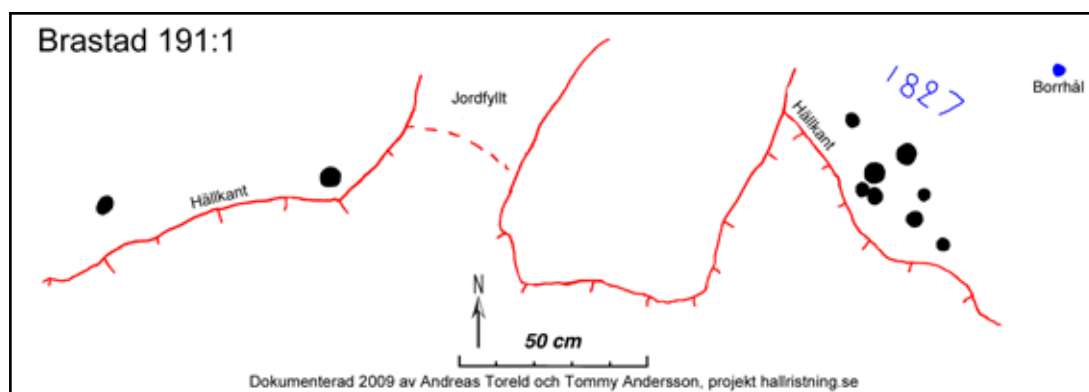
Brastad 187:2

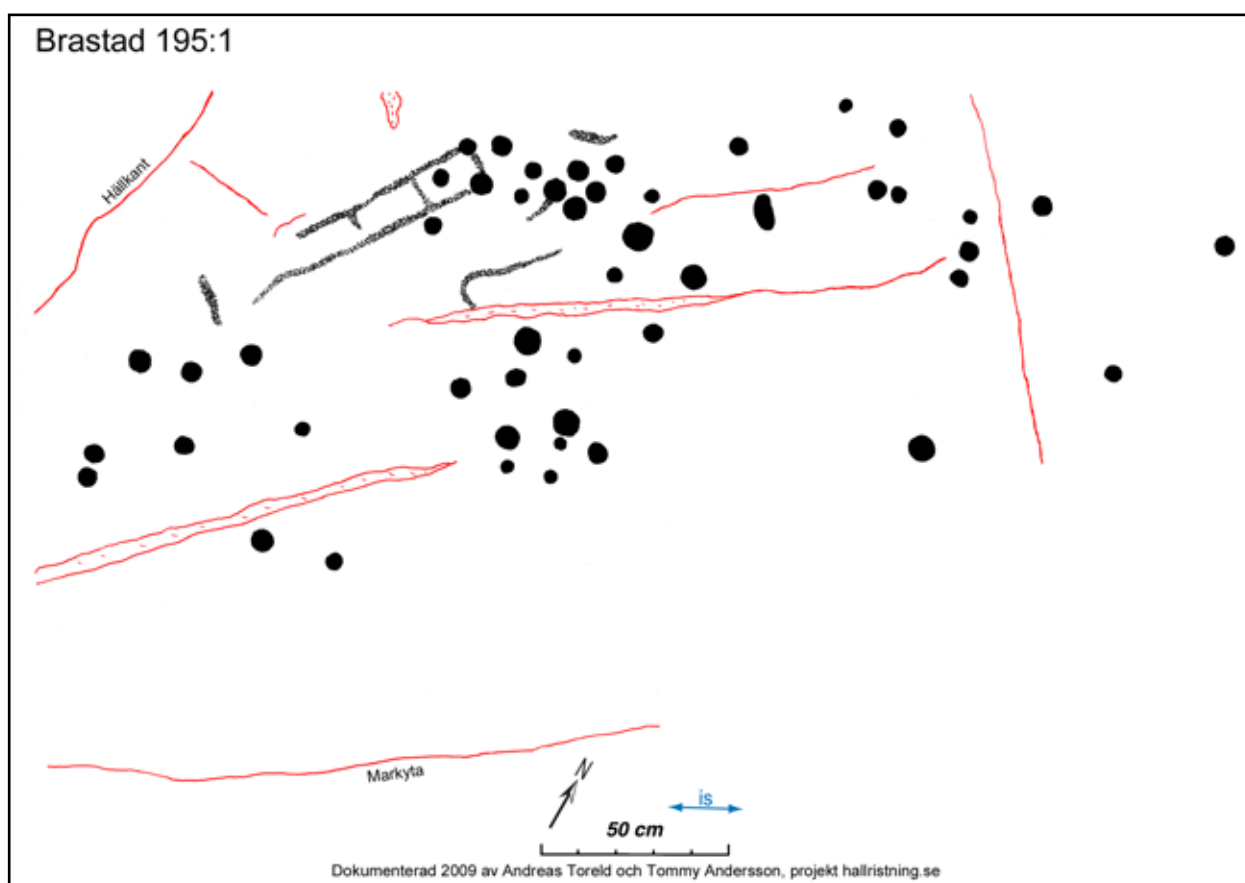
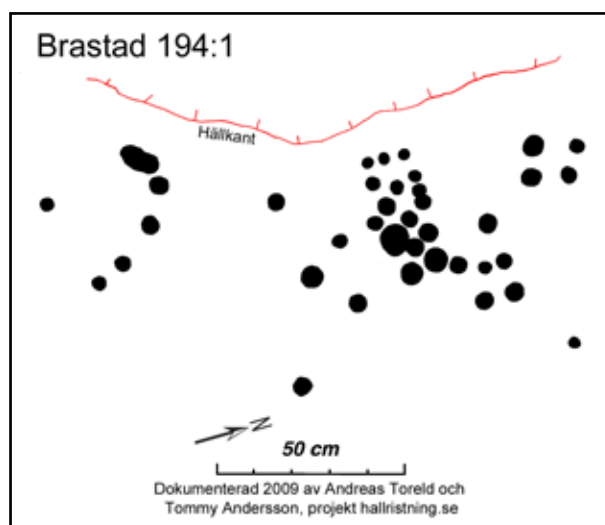

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

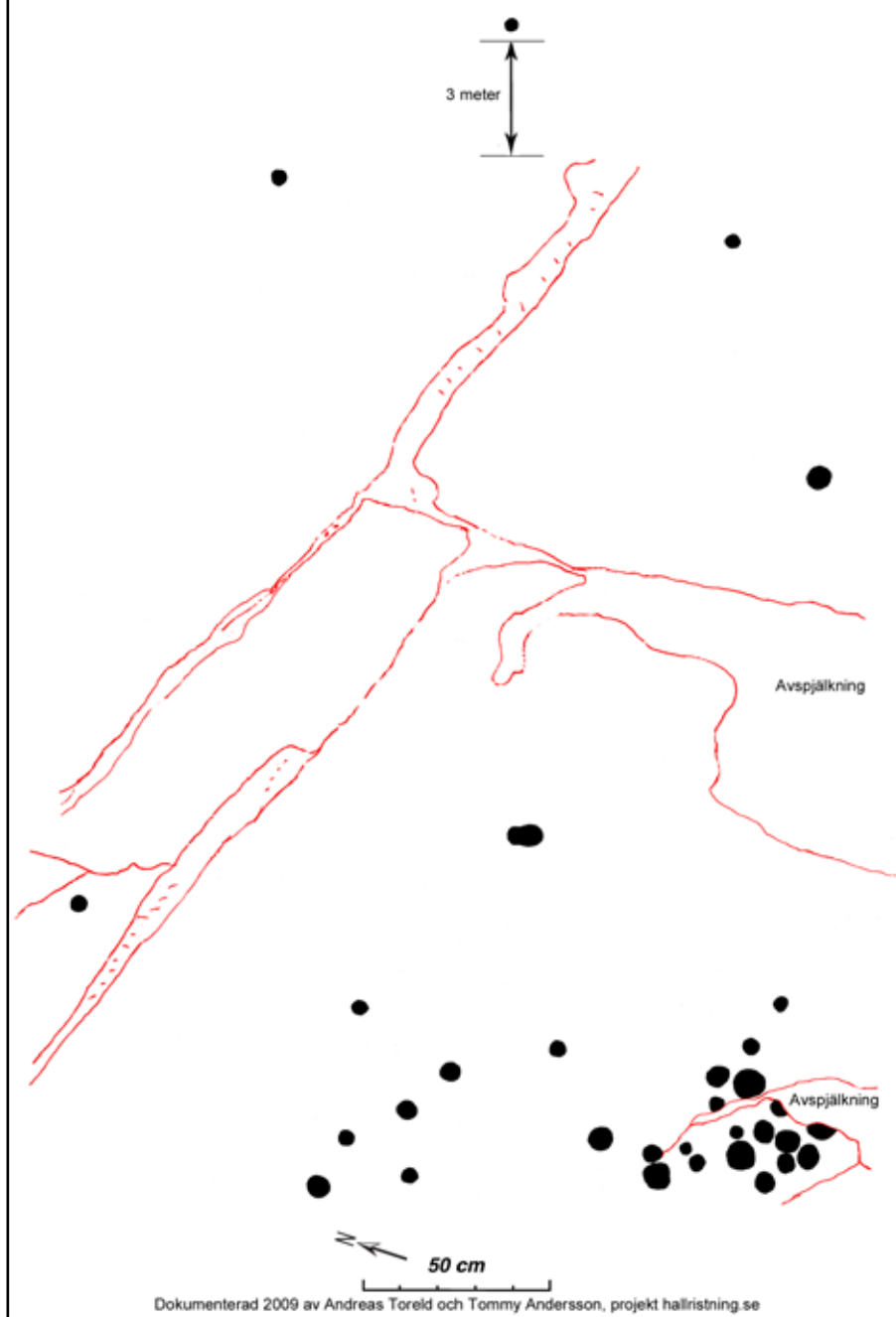
Brastad 185:1

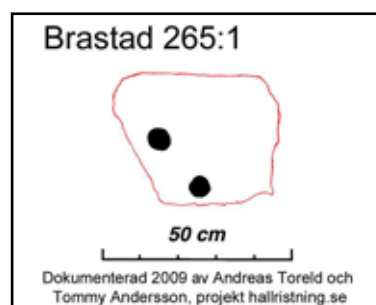
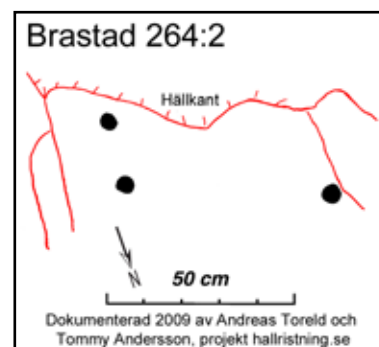
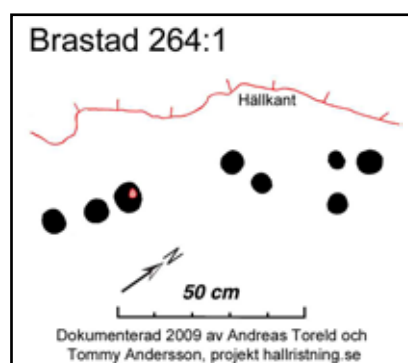
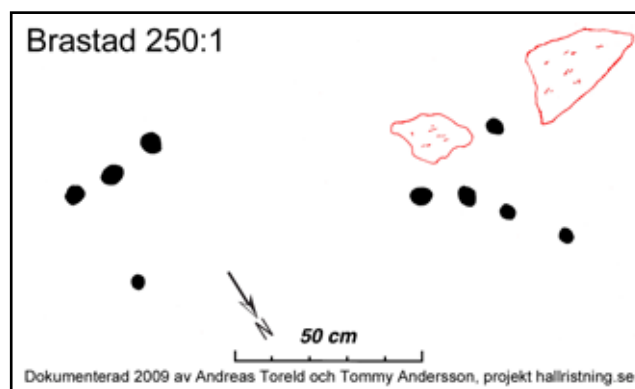

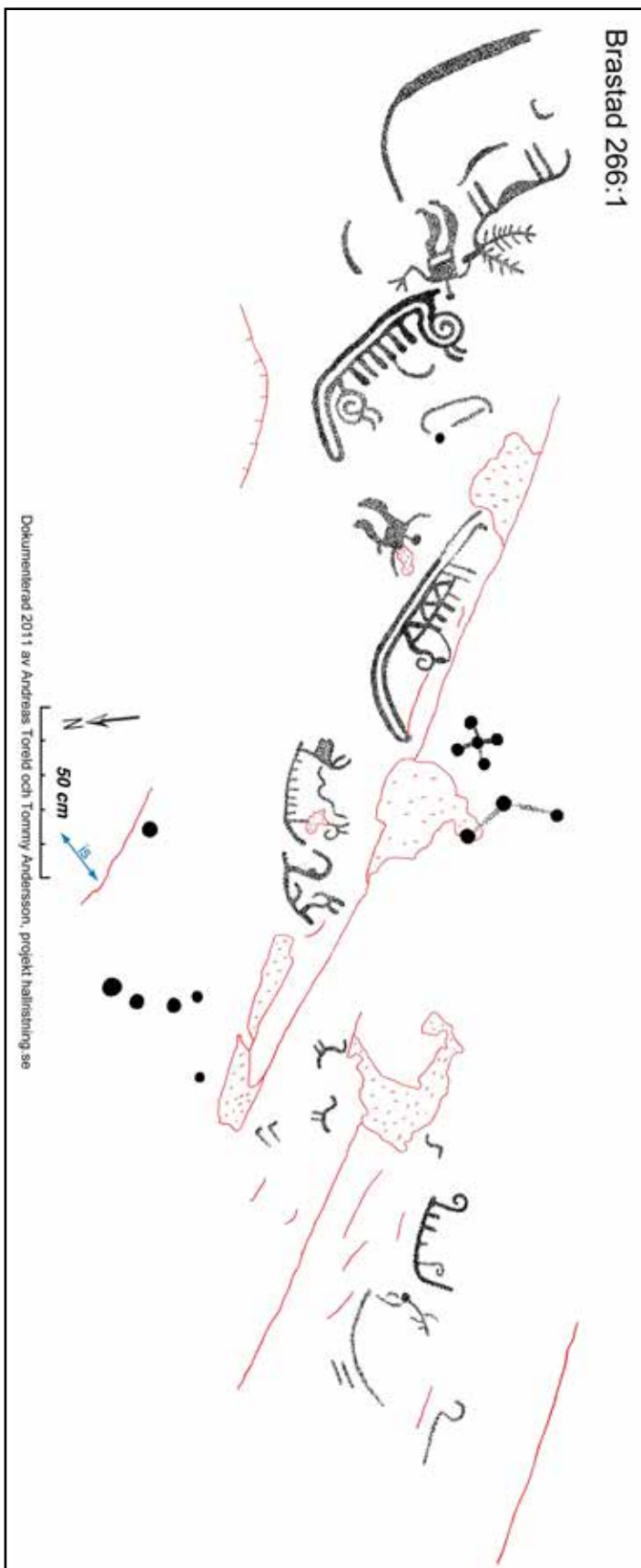

Brastad 216:1

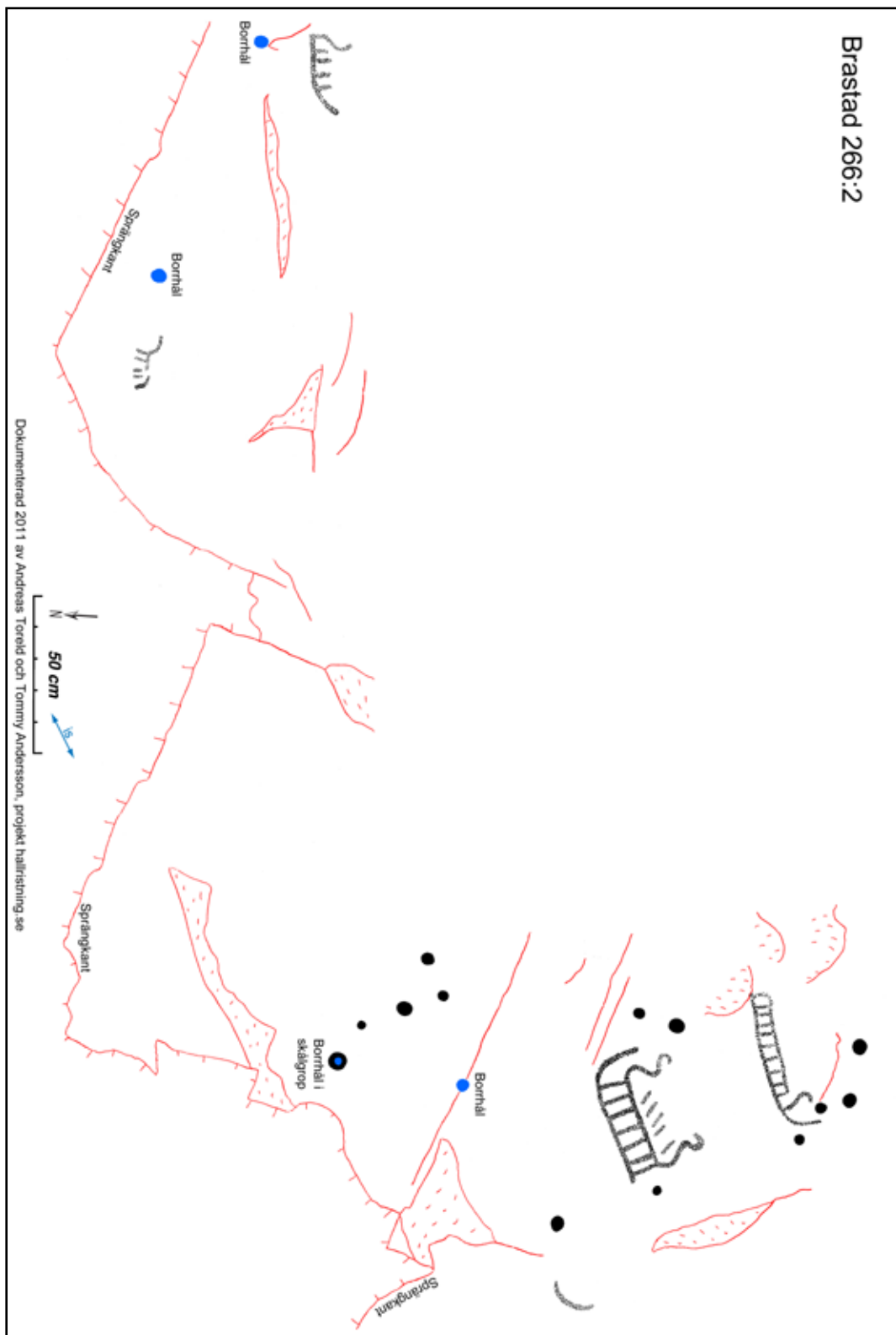

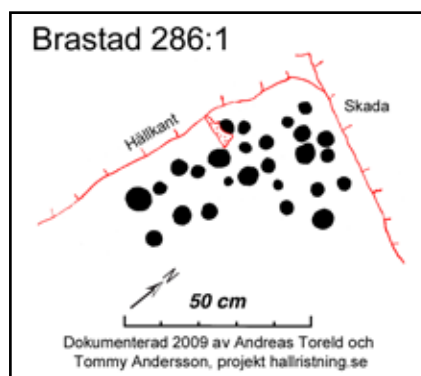
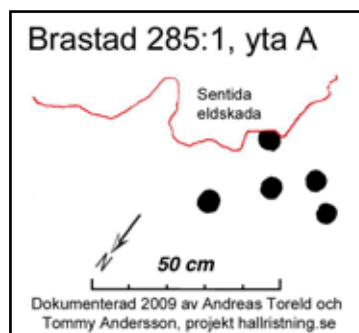
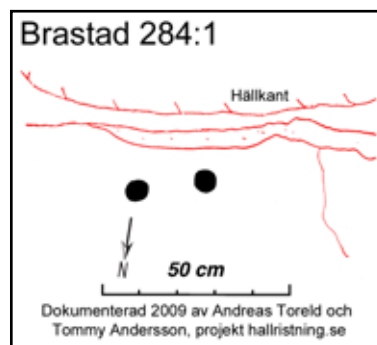
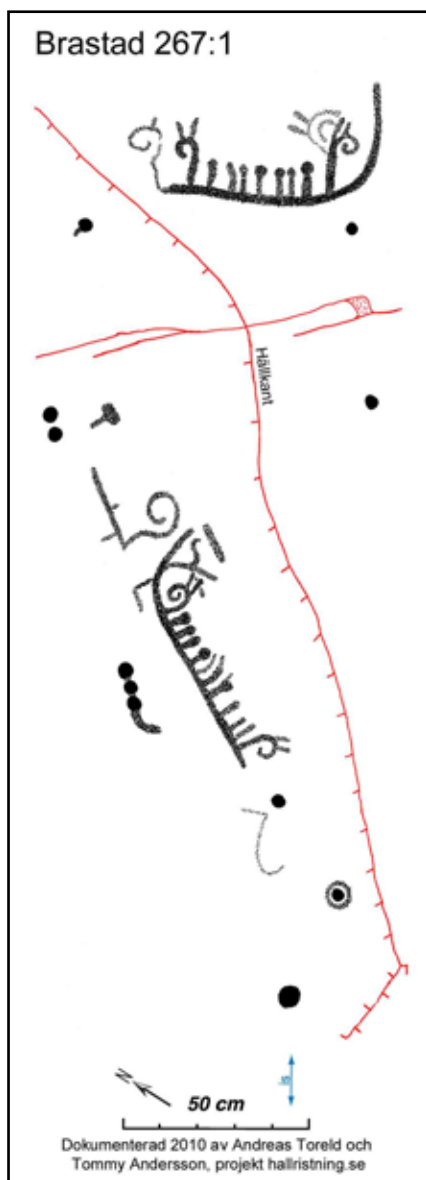
Brastad 266:1

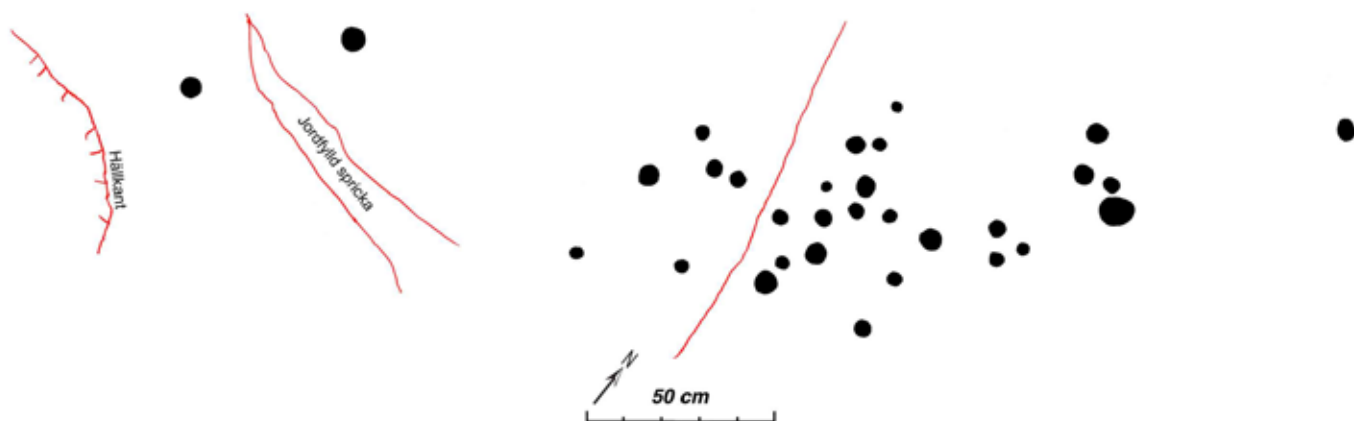
Dokumenterad 2011 av Andreas Torfeld och Tommy Andersson, projekt haljstning se

Brastad 266:2

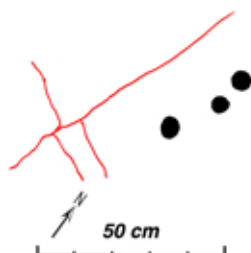

Brastad 298:1

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 303:1

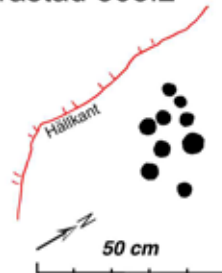
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 303:3

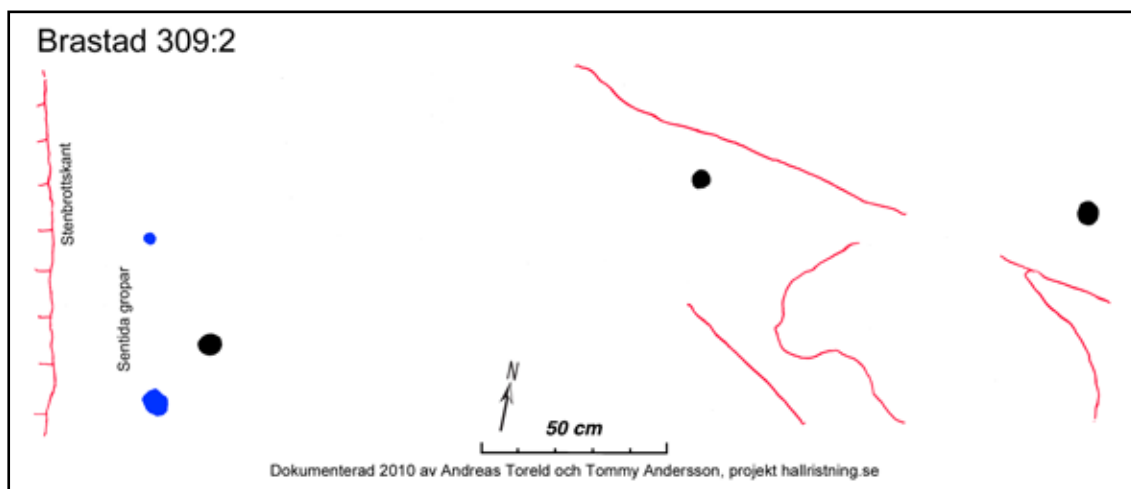
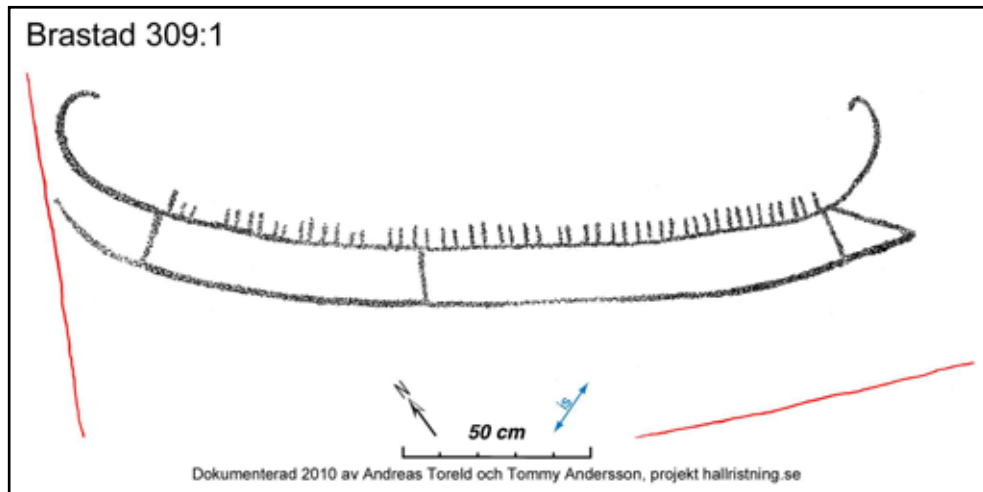

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 303:2

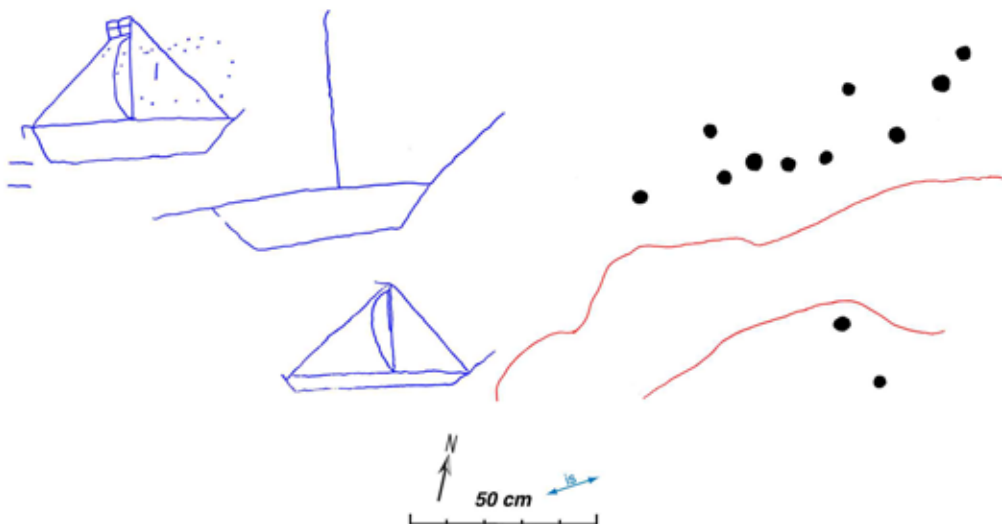

Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 391:1
och 391:3 (sentida)

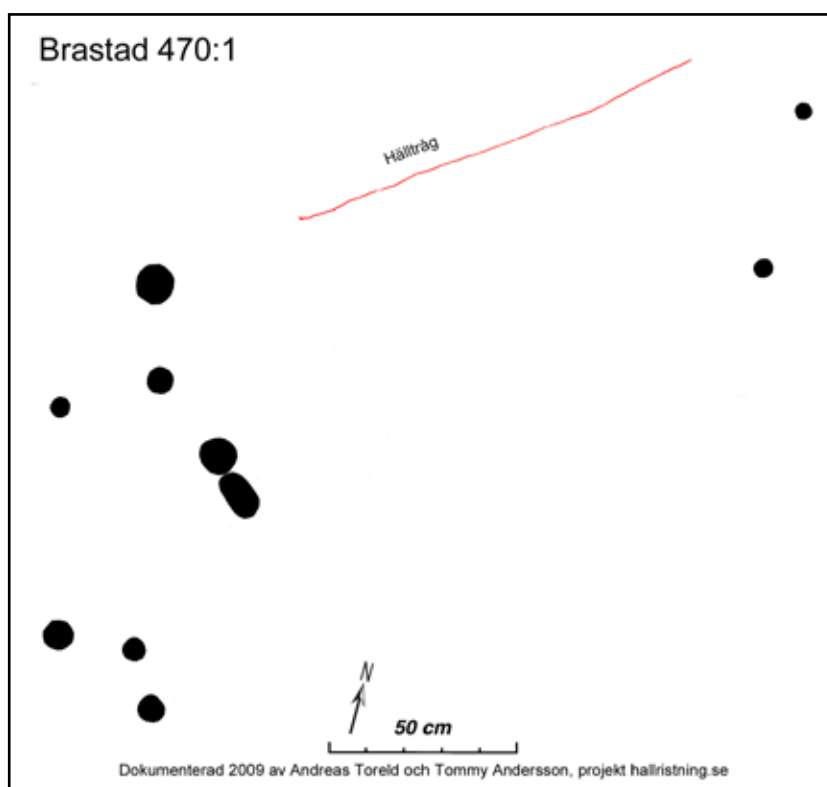
E.J.

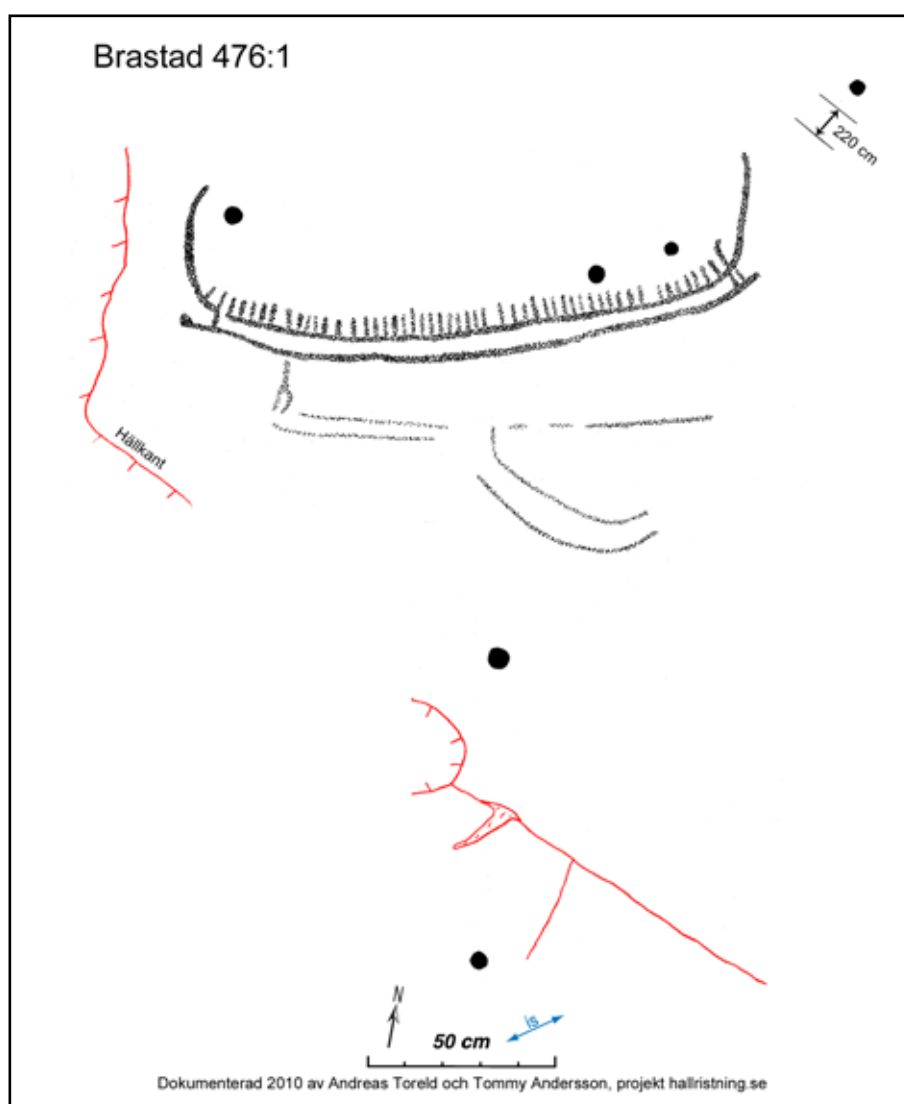
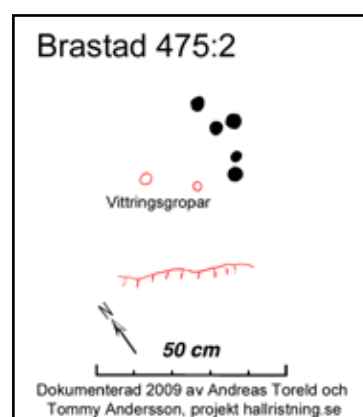
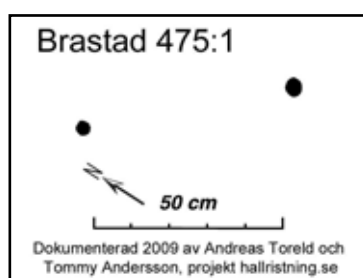
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 470:1

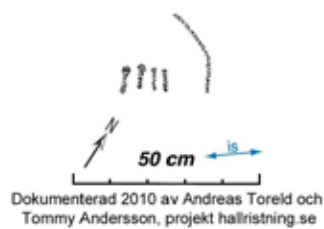
Hälltråg

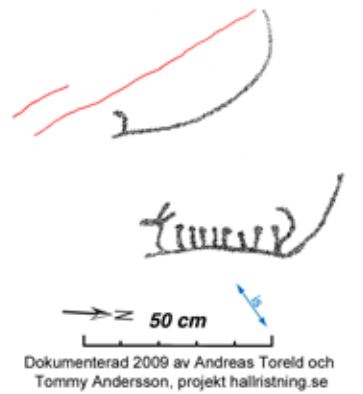
Dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

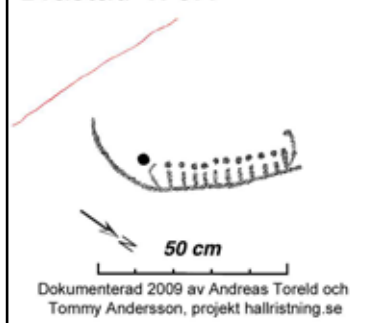
Brastad 476:2

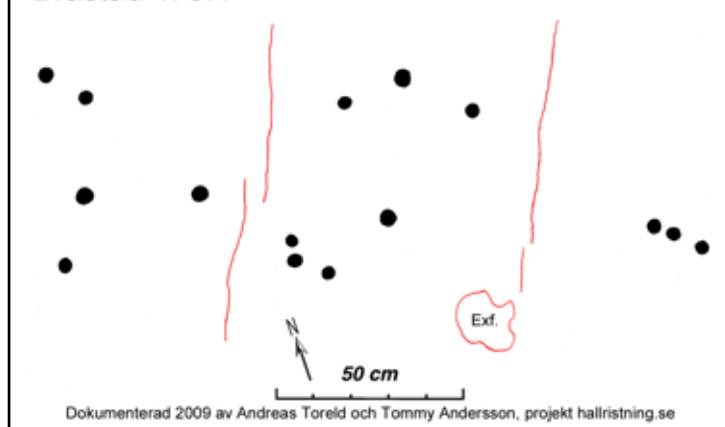
Brastad 477:1

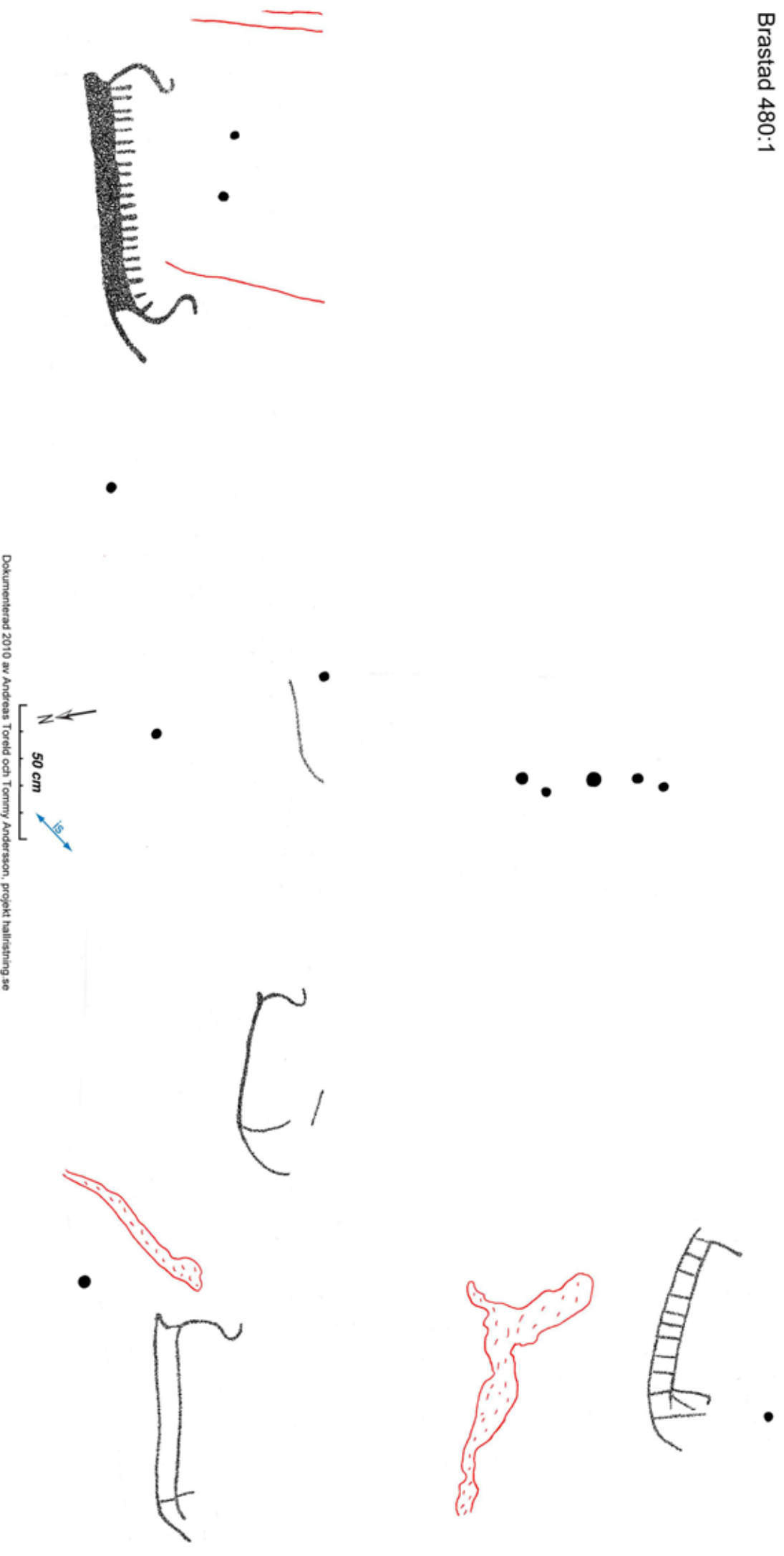

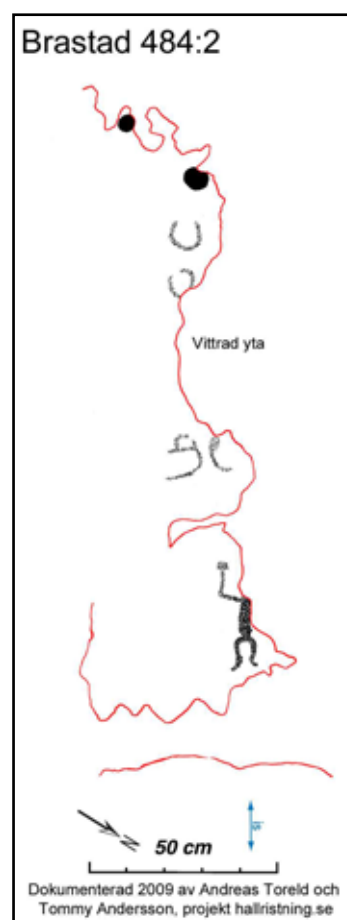
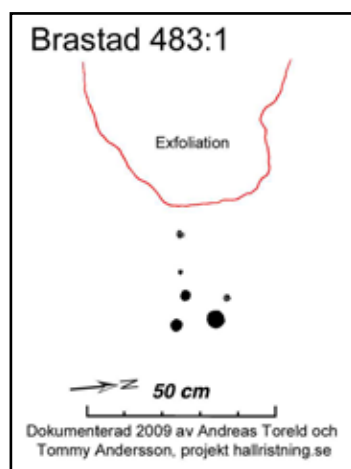
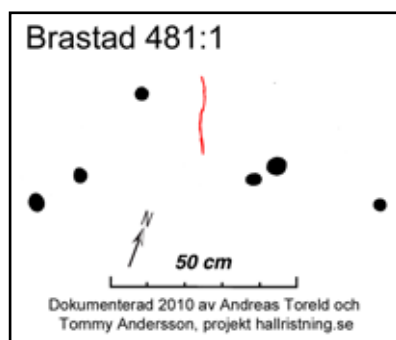
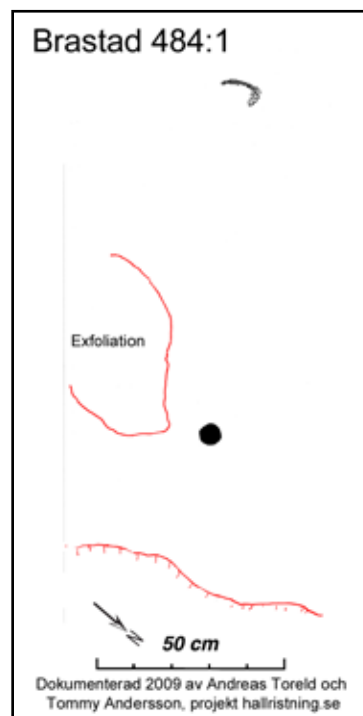
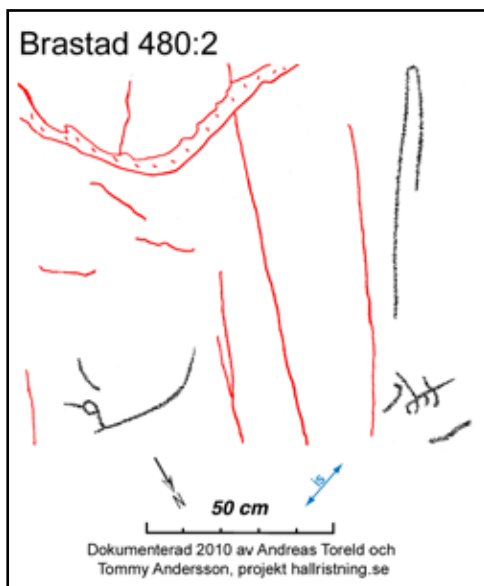
Brastad 478:1

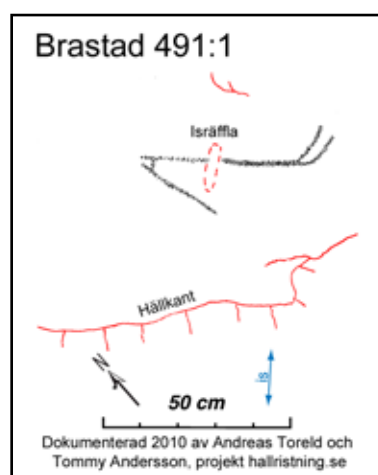
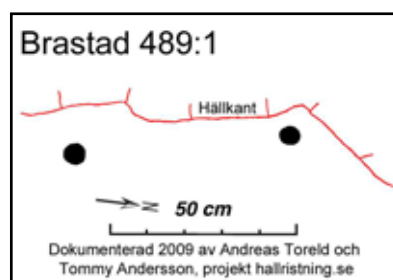
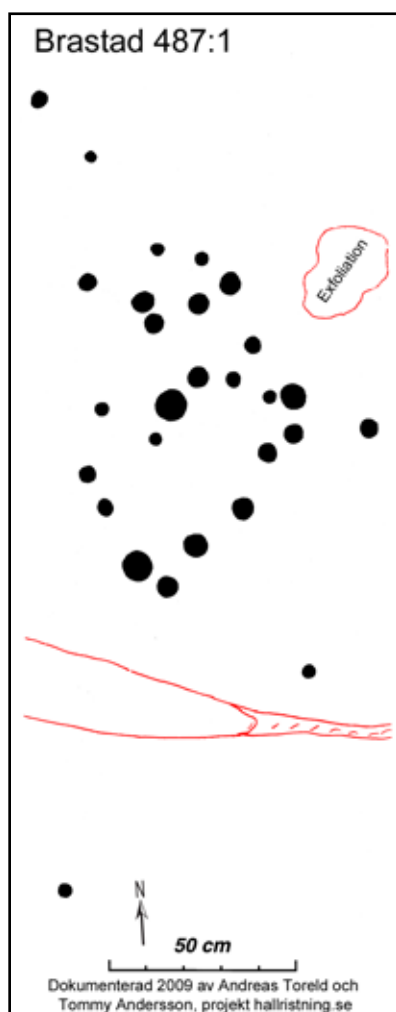

Brastad 479:1

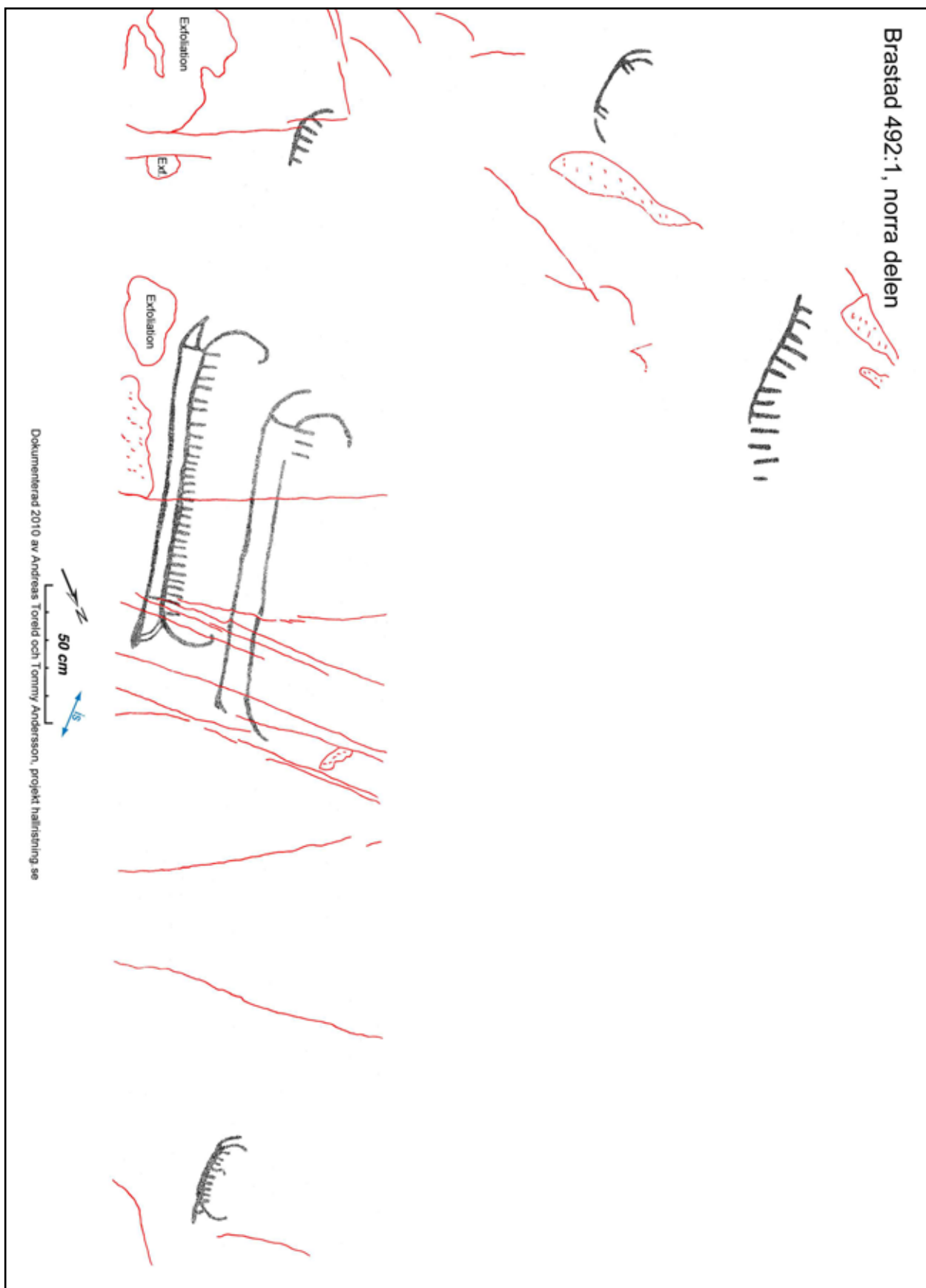

Brastad 492:1, södra delen

Brastad 492:1, norra delen

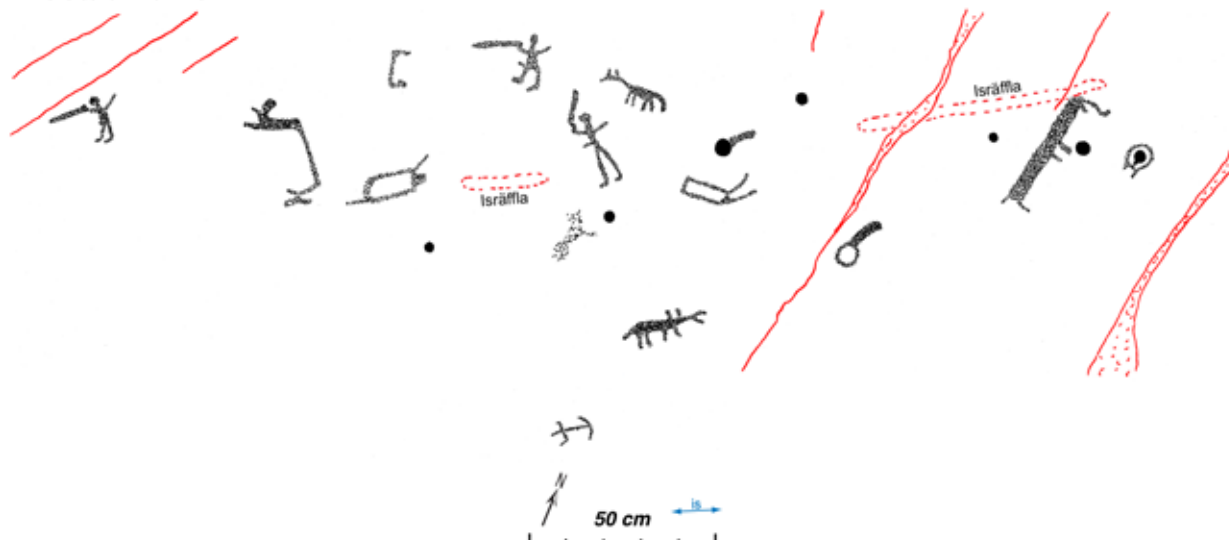
Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt halfristning, se

Brastad 492:2

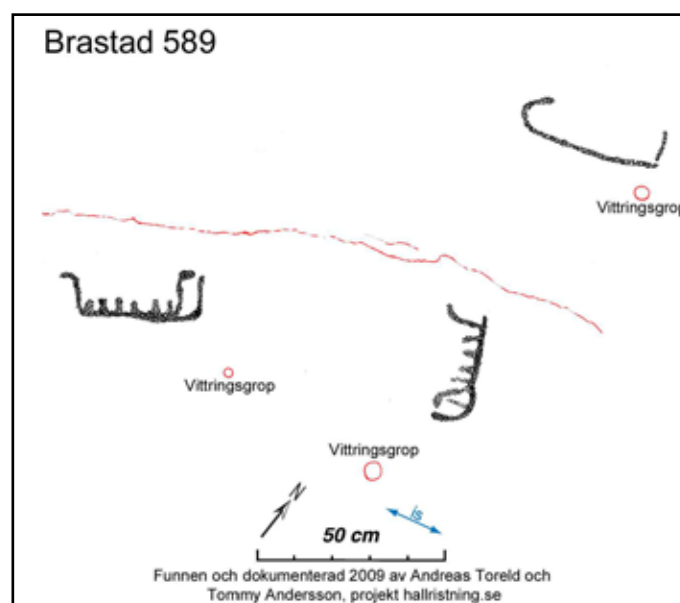
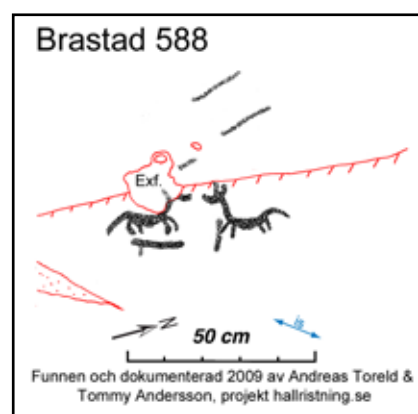
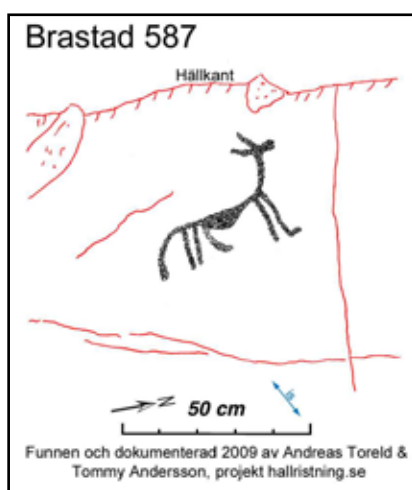
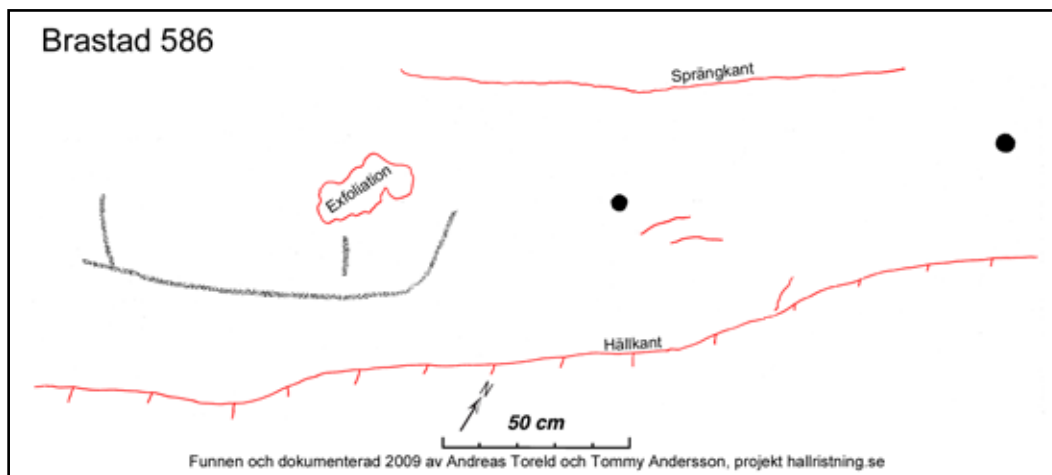

Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 492:3

Dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 592

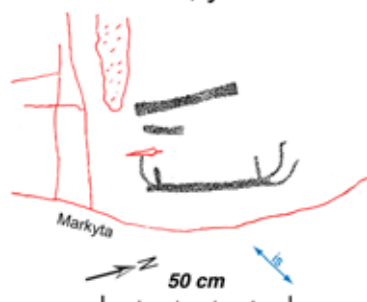
Funnen och dokumenterad 2009 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 593

Funnen och dokumenterad 2009 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 594, yta C

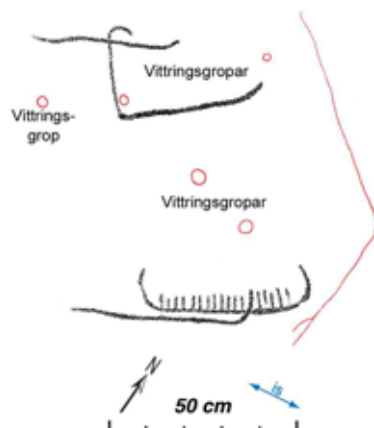
Funnen och dokumenterad 2009 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 594, yta A

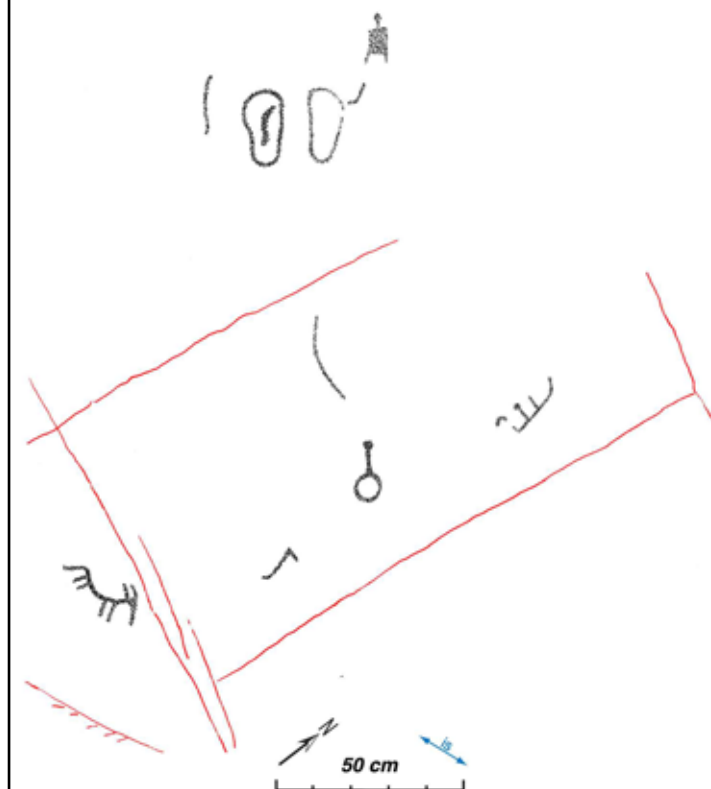
Funnen och dokumenterad 2009 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 596

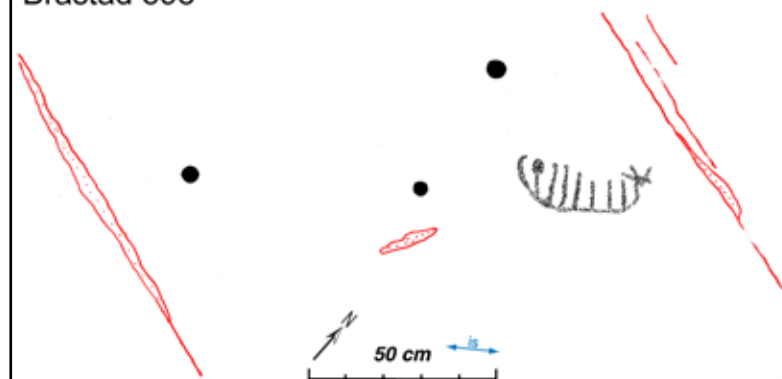
Funnen och dokumenterad 2009 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 594, yta B

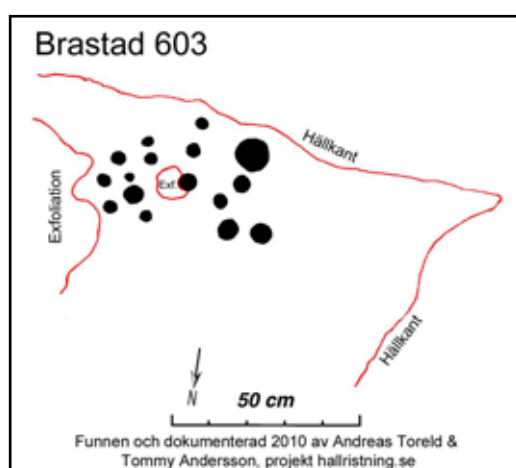
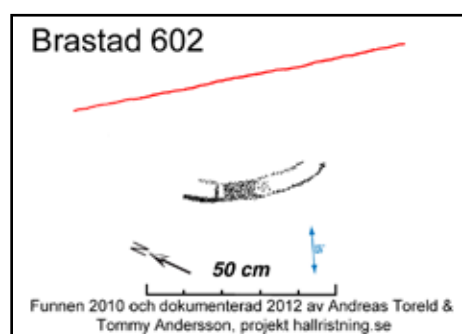
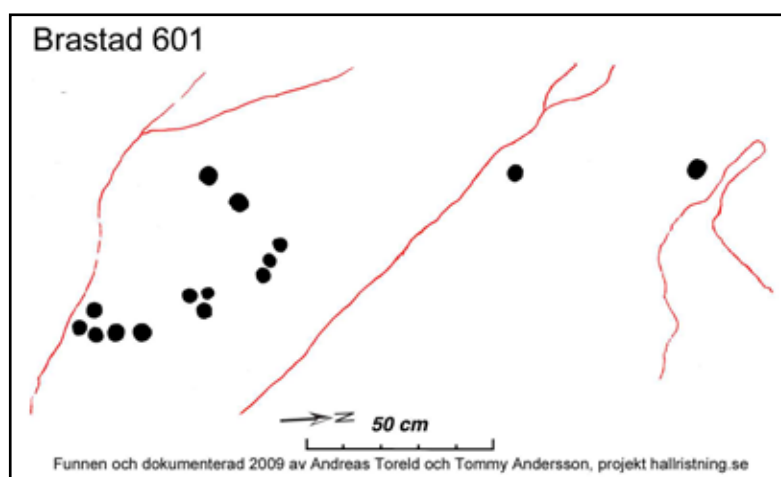

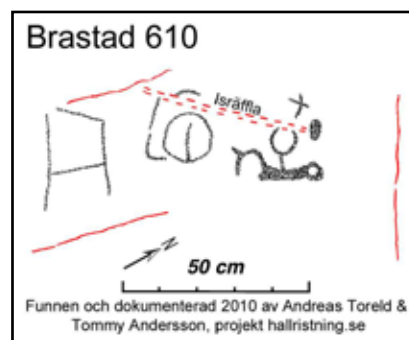
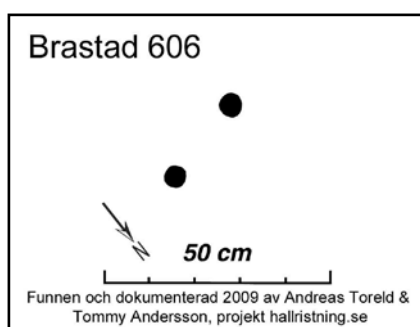
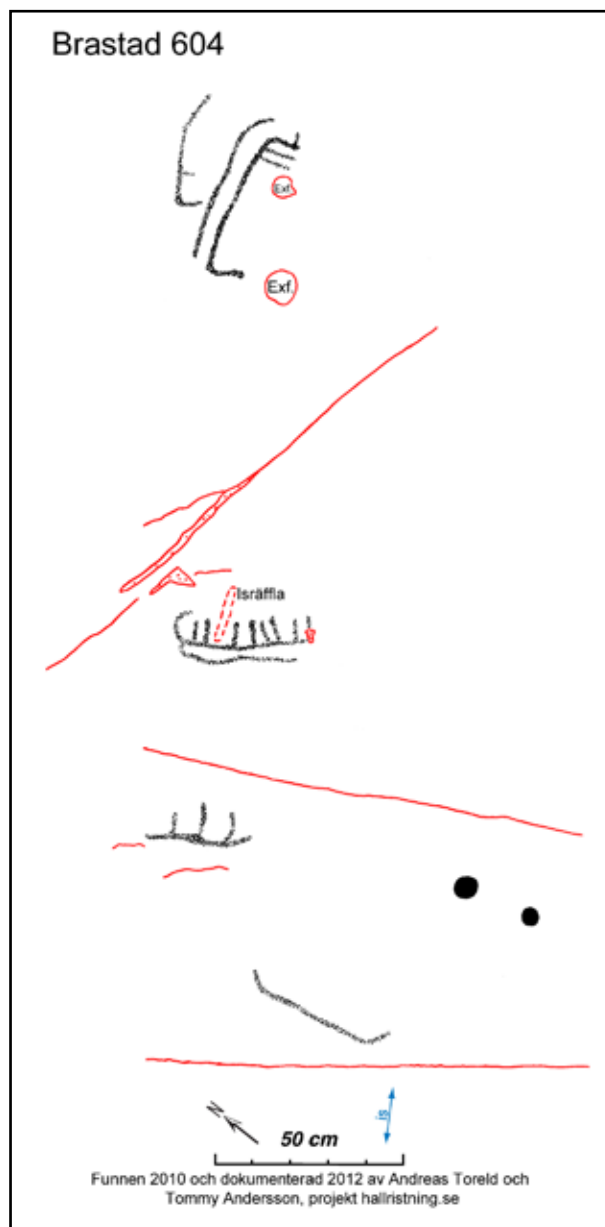
Funnen och dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 598

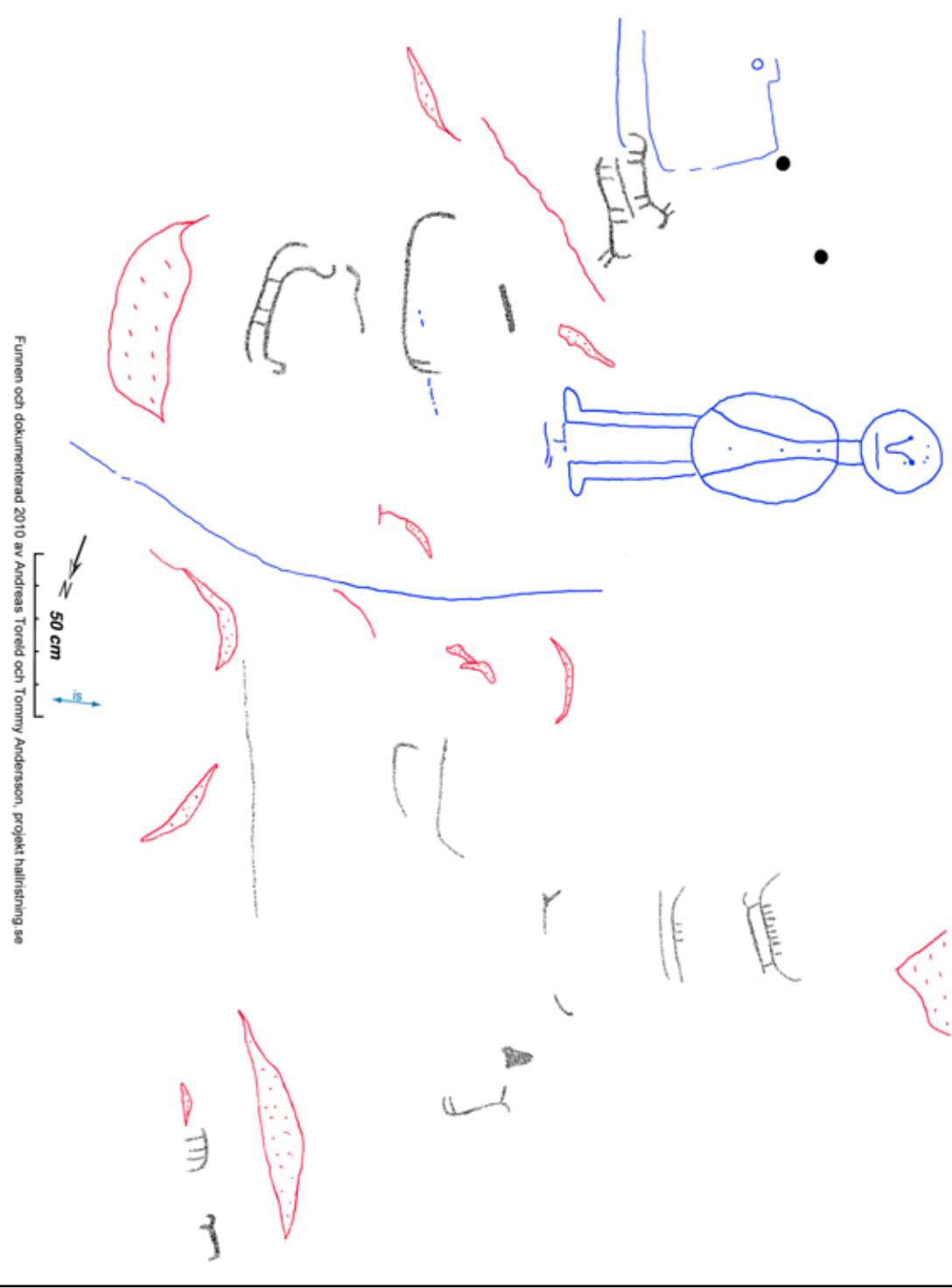

Funnen och dokumenterad 2009 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

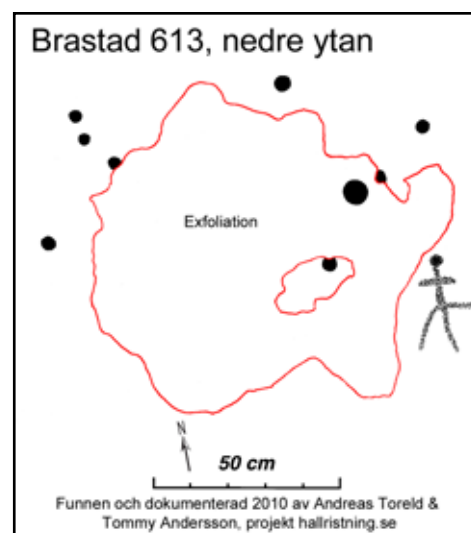
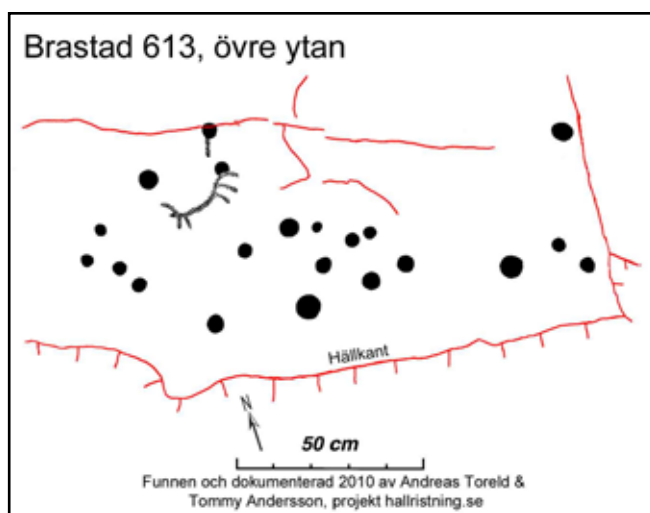
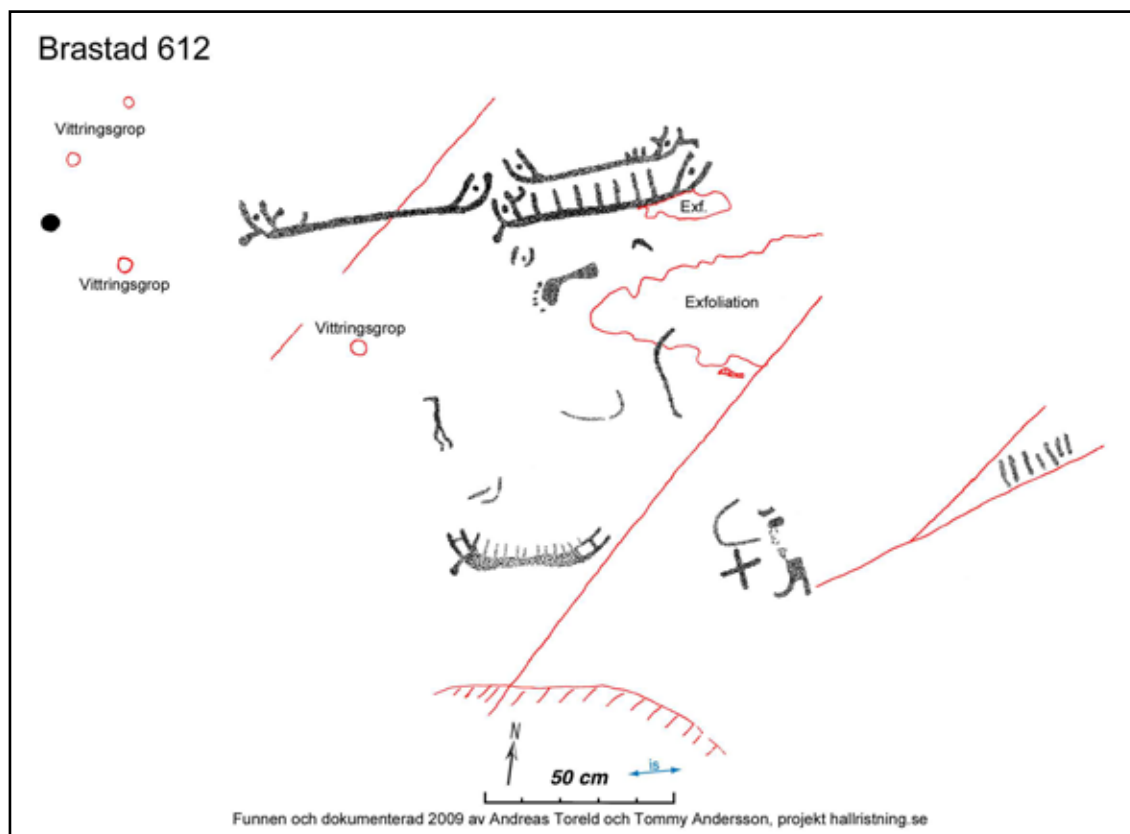

Brastad 611

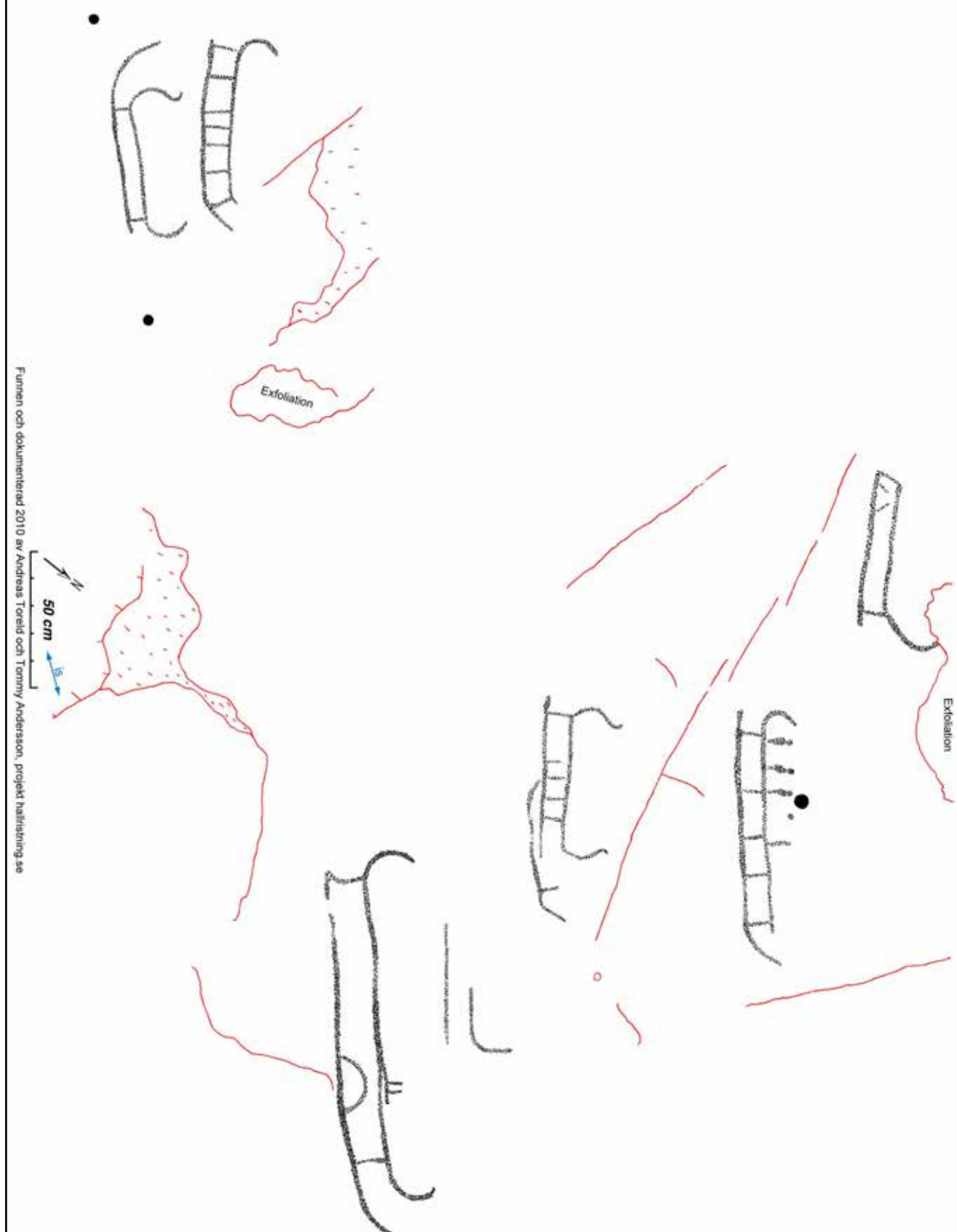
Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Torell och Tommy Andersson, projekt hallfristning se

Brastad 614, översikt

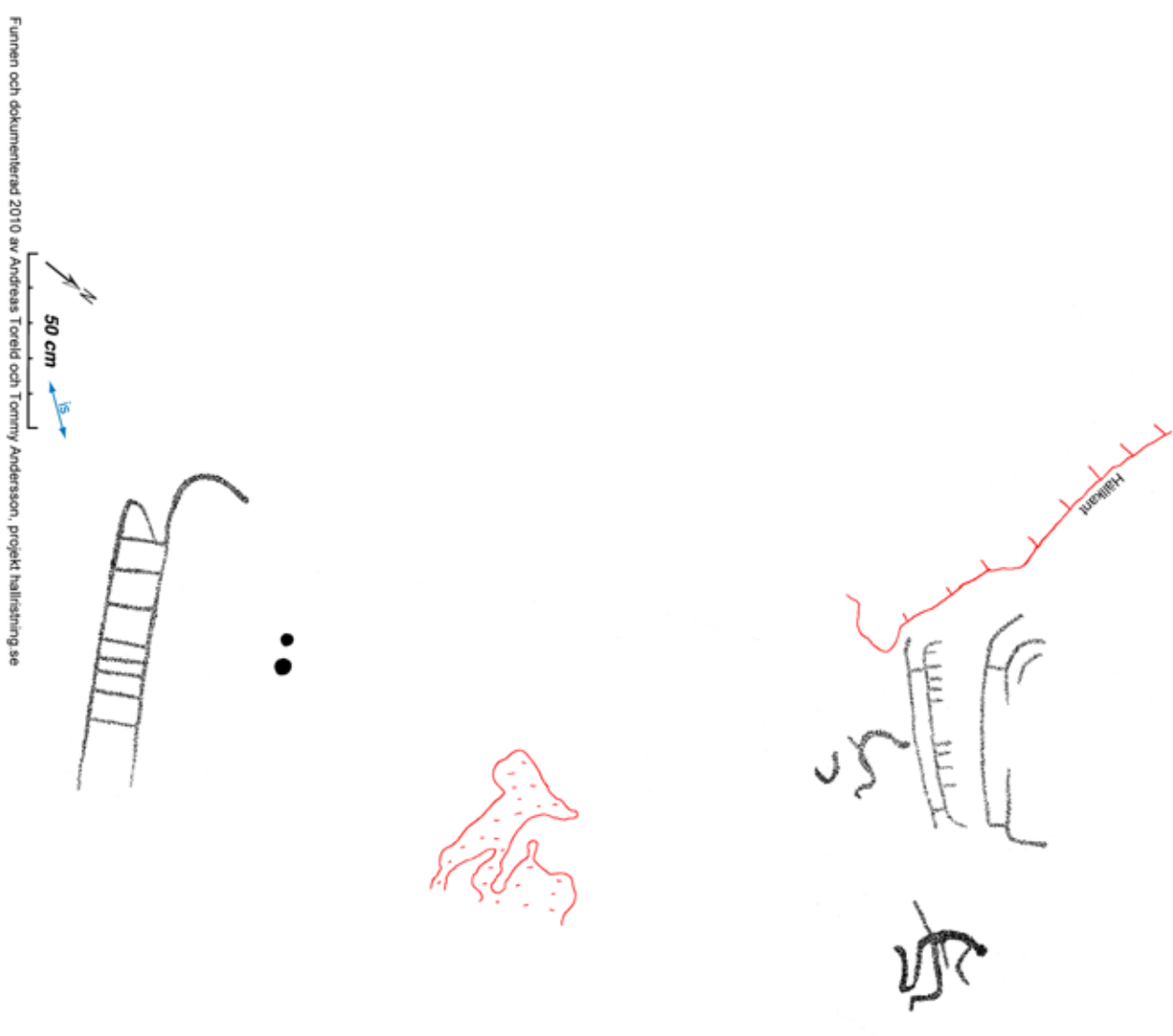

Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hälsåsen.se

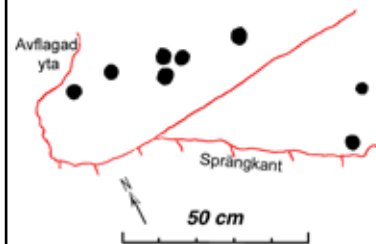

Furmen och dokumenterad 2010 av Andreas Torvald och Tommy Andersson, projekt hallstening.se

Brastad 614, nedre delen

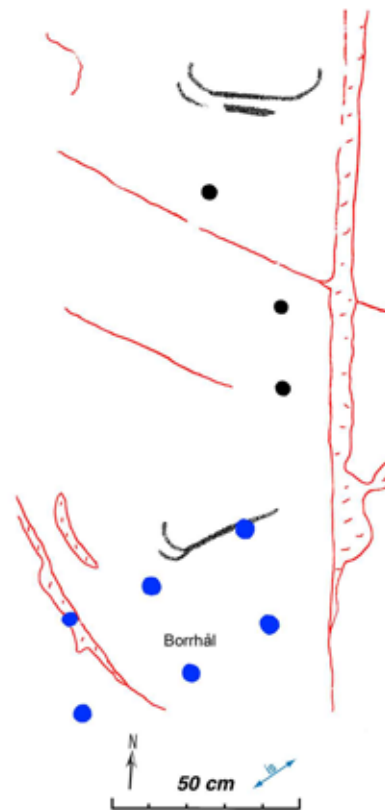

Brastad 615

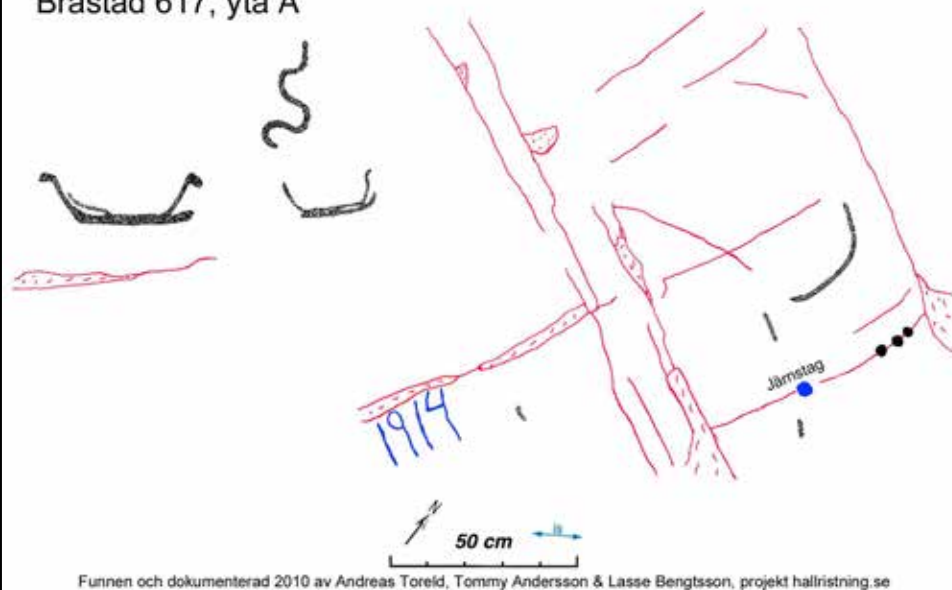
Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 616

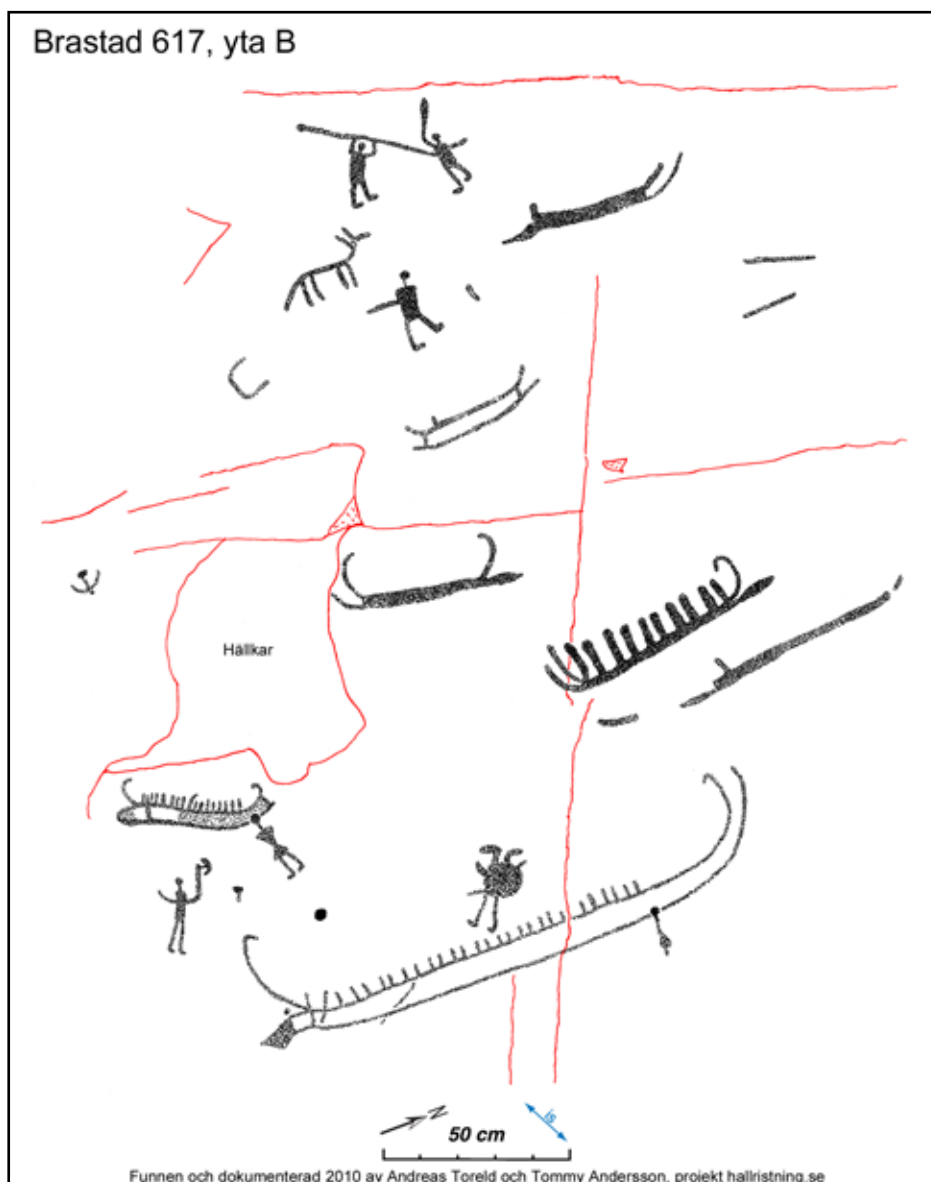

Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

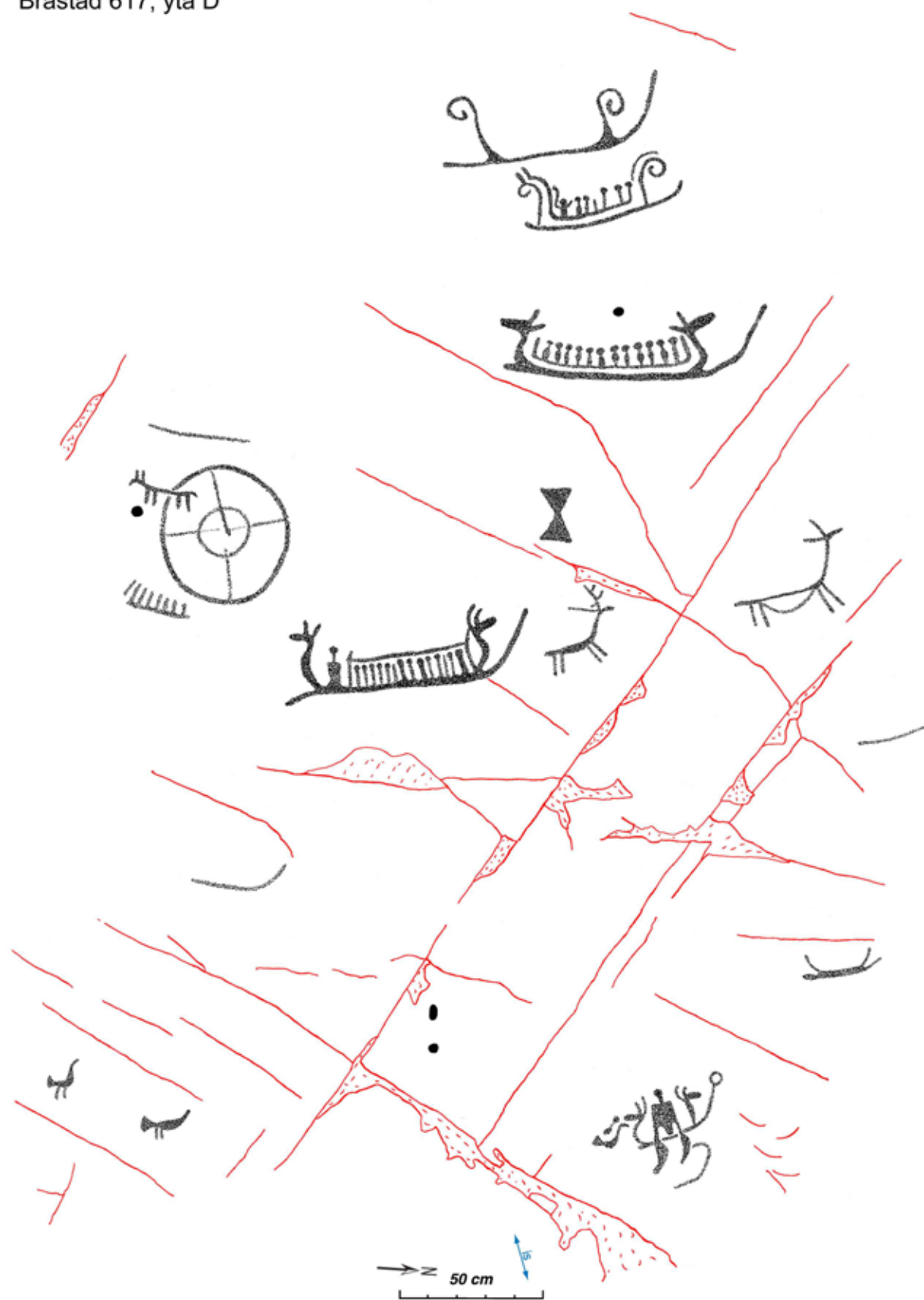
Brastad 617, yta A

Brastad 617, yta B

Brastad 617, yta D

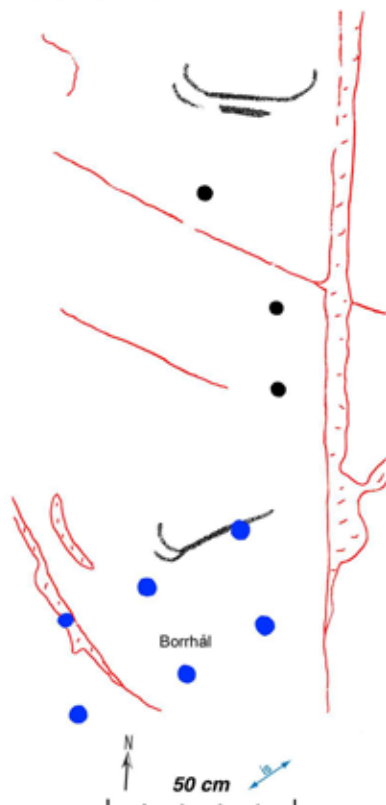
Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 617, yta C

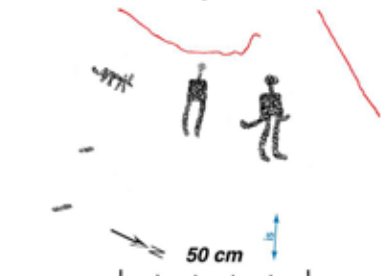
Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 616

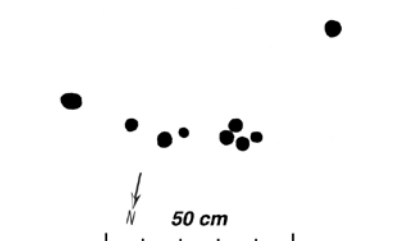
Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 617, yta E

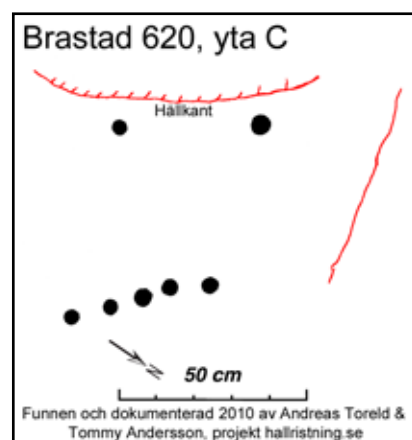
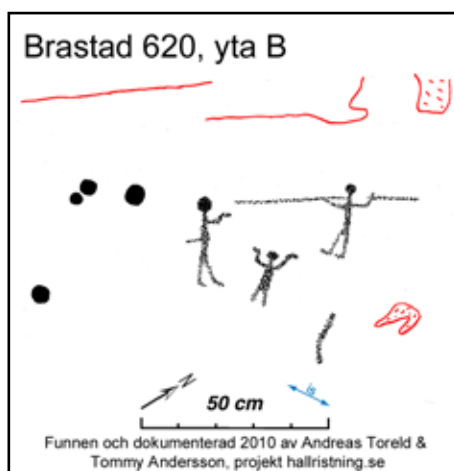
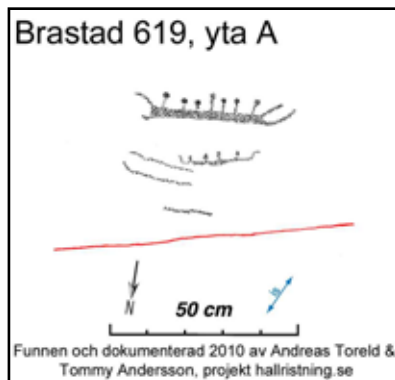

Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Toreld, Tommy Andersson & Lasse Bengtsson, projekt hallristning.se

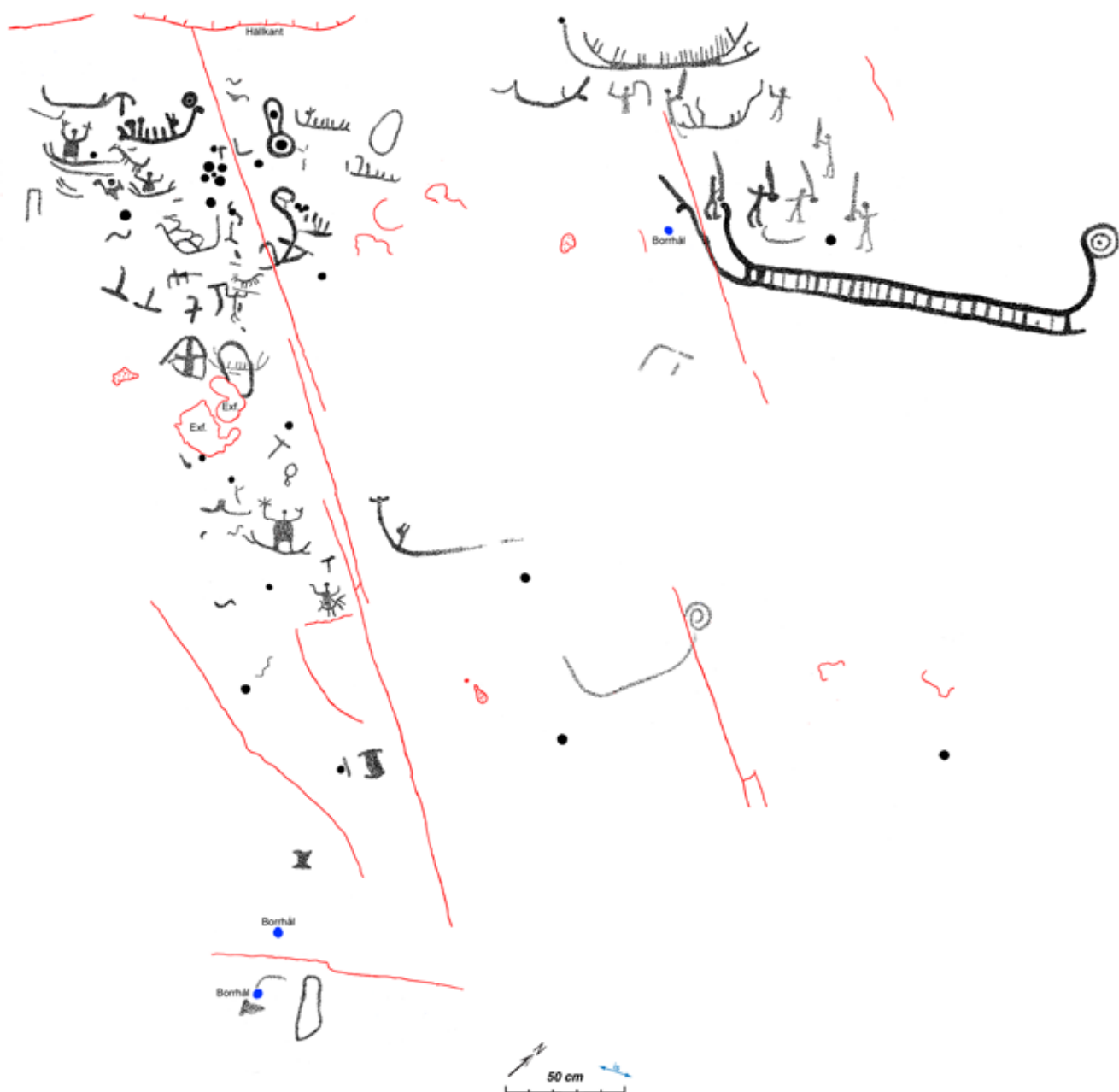
Brastad 618

Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Toreld & Tommy Andersson, projekt hallristning.se

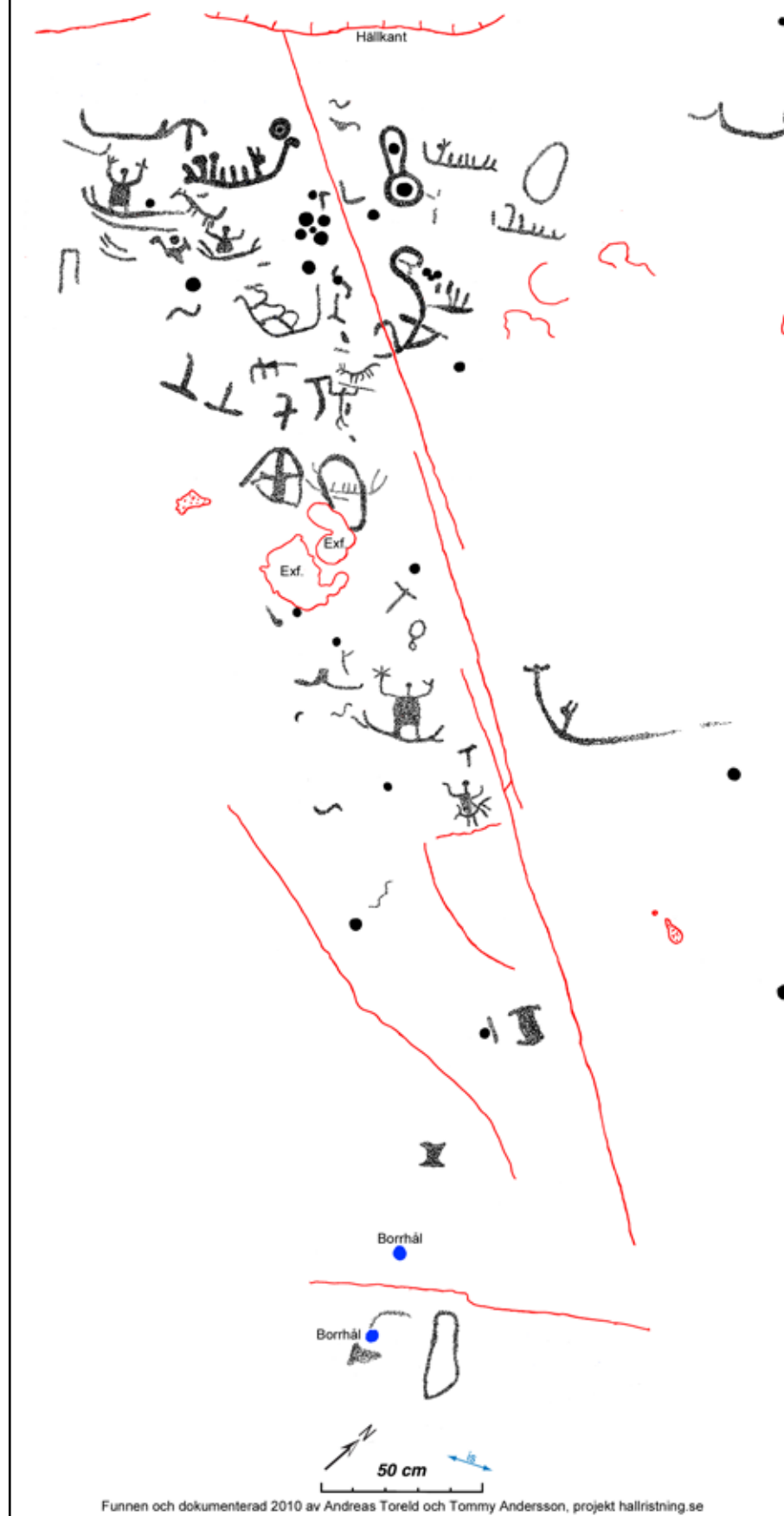

Brastad 620, yta A, översikt

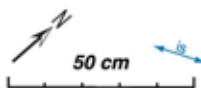

Furten och dokumenterad 2010 av Andreas Tørelid och Tommy Andersson, projekt hallistning.se

Brastad 620, yta A, sydvästra delen

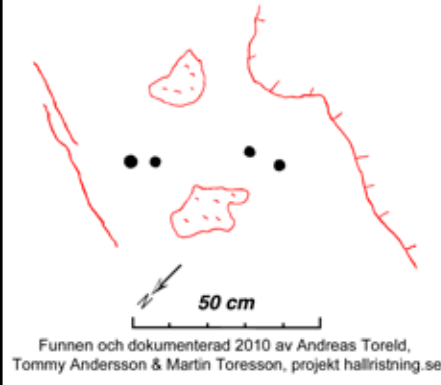

Brastad 620, yta A, nordöstra delen

Funnen och dokumenterad 2010 av Andreas Toreld och Tommy Andersson, projekt hallristning.se

Brastad 621

Brastad 622

